

L. L. Cavernier

A·B·C

VAN HET

Nederlandsch

SPRAAKKUNST • SPELLING • UITSpraak
TAALEIGEN • BRIEFSCHRIJVEN • TITULATUUR

Uitgeverij "LEVENDE TALEN," *Gent*

A B C van het Nederlandsch

A B C van het Nederlandsch

door

J. J. TAVERNIER

Uitgeverij « Levende Talen », Gent

EEN WOORD VOORAF.

Dit werk is de vrucht van veel lectuur en het raadplegen van een groot aantal spraakkunsten en handboeken voor taalzuivering. Met het uitgeven er van werd beoogd in een handig boekje samen te brengen, alles wat noodig is om, bij het spreken en het schrijven van het Nederlandsch, verkeerdheid te vermijden.

Spraakkunst. De voornaamste regels van de spraakkunst zijn alphabetisch gerangschikt en door een groot aantal voorbeelden verduidelijkt. Bij het klasseeren van deze regels werden zooveel verwijzingen aangewend, dat de gebruiker van dit boek zonder moeite en zonder tijdverlies zal kunnen vinden, wat hij verlangt te weten.

Geslacht der zelfstandige naamwoorden. Onder het titelwoord *GESLACHT vindt men, benevens eenige algemeene regels, een lange lijst woorden, waaraan in Vlaanderen vaak een verkeerd geslacht wordt toegekend.

Werkwoorden. De regels betreffende de vervoeging der werkwoorden kunnen ofwel onder het titelwoord *VERVOEGING, ofwel onder de benaming der verschillende tijden van het werkwoord worden gevonden (*ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD, *GEBIEDENDE WIJS, *VERLEDEN DEELWOORD, enz...). Een enkele lijst met de hoofdtijden der sterke, onregelmatige en gemengde werkwoorden vindt men onder *STERKE WERKWOORDEN.

Voorzetsels. De voorzetsels die bij zelfstandige naamwoorden, werkwoorden of bijvoeglijke naamwoorden dienen te worden gebruikt, vindt men in de alphabetische lijst, onder het titelwoord *VOORZETSELS. Ze kunnen ook worden gevonden onder het voornaamste woord van de uitdrukkingen, waarin ze voorkomen. — Voor ieder voorzetsel vindt men ook een reeks uitdrukkingen, waarin het foutief voorkomt met, daarenevens, het in de plaats te gebruiken juiste voorzetsel.

Spellingregels. De spellingregels die in de meeste spraakkunsten worden gegeven, vindt men hier alphabetisch gerangschikt (zie : *KLINKERS, *DOFFE KLINKERS, *TWEEDKLANKEN, *MEDEKLINKERS, *S OF SCH, *GT OF CHT, *A OF AA, *O OF OO, *E OF EE, *U OF UU, *I OF IE, *AU OF OU, *EI OF IJ, *SPLITSING IN LETTERGREPEN, *AANEENSCHRIJVING DER WOORDEN). Daarbij geven we, onder het titelwoord *SPELLING, een lange reeks woorden, waarin vaak fouten worden gemaakt.

Woordschikking. De regels betreffende de plaats van de woorden in den zin staan onder het titelwoord *WOORDSCHIKKING.

Uitspraak. De verschillende manieren waarop letters of groepen letters kunnen worden uitgesproken, vindt men onder het titelwoord *UITSPRAAK.

Klemtoon. De voornaamste regels, alsook een lijst van moeilijke gevallen, vindt men onder het titelwoord *KLEMTON.

Verkeerde uitdrukkingen. Belgicismen, gallicismen, germanismen, anglicismen en provincialismen met de in de plaats er van te gebruiken goede uitdrukkingen werden gerangschikt onder het voornaamste woord of de voornaamste woorden van de verkeerde uitdrukkingen.

Verkortingen. Een lijst met de meest gebruikelijke verkortingen vindt men onder het titelwoord *VERKORTINGEN.

Briefschrijven. Eenige nuttige wenken kunnen gevonden worden onder de titelwoorden: *ADRES, *DATUM, *BETITELING, *BEGINVORMEN, *SLOTVORMEN.

Aanspreking. De titels waarmede personen moeten worden aangesproken, vindt men onder het titelwoord: *TITULATUUR.

Gaarne betuig ik mijn hartelijken dank aan den Heer M. De Buck, leeraar te Gent, die mij bij het nazien der proeven trouw heeft geholpen.

Gent, September 1942.

J. J., T.

BRONNEN EN GERAADPLEEGDE WERKEN :

- Dr E. RIJPMAN en Dr F. G. SCHURINGA. *Nederlandsche Spraakkunst*. Groningen, J. B. Wolters, 1932.
- C. H. PEETERS. *Nederlandsche Taalgids*. Antwerpen, « De Sikkel », 1934.
- C. H. DEN HERTOG. *Nederlandsche Spraakkunst*. Amsterdam, W. Versluys, 1904.
- W. H. HASSELBACH. *Nederlandsche Spraakkunst*. Groningen, J. B. Wolters, 1905.
- J. VERWEY. *Nederlandsche Spraakkunst*. Groningen, J. B. Wolters, 1910.
- K. J. KOENEN. *Nederlandsche Spraakkunst in 50 lessen*. Groningen, 1906.
- Dr C. DE BAERE. *Beknopte Nederlandsche Spraakkunst*. Groningen, J. B. Wolters, 1941.
- Dr P. E. FRAUSSEN. *Beknopte Nederlandsche Spraakkunst*. Mechelen, Drukkerij Sint-Franciscus, 1941.
- H. MOLENAERS en A. DE HEER. *Nederlandsche Spraakkunst*. Brussel, Procure, 5e druk.
- D. PISSSEN en L. KEYMOLEN. *Taal-, stijl- en stelboek*. Brussel, Procure, 2e druk.
- J. VERCOULLIE. *Nederlandsche Spraakkunst*. Gent, 1907.
- H. COPPÉ. *Nederlandsche Spraakkunst*. Brugge, 1913.
- ALLEGAERT en ABEELE. *Nederlandsche Spraakkunst*. Tienen, Verheyen, 1915.
- Dr Jan GRAULS, P. MELIS en C. H. PEETERS. *Taalkundig Handboek*. Antwerpen, « De Sikkel », 1941.
- A. E. DE BOECK. *Nederlandsch Taaleigen*. Lier, J. Van In, 1938.
- A. E. DE BOECK. *Handboekje voor het Brieven schrijven*. Lier, Van In, 1942.
- Dr E. BLANCQUAERT. *Practische Uitspraakleer van de Nederlandsche Taal*, Antwerpen, « De Sikkel », 1934.
- Gerlach ROYEN. *Ongaaf Nederlandsch*. Amsterdam, Noord-Hollandsche Uitgeverij, 1941.
- H. MEERT. *Onkruid onder de Tarwe*. Turnhout, Brepols, 1941.
- D^r Ch. F. HAJE. *Taalschut*. N.V. Leidsche Uitgeversmaatschappij, 1932.
- CHARIVARIUS. *Is dat goed Nederlandsch?* Antwerpen, Het Kompas, 1941.
- G. DE GRAEVE. *Handboek der Moderne Handelscorrespondentie*. Norma, Gent, 1938.
- E. J. DE GROOTE. *Goed Nederlandsch*. Antwerpen, « De Sikkel », 1941.
- L. DE PAEUW. *Taalstudie*, 2^e deel. Baarle-Hertog, De Belgische Boekhandel, 1937.
- VAN DALE's *Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal*. 's Gravenhage, M. Nijhoff, 1924.
- J. VERSCHUEREN. *Modern Handwoordenboek*. Turnhout, Brepols, 1941.
- L. GROOTAERS. *Nieuw Nederlandsch-Fransch Woordenboek*. Brussel, Bieleveld, 5^e druk.

A

a of aa. Korte A wordt door een enkel letterteeken voorgesteld : *dan, kat, val, kar, ...*

Lange A wordt in een gesloten lettergreep door twee letterteekens en in een open lettergreep door een enkele letter voorgesteld : *laat, zaak, la-ten, za-ken, ...*

Voor gevallen als : ik *laadde*, wij *laadden*, zie : *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.

aan. Verkeerd gebruik van het voorzetsel AAN :

N I E T :

A a n d e e l e n aan pari koopen.
Ik ben a a n s t o n d s aan u.

Zich a b o n n e e r e n aan een
krant.

A d v o k a a t aan het Hof van
Beroep.

A m e r i k a aan de Amerikanen.

A n t w o o r d e n aan een brief.

Aan de bekoring b e z w i j k e n.

D a n k aan hem.

Aan iets d r o o m e n.

Dat gelijkt daar niet aan.

Hij gelijkt aan zijn vader.

Bij g e m i s aan ...

G e v o e l i g zijn aan iets.

D e h a n d l e e n e n aan iets.

Aan iemand (of iets) h o u d e n.

Een k a p i t a a l geplaatst aan
4 %.

K o f f i e aan 20 fr. het kilo.

Iets aan iemand k o o p e n.

D e m a r k aan 12,50 fr.

N u t t i g zijn aan iemand.

O n v e r s c h i l l i g zijn aan iets.

Aan den p r i j s van 5 frank.

Aan iets p r i j s hechten.

Zich aan iemand r i c h t e n.

D e t r e i n r i j d t aan 90 km. per
uur.

M A A R :

Aandeelen *op pari of pari* koopen.
Ik sta (of : ben) aanstonds *tot uw dienst*.

Zich abonneeren *op* een krant.

Advokaat *bij* het Hof van Beroep.

Amerika *voor* de Amerikanen.

Antwoorden *op* een brief.

Voor de bekoring bezwijken.

Dank zij hem of : dank hem.

Van iets droomen.

Dat gelijkt daar niet *op*.

Hij gelijkt *op of naar* zijn vader.

Bij g e m i s *van* ...

Gevoelig zijn *voor* iets.

D e h a n d l e e n e n *tot* iets.

Van iemand (of iets) houden.

Een kapitaal geplaatst *tegen* 4 %.

Koffie *tegen* 20 fr. het kilo.

Iets *van of bij* iemand koopen.

D e m a r k *op* 12,50 fr.

Nuttig zijn *voor* iemand.

O n v e r s c h i l l i g zijn *voor* iets.

Tegen den prijs van 5 frank.

Prijs *op* iets stellen.

of : Iets *op* prijs stellen.

Zich *tot* iemand richten.

D e t r e i n r i j d t *bij* 90 km. per uur.

Schadelijk zijn aan ...	Schadelijk zijn <i>voor</i> ...
Dat is strijdig aan onze belangen.	Dat is strijdig <i>met</i> onze belangen.
Toepasselijk zijn aan iets.	Toepasselijk zijn <i>op</i> iets.
Een uitzondering aan den regel.	Een uitzondering <i>op</i> den regel.
Vergelijken aan.	Vergelijken <i>met</i> .
Iets verkiezen aan iets anders.	Iets verkiezen <i>boven</i> iets anders.
Aan iets verzaken.	<i>Iets</i> verzaken.
Wij zijn aan het station voorbijgegaan.	Wij zijn het station <i>voorbijgegaan</i> .
Hij wierp zich aan mijn voeten.	Hij viel <i>mij te voet</i> .
Aan wie het miljoen?	<i>Voor</i> wie(n) het miljoen?
Aan wie(n) die hoed?	<i>Wiens (wier)</i> hoed is dat? OF: <i>Aan wie(n)</i> behoort die hoed?

aanbevelen. NIET: Dat beveelt zich aan. MAAR: Dat is *aanbevelingswaardig* of *aanbevelenswaardig*.

aanbevolen. NIET: Een aanbevolen brief. MAAR: Een *aangeteekende* brief. — Een brief bij verzending *aanteekenen*. Het *aanteekengeld*.

aanbieden. NIET: Zich bij iemand aanbieden. MAAR: Zich bij iemand *aanmelden*.

aandacht. Zie: *TREKKEN.

aandeelen. NIET: Aandeelen aan pari koopen. MAAR: Aandeelen *op pari* of *pari* koopen.

aandeelhouder. NIET: Aandeelhouder van een vennootschap. MAAR: Aandeelhouder *in* een vennootschap.

aandringen. NIET: Men zal de autoriteiten aandringen tot opheffing. MAAR: Men zal bij de autoriteiten *aandringen op* opheffing.

aanduiden, aanwijzen. Zie: *AANWIJZEN.

aaneenknoopen. NIET: Zij kunnen de twee eindjes niet aaneenknoopen. MAAR: Zij kunnen niet *rondkomen, toekomen, er niet komen*.

aaneenschrijving van woorden. Worden aan elkaar geschreven:

1. samenstellingen met TIEN(DE) en HONDERD(STE): *zestien(de), zeshonderd(ste)* ...
2. de voornaamwoordelijke bijwoorden met DAAR, WAAR en HIER: *daarom, waardoor, hiervan, ...* — WEL: *(n)ergens toe, overal van, er van, er over, ...* (Ook soms: *ervan, erover, ...*).
3. de voornaamwoorden DEZELFDE, EENZELFDE, ZICHZELF. — DIE ZELFDE en DAT ZELFDE worden gewoonlijk niet aan elkaar geschreven. — ZICH ZELF wordt niet aaneengeschreven in uitdrukkingen zooals: 'Op *zich zelf*'.

4. WELEDELE, EDELACHTIGE, ZEERGELEERDE, HOOGGEACHT, ZEEREER-
WAARDE, ...
5. werkwoorden samengesteld met een bijwoord: *aanleeren, rondloopen, samenkomen*, ...
6. werkwoorden samengesteld met zelfstandige naamwoorden of bij-
voeglijke naamwoorden, waarvan de beteekenis eenigszins gewijzigd
is: *beeldhouwen, schoonmaken, vrijspreken*, ...
7. bijvoeglijke naamwoorden van samengestelde eigennamen afgeleid:
Het *Westvlaamsch karakter*. NOCHTANS: *West-Vlaanderen*.
Het *Zuidnederlandsch dialect*. NOCHTANS: *Zuid-Nederland*.
De *Noordbrabantsche steden*. NOCHTANS: *Noord-Brabant*.
8. woorden zooals: *vaderlief, kindlief, rechterarm, linkerbeen, halfeen, halftwee*, ...

aangaan. NIET: Wanneer gaat gij aan? MAAR: Wanneer *vertrekt gij?*

aangeduide. NIET: Daarvoor zijt gij de aangeduide persoon. MAAR:
Daarvoor zijt gij de *aangewezen* persoon.

aangelegd. NIET: Hij is wiskundig, artistiek ... *aangelegd*. MAAR: Hij
heeft aanleg voor (de) wiskunde, (de) muziek ...

aangezien dat. NIET: Aangezien dat gij het verlangt. MAAR: *Aangezien*
gij het verlangt; OF: *Overwogen* dat gij ...

aanhalingsteekens (« »). Aanhalingsteekens worden gebezigd, als
men iemands woorden of een tekst letterlijk aanhaalt: « Welnu », zegde
hij, « ik denk, dat ik mijn plicht heb gedaan. »

Vermijd het overtoollig gebruik van aanhalingsteekens, zooals in: Wij
hebben in de « Haagsche Post » gelezen.

aankondigen. NIET: Het feest kondigt zich goed aan. MAAR: Het
feest *belooft* goed te zullen slagen. — NIET: Een bezoeker *aankondigen*.
MAAR: Een bezoeker *aanmelden*.

aanmerking. Een aanmerking is een afkeurende opmerking.

aanroepen. NIET: Hij aanroept de Heiligen. MAAR: Hij *roept* de
Heiligen *aan*.

aansluiting. NIET: In aansluiting met. MAAR: In aansluiting *aan*.

aanspreking. Soms bezigt men den naam of de aanduidingen van den
toegesprokene om de aandacht te vestigen op hetgeen men zegt: 'Komt
ge mee, Jan?' 'Jij daar, let toch eens op.' Deze woorden worden aan-
sprekingen genoemd. De aansprekingen worden door komma's van de
andere zinsdeelen gescheiden (zie: *ZINTEKENS).

aantoonende wijs. De aantoonende wijs of indicatief van het werkwoord
wordt door den spreker gebruikt om de overeenkomst met de werkelijk-
heid uit te drukken. 'Ik *reis* vandaag naar Antwerpen'. — Er zijn ook
zinnen, waarin het werkwoord staat in de aantoonende wijs en waarbij
de handeling niet als werkelijk gebeurende gedacht wordt. In derge-

lijke gevallen blijkt de modaliteit niet uit den vorm van het werkwoord, maar uit iets anders, b.v. toon en woordschikking. 'Ik *hoop* (*denk, vermoed*), dat hij gelijk heeft.' (= mogelijkheid). 'Hij zal wel slagen, mits hij zijn best *doet*' (= voorwaarde). 'Had hij zijn best *gedaan*, dan *was* hij wel *geslaagd*' (= niet vervulde voorwaarde). 'Nu *blijft* ge thuis' (= gebod).

aanvoegende wijs. De aanvoegende wijs of conjunctief van het werkwoord komt zelden voor in de spreektaal. Alleen een derden persoon vindt men in uitroepingen en geijkte uitdrukkingen: 'Leve de Koning!' 'Uw wil *geschiede*!'

In de schrijftaal komt de derde persoon voor, zoowel in hoofdzinnen als in bijzinnen.

a. in HOOFDZINNEN, om een raad, een wensch, een vermaning, een aansporing enz. uit te drukken. 'Wien het schoentje past, die *trekke* het aan!' 'Er *kome* van, wat wil!' 'Ieder *weze* op zijn post!'

b. In BIJZINNEN, vooral na de voegwoorden OPDAT en DAT: 'Hoezeer wenschte ik, dat hij *kwame*' 'Ik herhaalde het, opdat hij het niet *vergete*'.

aanvraag. NIET: Stilstand op aanvraag. MAAR: *Halte op verzoek, facultatieve halte, vrije halte.*

aanwenden. NIET: Stappen aanwenden. MAAR: Stappen *doen*. — WEL: *Pogingen aanwenden.*

aanwijzen, aanduiden. AANWIJZEN onderstelt dat het voorwerp duidelijk gezien kan worden. Bij AANDUIDEN is dit niet het geval.

aanwijzende voornaamwoorden. De aanwijzende voornaamwoorden geven zelfstandigheden aan en geven bovendien te kennen, of deze zich op korteren of verderen afstand van den spreker bevinden. De meest gebruikte zijn: DEZE (DIT), DIE (DAT), GENE en GINDSCHE.

Deze, die en *gene* worden bijvoeglijk en zelfstandig gebruikt; *gindsche* alleen bijvoeglijk.

Behooren ook tot de aanwijzende voornaamwoorden: *zulks*, dat alleen zelfstandig, en *zelf*, dat alleen bijvoeglijk voorkomt.

1. BIJVOEGLIJK GEBRUIKT.

a. *Deze (dit), die (dat), gene, gindsche.*

De zelfstandigheden bevinden zich:	Gewone vormen.	Onzijdig enk.	Mann. enk. Acc. en Dat.
dichtbij den spreker	DEZE	DIT	DEZEN
op verderen afstand van den spreker.	DIE	DAT	DIEN
op aanzienlijken afstand van den spreker	GENE GINDSCHE	GINDSCH GINDSCH	GENEN GINDSCHEN

Nominatiefsvormen : 'Deze straat is niet zoo breed als *die*.' 'Dit huis is te groot ; ik verkies *dat*.' 'Deze menschen hebben honger.' 'Die kinderen zijn slecht gekleed.' 'Gindsch huisje behoort ons.' 'Deze bloem hier is een tulp, *die* daar is een roos, *gene* (*gindsche*), een reseda'.

Accusatiefsvormen : 'Aan *dezen* boord van de rivier wandel ik liever dan aan *genen*.' 'Frankrijk ligt aan *deze* zijde en Engeland aan *gene* zijde van het Kanaal.' 'Op *gindsch* boompje groeien lekkere appels'. 'Wij lusten *deze* vruchten, niet *gindsche* (*gene*).' 'Wij hebben (aan) *dezen* bedelaar een stuk brood gegeven.'

DEZE en DIE. — *Deze* wijst op iets dat dichtbij en *die* op iets dat verderaf is. Wanneer men geen tegenstelling wenscht te doen uitschijnen, gebruikt men *die* (onz. *dat*) : 'Kijk eens naar *dat* huis.' 'Ziet ge *dien* man?' — In tijdsbepalingen nochtans komt meestal *deze* (onz. *dit*) voor : 'Deze keer.' 'Dit jaar'.

GENE komt maar alleen voor in de schrijftaal ; het wordt meestal vervangen door *gindsche* of *die* : 'Aan *gene* (*gindsche*, *die*, de andere) zijde van de rivier.'

Genitiefs- en datiefsvormen van *deze* en *die* komen nog voor, maar vooral in geijkte uitdrukkingen : 'Dezer dagen kom ik u bezoeken.' 'Diens konings eigen zoon.' 'Dier menschen toekomst.'

b. Zelf. Het woord *zelf* kan tot de aanwijzende voornaamwoorden gerekend worden, omdat het den dienst doet van een herhaalde of versterkte aanduiding ; het neemt doorgaans geen buigingsuitgang aan. 'Wij *zelf* hebben het gezien.' 'Wij hebben het *zelf* gezien.' 'Ik heb met dien man (*die* vrouw, dat kind, die kinders) *zelf* gesproken.' In de schrijftaal gebruikt men soms wel eens de verbogen vormen van *zelf* : 'Hij was van zich *zelven* gevallen.' 'Ze was van zich *zelve* gevallen.' 'We zullen *zelve* komen.' — Zie : *AANEENSCHRIJVING.

2. ZELFSTANDIG GEBRUIKT.

a. Deze (dit), die (dat) en gene. Zelfstandig gebruikt, worden ze verbogen als de bijvoeglijke. In het meervoud nochtans schrijft men *dezen* en *genen*, wanneer personen bedoeld worden.

Nominatiefsvormen : 'Die daar heeft het gedaan.' 'Daar stonden kerseboomen en appelboomen : *deze* (= laatstgenoemde) stonden heerlijk te bloeien, *gene* (= eerstgenoemde) droegen al vruchtjes.' 'Dezen leven in voorspoed, *die* (of *genen*) in ellende.' 'De Grieken streden tegen de Trojanen ; *dezen* (= laatstgenoemden) hadden Hektor als leider, *genen* (= eerstgenoemden) Achilles.'

Accusatiefsvormen : 'Wien bedoelt hij, mij of *dien* daar?' 'Zoo'n kerel ! heb je *dien* al gezien?' 'Zoo'n kerels ! heb je *die* al gezien?' 'Dat had ik nooit van hem gedacht.'

Verwar de zelfstandig gebruikte aanwijzende voornaamwoorden niet met de *elliptisch-bijvoeglijk* gebruikte : 'Welken leerling heeft de leeraar gestraft, *dezen* of *genen*?' 'Welke leerlingen heeft de leeraar gestraft, *deze* of *gene*?'

Genitiefs- en datiefsvormen komen nog voor in zekere geijkte uitdrukkingen: 'Uw brief van 15 *dezer*' (= van deze maand). 'Schrijver *dezes*.' (= van dezen brief).

Voornaamwoordelijke bijwoorden. *Deze* en *die*, door een voorzetsel voorafgegaan en betrekking hebbende op zaken, worden vervangen door ER, DAAR of HIER met een gepast voorzetsel. *Er, daar en hier* worden vaak van het voorzetsel gescheiden. 'Ik zend U *hiermede*...' (= met dit). 'Ik heb *er (daar, hier)* niet *aan* gedacht (= aan dit).' — Ook soms wanneer ze betrekking hebben op personen: 't Zijn slechte kerels; ik ga *daar* niet *mee* om (= met hen).'

b. *Zulks* wordt enkel zelfstandig gebruikt en blijft onverbogen. 'Zulks is niet te misprijzen.' 'Zulks heb ik maar hooren zeggen.'

3. TE VERMIJDEN FOUTEN.

NIET:	MAAR:
Ik heb ook van die pennen.	Ik heb ook <i>zulke (zoo'n)</i> pennen.
Tot een <i>dezer</i> dagen.	Tot binnen kort; tot binnen een paar dagen.
Een <i>dezer</i> dagen.	<i>Eerstdaags</i> , — <i>Dezer</i> dagen.
Deze, die dit gedaan heeft.	<i>Hij</i> (OF: <i>Degene</i> , OF: <i>Diegene</i>) die dit gedaan heeft...
Dezen, die dit zeggen...	<i>Zij, die...</i> (OF: <i>Degenen, die...</i> OF: <i>Diegenen, die</i>) dit zeggen...
Die van uw leerlingen.	<i>Degene</i> (OF: <i>Diegene</i>) van uw leerl...
Uw werk en dit van Jan.	Uw werk en <i>dat</i> van Jan.

aanzien. NIET: Voor wien aanziet hij ons? MAAR: Voor wien *ziet* hij ons *aan*? — NIET: Dat mag niet als een fout aanzien worden. MAAR: Dat mag niet *voor* een fout *aangezien* worden; OF: Dat mag niet *als* een fout *beschouwd* worden.

aanzocht. NIET: Men heeft hem aanzocht de leiding op zich te nemen. MAAR: Men heeft hem *aangezocht* de leiding op zich te nemen.

aard. NIET: De omstandigheden zijn van aard dat ... MAAR: De omstandigheden zijn *van dien aard*, dat...

aardig. Het woord *aardig* beteekent: geestig, grappig, lief, aangenaam. 'Een *aardige* jongen', 'Een *aardig* mensch.' Gebruik *aardig* niet in de beteekenis van 'zonderling' of 'vreemd'. NIET: Dit is een aardig geval. MAAR: Dit is een *vreemd* of *zonderling* geval.

abonneeren. NIET: Geabonneerd zijn aan een krant. MAAR: Geabonneerd zijn *op* een krant.

abstracte zelfstandige naamwoorden. Zie: *ZELFSTANDIG NAAMWOORD.

acajou. NIET: acajou. MAAR: *mahoniehout*.

accentteeken. ('). Zie: *NADRUKTEEKEN.

accordeur. NIET: accordeur. MAAR: *klavierstemmer, pianostemmer*.

accusatief. of VIERDE NAAMVAL. (Zie : *NAAMVALLEN).

In den accusatief staan :

a. het LIJDEND VOORWERP. 'Ik heb *onzen gebuur* in het park ontmoet.'
'*Dezen man* heb ik nog nooit gezien.'

b. de VOORWERPEN en BEPALINGEN met een voorzetsel. 'Laat ons nog vandaag *aan dien man* schrijven.' (= meewerkend voorwerp). 'De vader had *voor zijn oudsten zoon* een vulpen gekocht.' (= meewerkend voorwerp). 'Dit is *voor hen*.' (= meewerkend voorwerp). 'Ik heb het *aan hen* gegeven.' (= meewerkend voorwerp). 'Hij is bang *voor den hond*.' (= oorzakelijk voorwerp). 'De akker wordt *door den landbouwer* beploegd.' (= handelend voorwerp). 'Dit is de woning *van onzen leeraar*.' (= bijvoeglijkebepaling). 'Hij bleef *op den stoel* zitten.' (= bijwoordelijke bep.).
In zekere bepalingen wordt het voorzetsel verzwegen. 'Hij bleef daar staan, *den hoed in de hand*.' (= met den ...). 'Hij werkte *den ganschen dag* (= gedurende ...).'

c. de BEPALINGEN van PLAATS, TIJD en MAAT, zelfs wanneer ze zonder voorzetsel voorkomen. 'Ik wandelde *dien weg* op en af.' 'Gent, *den 5den September*.' 'Deze plank is *een halven duim* dik.'

d. de BIJSTELLING en de BEPALING VAN GESTELDHEID bij een zelfstandig naamwoord in den accusatiefsvorm. 'Dat was het lot van Jacob van Artevelde, *den Wijzen Man van Gent*.' 'De Vlamingen beschouwen Gezelle als hun *grootsten dichter*.'

achter. Verkeerd gebruik van het voorzetsel ACHTER :

N I E T :

M A A R :

Achter iemand vragen.
Achter den zomer.

Naar iemand vragen.
Na den zomer.

achterdenken hebben. NIET: Achterdenken hebben. MAAR: *Achterdocht* of *argwaan* hebben.

achterhouden. NIET: Het loon van iemand achterhouden. MAAR: Het loon van iemand *onthouden*.

achternoen. NIET: In den achternoen. MAAR: In den *namiddag*.

achterstel. NIET: Den achterstel betalen. MAAR: Den *achterstand*, de *achterstellen*, het *achterstallige* betalen.

achteruit zijn. NIET: Hij is achteruit op school. MAAR: Hij is *ten achter*, of *ten achteren* op school.

adressen. Eenige voorbeelden :

Den Heer L. Boute,
Onderwijzer,
Consciencestraat 45,
BLANKENBERGE.

Den Heer A. C. Christiaens,
Lamorinellaan 156,
ALHIER.

De Heeren Gebr. A. en G. Mat, Bouwmeesters, Kerkstraat 15, GENT.	Den Jongenheer Jan Voet, p/a den Heer Fr. Voet, Weststraat 4, TIELT.
Mevrouw De Graeve-Peene, Leerares, Vondelstraat 6, ANTWERPEN.	De jongeuffrouw Maria Bral, p/a den Heer L. Bral, Postmeester, Matrozenstraat 21, BRUSSEL.
Aan de N.V. Uitgeverij « De Boekuil », Peter-Benoitlaan 12, BRUGGE.	Mevrouw de weduwe V. Baert, Pianoleerares, Sasstraat 30, HASSELT.

advocaat. NIET : Advocaat aan het Hof van Beroep. MAAR : Advocaat *bij* het Hof van Beroep.

afbieden. NIET : afbieden. MAAR : iemand *afhoogen*.

afdoening. NIET : De afdoening van het kruis. MAAR : De *afneming* van het kruis.

afgegaan. NIET : Een afgegaan tafellaken. MAAR : Een *verkleurd* of *verschoten* tafellaken.

afhalen. NIET : De schrijfboeken van de leerlingen afhalen of opnemen. MAAR : De schrijfboeken van de leerlingen *ophalen*. — WEL : Een brief van de post *afhalen*. Ook : Iemand van den trein *afhalen*.

afhankelijkheden. NIET : De afhankelijkheden van een huis. MAAR : De *aanhoorigheden* van een huis.

afkappingsteeken ('). Het afkappingsteeken duidt aan, dat één of meer letters van een woord zijn weggelaten. ' 't is waar, 's avonds, 'n groot huis,... '. — Voor het gebruik van het afkappingsteeken in de genitiefsvorming, zie : *GENITIEF, en in de meervoudsvorming, zie : *MEERVOUD DER ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

afkeer. NIET : Ik heb dit in afkeer. MAAR : Ik heb *er een afkeer voor*.

afkeuren. NIET : Iemand afkeuren. MAAR : Iemand *laken* of zijn *handwijze afkeuren*. — *Afkeuren* = ongeschikt verklaren (voor het leger b.v.).

afkloppen. NIET : Een brief afkloppen. MAAR : Een brief *tikken*.

afkomstig. NIET: Hij is afkomstig van Frankrijk. MAAR: Hij is afkomstig *uit* Frankrijk. — WEL: Afkomstig zijn *van* Antwerpen (een plaats).

afkortingen. Zie: *VERKORTINGEN.

afkortingsteeken (.) Het afkortingsteeken duidt aan, dat het woord verkort werd: b.v. = bij voorbeeld; e.a. = en andere; o.a. = onder andere; d.i. = dit is; ll. = laatstleden; as. = aanstaande, ... — Zie: *VERKORTINGEN.

afkuischen. NIET: Iets afkuischen. MAAR: Iets *afvegen*.

aflasten. NIET: Een voetbalmatch aflasten. MAAR: Een voetbalmatch *afgelasten*.

aflaten. NIET: Kleeren aflaten. MAAR: Kleeren *afleggen*.

afleggen. NIET: Een schuld afleggen. MAAR: Een schuld *afdoen*.

aflossen. NIET: Een wagen aflossen. MAAR: Een wagen *lossen* of *afladen*.

afnemers. NIET: Deze waren hebben veel afnemers. MAAR: Deze waren hebben veel *koopers*.

afrijzen. NIET: Den berg afrijzen. MAAR: Den berg *afglijden*.

afschaffen. NIET: Die trein wordt afgeschaff. MAAR: Die trein *vervalt*.

afstand. NIET: Iemand op afstand houden. MAAR: Iemand *op een afstand* houden.

afstappen. NIET: Ge moogt het afstappen. MAAR: Ge moogt *opstappen*.

afsteken. NIET: Een dier afsteken. MAAR: Een dier *afmaken*.

afstellen. NIET: Een ambtenaar afstellen. MAAR: Een ambtenaar *afzetten* of *uit zijn ambt ontzetten*.

afteekenen. NIET: Een rekening afteekenen. MAAR: Een rekening *quiteeren*.

aftrekken. NIET: Een flesch aftrekken. MAAR: Een flesch *ontkurken* of *opentrekken*. — NIET: Een bed aftrekken. MAAR: Een bed *afhalen*.

aftrok. NIET: Die waren vinden geen aftrok. MAAR: Die waren vinden of hebben geen *aftek*.

afzeggen. NIET: Een krant afzeggen. MAAR: Een krant *opzeggen*.

afzien. NIET: Hij heeft veel afgezien. MAAR: Hij heeft veel *geleden*, of *uitgestaan*.

akkoord of **accoord.** NIET: 't Akkoord zijn. MAAR: *Het eens* zijn. — WEL: *Tot een akkoord brengen*. Met iets *akkoord gaan*. De rekening is *akkoord*. Alles is *akkoord gevonden*.

al, alle, alles. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

N I E T :

M A A R :

Al de oogen waren op hem gericht. *Aller oogen waren op hem gericht.*
 Al met een keer. *Opeens, eensklaps.*
 Alle twee uur. *Om de twee uur.*

alaam. NIET : alaam. MAAR : *gereedschap.*

aline. De aline dient om de gedachtengroepen van een opstel van elkaar af te zonderen.

alledaagsch, dagelijksch. Zie : *DAGELIJKSCH.

alleenlijk. NIET : alleenlijk. MAAR : *alleen.*

alleenverkoop. NIET : alleenverkoop. MAAR : *monopolie.*

allemaal. NIET : Eens voor allemaal. MAAR : Eens voor *altijd.*

alleman. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

als. Verkeerd gebruik van *als* :

N I E T :

M A A R :

Als gewoonte werkte hij veel. *Naar, of volgens gewoonte werkte ...*
 Zij deden hem doorgaan als een eerlijk man. *Zij deden hem doorgaan voor een eerlijk man.*
 Als ontbijt heb ik spek gegeten. *Voor mijn ontbijt heb ik spek gegeten.*

Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING EN *WOORDSCHIKKING.

als, toen, wanneer. Zie : *TOEN.

als of dan bij vergelijkingen. Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

alsdan. NIET : Alsdan zegde hij ons ... MAAR : *Toen* zegde hij ons ...

als dat. NIET : Hij zei als dat hij het niet meer zou doen. MAAR : Hij zei, *dat* hij het niet meer zou doen.

als wanneer. NIET : Als wanneer gij dit doet. MAAR : *Als, of wanneer* gij dit doet.

ambras. NIET : Ambras maken. MAAR : *Gewichtig doen, koude of kale drukte maken.* — NIET : In den ambras zitten. MAAR : In *verlegenheid*, in *moelijkheden* zijn, in de *nesten* zitten.

ambrasmaker. NIET : ambrasmaker. MAAR : *druktemaker, windmaker, opschepper.*

ammelaken. NIET : ammelaken. MAAR : *tafelkleed.*

ander.

N I E T :

M A A R :

Dat is een ander paar mouwen. *Dat is heel wat anders ; dat is andere tabak.*

Dat is een ander verschil.
Ik ga op een ander.

Dat is *wat anders* ; dat is *een verschil*
Ik ga *elders, ergens anders*.

De eene en de andere. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

anders. NIET : Dat is anders verzorgd dan het uwe. MAAR : Dat is *veel beter* verzorgd dan het uwe.

antecedent. Antecedent noemt men het woord of de woorden, waarop het betrekkelijk voornaamwoord terugslaat. Het antecedent kan een zelfstandig naamwoord, een voornaamwoord of een heele zin zijn : 'De *leerling* die niet werkt, zal gestraft worden.' 'De wereld behoort aan *hen*, die het meest arbeiden.' 'Hij had zijn les niet geleerd, wat hem een straf gold.'

Het gebeurt wel eens dat een betrekkelijk voornaamwoord zonder antecedent voorkomt. 'Wat (of hetgeen) hij zegt, is waar.'

antwoord. NIET : Iets voor antwoord geven. MAAR : Iets *tot, ten, als* antwoord geven.

antwoorden. NIET : Antwoorden aan een brief. MAAR : Antwoorden *op* een brief.

appositie. Zie : *BIJSTELLING.

arm. NIET : Iemand den arm geven. MAAR : Iemand *een* arm geven.

ascenseur. NIET : ascenseur. MAAR : *lift*.

attentie. NIET : Ge moet daar geen attentie op nemen. MAAR : Ge moet daar niet op *letten*.

au of ou. Au of ou duiden denzelfden klank aan : *nauw, gauw, gouw, bouw...* De spelling van deze klanken moet voornamelijk door het gebruik worden aangeleerd. Op te merken valt, dat AU veel minder voorkomt dan ou.

aubette. NIET : aubette. MAAR : *krantenkiosk* of *tramhuisje*. Ook : *wachtlokaal*.

avans. NIET : Dat is geen avans. MAAR : Dat *helpt* niet, dat *baat* niet, dat *zet geen zoden aan den dijk*.

B

baan. NIET : De baan op Brussel. MAAR : De (*straat*)weg op Brussel.
— NIET : Ik kan niet over de baan met hem. MAAR : Ik kan niet *overweg* met hem.

baankoers. NIET : baankoers. MAAR : *wegwedstrijd*. — (*Baanwedstrijd* = wedstrijd op een ren- of wielersbaan).

baantje rijzen. Zie: *RIJZEN.

baar. NIET: Een ijzeren baar. MAAR: Een ijzeren *staaf* of *stang*.
— WEL: Een *baar goud* (= staaf van edel metaal).

baard. NIET: Ik heb me den baard laten afdoen. MAAR: Ik heb me *laten scheren*.

ballen, bals. Zie: *MEERVOUD.

bang. NIET: Bang zijn van iemand. MAAR: Bang zijn *voor* iemand.

barema. NIET: Het barema der loonen, der kosten. MAAR: De *loons- of weddeschaal*; het *tarief* der kosten.

baren. NIET: Eendracht baart macht. MAAR: Eendracht *maakt* macht.

barreel. NIET: De barreel. MAAR: De *sluit- of slagboom*, de *barrière*.

barreelwachter. NIET: barreelwachter. MAAR: *overwegwachter*.

barsch. *Barsch* wordt altijd met -sch geschreven. 'Een *barsch* gezicht.'
'Beiden keken *barsch*.' Zie s of sch.

bedanking. NIET: Een brief van bedanking. MAAR: Een brief van *dankbetuiging*. OOK: Een *bedankbrief*. — (*Bedanking* = weigering of ontslag).

bedaren. NIET: Bedaar u toch! MAAR: Bedaar!

bede. NIET: Bede ons zoo gauw mogelijk te verwittigen. MAAR: *Beleefd verzoek* of *verzoeken* ons zoo gauw mogelijk te verwittigen.

bediend. NIET: Mevrouw is bediend. MAAR: Mevrouw, er is *opgediend*.

bedoomd. NIET: Een bedoomde spiegel. MAAR: Een *beslagen* spiegel.

bedrijf. NIET: Deze fabriek is reeds in bedrijf. MAAR: Deze fabriek *werkt reeds*.

bedrijvende vorm van het werkwoord. Zie: *VORMEN.

beenen, beenderen. Zie: *MEERVOUD.

beenhouwer. *Vleeschhouwer* is beter dan: beenhouwer.

begeestering, begeesterd. BETER: *geestdrift, geestdriftig*. — NIET: Het volk begeistere(n). MAAR: Het volk *in geestdrift brengen*.

beginnen. Zie: *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.

beginvormen van brieven. Eenige voorbeelden:

1. Mag ik U beleefd verzoeken, mij te willen laten weten ...
2. Zou U zoo goed willen zijn, mij zoo gauw mogelijk te melden ...
3. Laat mij toe, U om een kleinen dienst te verzoeken.
4. Mag ik, zonder onbescheiden te zijn, U nog eens herinneren aan het door U beloofde antwoord.
5. Het is me recht aangenaam U te kunnen melden, dat ...
6. Vergun mij, U bij dezen met een verzoek lastig te vallen.

7. Hiermede heb ik de eer U te laten weten ...
 8. Uw goed hart kennende, ben ik zoo vrij, mij tot U te wenden met het volgende verzoek :
 9. Hiermede vervul ik den treurigen plicht U het overlijden te melden van ...
 10. Het bericht van het overlijden van ... heeft mij pijnlijk getroffen en ik bied U mijn diep gevoelde deelneming aan.
 11. Met diepe smart heb ik vernomen welk een ontzettend verlies U getroffen heeft door het overlijden van ...
 12. Met harte verheug ik mij met U over de blijde familiegebeurtenis...
 13. Mijn hartelijkste (of innigste) wenschen voor ...
 14. Naar aanleiding van Uw advertentie in ... van heden, neem ik beleefd de vrijheid U te berichten ...
 15. Aangenaam zal het mij zijn zoo spoedig mogelijk van U te ontvangen...
 16. U zou me zeer verplichten, indien U mijn zoon verlof wilde geven om...
 17. Het is me een voorrecht U van dienst te kunnen zijn.
 18. Zooeven ontving ik Uw brief van ..., waarin U me vraagt ... Aangenaam is het me hierop toestemmend te kunnen antwoorden.
 19. Tot mijn leedwezen kan ik Uw geëerden brief niet naar Uw genoegen beantwoorden.
 20. Het is me een waar genoegen, U goed nieuws te kunnen berichten.
- begoede mensen.** NIET : Begoede mensen. MAAR : *Gegoede of bemiddelde* mensen.
- begraving.** NIET : begraving. MAAR : *begrafenis* (= de plechtigheid). — WEL : De begraving van het lijk (= het begraven).
- begrijpen.** NIET : Dit examen begrijpt twee deelen. MAAR : Dit examen *omvat, bestaat uit* twee deelen. — NIET : Dat begrijpt zich. MAAR : Dat is *te begrijpen, begrijpelijk*.
- beheer.** NIET : Het beheer van posterijen. MAAR : De *administratie*, het *bestuur* der posterijen, de *posterijen*.
- beheerraad.** NIET : beheerraad. MAAR : *raad van beheer*.
- behooren.** NIET : De politiedienst behoort aan den burgemeester. MAAR : De politiedienst *berust onder* den burgemeester.
- bei, bij.** ZIE : *IJ OF EI.
- beide.** Zie : *TELWOORDEN.
- bekend, gekend.** BEKEND = iets weten in het algemeen. 'Een van ouds bekend huis.' - GEKEND = a) wat men door studie weet. 'Een gekende les.' b) zooals vroeger (niet) is voorgekomen. 'Een ongekende bedrijvigheid.' — NIET : Dat land is bekend voor zijn kunstenaars. MAAR : Dat land is bekend *om of wegens* zijn kunstenaars.
- beknibbelen.** NIET : Iemands gedrag beknibbelen. MAAR : Iemands gedrag *bedillen, hekelen*. — WEL : Het loon der werklieden *beknibbelen* (= er iets op afdingen).

beknpte bijzinnen. Beknpte bijzinnen zijn zinsdeelen zonder persoonsvorm van het werkwoord, die de waarde hebben van een bijzin.

a. Onbepaalde wijs + TE. 'Hij liep, *om op tijd te komen*.'

b. Tegenwoordig deelwoord. 'Dit *hoorende*, kon ik niet meer zwijgen.'

c. Verleden deelwoord. 'In de verte zagen we de hooge boomen, in de gedaante van zoovele reuzen, *nevens elkander geplaatst*.'

belanghebbend, belangstellend. BELANGHEBBENDE = hij, die voor- of nadeel van iets kan ondervinden. BELANGSTELLEDE = hij, die iets omtrent een zaak wil weten.

belanghebbend voorwerp. Zie: *VOORWERPEN.

beleefdhidsvorm. Zie: *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.

beletselteeken (...). Het beletselteeken duidt een plotseling afbreken van de gedachte aan. 'Ga weg, of ik ...'

beletten. NIET: Hij kon zich niet beletten te lachen. MAAR: Hij kon niet *nalaten* te lachen.

belofte. Een belofte vervullen. Zie: *VERVULLEN.

beloopen. NIET: De kosten belooopen tot 1.000 frank. MAAR: De kosten *beloopen* of *bedragen* 1.000 fr.

beloven. NIET: Dit kind belooft. MAAR: Dit kind *belooft veel*, of: 't Is een *veelbelovend* kind.

beminnen. NIET: Hij bemint het voetbalspel. MAAR: Hij *houdt van* het voetbalspel.

benadeeligen. NIET: benadeeligen. MAAR: benadeelen.

benauwderik. NIET: Een benauwderik. MAAR: Een *bangerd*.

benoemen. NIET: Hij is burgemeester benoemd. MAAR: Hij is *tot* burgemeester benoemd.

benuttigen. NIET: benuttigen. MAAR: *benutten*.

bepaald lidwoord. Het bepaald lidwoord duidt aan, dat een bepaalde of voldoende bekende zelfstandigheid (persoon, dier of zaak) bedoeld wordt. Het wordt verbogen als volgt:

	ENKELVOUD			MEERVoud
	Mannelijk	Vrouwel.	Onzijd.	
Nominatief	DE	DE	HET	DE
Genitief	DES	DER	DES	DER
Datief	DEN	DER	DEN	DEN
Accusatief	DEN	DE	HET	DE

a. Accusatiefsvormen. Alleen vóór een mannelijk enkelvoudig naamwoord wordt, in de geschreven taal, een onderscheid gemaakt tusschen nominatief en accusatief. 'Ik zie *den* vader, *den* stoel.' 'De hoed van *den* vader.' 'Den volgenden morgen stond hij op.'

b. Genitiefsvormen:

DES (mannelijk en onzijdig enkelvoud) komt nog alleen voor in ongewone taal en in zekere geijkte uitdrukkingen. 'Het huis *des* Heeren.' 'Het teeken *des* kruises.' 's Nachts (= des nachts). 's Zomers (= des zomers.) — In de gewone taal wordt *des* vervangen door VAN + DEN (mann.) of HET (onz.) 'De hoed *van den* vader.' 'Het dak *van het* huis.'

DER (meervoud en vrouwelijk enkelvoud) wordt in de geschreven taal gebruikt, wanneer de welluidendheid zulks vereischt. 'Het brood *der* armen.' 'Het rijk *der* vrouw.' — Meestal, nochtans, wordt *der* vervangen door VAN DE. 'De goedheid *van de* moeder, *van de* ouders.'

c. Datiefsvormen komen bijna uitsluitend voor in geijkte uitdrukkingen, zooals: Van *den* lande. Na *den* eten. Bij *der* hand. In *den* beginne,... — Ook soms in de geschreven taal. 'Ik heb *den* armen bedelaar een brood gegeven.' — Meestal, nochtans, worden de datiefsvormen vervangen door AAN + DEN ACCUSATIEFSVORM. 'Hoeveel heeft hij *aan den* bedelaar gegeven?'

d. Herhaling en Weglating van het lidwoord.

1. Het lidwoord wordt niet gebruikt:

a. vóór namen van werelddeelen, landen, provincies en feesten, wanneer ze niet voorafgegaan zijn van, of gevolgd door één of meer bepalende woorden: Europa, Vlaanderen, Limburg, Allerzielen, ... — **WEL:** *Het* mooie Vlaanderen. *Het* Limburg van vroeger.

b. bij titels geplaatst vóór eigennamen: Dokter Janssens, Tante Maria, Kardinaal Mercier.

c. bij opsommingen. 'Jong en oud, allen waren aanwezig.'

2. De lidwoorden en andere bepalende woorden die niet van vorm veranderen, moeten niet herhaald worden. 'De vader, zoon en dochter waren aanwezig.' 'De algebra of stelkunde.' 'Mijn broeders en zusters.'

OPM. In tegenstellingen en ook in gevallen waar onduidelijkheid dient vermeden te worden, wordt het lidwoord herhaald. 'De zomer en *de* winter hebben ieder hun aantrekkelijkheid.' 'De schoolmeester en *de* kosten van het dorp.' (= twee personen). 'De schoolmeester en kosten van het dorp.' (= dezelfde persoon).

e. Te vermijden fouten.

NIET:

Doctor, of student in rechten, in
geneeskunde, enz.
Hij is knap in wiskunde
Hij zingt (of speelt) op maat.

MAAR:

Doctor, of student in *de* rechten, in
de geneeskunde, enz.
Hij is knap in *de* wiskunde.
Hij zingt (of speelt) in *de* maat.

Hij is in rouw.	Hij is in <i>den</i> rouw.
Zij staan in rij.	Zij staan in <i>de</i> rij.
Hij is op vlucht.	Hij is op <i>de</i> vlucht.
Den tijd vinden om ...	<i>Tijd</i> vinden om ...
Op de kosten van ...	Op <i>kosten</i> van ...
Al de oogen waren op hem gevestigd.	<i>Aller</i> oogen waren op hem gevestigd.
Dat wordt de mode.	Dat wordt mode.
De vrede sluiten.	Vrede sluiten.
Ondergeteekende verklaart ...	<i>De</i> ondergeteekende verklaart ...
Dichter U. van de Voorde ...	<i>De</i> dichter U. van de Voorde ...
In St.-Niklaaskerk.	In <i>de</i> St.-Niklaaskerk.

bepalingaankondigende voornaamwoorden. De bepalingaankondigende voornaamwoorden duiden zelfstandigheden aan en geven bovendien te kennen, dat er nog een nadere toelichting volgt of moet worden bijgedacht.

1. BIJVOEGLIJK GEBRUIKT

a. ZULKE, DERGELIJKE, SOORTGELIJKE, DUSDANIGE.

Ze worden als het bijvoeglijk naamwoord verbogen, maar blijven in het onzijdig enkelvoud onveranderd.

Nominatiefsvormen. 'Zulke (*dergelijke*) plant is zeer zeldzaam.' 'Zulk (*dergelijk*) dier moet veel eten.' 'Zulke (*dergelijke*) toestanden zijn uitzonderlijk.' 'Zoodanige (*dusdanige*) lieden, meende de directeur, kan ik niet dulden.'

Accusatiefsvormen. 'Zulken (*dergelijken*) os heb ik nog nooit gezien.' 'Met zulken (*dergelijken*) vader moet hij gelukkig zijn.' 'Met zulke (*dergelijke*) moeder ...' 'Wat doet men in zulk (*dergelijk*) geval?' 'In zulke (*dergelijke*) gevallen moet men den dokter roepen.'

b. ZULK EEN, ZOO EEN, ZOO 'N.

Ze blijven onverbogen. 'Met zoo een (*zoo 'n*, *zulk een*) vader moet hij gelukkig zijn.' 'Ik heb ook zoo 'n potlood en zoo 'n pennen.'

c. DEZELFDE, HETZELFDE, DIE ZELFDE, DAT ZELFDE.

De en die worden verbogen als het bepaald lidwoord; *zelfde* neemt de buigingsvormen van het bijvoeglijk naamwoord aan. (Het onzijdig enkelvoud gaat altijd uit op -e).

Nominatiefsvormen. 'Dezelfde man (vrouw), hetzelfde kind heeft het gedaan.' 't Zijn *die zelfde* menschen van vroeger.' 't Is *dat zelfde* meisje van straks.'

Accusatiefsvormen. 'Thuis hebben we *denzelfden* leunstoel, *dezelfde* tafel en *hetzelfde* tafellaken.' 'Ik heb met *denzelfden* man, met *dezelfde* vrouw, met *hetzelfde* kind, met *dezelfde* menschen gesproken.' 'Ik heb aan) *dien zelfden* bedelaar een stuk brood gegeven.'

Genitiefsvormen. Van de genitiefsvormen wordt nog alleen *derzelfde* gebruikt; 't is de vorm die voorkomt, wanneer het bepaald zelfstandig naamwoord vrouwelijk enkelvoud is, of in het meervoud staat. 'De kinderen *derszelfde* moeder...' 'De oplaag *derszelfde* dagbladen...'

2. ZELFSTANDIG GEBRUIKT:

a. DEGENE, HETGEEN, DIEGENE, DATGENE, DEZELFDE, HETZELFDE, DIE ZELFDE, DAT ZELFDE. — Het eerste deel (*de* of *die*) wordt verbogen als het bepaald lidwoord; *gene* en *zelfde* nemen de buigingsuitgangen van het zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord aan.

Nominatiefsvormen. 'Degene, die te laat komt, zal gestraft worden.' 'Degenen, die te laat komen, zullen gestraft worden.' 'Het zijn altijd *dezelfden*, die prijzen winnen.' 'Hetgeen hij zegt, is waar.' 'De onroerende goederen zijn *degene*, die tot onbeweeglijkheid zijn bestemd.'

Accusatiefsvormen. 'Hoed u voor *dengene*, die u vleit.' 'Hoed u voor *dengenen*, die u vleien.' 'De leeraar ondervraagt altijd *denzelfden* (= enkelvoud). 'De leeraar ondervraagt altijd *dezelfden* (= meervoud).

OPM.— 1. *Dezulke*, *de zoodanige* en *de dusdanige*, die minder voorkomen, worden op *dezelfde* wijze verbogen.

2. De meerv. genitiefsvormen *dergenen*, *diergenen*, *derszelfden* en *dierzelfden* komen nog wel eens voor. 'Het geduld *dergenen*, die luisteren...'

3. De meervoudige datiefsvorm *dengenen*, vindt men ook nog wel eens in ongewone taal. 'Dengenen, wien de zaak aanbelangt, zullen we graag een catalogus zenden.'

b. Te vermijden fouten.

NIET:

Deze, die dit gedaan heeft...

Dezen, die het weten ...

Die van uw leerlingen...

Luister wat hij zegt.

MAAR:

Hij, of *degene*, of *diegene*, die dit gedaan heeft ...

Zij, of *dengenen* of *dengenen* die het weten, ...

Degene, of *diegene* van uw leerlingen

Luister, *naar hetgeen* hij zegt.

bepalingen. Alle zinsdeelen, buiten onderwerp, gezegde en voorwerp, noemt men *bepalingen*. Ze duiden een bijzonderheid van een der andere zinsdeelen aan. Er zijn drie soorten van bepalingen: a. *bijvoeglijke* bepalingen; b. *bijwoordelijke* bepalingen; c. bepalingen *van gesteldheid*.

a. **BIJVOEGLIJKE BEPALINGEN** bepalen een zelfstandig naamwoord en antwoorden meestal op de vraag *Welke?* of *Wat voor een?* bij het bepaalde woord geplaatst. 'Het huis *van mijn vriend* is groot.' 'De heer Janssens is hier geweest.' 'Vaders werk is af.' 'De heer *des huiszes*.' 'Het graf *mijner moeder*.'

OPM. Een bijvoeglijke bepaling wordt *bijstelling* genoemd, wanneer deze een zelfstandigheid een tweede maal in andere woorden noemt. 'Leopold III, *koning der Belgen*, volgde zijn vader op in 1934.'

b. BIJWOORDELIJKE BEPALINGEN bepalen meestal werkwoorden, maar ook bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden. 'Dit boek kost *tien frank*.' (bepaalt een werkwoord). 'De pen ligt *op de tafel*.' (bepaalt een werkwoord). 'Dat is een *heel* mooi boek.' (bepaalt een bijvoeglijk naamwoord). 'Dit paard loopt *zeer* snel.' (bepaalt een bijwoord.)

In een *bijwoordelijke bepaling* wordt het voorzetsel in zijn ware beteekenis gebruikt en hoort bij het naamwoord dat volgt, terwijl in een *oorzakelijk voorwerp*, het voorzetsel gewoonlijk figuurlijk wordt gebruikt en bij het werkwoord hoort, waarmede het tot één uitdrukking is vergroeid. (Zie *VASTE VOORZETSELS). 'Ik ga *naar Brussel*.' (bijwoordelijke bepaling). 'Ik verlang *naar het verlof*.' (oorzakelijk voorwerp).

De bijwoordelijke bepalingen kunnen, naar gelang hun beteekenis, ingedeeld worden in bijwoordelijke bepalingen van:

1. *plaats*. (Waar? Waarheen? Van waar?). 'Wij zijn *in de klas*.' 'Wij gaan *naar Brussel*.' 'Wij komen *van Antwerpen*.'
2. *tijd*. (Wanneer? Sedert wanneer? Tot wanneer? Hoelang? Hoe dikwijls?). 'Hij komt *vandaag*.' 'Hij is hier *sedert gisteren*.' 'Wij blijven *tot Maandag*.' 'Ik blijf *twee dagen*.'
3. *maat*. (Hoe hoog? Hoe zwaar? Hoe breed? Welken prijs?). 'Hij vloog *twee duizend meter hoog*.' 'Ik weeg *vijftig kilogram*.' 'Dit boek kost *tien frank*.'
4. *graad*. (In welken graad?). 'Hij is *doodelijk* ziek.' 'Ik ben *totaal* genezen.'
5. *middel*. (Waarmede?). 'Hij schrijft *met een vulpen*.' 'Wij hooren *met onze ooren*.'
6. *oorzaak*. (Waardoor?). 'Door *den drank* is zijn gezondheid geknakt.' 'Velen stierven *van honger en gebrek*.'
7. *reden*. (Waarom?). 'De leeraar strafte hem *om zijn gedrag*.' 'Wegens *ziekte* kon hij naar school niet komen.'
8. *doel*. (Met welk doel? Waartoe?). 'Men scheert de schapen *om hun wol*.' 'Hij werkt *voor den kost*.'
9. *toegeving*. (Ondanks wat?). 'Ondanks *alle moeilijkheden* heeft hij het gewaagd.' 'Trots *alle gevaar* is hij in de stad aangekomen.'
10. *omstandigheid*. (In welke omstandigheid?). 'De vergadering werd gehouden *met gesloten deuren*.' 'Ik reis altijd *alleen*.'
11. *bepierking*. (In hoever?). 'Hij is heel flink *voor zijn ouderdom*.' 'Tegenover zijn minderen was hij ruw.'
12. *hoedanigheid of wijze*. (Hoe? Op welke wijze?). 'Hij verweerde zich *hardnekkig*.' 'Hij zingt *prachtig*.'
13. *vergelijking*. (Als wie, Als wat?). 'Hij is zoo zwak *als een lam*.'
14. *gevolg*. (Met welk gevolg?) 'De redenaar bewoog de menigte *tot schreiens toe*.'
15. *voorwaarde of veronderstelling*. (Onder welke voorwaarde?). 'In den nood leert men zijn vrienden kennen.'

c. BEPALINGEN VAN GESTELDHEID bepalen het onderwerp of het lijdend voorwerp van den zin in verband met het gezegde.

'Jan verft de deur *groen*.' 'Hij is *jong* gestorven.' 'Hij werd *tot voorzitter* verkozen.' 'Gezond' keerde hij van zee terug.' 'Dit geschenk maakte haar *gelukkig*.'

OPM. Sommige werkwoorden hebben altijd een bepaling van **gesteldheid** bij zich: *achten, beschouwen als, houden voor, schelden, en hun synoniemen*. 'Ik acht hem *gelukkig*.' 'Ik beschouw u *als een vriend*,' 'Hij noemt mij *zijn vriend*.'

Zie: *WOORDSCHIKKING.

beraadslagend. NIET: Een beraadslagende stem. MAAR: Een *beslissende of medebeslissende* stem.

beraadslaging. NIET: Bij beraadslaging van. MAAR: Bij *besluit* van. (Een besluit steunt op een beraadslaging). — NIET: Register der beraadslagingen. MAAR: *Notulenboek*.

bereiden, berijden. Zie: *IJ OF EI.

beren, beeren. Zie: *E OF EE.

berg van barmhartigheid. NIET: Berg van barmhartigheid. MAAR: *Bank van leening, leenbank, leenhuis*.

beroemdheden. NIET: beroemdheden, voor: *beroemde mannen*.

beroep. NIET: In beroep gaan. MAAR: In (*hooger*) *beroep* van een vonnis *komen*. — NIET: Beroep doen op iemand. MAAR: *Een beroep* doen op iemand.

beroepshof. NIET: beroepshof. MAAR: *hof van beroep* of *hof van appel*.

beroovingen. NIET: beroovingen. MAAR: *ontberingen*.

berouwen. NIET: Hij zal zich dat berouwen. MAAR: *Dat zal hem rouwen* of *berouwen*, dat zal hij zich *beklagen*.

beschikbaarheid. NIET: Iemand in beschikbaarheid zetten. MAAR: Iemand *op wachtgeld* stellen.

beschikking. NIET: Hij is te beschikking gesteld van... MAAR: Hij is *ter* beschikking gesteld van ... WEL: Hij is *te* uwer beschikking gesteld.

bestaan uit, bestaan in. Dit werk bestaat *uit* drie deelen (= samengesteld uit). Zijn vermogen bestaat *in* huizen en effecten (= omvat, strekt zich uit tot).

bestatigen. NIET: bestatigen. MAAR: *vaststellen, opmerken, constateren*.

bestellen. NIET: Men bestelt ten huize. MAAR: *Bestellingen worden aan huis bezorgd*.

bestemming. NIET: De bestemming van een brief. MAAR: De *geadresseerde*.

bestemming. NIET: Een trein in bestemming voor Brussel. MAAR: Een trein *met* bestemming *naar* Brussel.

bestuurder. NIET : De bestuurder van een school, van een fabriek,...
 MAAR : De *directeur* van een school, van een fabriek, ...

bestuurlijk recht. NIET : Bestuurlijk recht. MAAR : Administratief recht.

betalen. NIET : Hij zal het duur betalen. MAAR : Hij zal het duur *bekopen*, of : Het zal hem duur *te staan komen*. — WEL : Iemand iets *betaald zetten*.

betalen, in : De gebroken potten betalen. Zie : *POTTEN.

betichte. NIET : betichte. MAAR : *beschuldigde*.

betiteling in brieven.

Koning en koningin : Sire, Mevrouw.

Prinsen en prinsessen : Doorluchtige Prins, Mevrouw.

Ministers en gouverneurs : Excellentie.

Personen van adel : Hooggeboren Heer, Hooggeachte Vrouwe.

Meerderen en hooger geplaatsten : Weledelgeboren Heer, Hooggeachte Heer, (Hooggeachte Kolonel, enz...), Hooggeachte Mevrouw, Hooggeachte Mejuffrouw.

Burgemeester, schepenen, dokters, notarissen, professors, enz. : Mijnheer de Burgemeester (of : Edelachtbare Heer), Mijnheer de Dokter (of alleen : Dokter), Mijnheer de Notaris, Mijnheer de Professor (ook : Hooggeleerde Heer).

Gewone heeren of dames : Mijnheer, Geachte Heer, Mevrouw, Geachte Mevrouw, Mejuffer, Geachte Juffrouw.

Heeren of dames met wien men vertrouwelijk omgaat : Waarde Heer, Waarde Mevrouw, Waarde Mejuffrouw.

Vrienden en vriendinnen : Waarde Vriend, Lieve Vriend, Vriend Jan, Beste Jan, Vriendlief, Waarde Paul, Dierbare Karel, Zeer geachte Vriend, Hooggeschatte Vriend, Amice, Beste Maria, Waarde Vriendin, Liefste Margareta, ...

Familieleden : Beste Ouders, Lieve Tante, Dierbare Grootouders, Waarde Neef en Nicht, Beste Jongen, Lieve Dochter, ...

Aan de g e e s t e l i j k h e i d :

Paus : Allerheiligste Vader, of : Heilige Vader.

Kardinaal : Eminentie.

Aartsbisschop, bisschop, apostolisch vicaris : Monseigneur.

Kanunnik : Hoogerwaarde Heer.

Deken of pastoor : Zeereerwaarde Heer.

Onderpastoor : Weleerwaarde Heer, of : Eerwaarde Heer.

Generaal van kloosterorde : Hoogwaardigste Heer.

Provinciaal-overste van kloosterorde : Hoogerwaarde Heer.

Overste van een klooster : Zeereerwaarde Heer.

Overige paters : Weleerwaarde Pater.

Broeders of fraters : Eerwaarde Broeder, Eerwaarde Frater.

Overste van vrouwenklooster : Eerwaarde Moeder.

Zusters : Eerwaarde Zuster.

Zie ook : *TITULATUUR.

betogen, betoogen. Zie : *o of oo.

betoogen. NIET : Ze zullen morgen betoogen. MAAR : Ze zullen morgen *een betooging houden*.

betrachten. NIET : Een doel betrachten. MAAR : Een doel *nastreven, beoogen*. — WEL : Zijn plicht *betrachten*, (= volbrengen). — NIET : Een zaak betrachten zooals ze is. MAAR : Een zaak *bekijken* zooals ze is.

betrachting. NIET : Dat lag niet in mijn betrachting. MAAR : Dat was niet mijn *doel*.

betrek. NIET : Met betrek tot ... MAAR : Met *betrekking* tot ...

betrekkelijke voornaamwoorden. De betrekkelijke voornaamwoorden duiden zelfstandigheden aan en vormen tevens het verbindingswoord in een zin, die als bijvoeglijke bepaling dienst doet. Het woord of de woorden waarop een betrekkelijk voornaamwoord terugslaat, noemt men *antecedent*.

De betrekkelijke voornaamwoorden zijn : DIE, DAT, WIE, WAT, HET-GEEN, WELKE, HETWELK. Ze zijn alle zelfstandig ; *welke* kan echter ook bijvoeglijk voorkomen.

A. GEBRUIK VAN DIE EN DAT.

	ENKELVOUD			MEERVOUD
	Mann.	Vrouw.	Onzijd.	
Nominatief	DIE	DIE	DAT	DIE
Accusatief	DIE	DIE	DAT	DIE

Nominatiefsvormen. 'De man *die* daar gaat, is mijn oom.' 'De vrouw *die* daar gaat, is mijn tante.' 'Het huis *dat* daar staat, is te koop.' 'De boeken *die* op tafel liggen, zijn Duitsche romans.'

Accusatiefsvormen. 'De knaap *dien* we ontmoet hebben, ...' 'De dame, *die* we gezien hebben, ...' 'Het huis *dat* we verkocht hebben, ...' 'De boeken *die* we gelezen hebben, ...'

ALGEMEENE REGEL. *Die* en *dat* worden gebruikt zonder voorzetsel voor personen, dieren en zaken.

OPMERKINGEN. — 1. Is het antecedent het verkleinwoord van een persoonsnaam, dan gebruikt men *die* voor niet bepaalde eigennamen. 'Jantje *die* niet gierig is, ...' en *dat* in alle andere gevallen. 'Het knappe Jantje, *dat* ziek is, ...' 'Het meisje, *dat* we sinds lang niet meer gezien hebben, ...' — 2. Het betrekkelijk voornaamwoord *die* komt ook wel eens zonder antecedent voor, wanneer men bepaalde personen bedoelt. '*Die* te laat komt, zal gestraft worden.'

B. GEBRUIK VAN WIE EN WAT.

	ENKELVOUD			MEERVoud
	Mann.	Vrouw.	Onzijd.	
Nominatief.	WIE	WIE	WAT	WIE
Genitief.	WIENS	WIER	—	WIER
Datief.	WIEN	WIE	—	WIEN
Accusatief.	WIEN	WIE	WAT	WIE

1. Gebruik van WIE.

1. WIE wordt gebruikt na een voorzetsel, wanneer het antecedent een persoonsnaam is. 'De handelaar met *wien* hij zaken doet, ...' 'De vrouw met *wie* ik haar gezien heb, ...' 'De menschen met *wie* hij omgaat, ...'

OPMERKINGEN.

a. De betrekkelijke voornaamwoorden die betrekking hebben op zaken en welke voorafgegaan zijn door een voorzetsel, gaan over in *voornaamwoordelijke bijwoorden* (WAAROP, WAARMEE, e.a.). 'De tafel, *waarop* ik werk, ...' 'Het glas, *waaruit* ik drink, ...'. — In de gemeenzame spreektaal bezigt men ook de voornaamwoordelijke bijwoorden als wijzend op personen. 'De heer, de dame, *waarvan* ik sprak ...'

b. De *genitiefsvormen* WIENS en WIER worden soms gebruikt in plaats van VAN WIEN of VAN WIE. Ze wijzen in den regel terug op persoonsnamen. 'De man *wiens* dochter ziek is, ...' (Antecedent mannelijk enkelv.). 'De vrouw *wier* zoon ik ken, ...' (Antecedent vrouwelijk enkelv.). 'De ouders *wier* zoon (dochter) ziek is, ...' (Antecedent meerv.). — Soms voor zaken 'De driehoek *wiens* zijden ...' (*waarvan* de zijden, ... *welks* zijden...). 'De roos *wier* geur, ...' (*waarvan* de geur, ... *welker* geur ...).

c. Wanneer het betrekkelijk voornaamwoord als meewerkend voorwerp voorkomt, wordt het voorzetsel *aan* wel eens *weggelaten* en dan gebruikt men den datiefsvorm. 'De man *wien* (*aan wien*) ik dit geld geleend heb, ...' 'Degene, *wien* dit aanbelangt, ...' 'De leerlinge *wie* (*aan wie*) wij de belooning gaven, ...' 'De ouders, *wien* (*aan wie*) ze het slecht nieuws mededeelden, ...'.

2. WIE wordt ook gebruikt als betrekkelijk voornaamwoord, *zonder antecedent* voor personen. 'Wie zooiets gedaan heeft, dient gestraft te worden.' 'Wien brood men eet, diens woord men spreekt.' 'Wie(n) U ook mocht ontmoeten, deel niets mee van hetgeen ik U gezegd heb.' — Voor het gebruik van *wie* of *wien* in dezen zin, zie *VRAGENDE VOORNAAMWOORDEN.

LET WEL: 'Reken niet, op *wie* geen liefde heeft.' *Wie* is hier onderwerp van den bijzin 'wie geen liefde heeft', en niet oorzakelijk voorwerp van den hoofdzin.

2. Gebruik van WAT.

WAT wordt gebruikt:

1. wanneer het antecedent *datgene*, *dat* of *al(les)* is. 'Datgene, (dat, alles), *wat* hij zegt, is waar.' 'Dat is het, *wat* hem zal weerhouden hebben.'
2. als betrekkelijk voornaamwoord zonder antecedent voor zaken. 'Wat hij gezien heeft, wil hij ons niet vertellen.'
3. wanneer het antecedent een heele zin is. 'Hij weigerde te komen, *wat* wij voorzien hadden.'

C. GEBRUIK VAN HETGEEN.

HETGEEN wordt gebruikt in de plaats van *wat* in de gevallen 2 en 3 hierboven. 'Hetgeen hij gezien heeft, wil hij ons niet vertellen.' 'Hij weigerde te komen, *hetgeen* wij voorzien hadden.'

D. GEBRUIK VAN WELKE.

1. ZELFSTANDIG GEBRUIKT.

	ENKELVOUD			MEERVOLD
	Mann.	Vrouw.	Onzijdig	
Nominatief	WELKE	WELKE	HETWELK ('TWELK)	WELKE
Genitief	WELKS	WELKER	WELKS	WELKER
Datief	WELKEN	WELKE	HETWELK	WELKEN
Accusatief	WELKEN	WELKE	HETWELK	WELKE

OPMERKINGEN.

a. WELKE wordt bijna uitsluitend in de schrijftaal aangewend, vooral om de herhaling van *die* of *dat* te vermijden. 'Het kind *hetwelk* dat werk maakt, ...'

b. De *genitiefsvormen* van WELKE worden soms gebruikt in plaats van het voornaamwoordelijk bijwoord WAARVAN, wanneer het antecedent een zaaknaam is. *Welks* heeft een antecedent, dat mannelijk of onzijdig enkelvoud is. *Welker* heeft een antecedent, dat vrouwelijk enkelvoud is of in het meervoud staat. 'De berg, *welks* top, ...' 'De koe(ien), *welker* nut, ...'

c. De *datiefsvormen* van WELKE komen heel zelden voor.

2. BIJVOEGLIJK GEBRUIKT.

Het bijvoeglijk gebruikte *welke* wordt als het vragende voornaamwoord *welke* verboden. 'Wij gebruiken koffie en brood, *welke* artikelen de eer hadden de goedkeuring van mijn neef weg te dragen (N. Beets).' 'Zij besloten nog te blijven, *welk* besluit ons genoegen deed.'

betrouwbaar, vertrouwd. Zie : *VERTROUWD.

beurt. NIET: Het is aan de beurt van Pieter. MAAR: *De beurt is aan Pieter, of: Pieter is aan de beurt.*

bevelen. NIET: Wij bevelen zijn ziel in uw gebeden. MAAR: Wij bevelen zijn ziel in uw gebeden *aan*. — NIET: Wij zijn aan uw bevelen. MAAR: Wij zijn *tot uw dienst, of: tot uw orders.*

bevoordeelen. NIET: Iemand bevoordeelen. MAAR: Iemand *bevoordeelen.*

bevragen. NIET: Zich te bevragen bij ... MAAR: *Te bevragen bij ..., of: Zich richten tot, zich wenden tot ...*

beweegloos, beweegingsloos. NIET: beweegloos of bewegingsloos. MAAR: *onbeweeglijk.*

beweging. NIET: Hij kwam uit zijn eigen beweging. MAAR: Hij kwam *uit eigen beweging.*

bewerkingen. NIET: De bewerkingen van de post, de bank, ... MAAR: De *verrichtingen* van de post, de bank, ...

bezittelijke voornaamwoorden. De bezittelijke voornaamwoorden geven te kennen, dat de genoemde zelfstandigheden toebehooren aan, of in verband staan met den eersten, den tweeden of den derden persoon.

I. BIJVOEGLIJK GEBRUIKT.

	Enkelvoud	Meervoud
Eerste persoon.	MIJN	ONZE, ONS
Tweede persoon.	UW, JE, JOUW	UW, JULLIE, JELUI, JE
Derde persoon	m. v. o. ZIJN HAAR ZIJN	HUN HUN, HAAR HUN

VERBUIGING. — De bijvoeglijke bezittelijke voornaamwoorden, ONZE uitgezonderd, blijven *onverbogen*. — ONZE wordt verbogen als het bepaald lidwoord; de onzijdige enkelvoudsvorm is ons. 'Dit is voor *mijn* (uw, zijn, haar, hun) vader.' 'Ons huis is het grootste van de straat.' 'Onze oom (onze tante) komt vandaag.' 'Hebt ge reeds *onzen* tuin gezien?'

OPMERKINGEN.

1. De *verbogen vorm* van het bijvoeglijk bezittelijk voornaamwoord komt nog voor in zekere geijkte uitdrukkingen, zooals: '*Zijne* Majesteit de Koning.' '*Hare* Majesteit de Koningin.' '*Zijne* Excellentie.'

2. *Genitiefs- en datieformen* van de bezittelijke voornaamwoorden vindt men ook, maar vooral in geijkte uitdrukkingen en ongewone taal.

'Het zweet *uws* aanschijns.' 'Het erfgoed *onzer* vaderen.' 'Te *uwen* dienste.' 'Te *zijner* eere.' (Zie: *GENITIEFSVORMEN en *DATIEFSVORMEN).

De vrouwelijke en meervoudige genitiefsvormen komen nog vaak voor in de geschreven taal. 'Het graf *mijner* moeder.' 'De boomen *onzer* wouden.' — Ook wel eens de meervoudige datiefsvorm. 'Dit werk, dat wij *onzen* collega's voorleggen...'

3. In de spreektaal gebruikt men soms een bezittelijk voornaamwoord in plaats van den gewonen genitiefsvorm. 'Jans vrienden, of: Jan *zijn* (z'n) vrienden.' 'Maria's vader, of: Maria *haar* ('r, der) vader.'

4. Voor de volle vormen *zijn*, *mijn*, *haar*, schrijft men soms *m'n*, *z'n*, 'r, der.

5. *Zijn* of *haar*? — *Zijn* richt zich naar een mannelijk of onzijdig naamwoord in het enkelvoud. 'De nachtegaal liet *zijn* mooiste gezang hooren.' 'Het huis zonder *zijn* vensters.' — *Haar* richt zich naar een vrouwelijk naamwoord in het enkelvoud (soms ook in het meervoud). 'De natuur heeft *haar* mooiste kleed aangetrokken.' 'De moeders met *hun* (of: *haar*) dochters.'

6. *Verkleinwoorden*. Bij verkleinwoorden van persoonsnamen richt het bezittelijk voornaamwoord zich naar het natuurlijk en niet naar het spraakkundig geslacht. 'Het meisje weende, omdat *haar* broertje ziek was.'

7. Het bezittelijk voornaamwoord van *den tweeden persoon*.

In de gevallen waarin *gij* of *ge* als persoonlijke voornaamwoorden voorkomen, gebruikt men *uw*. 'Waarom hebt ge *uw* les niet geleerd?'

Met de vertrouwelijke vormen van het persoonlijk voornaamwoord *jij*, *je* en *jullie* correspondeeren *jouw*, *je*, *jullie* en *jelui*. 'Ik heb een van *je* boeken gelezen.' 'Dit is niet mijn, maar *jouw* hoed.' 'Ik heb een paar van *jullie* brieven gelezen.'

Met den beleefdheidsvorm *U* correspondeert *Uw*, dat meestal met een hoofdletter wordt geschreven. 'Wij hebben *Uw* brief ontvangen.'

8. Te vermijden fouten.

N I E T :

Een van mijn vrienden.
Uit al mijn (zijn...) macht.
Met mijn (uw...) eigen oogen.
Hij viel aan mijn voeten.
Het hoofd doet me zeer.
Dat is mijn geval.
Wij ontvingen zijn bezoek.
Zich het hoofd breken.
Men is op zijn spoor.
Aan mijn zijde.
Welk boek is het uwe?
Uit zijn eigen beweging.
Met zijn eigen hand geschreven.

M A A R :

Een vriend *van mij*.
Uit *alle* macht.
Met *eigen* oogen.
Hij viel *mij* te voet.
Mijn hoofd doet zeer.
Dat is het geval *bij mij*.
Wij ontvingen een bezoek *van hem*.
Zijn hoofd breken met iets tezoeken
Men is *hem* op het spoor.
Naast *mij*.
Welk boek is *van u*?
Uit *eigen* beweging.
Eigenhandig geschreven.

II. ZELFSTANDIG GEBRUIKT :

	Enkelvoud	Meervoud
Eerste persoon	DE (HET) MIJNE	DE (HET) ONZE
Tweede persoon.	DE (HET) UWE	DE (HET) UWE
Derde persoon m.	DE (HET) ZIJNE	DE (HET) HUNNE
v.	DE (HET) HARE	DE (HET) HUNNE, HARE

VERBUIGING. — Ze worden verbogen als het bijvoeglijk naamwoord.
 'Uw oom en *de hare* zijn hier geweest.' 'Wij hebben zijn zoon en *den uwen* ontmoet.' 'Wij hebben onzen leeraar en *den hunnen* een geschenk gegeven.' 'Dit is voor mijn broeder en dat is voor *den uwen*.' 'Hier zijn onze boeken en daar zijn *de hunne*.'

BIZONDER GEVAL. — Wanneer de zelfstandig gebruikte bezittelijke voornaamwoorden personen aanduiden, wier namen niet werden genoemd, dan nemen ze in het enkelvoud den vorm op *-e* en in het meervoud den vorm op *-en* aan. 'Ik heb mijn vriend en *de zijnen* ontmoet (= zijn familie.)' 'De *onzen* (= onze soldaten) versloegen de Franschen in 1302.' 'Groet *de uwen*.' 'Ik blijf *de uwe*.' — Ook de *e*-vorm in *het mijne*, *het zijne*, ... 'Als ieder *het zijne* heeft, zal niemand klagen.'

OPM. De vrouwelijke meervoudsvorm van het zelfstandig gebruikte bezittelijk voornaamwoord is *de hunne*, *het hunne* of *de hare*, *het hare*. 'Wij kregen ons deel en de meisjes *het hunne*, of: *het hare*.'

bezitten. NIET: Een taal grondig bezitten. MAAR: Een taal grondig kennen.

bezoek. NIET: Wij ontvingen zijn bezoek. MAAR: Wij ontvingen een bezoek *van hem*.

bezwijken. NIET: Aan de bekoring bezwijken. MAAR: Voor de bekoring bezwijken.

bieden. NIET: Zijn groeten bieden. MAAR: Zijn groeten *aanbieden*.

bij.	NIET:	MAAR:
	Ik heb geen geld bij.	Ik heb geen geld <i>bij mij</i> .
	Leeraar bij de vakschool.	Leeraar <i>aan</i> de vakschool.
	Bij middel van...	<i>Door</i> middel van ...
	Uitverkoop bij sterfgeval.	Opruiming <i>wegens</i> sterfgeval.
	Uitverkoop bij uitbreiding van bedrijf.	Opruiming <i>wegens</i> opheffing der zaak.
	Bij mijn weet.	<i>Naar</i> mijn weten, <i>met mijn (mede)-weten</i> .

bijgevoegd. NIET: bijgevoegd commissaris. MAAR: *adjunct*-commissaris of *hulp*commissaris.

bijstelling. Een bijstelling of *appositie* is een zelfstandig naamwoord, dat zonder voorzetsel of zonder teeken van den genitief, bij een ander zelfstandig naamwoord of voornaamwoord als verklarende bijvoeging voorkomt. 'Ik heb Jan, *den boekhandelaar*, ontmoet.' De bijstelling wordt door komma's van de andere zinsdeelen gescheiden. (Zie: *ZINTEEKENS). De bijstelling staat in denzelfden naamval als het zelfstandig naamwoord of voornaamwoord, waarbij het staat. (Zie: *NAAMVALLEN.)

bijvoeglijke bepalingen. Zie: *BEPALINGEN.

bijvoeglijke bijzinnen. Bijvoeglijke bijzinnen zijn bijzinnen, die een zelfstandig woord bepalen; ze hebben in den samengestelden zin, dezelfde bediening als de bijvoeglijke bepalingen in den enkelvoudigen zin. 'Het papier, *waarop hij schreef*, was gelinieërd.' 'De leerling, *die werkt*, wordt beloond.' 'Is er iemand, *die dien man kan helpen*?' 'Het bericht, *dat hij niet was geslaagd*, verwekte algemeene verbazing.' 'Het spreekwoord « *Soort zoekt soort* » is zoo oud als de straat.' In de laatste twee zinnen hebben de bijvoeglijke bijzinnen de waarde van een bijstelling.

bijvoeglijke naamwoorden. Bijvoeglijke naamwoorden staan als bepaling bij een zelfstandig naamwoord en duiden allerlei eigenschappen, hoedanigheden en betrekkingen aan.

GEBRUIK. — De bijvoeglijke naamwoorden kunnen gebruikt worden:

a. *praedicatief*: het bijvoeglijk naamwoord is naamwoordelijk gezegde of bepaling van gesteldheid. 'Deze jongen is *klein*.' 'Hij blijft *ernstig*.' 'Vermoeid kwamen ze in de stad aan.'

b. *attributief*: het bijvoeglijk naamwoord staat doorgaans vóór het zelfstandig naamwoord, soms er achter, in enkele gevallen er van gescheiden door een lidwoord. 'De *blinde* knaap.' 'Karel *de Goede*.' 'Heel *de stad*.'

c. *zelfstandig*: het bijvoeglijk naamwoord wordt zonder zelfstandig naamwoord gebruikt: het wordt dan als een substantief gevoeld. 'De *blinde*.' 'De *lamme*.' 'Het *mooie*.'

d. *elliptisch*: het bepaalde zelfstandig naamwoord is verzwegen (om herhaling te vermijden.) 'De vlijtige leerlingen zullen beloond worden, maar niet de *luie*' (= de luie leerlingen).

VERBUIGING.

1. *Praedicatief gebruikt.*

De praedicatief gebruikte bijvoeglijke naamwoorden blijven onverbogen. 'Deze huizen zijn *hoog*.' 'Deze leerlingen worden *ernstig*.'

2. *Attributief gebruikt.*

a) *Uitgang -e*. De vorm op -e komt het meest voor. 'De *blauwe* hemel.' 'De *vlijtige* jongen.'

b) *Uitgang -en*. De bijvoeglijke naamwoorden krijgen -en wanneer ze vóór een zelfstandig naamwoord staan, dat *mannelijk* is en voorkomt in den *accusatief enkelvoud*. 'Hij schrijft zijn *laatsen*

brief.' 'Hij zit op een *hoogen* stoel.' 'Hij heeft den *ganschen* dag gespeeld.'
— Ook wanneer ze staan bij een mannelijk zelfstandig naamwoord, dat als *meewerkend* of *belanghebbend voorwerp* in den *datief* voorkomt. 'Ik heb dien *armen* bedelaar een aalmoes gegeven.'

c) Blijven onverbogen :

1. de *stoffelijke* bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op *-en*. 'Een *steen*en tafel.' 'De *gouden* ketting.'

2. de bijvoeglijke naamwoorden die van *plaatsnamen* zijn afgeleid en uitgaan op *-er*. 'Ik heb die *Edammer* kaas geproefd.' 'De *Luiker* hoo-geschool.'

3. de bijvoeglijke naamwoorden *linker*, *rechter* en *volbloed*. 'Een *volbloed* Europeaan.' 'Uw *linker* hand.'

4. *vreemde* zelfstandige naamwoorden die bijvoeglijk gebruikt zijn. '*Rubber* schoenen.' 'Een *lila* kleed.' '*Aluminium* potten.'

5. de bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op *-en* (meestal bijvoeglijk gebruikte verleden deelwoorden). 'Zijn *eigen* belangen.' 'De *gewonnen* prijzen.' — In zekere gevallen, waar de welluidendheid zulks vergt, mag de verbogen vorm worden gebruikt. 'De *verbondene* mogelijkheden.'

6. de bijvoeglijke naamwoorden, die bij *onzijdige enkelvoudige* naamwoorden staan en door geen bepalend woord zijn voorafgegaan. 'Hij heeft *prachtig* werk afgeleverd.'; - ook wanneer het onz. enk. naamw. voorafgegaan wordt door *een*, *elk*, *eenig*, *geen*, *zulk*, *welk*, *veel*, *weinig*, *ieder*, *menig*. 'Een (elk, ieder...) *schoon* huis.' 'Veel *schoon* werk.'
— Wanneer het onzijdig enkelvoudig naamwoord voorafgegaan is door *het*, *dit*, *dat*, of door een *bezittelijk voornaamwoord*, gebeurt het wel eens, dat het bijvoeglijk naamwoord onverbogen blijft. Er bestaan geen vaste regels: alleen de welluidendheid dient in acht genomen te worden. 'Het (dit, dat) *prachtig* gedicht.' 'Ons *schoon* Vlaanderen.'

7. de *drie- en meerlettergrepige comparatieven*. 'De *aangenamer* dagen.' — Het gebeurt ook wel eens, dat een *tweelettergrepige comparatief* geen uitgang neemt. 'Dit *groot*er verschil.'

8. de bijvoeglijke naamwoorden die staan vóór enkelvoudige namen van *mannelijke personen*, die men in hun *bedrijf*, *bediening* of *waardigheid* wil kenschetsen, doch alleen wanneer het bijvoeglijk naamwoord voorafgegaan is door een bepalend woord zonder buigingsuitgang. 'Een *groot* kunstenaar.' 'Een *bekwaam* ambachtsman.' 'Een *flink* student.' 'Ieder *goed* soldaat.' 'Een *schrander* verkooper (= als verkooper)' naast: 'Een *schrander* verkooper' (= algemeen ontwikkeld.)

9. de bijvoeglijke naamwoorden die van het bepaald zelfstandig naamwoord zijn gescheiden door *een*. 'Zoo *schoon* een gezang.'

10. de bijvoeglijke naamwoorden die, in eenige geijkte vormen, achter het zelfstandig naamwoord voorkomen. 'God *barmhartig*.' 'Moeder*lief*.' 'De Staten-*Generaal*.'

OPM. — Genitiefs- en datiefsvormen op *-en* en *-er* komen nog voor in zekere geijkte uitdrukkingen. (Zie : *GENITIEFSVORMEN, *DATIEFSVORMEN).

3. *Zelfstandig gebruikt.*

Zelfstandig gebruikte bijvoeglijke naamwoorden eindigen in het enkelvoud op *-e*, in het meervoud op *-en*. 'Hebt gij dien *blinde* gezien?' 'Bloemen zijn de weelde van den *arme* (enkelvoud).' 'Bloemen zijn de weelde van de *armen*.' (meervoud). 'Dit is een gesticht voor *doofstommen*.'

4. *Elliptisch gebruikt.*

Elliptisch bijvoeglijke naamwoorden worden behandeld als gewoon bijvoeglijke naamwoorden. 'De vlijtige leerlingen zullen beloofd worden, maar niet de *luie* (= de luie leerlingen).' 'Wij hebben den Franschen soldaat gezien, maar niet den *Engelschen*.' (= den Engelschen soldaat).

OPM. — Men mag schrijven : 'Het leven van Karel den *Goede*.' (= zelfstandig). Of : 'Het leven van Karel den *Goeden*.' (= bijvoeglijk.)

Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

bijwoordelijke bepalingen. Zie : *BEPALINGEN.

bijwoordelijke bijzinnen. Bijwoordelijke bijzinnen zijn bijzinnen, die in den samengestelden zin dezelfde bediening vervullen als de bijwoordelijke bepalingen in den enkelvoudigen zin. — Ze kunnen, naar gelang hun beteekenis, ingedeeld worden in bijwoordelijke bijzinnen van :

- a. plaats : 'De ploeg staat nu, *waar eens de golven bruisten*.'
- b. tijd : 'Toen we hier aankwamen, waren we zeer moe.'
- c. doel : 'Hij verhuurde zijn huis, *opdat het niet onbezet zou blijven*.'
- d. oorzaak : 'Doordat ik ziek was, kon ik de reis niet meemaken.'
- e. vergelijking : 'Mijn fout is grooter, *dan ik vermoedde*.'
- f. reden : 'Wij blijven thuis, *omdat het slecht weer is*.'
- g. beperking : 'Voor zoover ik er over oordeelen kan, is dit een goed boek.'
- h. voorwaarde of veronderstelling : 'Zoo ik het wist, zou ik het u zeggen.' 'Komt hij niet vandaag, dan komt hij morgen.'
- i. toegeving : 'Ofschoon hij ziek was, ontving hij mij.'
- j. hoedanigheid of wijze : 'Zooals de boom valt, blijft hij liggen.'
- k. omstandigheid : 'Hij liep mij voorbij, *zonder dat hij mij groette*.'
- l. gevolg : 'Het had zooveel geregend, *dat de wegen onbruikbaar waren*.'
- m. modaliteit : 'Naar men zegt, heerscht hongersnood in dat land.'
- n. graad : 'Het regent *dat het giet*.'

bijwoorden. Bijwoorden zijn woorden, die een werkwoord, een bijvoeglijk naamwoord, een telwoord, een voorzetsel of een ander bijwoord bepalen. 'Het paard loopt *snel*.' 'Ik lees een *buitengewoon* spannend verhaal.' 'Er waren *ruim* 2.000 toeschouwers.' 'Hij stond *vlak* vóór mij.' 'Hij zag er *vrij* lichtzinnig uit.'

Bijwoordelijke uitdrukkingen zijn groepen woorden die samen als een bijwoord kunnen beschouwd. B.v. : *nu en dan, hier en daar, op en top, op zijn best* ...

INDEELING. — Naar hun beteekenis kunnen de bijwoorden en de bijwoordelijke uitdrukkingen worden verdeeld in bijwoorden en bijwoordelijke uitdrukkingen van :

- a. plaats : *hier, daar, waar, op, voort, hierheen, wijd en zijd, ...*
- b. tijd : *nu, gisteren, vandaag, thans, dan, ooit, nooit, later, dagin daguit, ...*
- c. doel : *te dien einde, beleeftheidshalve, hiertoe, daartoe, ...*
- d. oorzaak, reden of grond : *toch, immers, bijgevolg, hierdoor, waardoor, trouwens, dus, deswege, alzoo, ...*
- e. middel : *hiermee, daarmee, hierdoor, waardoor, ...*
- f. beperking : *eenerzijds, anderdeels, hieromtrent, ...*
- g. voorwaarde : *desnoods, anders, desverkiezende, ...*
- h. toegeving : *echter, toch, nochtans, niettemin, evenwel, intusschen, ...*
- i. wijze : *goed, slecht, vlug, duchtig, ...*
- j. omstandigheid : *ook, weer, nog, gaarne, vooral, bovendien, zonder meer, ...*
- k. modaliteit : *zeker, stellig, gewis, voorwaar, ja, neen, onmogelijk, geenszins, niet, waarschijnlijk, denkelijk, soms, misschien, ...*
- l. graad : *zeer, heel, bijna, bijzonder, eenigszins, vreeselijk, hoogst, uiterst, verbazend, ...*

VERBUIGING. De bijwoorden blijven *onverbogen*, met uitzondering van *heel*, dat somtijds den vorm *heele* aanneemt. 'Dit zijn *heel* (of *heele*) mooie bloemen.'

TE VERMIJDEN FOUTEN.

N I E T :

Op voorhand.
Korts te voren.
Alleenlijk.
Het huis waar ik woon.
Opvolgentlijk.
In tegenwoordigheid van ...
Hij was met moeite 20 jaar oud.

M A A R :

Bij voorbaat, vooraf, vooruit.
Kort te voren.
Alleen.
Het huis waarin ik woon.
Achtereenvolgens.
Tegenover, ten overstaan van ...
Hij was *nauwelijks* (amper) 20 jaar oud.

Hij is slechts vandaag aangekomen. Hij is *eerst* vandaag aangekomen.
Vanzelfs. *Vanzelf.*

Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING, *VOEGWOORDELIJKE BIJWOORDEN, *VOORNAAMWOORDELIJKE BIJWOORDEN.

bijzichtig. NIET : *bijzichtig.* MAAR : *bijziend.*

bijzin. Zie : *SAMENGESTELDE ZIN.

De tijd van den *bijzin* stemt overeen met dien van den *hoofdzin*. 'Hij *schreef*, dat het hem onmogelijk *was* te komen.' — Van dien regel wordt afgeweken, wanneer de *bijzin* een blijvende waarheid mededeelt, of wanneer sprake is van toestanden en omstandigheden, die in het tegenwoordige nog voortduren. 'Thomas Carlyle *oordeelde*, dat een begaafd mensch in geen periode der wereldgeschiedenis geboren kan worden, waarin hij niet genoeg te doen *vindt*.' 'Hij *beweerde*, dat alleen zijn va-

der hem *kan* helpen.' — Ook in de volgende voorbeelden wordt van den algemeenen regel afgeweken. 'Ik *zal komen*, als ik mijn werk afgemaakt heb.' 'Hij zei, dat hij *zou komen*, als hij zijn werk afgemaakt had.'

bijzonder. NIET: Een bijzondere persoon. MAAR: Een *particulier*, een *privaat* persoon. — NIET: De bijzondere aandacht vestigen op iets. MAAR: *Bijzonder* de aandacht vestigen op iets.

bijzonderste. NIET: Wij hebben het bijzonderste vergeten. MAAR: Wij hebben het *voornaamste* vergeten. — NIET: De bijzonderste voorwaarden. MAAR: De *voornaamste* voorwaarden.

bilan. NIET: De bilan van een zaak. MAAR: De *balans* van een zaak.

billijk. NIET: Billijke waren. MAAR: *Goedkoope* waren.

binnen. Zie: *OVER.

binnendoen. NIET: Den oogst binnendoen. MAAR: Den oogst *inhalen* of *binnenhalen*.

binst. NIET: Binst den winter. MAAR: *In* of *gedurende* den winter.

bits. *Bits* wordt altijd met -s, nooit met -sch geschreven. 'Een *bits* antwoord.' 'Een *bits* antwoorden.' Zie: *s OF SCH.

bitterpee. NIET: bitterpee. MAAR: *cichorei*.

bladen, bladeren. Zie MEERVOUD.

blaffeturen. NIET: blaffeturen. MAAR: *luiken*.

bleken, bleeken. Zie: *E OF EE.

blijven. NIET: Zijn woord gestand blijven. MAAR: Zijn woord gestand *doen*.

blijvende post. NIET: Blijvende post. MAAR: *Poste restante*.

blink. NIET: blink. MAAR: *schoensmeer*.

blinken. NIET: De schoenen blinken. MAAR: De schoenen *poetsen*.

bloed. Zich kwaad bloed maken. Zie: *KWAAD.

bobijn. NIET: Een bobijn garen. MAAR: Een *klos* garen.

boek. NIET: Een boek van geschiedenis. MAAR: Een *geschiedenisboek*. — NIET: Een boek kaarten. MAAR: Een *spel* kaarten.

boersch. *Boersch* wordt altijd met -sch geschreven. 'Hij ging *boersch* over den weg.' 'Een *boersch* gezicht.' Zie: *s OF SCH.

boffen. NIET: boffen. MAAR: *pochen* of *snoeven*. (*Boffen* = geluk hebben).

bol. NIET: Een bol garen. MAAR: Een *kluwen* garen. — NIET: Iemand den bol wasschen. MAAR: Iemand de *ooren* wasschen.

bollen. NIET: Mijn fiets bolt goed. MAAR: Mijn fiets *loopt* goed.

- boord.** NIET : Aan den boord van den afgrond. MAAR : Aan den *rand* van den afgrond.
- boorden.** NIET : De boorden van de Schelde. MAAR : De *oevers* van de Schelde.
- boorling.** NIET : boorling. MAAR : *pasgeborene* of *zuigeling*.
- bordereel.** NIET : bordereel. MAAR : *borderel* of *bordereau*.
- botermelk.** NIET : botermelk. MAAR : *karnemelk*.
- boven.** NIET : Boven den brief staat de datum. MAAR : *Boven aan* den brief, of *bovenaan* op den brief staat de datum.
- boycotteeren.** NIET : boycotteeren. MAAR : *boycotten*.
- breed.** NIET : In den breedsten zin van het woord. MAAR : In den *ruimsten* zin van het woord. NIET : Hij heeft een breed geweten. MAAR : Hij heeft een *ruim* geweten.
- brei, brij.** Zie : *IJ OF EI.
- breukgetallen.** Zie TELWOORDEN.
- briefpapier.** NIET : briefpapier. MAAR : postpapier.
- briefschrijven.** Zie : *ADRESSEN, *BETITELING, *BEGINVORMEN, *SLOTVORMEN, *TITULATUUR.
- briefwisselaar.** NIET : Briefwisselaar van een krant. MAAR : *Berichtgever* of *correspondent* van een krant. — NIET : Briefwisselend lid van de Academie. MAAR : *Correspondeerend* lid van de Academie.
- briefwisseling.** NIET : In briefwisseling treden met iemand. MAAR : Een briefwisseling *aanknoopen* of *beginnen* met iemand. OOK : In briefwisseling *staan* of *zijn* met iemand.
- brievendrager.** NIET : brievendrager. MAAR : *brievenbesteller*.
- brooddraagster.** NIET : brooddraagster. MAAR : *broodombrengster*.
- brug.** NIET : Een brug over een rivier werpen. MAAR : Een brug over een rivier *slaan* of *leggen*.
- buiten.** NIET : Op den buiten wonen. MAAR : Op het *platte land* wonen.
- bureel.** NIET : postbureel. MAAR : *postkantoor*. — NIET : bureelbehoeften. MAAR : kantoorbehoeften.
- bureeloverste.** NIET : bureeloverste. MAAR : *bureelhooft* of *kantoorchef*.
- burgerrecht, burgerlijk recht.** BURGERRECHT = een recht den burger toekomend. 'Het *burgerrecht* verkrijgen, verbeuren, verliezen.' 'Dit woord heeft in onze taal *burgerrecht* verkregen.' BURGERLIJK RECHT = een recht, dat den rechtstoestand der personen regelt, hun eigendom en hun onderlinge betrekkingen.

C

- cachet.** NIET : Een cachet in caoutchouc. MAAR : Een gummi-stempel.
- caoutchouc.** NIET : Een voorwerp in caoutchouc. MAAR : Een gummi-voorwerp. Zie : *CACHET, *COL.
- carbuur.** NIET : carbuur. MAAR : *carbid* of *calcium-carbid*.
- cataloog.** NIET : cataloog. MAAR : *catalogus*. — NIET : Een catalogus op fichen. MAAR : Een *kaartcatalogus*.
- chapelure.** NIET : chapelure. MAAR : *paneermeel*.
- Chineesche inkt.** NIET : Chineesche inkt. MAAR : *Oostindische inkt*.
- choucroute.** NIET : choucroute. MAAR : *zuurkool*.
- cht of gt.** Aan 't einde van een woord schrijft men -cht, uitgenomen bij werkwoorden, waarvan de stam uitgaat op -g : *macht, lacht, vlecht, dracht*, ... — WEL : hij *legt*, hij *zegt*, hij *zaagt*, hij *pleegt*, (naast : hij *placht*).
- cichorei, suikerij.** Zie : *SUIKERIJ.
- cirk.** NIET : De cirk. MAAR : De of het *circus*.
- classeur.** NIET : classeur. MAAR : *brievenhouder* of *verzamelmap*.
- cliënt, klant.** *Klant* = kooper bij een fabrikant of winkelier. *Clïënt* = wie de hulp van een advocaat of van een dokter inroept.
- cliënteel, klandizie.** *Clïënteel* : voor arts, advocaat, deurwaarder, enz. *Klandizie* = de klanten van een handelszaak.
- col.** NIET : Een caoutchouc col. MAAR : Een gummi-boordje.
- col marin.** NIET : col marin. MAAR : *matrozenkraag*.
- comiteit.** NIET : comiteit. MAAR : *comité*.
- commissionnaris.** NIET : commissionnaris. MAAR : *commissiennair*.
- comparatief.** Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.
- compartiment.** NIET : Een compartiment van een trein. MAAR : Een *trein-coupé*, of *rijtuigafdeeling*.
- composeeren.** NIET : Muziek composeeren. MAAR : Muziek *componeren*. — NIET : compositeur. MAAR : *componist*.
- compteur.** NIET : De compteur van de gaz. MAAR : De *gasmeter*.
- concrete zelfstandige naamwoorden.** Zie : *ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN.

concurrentie. NIET : Onmogelijke concurrentie. MAAR : *Concurrentie onmogelijk.*

conditionalis. Zie : *VOORWAARDELIJKE WIJS.

congé. NIET : congé. MAAR : *verlof* of *vrijaf.*

Congo. NIET : Wij vertrekken naar den Congo. MAAR : Wij vertrekken naar *Congo.*

conjunctief. Zie : *AANVOEGENDE WIJS.

consonant. Zie : *MEDEKLINKER.

constateur. NIET : constateur. MAAR : *controleklok.* — NIET : De duiven constateeren. MAAR : De duiven *afklokken.*

contract. NIET : Een contract onder privaat handteeken. MAAR : Een *onderhandsch contract.*

cornichons. NIET : cornichons. MAAR : *augurken.*

correspondentie. NIET : De correspondentie doen. MAAR : De correspondentie *voeren.* — NIET : Wij zullen de correspondentie met het Noorden missen. MAAR : Wij zullen de *aansluiting* naar of met het Noorder misser.

corvée, karwei. *Corvée* = werkzaamheden beurtelings door de manschappen van een compagnie te verrichten. *Karwei* = onaangenaam zwaar werk.

costuum. NIET : Een nieuw costuum. MAAR : Een nieuw pak.

coupon. NIET : coupon. MAAR : *reiskaartje.*

couverts, couverten. Zie : *MEERVOUD.

credit, krediet. *Credit* = zijde van een rekening. *Krediet* = a) vertrouwen. 'Deze koopman is zijn *krediet* kwijt.' b) uitstel van betaling. 'Goederen op *krediet.*'

crème à la glace. NIET : crème à la glace. MAAR : *roomijs.*

crocheteeren. NIET : crocheteeren. MAAR : *haken.* — NIET : crocheteernaald. MAAR : *haaknaald* of *haakpen.*

cuisinière. NIET : cuisinière. MAAR : *keukenkachel, fornuis, kookkachel.*

curieus. NIET : Ge zijt te curieus. MAAR : Ge zijt te *nieuwsgierig.*

cursus. NIET : Een cursus van Duitsch. MAAR : Een cursus *in* het Duitsch.

cyclisten. NIET : cyclisten. MAAR : *fietsers* of *wietrijders.*

D

d of t in het verleden deelwoord. Zie: *VERLEDEN DEELWOORD.

d, dt of t als buigingsuitgang der werkwoorden. Zie: *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD, *VERLEDEN DEELWOORD, *GEBIEDENDE WIJS.

daad. NIET: Een daad stellen. MAAR: Een daad *verrichten*.

daar. NIET: Zijn daden zijn daar om het te bewijzen. MAAR: Zijn daden *leveren er het bewijs van*.

daaromtrent. NIET: Hij is daaromtrent zoo oud als ik. MAAR: Hij is *ongeveer, nagenoeg* zoo oud als ik.

daarstellen. NIET: daarstellen. MAAR: *verwezenlijken, verrichten, tot stand brengen, ontwerpen, enz.*

dagelijks, dagelijksch. *Dagelijksch* als bijvoeglijk naamwoord. 'Ons *dagelijksch* brood.' *Dagelijks* als bijwoord. 'Dit blad verschijnt *dagelijks*.' Zie: *s of sch.

dagelijksch, alledaagsch. *Dagelijksch* = elken dag voorkomend: 'Dagelijksche correspondentie.' *Alledaagsch* = a) onbeduidend, banaal. 'Een *alledaagsch* kunstenaar.' b) dagelijks terugkeerend. 'De *alledaagsche* bezigheden.' c) daagsch. 'Alledaagsche kleeën.'

dagorde, dagorder. DAGORDE (vr.) = agenda van een vergadering. DAGORDER (vr.) = afkondiging aan het leger.

dame. Het meervoud van dame is *dames*. NIET: *damen*.

dan. NIET: Van dan af. MAAR: Van *toen* af.

dan of als bij vergelijkingen. Zie: *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

dank. NIET: Zonder dank. MAAR: Zonder *bedanken*, of: *Geen dank*. — NIET: Iemand iets dank wijten. MAAR: Iemand iets dank *weten*.

dank aan. NIET: Dank aan deze maatregelen kon een ongeluk vermeden worden. MAAR: *Dank zij* of *dank deze* maatregelen. — WEL: *Dank aan* hem (= hij zij bedankt).

dat. NIET: Des te meer dat wij niets zagen. MAAR: Des te meer *daar* wij niets zagen. Zie ook: *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN, VOEGWOORDEN.

datief of derde naamval. (Zie NAAMVALLEN). In den datiefsvorm staan:

- a) Het meewerkend voorwerp zonder het voorzetsel AAN of VOOR. 'Hij gaf *den bedelaar* een stuk brood.' 'De kuur was *den zieke* heilzaam.'
- 'Ik heb *hun* gevraagd of ze meekwamen.'

b) De bijstelling en de bepaling van gesteldheid bij een zelfstandig woord in den datiefsvorm. 'De vader gaf hem, *zijn oudsten zoon*, een mooi geschenk.' 'Ik verwijt hem, *als den eenigen schuldige*, dat zwaar misdrijft.'

c) Een zeker aantal vaste uitdrukkingen zooals: 'Ten geschenke geven.' 'Te allen tijde.' enz. (Zie: *DATIEFSVORMEN).

datiefsvormen.

achterstrate loopen	met der dood ge-	te mijnen voordeele
achterwege blijven	straff	te wege brengen
bij der hand zijn	met luider stemme	ten antwoorde geven
bij gebreke aan	met voorbedachten	ten aanzien van
bij klaren dage	rade	ten behoefte van
bij name	met rijpen rade	ten beste geven
bij den lijve	met eere	ten bepaalden dage
bij monde van	met name	ten eeuwigen dage
	naderhand	ten geschenke geven
in aller ijl	na den eten	ten grave dalen
in den beginne		ten huidigen dage
in koelen bloede	onder eede	ten uitersten dage
in den donkere	op der aarde	ten deele
in geener maniere	op heeter daad	ten dienste staan
in geenen deele		ten einde
in gebreke	te allen tijde	ten eerste
in gemoede	te berde brengen	ten ergste genomen
in grooten getale	te bergen rijzen	ten getale van
in allerhaast	te dien einde	ten goede nemen
in den jare	te dezer gelegenheid	ten getuige
in den klare	te welker gelegen-	ten halve
in der minne	heid	ten hemel
indertijd	te goed hebben	ten hove verschijnen
in dier voege	te goed houden	ten huize van
in den wilde	te gronde gaan	ten jare
	te mijnen koste	ten koste van
met den eerste	te lande	ten kwade duiden
met den donkere	te laste van	ten platten lande
met den klare	te water	ten minste
met dien verstande	te rade gaan	ten oorlog trekken
metterdaad	te elke stonde	ten overvloede
metterhaast	te goeder trouw	ten prooi aan
mettertijd	te kwader trouw	ten slotte
met gebogen hoofde	te gelijker tijd	ten strijde trekken
met onbedekten	te allen tijde	ten spijte van
hoofde	te goeder ure	ten spotte van
met opgeheven hoof-	te kwader ure	ten tijde van
de	te velde trekken	ten gepasten tijde

ten tooneele voeren	ter ooren komen	uit dien hoofde
ten volle	ter oorzaak van	uit den nieuwe
ten voordeele van	ter plaatse	uit den ruwe
ten verderve van	ter schole gaan	uit der ooge
ten bewijze van	terstond	uit der harte
ten teeken van	ter vlucht	
	ter wereld komen	van adellijken bloed
ter aarde bestellen	ter wereld brengen	van den huize
ter aarde werpen	ter willekeur	van den lande
ter dege	ter zake komen	van ganscher hart
ter dood veroordeelen	ter zijde	van edelen geslacht
ter eere van	ter vergelding	van hooger hand
ter gelegenheid van	ter beschouwing	van grooten huize
ter gedachtenis	ter beschaming van	van nature
ter rechter hand	ter verschooning	van noode zijn
ter harte nemen	ter verdediging	van noode hebben
ter helle	ter verontschuldiging	van langerhand
ter hulpe roepen		van lieverlede
ter hande nemen		van ambtswege
ter hande stellen	uit der hand	van hunnentwege
ter liefde van	uitermate	van rechtswege
ter markt gaan	uit den huize	vanwege
ternauwernood	uit den lande	

datum. Boven aan een brief schrijft men b.v. *Gent, 3 Januari 1942.*

de. Zie: *BEPAALD LIDWOORD.

de andere. Zie: *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

de dusdanige. Zie: *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

de een of ander. Zie: *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

de eene. Zie: *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

deeg. NIET: De deeg gaat niet op. MAAR: De deeg *rijst* niet, *geeft* niet op.

deel. NIET: Een goed deel van zijn geld. MAAR: Het *grootste deel* van zijn geld.

deel maken van een vereeniging. NIET: Deel maken van een vereeniging. MAAR: Deel *uitmaken* van een vereeniging.

deelname. NIET: deelname. MAAR: *deelneming*.

deelteeken ("). Het deelteeken of *trema* duidt aan, dat twee op elkaar volgende klinkers tot verschillende lettergrepen behooren en dus geen tweeklank vormen. Het deelteeken komt op den klinker, waarmee de volgende lettergreep aanvangt. Het wordt maar alleen gebruikt, daar waar verwarring mogelijk is. 'België', 'coöperatief', 'geïnd', 'neuriën',

'poëet' ... NOCHTANS : 'geacht,' 'beoogen,' 'strooien,' 'slaolie,' 'beamen,' ... (omdat hier geen verwarring mogelijk is).

OPM. Geen deelteeken wordt geschreven in de achtervoegsels -um, eel, en -ing : 'petroleum,' 'officieel,' 'glooiing' ...

deelwoorden. Zie : *TIJDEN, *NAAMWOORDELIJKE VORMEN.

dees. NIET : Dees jaar. MAAR : *Dit* jaar.

degene, hetgeen, diegene, datgene. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

delen, deelen. Zie : *E OF EE.

denken. NIET : Op iets den ken. MAAR : *Aan* iets denken.

dentifrice. NIET : dentifrice. MAAR : *tandpoeder, tandpasta.*

dergelijke. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

desgevallend, desvoorkomend. NIET : desgevallend en desvoorkomend. MAAR : *In dat geval, of in voorkomend geval, of : eventueel.*

deugd. NIET : Hij heeft er deugd van. MAAR : Hij heeft er *schik* in.

De Vries en Te Winkel. Zie : *SPELLING.

dewijl, terwijl. DEWIJL duidt een reden aan en is synoniem van *aangezien*. 'Dit gelukte hem niet, *dewijl* er geen plaats open was.' TERWIJL duidt een tijd aan. 'Studeer, *terwijl* ge jong zijt.'

deze. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

deze en (of) gene. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

dezelfde, hetzelfde, die zelfde, dat zelfde. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

dezer. NIET : Een dezer dagen moet hij komen. MAAR : *Dezer* dagen moet hij komen. - NIET : Tot een dezer dagen. MAAR : Tot *binnen kort, of : Tot binnen een paar dagen.*

de zoodanige. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

dezulke. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

dictaat. NIET : dictaat. MAAR : *dictee.*

die en (of) gene. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

die. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN, *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

dienst. NIET : De dienst in dat hotel was slecht. MAAR : De *bediening* in dat hotel was slecht.

dienstdoende. NIET : De dienstdoende voorzitter. MAAR : De *waarnemende, of : plaatsvervangende* voorzitter.

dikwijls. NIET : het dikwijlst. MAAR : het *meest*.

dipht(h)ong. Zie : *TWEEDKLANK.

directe en indirecte rede. Wanneer men, in een bijzin, de woorden van iemand letterlijk weergeeft, zegt men, dat de bijzin directe rede is. Wanneer dit niet het geval is, zegt men, dat de bijzin indirecte rede is. Vb. van directe rede : 'Hij zei : « *Ik ben nog nooit te laat gekomen* ».' Vb. van indirecte rede : 'Hij zegt, *dat hij nog nooit te laat gekomen is.*'

dit. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

doch, toch. DOCH drukt een tegenstelling uit en is synoniem van *maar* ; 'Ik heb hem genoeg gewaarschuwd, *doch* hij heeft niet willen luisteren.' TOCH beteekent *evenwel*. 'Hoe gaarne ik ook kom, *toch* blijf ik thuis.' Zie : *WOORDSCHIKKING.

doctor. NIET : Hij is doctor in rechten, in geneeskunde, ... MAAR : Hij is doctor in *de* rechten, in *de* geneeskunde, ... Zie ook : *SPELLING (*doctor* of *dokter*).

doel. NIET : Voor doel hebben. MAAR : *Tot* doel, *ten* doel hebben.

doelmatig, doeltreffend. DOELMATIG = geschikt voor het doel waartoe het gemaakt is. '*Doelmatige werktuigen.*' 'Dit huis is zeer *doelmatig* ingericht.' DOELTREFFEND = waarmee men zijn doel bereikt. '*Doeltreffende* maatregelen, voorschriften, bepalingen.'

doen. Het overvloedig gebruik van het werkwoord *doen* dient vermeden te worden.

NIET :

Hij heeft een huis *doen bouwen*.
De kachel *doen branden*.
De correspondentie *doen*.
Dat *doet* niets.
Een erfenis *doen*.
Doen kennen.
Klachten *doen* zich hooren.
Dat zal hem *doen nadenken* hebben.
Zich *doen opmerken*.

Opmerkingen *doen*.
60 km. per uur *doen*.
De proef *doen*.
Een streek *doen*.
Een teeken *doen*.
Zijn verschijning *doen*.
Doen verstaan.
Vooruitgang *doen*.
Zich *doen vreezen*.
Doen *zeggen*.

MAAR :

Hij heeft een huis *laten* bouwen.
De kachel *aanmaken*.
De correspondentie *voeren*.
Dat *hindert* niet.
Een erfenis *krijgen ; erven*.
Bekend maken.
Klachten *laten* zich uit.
Dat zal hem *hebben doen* nadenken.
Zich *onderscheiden, de aandacht op* zich trekken.
Opmerkingen *maken*.
60 km. per uur *afleggen*.
De proef *nemen*.
Een streek *bereizen*.
Een teeken *geven*.
Verschijnen.
Aan 't verstand brengen.
Vooruitgang *maken*.
Zich *bevroesd maken*.
Berichten, gelasten te zeggen.

doffe klinker. De doffe klinker, die vaak in het Nederlandsch voorkomt, wordt doorgaans door *e* voorgesteld. 'de,' 'behooren,' 'grootte,' ... Ook wel eens door andere klinkerteekens :

o in het suffix *-or*. Bv. : professor, rector ; ook in : avond.

i in de suffixen *-ig, -ik, -ing, -is, -it*. Bv. : gelukkig, havik, koning, kennis, diemit ; ook in : misschien.

ij in de suffixen *-lijk, -lijks, -lijksch*. Bv. : zedelijk, dagelijksch, ... ; ook in : mijn, zijn, dikwijls, mijnheer, bijvoorbeeld.

ee in : een, eens.

u in de plaatsnamen : Gorkum, Bussum, Gorsum.

donderscherm. NIET : donderscherm. MAAR : *bliksemafleider*.

dooddoen. NIET : Een dier dooddoen. MAAR : Een dier *slachten*.

dooden. NIET : Bij een ongeluk gedood worden. MAAR : Bij een ongeluk *omkomen, om het leven komen*.

doods-. NIET : doodsbed, doodskist, doodsvijand. MAAR : *doodbed, doodskist, doodvijand*.

door. Verkeerd gebruik van het voorzetsel *door* :

NIET :

MAAR :

Door koninklijk besluit van ...
van ...

Door reden van ...
Vermenigvuldigen door.
Door de wet verboden.

Om reden van.
Vermenigvuldigen met .
Bij de wet verboden.

doordat. Zie : *OMDAT.

doorheen. NIET : Een reis doorheen Duitschland. MAAR : Een reis (dwars) *door* Duitschland.

doorsnee. BETER DAN : Een doorsnee mensch, is : Een *middelmatig, alle-daagsch, gewoon* mensch.

doorvoeren. BETER DAN : Een plan doorvoeren, is : Een plan *doordrijven, doorzetten*.

doorzenden. NIET : Een bediende doorzenden. MAAR : Een bediende *wegzenden*.

dop. NIET : Van den dop leven. MAAR : Van *werkloozen uitkeering* leven.

doppen. NIET : Een pen in den inkt doppen. MAAR : Een pen in den inkt *doopen*.

doren, dooren. Zie o of oo.

draaiachtig. NIET : Ik werd draaiachtig. MAAR : Ik werd *draaiierig*.

dragen. NIET: Draag die brieven naar de post. MAAR: *Breng* die brieven naar de post.

drager. NIET: De drager van een diploma. MAAR: De *houder* of *bezitter* van een diploma.

dras. *Dras* wordt altijd met *-s*, nooit met *-sch* geschreven. 'Een *drasse* streek.' 'De velden staan *dras*.' Zie: *s OF SCH.

driepartijdige regeering. NIET: Een driepartijdige regeering. MAAR: een *regeering van drie partijen*.

driepikkel. NIET: driepikkel. MAAR: *driepoot* of *drievoet*.

drij. NIET: drij. MAAR: *drie*.

drinkbaar water. NIET: Drinkbaar water. MAAR: (*goed*) *drinkwater*.

drogerij. NIET: drogerij. MAAR: *drogisterij*. (Een *drogerij* is een plaats, waar iets gedroogd wordt).

droomen. NIET: Aan iets droomen. MAAR: *Van* iets droomen.

druivelaar. NIET: druivelaar. MAAR: *wijnstok*.

dubbel. NIET: Ik heb het boek in het dubbel. MAAR: Ik heb het boek *tweemaal*. — NIET: Een stuk in dubbel opmaken. MAAR: Een stuk *dubbel* of *duplo* of *tweevoud* opmaken.

dubbele punt (:). De dubbele punt wordt gebruikt om een opsomming, een verklaring of een aanhaling aan te kondigen. 'Dat mooie land heeft zijn bezwaren: de vliegenplaag en het stof.' 'Hij spreekt drie talen: Nederlandsch, Fransch en Duitsch.' 'Caesar schreef: « De Belgen zijn de dappersten onder de Galliërs ».'

dubben. NIET: Op iets zitten te dubben. MAAR: *Over* iets zitten te *piekeren*.

dusdanige. Zie: *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

duts. NIET: 't Is een arme duts. MAAR: 't Is een arme *stakker*.

duur. NIET: Dure prijzen. Iets kost duur. MAAR: *Hooge* prijzen. Iets kost *veel geld*.

duurbaar. NIET: duurbaar. MAAR: dierbaar.

duurzaam, verduurzaamd. DUURZAAM = geschikt, bestemd om te duren. 'Deze stof is zeer *duurzaam*.' VERDUURZAAMD = duurzaam gemaakt. 'Verduurzaamde melk.'

dwaas. *Dwaas* wordt altijd met *-s* geschreven. 'Een *dwaas* gebruik.' 'Dwaas antwoorden.' Zie: *s OF SCH.

dwang. NIET: De dwang der omstandigheden. MAAR: De *drang* der omstandigheden.

dwars. *Dwars* wordt altijd met *-s* geschreven. 'Een *dwar*se doorsnede.' 'Iemand *dwars* voor de voeten komen.' Zie: *s OF SCH.

E

e of **ee**. In gesloten lettergrepen wordt lange *e* door twee letterteekens voorgesteld. Bv. : leed, been, geen, ik smeedde (Zie : *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD).

In open lettergrepen wordt lange *e* nu eens door een enkele, dan weer door een dubbele letter aangeduid.

Men schrijft ee :

- a. in samengetrokken lettergrepen : preeken (= prediken), leeren (= lederen), leeg (= ledig), ...
- b. op 't einde van eenlettergrepige woorden, ook wanneer deze in samenstellingen voorkomen : zee, vee, wee, zeevaardig, veestapel, meekrap, ... NOCHTANS : he! re.
- c. in de uitgangen *-eele(n)*, *-eeren*, *-eering*, *-eezen*, *-eesche(n)* : tooneelen, redeneeren, redeneering, Chineezen, Chineesche, ...
- d. in woorden verwant met Duitsche, waarin *ai* of *ei* voorkomen : weezen (Duitsch : *Waisen*), deelen (Duitsch : *teilen*) ...

Men schrijft e :

- a. in sterke werkwoorden en hun afleidingen : lezen, lezer, spreken, spreker, ... (Utz. : heeten).
- b. als *e* afwisselt met korte *e*, *a*, *aa*, *i* : even (effen), steden (stad), edel (adel), smeden (smid). ...
- c. in den uitgang *-heden* (meervoud van *-heid*) : schoonheden, waarheden.

Eenige homoniemen :

<i>beren</i> : landroofdieren.	<i>beeren</i> : ongelubde mannetjesvarkens.
<i>bleken</i> : van blijken.	<i>bleeken</i> : laten wit worden.
<i>delen</i> : planken, vloeren.	<i>deelen</i> : gedeelten, verdeelen.
<i>gene</i> : gindsche.	<i>geene</i> : niet eene.
<i>zich generen</i> : zich tevreden stellen.	<i>geneeren</i> : hinderen.
<i>helen</i> : verbergen.	<i>heelen</i> : genezen.
<i>keren</i> : wegen.	<i>keeren</i> : een omdraaiende beweging doen ; mv. van keer (= maal).
<i>leken</i> : afdruppelen.	<i>leeken</i> : niet-geestelijken.
<i>lenen</i> : leunen.	<i>leenen</i> : te leen geven.
<i>meting</i> : het meten.	<i>meeting</i> : vergadering.
<i>negeren</i> : slecht behandelen.	<i>negeeren</i> : ontkennen, loochenen.
<i>rede</i> : verstand, redevoering.	<i>reede</i> : ankerplaats.
<i>repel</i> : hennep- of vlasbraak.	<i>reepel</i> : smalle strook.
<i>schelen</i> : ontbreken, verschillen.	<i>scheelen</i> : deksels, scheiden, was-schen, zuiveren.

<i>slepen</i> : voortgetrokken worden.	<i>sleepen</i> : voorttrekken.
<i>stenen</i> : zuchten, klagen.	<i>steenen</i> : van steen.
<i>veren</i> : overzetplaatsen.	<i>veeren</i> : vederen.
<i>verweren</i> : verdedigen.	<i>verweeren</i> : door den invloed van het weer zich vervormen.
<i>weken</i> : mv. van week, o.v.t. van wijken.	<i>weken</i> : te week stellen.
<i>wezen</i> , zijn (werkwoord), schepsel, aangezicht.	<i>weezen</i> : ouderlooze kinderen.

Worden altijd met **ee** geschreven :

been, beenen	heesch, heesche	smeeken
begeeren	heet, heeten	sneep, sneepen
beleedigen	kees, keezen	sneezen
breed, breeder	kleed, kleeden	speek, speeken
bezeeren	kreel, kreelen	steeg, steeger (= koppig)
deeg, deegen	kwee, kweeën	streelen
deemoed	kweeken	teeder
deesem	kweelen	teeken
eed, eeden	leed, leede (beleedigen)	teen, teenen
eega	leeg, leege	teezen
eekelaar	leelijk	tweede
eel, eelen (bier)	leeman	veem, veemen
een, eene	leemen	veete, veeten
eenig	leer, leeren	verkeeren
eer, eeren	meedoogend	vleezen (van vleesch)
fee, feeën	meenen	vreezen
fleemen	mees, meezen	weenen
frees, freezen	neen (beneenen)	wreed, wreede
geep, geepen	preck, preeken	zeel, zeelen
geer, geeren	ree, reeën	zeem, zeemen
geesel	reede	zeep, zeepen
geheel, geheele	reeling	zeer, zeere
gemeen, gemeene	reep, reepen	zeever
gereed, gereeder	scheede	zweemen
heed, heede	scheef, scheeve	zweep, zweepen
heer, heeren	sjees, sjeezen	zweeten

echt en waarachtig. NIET : Echt en waarachtig. MAAR : *Deugdelijk en onvergouden.*

een. Zie : *ONBEPAALD LIDWOORD.

een of ander. Zie : *ONBEPAALTE VOORNAAMWOORDEN.

een of één. Zie : *NADRUKTEEKEN.

eenig(e). Zie : *ONBEPAALTE VOORNAAMWOORDEN.

eenieder. Zie : *ONBEPAALTE VOORNAAMWOORDEN.

- eens.** NIET : Eens en voor altijd. MAAR : *Voor eens en altijd.*
- eens dat.** NIET : Eens dat wij beginnen ... MAAR : *Als wij er eenmaal mee beginnen ...*
- eenzelvigheidskaart.** NIET : eenzelvigheidskaart. MAAR : *identiteitskaart.*
- eerlijk, heerlijk.** Zie : *HEERLIJK.
- eerst na.** NIET : Eerst na zijn vertrek. MAAR : *Pas na zijn vertrek.*
- eerste.** NIET : Hij heeft er de eerste aan gedacht. MAAR : Hij heeft er *het eerst* aan gedacht. — NIET : De zes eerste bladzijden. MAAR : De *eerste zes* bladzijden.
- eetplaats.** NIET : eetplaats. MAAR : *eetkamer.*
- effenaf.** NIET : Dat is effenaf onmogelijk. MAAR : Dat is *gewoonweg, zonder meer, vlakweg* onmogelijk.
- ei of ij.** Zie : *IJ.
- eierenmarkt.** NIET : De eierenmarkt. MAAR : De *eiermarkt.*
- eierpotje.** NIET : Een eierpotje. MAAR : Een *eierdopje.*
- eik, ijk.** Zie : *IJ OF EI.
- eik, ijken.** Zie : *IJ OF EI.
- einde.** Een einde stellen aan ... Zie : *STELLEN.
- eindigen.** NIET : Men zal eindigen met te vechten. MAAR : Dat zal *uitloopen op* vechten.
- eindjes.** NIET : De twee eindjes aaneenknoopen. MAAR : *Rondkomen, er komen, toekomen.*
- elk, elkeen.** Zie : *ONBEPAALED VOORNAAMWOORDEN.
- elkaar, elkander.** Zie : *WEDERZIJDSCH VOORNAAMWOORDEN.
- elliptisch-bijvoeglijk voornaamwoord.** Zie : *VOORNAAMWOORD.
- elliptische zin.** Een elliptische zin is een zin, waarin een of meer deelen ontbreken of verzwegen zijn. 'Nog eens, en vlugger!' 'Hoor eens, wat heerlijke muziek.' 'Nog een beweging en ik sla u neer.'
- enkele.** Zie : *ONBEPAALED VOORNAAMWOORDEN.
- enkelvoud.** Zie : *GETALLEN.
- enkelvoudige tijden van het werkwoord.** Zie : *TIJDEN.
- enkelvoudige zin.** De enkelvoudige zin is een zin, waardoor slechts één gedachte wordt uitgedrukt en waarin maar één persoonsvorm van een werkwoord voorkomt. 'Ik ga.' 'Wij wandelen in de stad.' 'Zij zullen vandaag komen.' 'We zijn hier nog nooit geweest.' 'We zullen dit boek niet lezen.'
- Het gebeurt wel eens, dat de persoonsvorm van het werkwoord ver-

zwegen is : dit is het geval in ELLIPTISCHE ZINNEN. 'Hulp !' 'Brand !' 'Achteruit !'

De leden van een zin noemt men ZINSDEELEN. Ze kunnen verdeeld worden in :

1. noodzakelijke zinsdeelen : het *onderwerp* en het *gezegde*.
2. aanvullende zinsdeelen : de *voorwerpen* en de *bepalingen*.
3. zinsdeelen die buiten het zinsverband staan : de *aansprekingen* en de *tusschenwerpsels*.

Zie : *OVEREENKOMST VAN ONDERWERP EN GEZEGDE, *WOORDSCHIKKING.

enregistreeren. NIET : enregistreeren. MAAR : *registreren*.

enregistrement. NIET : enregistrement. MAAR : *registratie*.

er. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONPERSOONLIJKE WERKWOORDEN.

erfenis. NIET : Een erfenis doen. MAAR : Een erfenis *krijgen* of *erven*.

erkennen, herkennen. ERKENNEN = de waarheid van iets toegeven. 'Ik *erken*, dat ik gedwaald heb.' Ook = belijden. 'Den waren God *erkennen*.' HERKENNEN = iemand weder kennen, zich herinneren. 'Ik *herkende* hem dadelijk aan zijn hoed.'

er van, er mede, enz. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *VOORNAAMWOORDELIJKE BIJWOORDEN.

Op te merken valt, dat deze woorden meestal niet aaneen worden geschreven en dat de bepaling tusschen de twee partikels staat : 'Wij denken *er* steeds *aan* ! Wij hebben *er* dikwijls *over* gesproken.'

erwtjes. NIET : erwtjes. MAAR : *doperwtjes*.

ettelijke. Zie : *ONBEPAALED VOORNAAMWOORDEN.

expert-boekhouder. NIET : expert-boekhouder. MAAR : *accountant* of *hooftboekhouder*.

F

f of **v** aan 't einde van een woord. Zie : *MEDEKLINKER AAN 'T EINDE VAN EEN WOORD.

fabrikant. NIET : Een fabrikant in messen. MAAR : Een fabrikant *van* messen, een *messenfabrikant*.

facteur. NIET : facteur. MAAR : *brievenbesteller*.

feesten. NIET : Iemand feesten. MAAR : Iemand *vieren* of *huldigen*.

- feit, fijt.** Zie : *IJ OF EI.
- feite.** NIET : In feite. MAAR : *feitelijk*.
- feuter.** NIET : feuter. MAAR : *vilt*. Een *vilten* hoed.
- fiches.** NIET : fiches. MAAR : (*steek*)*kaartjes*.
- flesschen.** NIET : Iemand op flesschen trekken. MAAR : Iemand *voor den zot houden, in 't ootje nemen, voor het lapje houden*.
- flets.** *Flets* wordt altijd met -s geschreven. 'Fletse oogen.' 'Hij ziet er *flets* uit.'
- fluwijn.** NIET : fluwijn. MAAR : *kussenloop* of *kussenvertrek*.
- foor.** NIET : foor. MAAR : *jaarmarkt* of *kermis*. Op het kermisveld, *kermisterrein*.
- foorkramer.** NIET : foorkramer. MAAR : *kermisreiziger*.
- forsch.** *Forsch* wordt altijd met -sch geschreven. 'Een *forsche* gestalte.' 'Hij ging *forsch* te werk.' Zie : *s OF SCH.
- fotografieeren.** NIET : fotografieeren. MAAR : *fotografeeren* of *photographeeren*.
- fourgon.** NIET : De fourgon van een spoortrein. MAAR : De *goederenwagen* of *bagagewagen*.
- fout.** NIET : in foute zijn. MAAR : *In gebreke zijn, schuld hebben*. — NIET : Iemand in fout vinden. MAAR : Iemand op een fout, een vergrijp, een vergissing *betrappen*.
- frisch.** *Frisch* wordt altijd met -sch geschreven. 'Een *frisch* gelaat.' 'Het gras staat nog *frisch*.' Zie : *s OF SCH.
- fuite.** NIET : fuite. MAAR : *lek*. 'Een *lek* in de waterleiding.' 'Een *lek* in den achterband van een fiets.'
- gaan.**
NIET :	MAAR :
Zoo iets, dat gaat me.	Zoo iets, dat <i>staat me aan</i> , dat lijkt <i>me</i> of dat <i>bevalt me</i> .
Dat kostuum gaat u goed.	Dat kostuum <i>past, kleedt, zit, staat</i> u goed.
't Gaat slecht afloopen.	't <i>Zal</i> slecht afloopen.
Wij gingen juist vertrekken.	Wij <i>stonden gereed</i> om te vertrekken.
	Wij <i>wilden juist</i> vertrekken.
Brussel, gaan en keeren!	Brussel <i>retour</i> , of : <i>heen en terug</i> !
- gaanpad.** NIET : gaanpad. MAAR : *voetpad, wandelpad, trottoir*.
- galoché.** NIET : galoché. MAAR : *overschoen*.
- garçon.** NIET : De garçon. MAAR : De *kellner*.
- gasthof.** NIET : gasthof. MAAR : hotel.

gasvuur. NIET : gasvuur. MAAR : *gasstel* of *gaskomfoor*.

gazet. NIET : gazet. MAAR : *krant* of *courant*.

gazetpapier. NIET : gazetpapier. MAAR : *krantenpapier*.

gebiedende wijs. De gebiedende wijs of imperatief geeft doorgaans een gebod of eisch te kennen. 'Kom hier!' 'Blijft vandaag thuis!' 'Laat ons werken!'

VORMEN. — Spreekt ge tot één persoon, gebruik den stam van het werkwoord zonder uitgang. 'Antwoord niet.' 'Doe het zoo.' 'Laat dit maar voor mij.'

Spreekt ge tot meer personen, gebruik den stam van het werkwoord + -t. 'Aanvaardt, Mijne Heeren, ...' 'Antwoordt zoo gauw mogelijk.' — Natuurlijk geen twee t's. 'Laat dit maar voor ons.'

Als *beleefdheidsvorm* voor 't voornaamwoord *u* krijgt de gebiedende wijs altijd -t. 'Gaaf u zitten, meneer.' 'Gaaf u zitten, heeren.'

gebrek. NIET : Bij gebrek van. MAAR : Bij gebrek *aan*.

gebroken potten betalen. Zie : *POTTEN.

gebuisd. NIET : Hij is gebuisd. MAAR : Hij is *gezakt*, *gedropen*.

gebuurte. NIET : gebuurte. MAAR : *buurt* of *buurtschap*.

gedacht.

NIET :

Zeg maar uw gedacht.

Wat een gek gedacht.

Hoe komt hij op dit gedacht.

MAAR :

Zeg maar uw *meening*.

Wat een gek *idee*.

Hoe komt hij op die *gedachte*, op dat *idee*.

gedachtestreep (—). De gedachtestreep duidt een langere poos aan en wordt gebruikt :

a) tusschen de verschillende deelen van een samenspraak. 'Waarom is hij niet gekomen? — Omdat hij te veel werk had.'

b) vóór en achter zekere tusschenzinnen. 'Hij zei — hij had gelijk — dat er eerst orde moest komen.'

gedenken. NIET : Gedenk u uw voorouders. MAAR : Gedenk uw *voorouders*. Denk *aan* uw voorouders.

gedenkenis. NIET : gedenkenis. MAAR : *gedachtenis*, *aandenken*, *souvenir*.

geen. Zie : *ONBEPAALDE VOORNAAMWOORDEN.

geesten. NIET : De geesten waren in opschudding. MAAR : De *gemoederen* waren in opschudding.

gegeven. NIET : Morgen buitengewone voorstelling, gegeven door ...
MAAR : *te geven* door ...

gehecht. NIET : Hij is aan deze administratie gehecht. MAAR : Hij is aan deze administratie *verbonden*.

geheel en gansch. NIET : Geheel en gansch. MAAR : *Geheel en al, heelemaal*.

geïllustreerde postkaart. NIET : geïllustreerde postkaart. MAAR : *prentkaart*.

gekalandeerd. NIET : Een gekalandeerde winkel. MAAR : Een *beklante* winkel.

gekapt. NIET : Gekapt vleesch. MAAR : *Gehakt* vleesch, of *hakoleesch*.

gekend, bekend. Zie : *BEKEND.

gelasten. NIET : Hij heeft me met dat werk gelast. MAAR : Hij heeft me met dat werk *belast*. — Iemand iets *gelasten* = hem bevelen het te doen. 'Ik ben *gelast* u te waarschuwen.'

geld. NIET : Ik heb geen geld bij. MAAR : Ik heb geen geld *bij mij*.

geleider. NIET : De geleider van een tram. MAAR : De *bestuurder* of *wattman* van een tram.

gelijken aan. NIET : Hij gelijkt aan zijn vader. MAAR : Hij gelijkt (*naar*) zijn vader, of : Hij lijkt *op* zijn vader.

gelijkvloers. NIET : Het gelijkvloers van een huis. MAAR : De *beneden-verdieping* van een huis. — WEL : De *gelijkvloersche* vertrekken van een huis. — Ook : *Gelijkvloersche* gesprekken (= zonder eenige verheffing).

geluk. NIET : Hij heeft het geluk van rijk te zijn. MAAR : Hij heeft het geluk *rijk te zijn*.

gelukken. NIET : Hij is er niet in gelukt. MAAR : Hij is er niet in *geslaagd*. — WEL : Dat is mij niet *gelukt* of *geslaagd*. (Omdat hier het onderwerp geen persoonsnaam is).

gelukkiglijk. NIET : gelukkiglijk. MAAR : *gelukkig, gelukkigerwijze*.

gemeentekiezing. NIET : gemeentekiezing. MAAR : *gemeenteverkiezing*.

gemengde werkwoorden. Gemengde werkwoorden noemt men diegene die, naast sterke, ook zwakke vormen hebben. Bv. *Bakken, bakte* (zw. v.), *gebakken* (st. v.). *Vragen, vroeg* (st. v.) of *vraagde* (zw. v.), *gevraagd* (zw. v.). — Voor de lijst der gemengde werkw. zie : *STERKE WERKWOORDEN.

gemis. NIET : Bij gemis aan. MAAR : Bij gemis *van*.

genaamde. NIET : Een genaamde De Bruyne heeft het gedaan. MAAR : Een *zekere* De Bruyne heeft het gedaan.

gene. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

gene, geene. Zie : *E of EE.

genegen, geneigd. GENEGEN ZIJN = welwillend gezind zijn. GENEIGD ZIJN = lust gevoelen tot iets.

generen, geneeren. Zie: *E OF EE.

genever. NIET: genever. MAAR: *jenever*.

genieten. NIET: Hij geniet van zijn volle pensioen. MAAR: Hij geniet zijn volle pensioen.

genitief of tweede naamval. (Zie: *NAAMVALLEN). In den genitiefsvorm staan:

- a. de bijvoeglijke bepalingen zonder het voorzetsel *van*. 'De heer *des huizes*.' 'Het graf *mijner moeder*.' 'Het gezang *der vogelen*.' 'Vaders zetel.' — In gewone taal gebruikt men den genitiefsvorm nog enkel voor het vrouwelijk enkelvoud en in het meervoud.
- b. Zekere oorzakelijke voorwerpen. 'Ontferm u *onzer*.' 'Hij is *der taal* (ook: *de taal*) machtig.'
- c. Zekere bijwoordelijke bepalingen, die echte bijwoordelijke uitdrukkingen zijn geworden. '*s morgens*, '*s winters*, '*s avonds*, *dezer dagen*.'

genitiefsvorm der zelfstandige naamwoorden.

- a. Eigennamen en verwantschapsnamen, die op een klinker eindigen, schrijft men met -s. 'Maria's boek.' 'Tante's zetel.' 'Gezelle's werken.' 'Amerika's vloot.'
- b. Eigennamen die op een medeklinker eindigen, mag men met -s of 's schrijven. 'Vondels of Vondel's werken.' 'Frankrijks of Frankrijk's koloniën.'
- c. Eigennamen op een sisklank schrijft men met '. 'Streuveld's romans.' 'Beets' Camera Obscura.'
- d. Voornamen, die eindigen op een medeklinker, krijgen s. 'Karels vader.' 'Jans geduld.'
- e. Verkleinwoorden op -je mogen met -s of 's worden geschreven. 'Ernestje's of Ernestjes feest.'
- f. Als verscheidene woorden als een eenheid kunnen worden beschouwd, plaatst men het teeken van den genitiefsvorm achter het laatste woord. 'Willem de Zwijger's regeering.' 'Jacob Van Artevelde's beleid.'

genitiefsvormen:

allengskens	blootsvoets	des avonds ('s avonds)
allerhande	buitenshuis	des daags ('s daags)
allerlei	buitenslands	des middags ('s middags)
allerwegen		
alleszins	deels	des morgens ('s morgens)
anderdeels	derhalve	
anderszins	dermate	des nachts ('s nachts)
	derwege	's jaars
barrevoets	derwijze	deswege
beleefdheidshalve	desnietteenstaande	des winters ('s winters)
binnenshuis	desniettemin	ters)
binnenslands	desnoods	des zomers ('s zomers)
binnensmonds	des anderendaags	drieërhande
blootshoofds	('s anderendaags)	drieërlei

droogvoets	korthedshalve	stormenderhand
duidelijkheidshalve	kruisgewijs (kruis- wijze)	stuksgewijze
(mijns) dunkens		
het (on)eens zijn of worden	langzamerhand	toevalligerwijze
eensdeels	meestendeels	tot barstens toe
eenerhande	menigerhande	tot walgens toe
eensklaps	menigerlei	trapsgewijze
eenerlei	middel'erwjl	troepsgewijze
eenigermate		tweeërhande
eenigszins	natuurlijkerwijze	tweeërlei
(mijns) erachtens	nederigheidshalve	velerhande
	noodzakelijkerwijze	velerlei
gebiedenderwijze		vierderhande
geenszins	(mijns) ondanks	vierderlei
gelijkerwijze	onverrichter zake	volgenderwijze
(on)gelukkigerwijze	(mijns) oordeels	voornemens zijn
geenerhande		
geenerlei	redelijkerwijze	welluidendheidshalve
gewapenderhand	roemrijker gedachte- nis	welvoeglijkheidshalve
gewetenshalve		weshalve
gezamenderhand		(mijns) wetens
grootendeels	schetsgewijze	willens en wetens
	slaags worden	willens zijn
halverwege(n)	slangswijze	
hangendshoofds	smeeekenderwijze	(mijn) vader zaliger
heelhoofds	spoorslags	zaliger gedachtenis
heelhuids	sprekenderwijze	zelfstandigerwijze
hoekswijze (hoeksgewijs)	sprekengewijze	zienderoogen
	steels(ge)wijze	

genoeg. Zie : *ONBEPAALDE VOORNAAMWOORDEN.

genoten, genooten. Zie : *O OF OO.

gepast antwoord, passend antwoord. Zie : *PASSEND.

geraadzaam. NIET : geraadzaam. MAAR : *raadzaam*.

gerechterlijk. NIET : Iemand gerechterlijk vervolgen. MAAR : Iemand *gerechtelijk* vervolgen. — WEL : Op *rechterlijk* bevel (= op bevel van een rechter).

gerai of gerij. Zie : *IJ OF EI.

gerust. NIET : Laat me gerust. MAAR : Laat me *met* rust, OF : Laat me *met vrede*.

geschil, verschil. GESCHIL = twist, oneenigheid over een of ander punt. VERSCHIL = onderscheid.

geschrift. NIET: Ik herken zijn geschrift. MAAR: Ik herken zijn *schrift* of *handschrift*.

geslacht der zelfstandige naamwoorden.

MANNELIJK ZIJN:

a. *Naar hun beteekenis:*

1. De namen van *personen* en *dieren* van het mannelijk geslacht (natuurlijk geslacht): *de(n)* hovenier, *de(n)* schilder, *de(n)* hengst, *de(n)* os. — De gemeenschappelijke namen van dieren zijn onzijdig: *het* paard, *het* rund. Ontbreekt er een naam voor het wijfje, dan zijn de namen van sterke dieren gewoonlijk mannelijk: *de(n)* kameel, *de(n)* olifant, en de namen van zwakke dieren gewoonlijk vrouwelijk: *de* muis, *de* zwaluw.
2. De namen van *jaargetijden*, *maanden* en *dagen*. — Uitz.: *de* lente.
3. De namen van *munten*: *de(n)* frank, *de(n)* gulden, *de(n)* schelling. Uitz.: *de* mark, *de* pistool, *de* guinje.
4. De namen van *boomen*: *de(n)* elk, *de(n)* beuk, *de(n)* olm. — Uitz.: *de* linde en *de* tamarinde.
5. De namen van *bergen*: *de(n)* Etna, *de(n)* Vesuvius.
6. De meeste namen van *stroomen*: *de(n)* Rijn, *de(n)* Teems. — Eenige uitzonderingen: *de* Elbe, *de* Maas, *de* Schelde.
7. De namen van *steen*en: *de(n)* diamant, *de(n)* marmer. — Maar als stofnamen zijn ze onzijdig (Zie verder.)

b. *Naar hun vorm:*

1. De meeste *stammen van werkwoorden*, die een handeling aanduiden: *de(n)* gang, *de(n)* strijd, *de(n)* slaap. — Wanneer deze woorden een zaak aanduiden, zijn ze vrouwelijk. *De* gang en *de* trap van een huis.
2. De namen van *vruchten* die uitgaan op *-oen* en *-el*: *de(n)* meloen, *de(n)* citroen, *de(n)* eikel, *de(n)* appel.
3. De namen van *zaken* die uitgaan op *-lm* en *-rm*: *de(n)* helm (= hoofdeksel), *de(n)* storm, *de(n)* palm (trop. boom). — Uitz.: *de* helm (= duingras), *de* uniform, *de* palm (handvlak, maat, kruid), *het* scherm.
4. De namen van *zaken* die uitgaan op *-aar*, *-aard*, *-erd*, *-em*, *-sem*: *de(n)* kandelaar, *de(n)* standaard, *de(n)* lommerd, *de(n)* bezem, *de(n)* bloesem.
5. De namen van *vaartuigen* die uitgaan op *-er*: *de(n)* schoener, *de(n)* kotter.
6. De namen van *werktuigen* die uitgaan op *-el* en *-er*, en van werkwoorden zijn afgeleid: *de(n)* beitel (van: beitel), *de(n)* gieter (van: gieten).
7. De zelfstandige naamwoorden op *-dom*, wanneer ze een *toestand* uitdrukken: *de(n)* rijkdom, *de(n)* adeldom. — Maar ze zijn onzijdig, als ze een verzameling of een gebied aanduiden: *het* christendom, *het* hertogdom.

VROUWELIJK ZIJN :

a. Naar hun beteekenis :

1. de namen van *personen* en *dieren* van het vrouwelijk geslacht (natuurlijk geslacht) : *de moeder, de zuster, de koe, de merrie*.
2. de namen van *letters, cijfers* en *muzieknoten* : *de a, de zes, de do*.
3. de meeste namen van *bloemen* en *vruchten* : *de roos, de lolie, de perzik, de bezie*. — Uitz. Die op *-oen* en *-el* zijn mannelijk (zie hierboven). De woorden *abrikoos, kastanje, olijf, perzik*, enz., zijn mannelijk als naam van den boom, maar vrouwelijk als naam van de vrucht.
4. De namen van *vaartutgen* die niet uitgaan op *-er*, alsook de *eigenamen van schepen* : *de boot, de sloep, de « Normandie »*.
5. De namen van *muziekinstrumenten* : *de harp, de klarinet, de piano*. — Uitz. : *de(n)* horen, *de(n)* doedelzak, *de(n)* triangel.
6. De meeste *stofnamen* die met het lidwoord *de* worden gebruikt. — Nochtans : *de(n)* azijn, *de(n)* inkt, *de(n)* honi(n)g, *de(n)* nectar, *de(n)* mosterd, *de(n)* room, *de(n)* wijn.
Vischnamen als *haring, paling, zalm, visch*, enz. zijn mannelijk als diernamen, maar vrouwelijk als stofnamen.

b. Naar hun vorm :

1. De woorden die uitgaan op *-e, -de, -te, -heid, -nis* : *de stonde, de koude, de hoogte, de schoonheid, de gevangen*. — Uitz. : *de(n)* vrede.
2. De *abstracte zelfstandige naamwoorden* die van werkwoorden zijn afgeleid en die uitgaan op *-st* en *-ing* : *de kunst, de vergadering*. — Uitz. : *de(n)* dienst, *de(n)* last.
3. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *-schap* en met het lidwoord *de* worden gebruikt : *de vriendschap, de boodschap*.
4. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *-age, -ij, -ei, -ie, -iek, -teit, -uw* : *de personage, de dekenij, de pastei, de ruzie, de muziek, de majesteit, de schaduw*.

ONZIJDIG ZIJN :

a. Naar hun beteekenis :

1. De *gemeenschappelijke namen van dieren* en de meeste namen van *kleine dieren* : *het paard, het schaap, het kalf, het lam*.
2. De meeste *stofnamen* : *het diamant, het draad, het ijzer, het goud*. — Diegene die het lidwoord *de* nemen, zijn meestal vrouwelijk.
3. De namen van *landen, provincies, steden, eilanden* en *talen*.

b. Naar hun vorm :

1. De *verkleinwoorden* : *het bloempje, het kindeken, het vogelijn*.
2. De zelfstandige naamwoorden die van werkwoorden zijn afgeleid en beginnen met een van de voorvoegsels *be-, ge-, ont-, ver-* : *het berouw, het geschreeuw, het onthaal, het verhaal*. — Uitz. : *de(n)* verkoop, *de* ontvangst.
3. De *bijvoeglijke naamwoorden*, de *infinitieven* en de *deelwoorden* die als zelfstandige naamwoorden worden gebruikt : *het schoone, het lezen, het geschrevene, het toekomende*.

4. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *-sel*: *het* mengsel.
5. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *-dom*, en die een *verzameling* of een *gebied* noemen: *het* christendom, *het* bisdom. — Diegene die 't lidwoord *de* nemen, zijn mannelijk (zie hierboven).
6. De meeste zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *schap*: *het* graafschap, *het* landschap. — Diegene die het lidwoord *de* nemen, zijn vrouwelijk.
7. De meeste verzamelnamen die beginnen met het voorvoegsel *ge-* en uitgaan op *-te*: *het* gevogelte, *het* gebladerte, *het* gebergte.

De **SAMENGESTELDE** zelfstandige naamwoorden hebben meestal het geslacht van het laatste lid: *de* mannetjesmuis (*de* muis is vrouwelijk).

Eenige uitzonderingen: *het* tijdstip (*de* stip is vrouwelijk); *de* postzegel (het zegel is onzijdig); *het* kerkhof (*de(n)* hof is mannelijk); *de(n)* booswicht (*het* wicht is onzijdig).

GEMEENSLACHTIGE zelfstandige naamwoorden zijn namen van personen of dieren, die mannelijk of vrouwelijk kunnen zijn, naargelang ze mannelijke of vrouwelijke wezens noemen: *wees*, *bode*, *leerling*, *echtgenoot*, *erfgenaam*, *gast*, ... — Meestal nemen ze een doffe *-e* wanneer ze een vrouwelijk wezen aanduiden: *de* leerlinge, *de* erfgename,

DUBBEL GESLACHT zonder verschil in beteekenis:

de(n) of het <i>afval</i>	de(n) of het <i>oogenblik</i>
de of het <i>baai</i> (wollen weefsel)	de of het <i>pistool</i>
de(n) of het <i>feuilleton</i>	de of het <i>proza</i>
de of het <i>figuur</i>	de of het <i>risico</i>
de of het <i>film</i>	de of het <i>schilderij</i>
de of het <i>fruit</i>	de of het <i>schort</i>
de of het <i>getuigenis</i>	de of het <i>soort</i>
de of het <i>gordijn</i>	de of het <i>solfer</i>
de of het <i>hars</i>	de of het <i>subsidie</i>
de of het <i>idee</i>	de(n) of het <i>toestel</i>
de(n) of het <i>individu</i>	de(n) of het <i>ventiel</i>
de of het <i>kaneel</i>	de of het <i>viaduct</i>
de of het <i>komma</i>	de(n) of het <i>voorschot</i>
de of het <i>koord</i>	de of het <i>vuilnis</i>
de of het <i>mechaniek</i>	de(n) of het <i>zadel</i> .
de(n) of het <i>microscop</i>	
de(n) of het <i>omslag</i>	

DUBBEL GESLACHT met verschil in beteekenis:

de(n) <i>bal</i> is rond	het <i>bal</i> (waar men danst)
de(n) <i>beet</i> (het bijten)	het <i>blik</i> (een metaal)
de(n) <i>blik</i> (zien)	de <i>beet</i> of <i>biet</i> (een plant)
de(n) <i>bocht</i> (deel van weiland)	de <i>bocht</i> (afwijk. van rechte lijn)
	het <i>bocht</i> (slechte waar)

de(n) <i>deken</i> (geestelijke)	de <i>deken</i> (op het bed)
de(n) <i>eigendom</i> (het toebehooren)	het <i>eigendom</i> (wat toebehoort)
de(n) <i>els</i> (een boom)	de <i>els</i> (van den schoenmaker)
de <i>fortuin</i> (het lot)	het <i>fortuin</i> (het bezit)
de(n) <i>gang</i> (het g aan)	de <i>gang</i> (van een huis)
de(n) <i>hof</i> (tuin)	het <i>hof</i> (van den koning)
de(n) <i>hoop</i> (wat op elkaar ligt)	de <i>hoop</i> (wat men verlangt)
de(n) <i>kant</i> (de rand)	de <i>kant</i> (weefsel)
de <i>klad</i> (vlek)	het <i>klad</i> (ruw opstel)
de(n) <i>knip</i> (het knippen)	de <i>knip</i> (werking, val)
de(n) <i>lof</i> (het prijzen)	het <i>lof</i> (in de kerk)
de(n) <i>maat</i> (kameraad)	de <i>maat</i> (om te meten)
de(n) <i>muil</i> (muildier)	de <i>muil</i> (pantoffel)
de <i>pad</i> (amphibie)	het <i>pad</i> (smalle voetweg)
de(n) <i>portier</i> (persoon)	het <i>portier</i> (deur van wagen)
de(n) <i>post</i> (betrekking)	de <i>post</i> (die de brieven vervoert)
de <i>punt</i> (uiterste einde)	het <i>punt</i> (klein rondetje)
de <i>Schrift</i> (Schriftuur)	het <i>schrift</i> (het geschrevene)
de(n) <i>streek</i> (sluwe trek)	de <i>streek</i> (gewest)
de(n) <i>traan</i> (als men weent)	de <i>traan</i> (olie van visschen)
de(n) <i>trap</i> (1. het trappen ; 2. trede)	de <i>trap</i> (al de treden samen)
de(n) <i>val</i> (het vallen)	de <i>val</i> (om dieren te vangen)
de(n) <i>vorst</i> (alleenheerscher)	de <i>vorst</i> (1. het vriezen ; 2. nok van een huis).

EENIGE MOEILIJKE GEVALLEN waarbij in Vlaanderen doorgaans een verkeerd geslacht wordt gebruikt :

M a n n e l i j k zijn :

de(n) alcohol	de(n) els (boom)	de(n) krokodil
de(n) amber	de(n) favoriet	de(n) kubus
de(n) anijs	de(n) gang (loop)	de(n) luipaard
de(n) baars	de(n) gesp	de(n) misgreep
de(n) barst	de(n) hef	de(n) mondvul
de(n) beet (hap)	de(n) hoorn (voorw.)	de(n) muil (bek)
de(n) biefstuk	de(n) kanarie	de(n) orkaan
de(n) bint (dwarsbalk)	de(n) kant (rand)	de(n) schouder
de(n) boord (halsb.)	de(n) kastanje	de(n) senaat
de(n) borg (onderpand)	de(n) ketting	de(n) spar
de(n) centime	de(n) kiel (kleedst.)	de(n) spreekw
de(n) champagne	de(n) koffer	de(n) stempel
de(n) citroen	de(n) kraag	(werktuig)
de(n) coëfficiënt	de(n) kraan (vogel)	de(n) strop
de(n) commentaar	de(n) kreeft	de(n) termijn
de(n) dialoog	de(n) krekel	de(n) vrede
de(n) eigendom (recht)		de(n) zwaan

Vrouwelijk zijn :

de affaire	de jenever	de post (posterij)
de affiche	de kachel	de prijs (buit)
de ananas	de kalk	de rem
de auto	de kamfer	de rijst
de bagage	de kant (weefsel)	de saffraan
de bascule	de katoen (waar)	de schoonmaak
de beet (biet) wortel	de keper	de sjaal
de boekweit	de keus	de sleur
de bokaal	de koffie	de snuif
de boot	de kommapunt	de sok
de boterham	de lantaarn	de spijt
de bretel	de leest	de stijfjel
de cacao	de letter	de stop (v. e. flesch)
de canapé	de lever	de suiker
de coupon	de lijst	de tabak
de das	de maak	de teelt
de deken	de machine	de telefoon
de dweil	de markt	de telegraaf
de els (priem)	de minuut	de terpentijn
de fabriek	de mortel	de thee
de fiets	de muziek	de toevlucht
de figuur (beeld)	de namaak	de tombola
de gang (van e. huis)	de order	de tram
de gedachte	de pacht	de uniform
de gist	de parel	de vasten
de gom	de peper	de villa
de graat	de perzik (vrucht)	de voorkeur
de groep	de petroleum	de wasch
de helft	de plavei	de zaal

Onzijdig zijn :

het achteruit	het bureau	het entrepot
het album	het cadeau	het etiket (plakbr.)
het anker	het cahier	het fiche
het archief	het caoutchouc	het flanel
het asfalt	het cement	het gaas (weefsel)
het bakboord	het comité	het galon
het beton	het couvert (omslag)	het garnituur
het biljart	het deeg	het gas
het blijk	het dessert	het getuigenis
het blok	het dok	het gilde
het boord (v. schip)	het dons	het gram
het borderel	het dossier	het hecht
het bouillon	het eigendom	het hermelijn
het boycot	het elixer of elixir	het horloge
het bulletin	het email	het huisraad

het idee	het register	het trimester
het kader	het rythme	het type
het kilo	het roodvonk	het vaderons
het lak	het riool	het valies
het linoleum	het scharnier	het valluik
het luik	het scherm	het vereischte
het oogenblik	het servet	het vernis
het oproer	het stempel (afbeeld- sel v. stempel)	het vest
het patent	het tarief	het vilt
het paternoster	het telegram	het welkom
het pedaal	het theater	het zavel
het plafond	het transport	het zegel (postzegel is mannel.)
het regenscherm		

gespraakzaam. NIET: Hij is gespraakzaam. MAAR: Hij is *spraakzaam* of *praatzuchtig*.

gestand blijven. NIET: Zijn woord gestand blijven. MAAR: Zijn woord gestand *doen*.

gesteld zijn. NIET: Gesteld zijn tot samenwerking. MAAR: Gesteld zijn *op* samenwerking met...

gesteltenis. NIET: luchtgesteltenis. MAAR: *luchtgesteldheid*. — NIET: weersgesteltenis. MAAR: *weersgesteldheid*.

gestemd. NIET: Het wetsvoorstel is gestemd. MAAR: Het wetsvoorstel is *aangenomen*.

gesticht. NIET: Een onderwijsgesticht, een nijverheidsgesticht. MAAR: Een *onderwijsinrichting*, een *nijverheidsinrichting*.

getal. Merk wel de spelling van: Ten *getale* van.

getallen. Bij naamwoorden en werkwoorden onderscheidt men twee getallen: het *enkelvoud* en het *meervoud*.
Zie ook: *TELWOORDEN.

getten. NIET: getten. MAAR: *slobkousen* (= lakensche of linnen onderbeenbekleeding), *beenkappen* (= lederen of wasdoeken onderbeenbekleeding.)

getuige. NIET: Ik neem u voor getuige. MAAR: Ik neem u *tot* getuige (van hetgeen gebeurd is); *als* getuige (voor een huwelijk b.v.).

getweeën, gedrieën. NIET: We waren getweeën, gedrieën. MAAR: We waren *met ons tweeën, drieën*.

geval. NIET: Dat is ook mijn geval. MAAR: Dat is ook het geval *met mij*.

gevang. NIET: Het gevang. MAAR: De *gevangen*s.

geven. NIET:

MAAR:

De deur geeft op de straat. De deur geeft *uitgang* op de straat,
of *komt op de straat uit*.

- Een lezing of een voordracht geven. Een lezing of een voordracht houden
 Zijn ontslag geven. Zijn ontslag nemen of indienen.
 Dit venster geeft op de straat uit. Dit venster ziet op de straat uit, of geeft uitzicht op de straat.
 Dat geeft me op de zenuwen. Dat slaat me op de zenuwen.
- gevoelig zijn aan.** NIET: Gevoelig zijn aan iets. MAAR: Gevoelig zijn voor iets.
- gevolg.** NIET: Voor gevolg hebben. MAAR: Tot gevolg, ten gevolge hebben.
- gewag.** NIET: Gewag maken over iets. MAAR: Gewag maken van iets.
- gewagen.** NIET: Over iets gewagen. MAAR: Van iets gewagen.
- geweesel.** NIET: geweesel. MAAR: weefsel, gewezen stof.
- geweten.** NIET: In geweten. MAAR: Bij mijn geweten, of: Met een gerust geweten. — NIET: Iets in geweten vragen. MAAR: Iets in gemoede vragen.
- gewetensvol.** NIET: gewetensvol. MAAR: nauwgezet, plichtmatig.
- geworden.** NIET: Wat zal hij geworden? MAAR: Wat zal van hem geworden?
- gezapig.** NIET: Een gezapig mensch. MAAR: Een bedaard, bezadigd mensch.
- gezegde.** Het gezegde is het deel van den zin, dat aanduidt, wat men over het onderwerp zegt.
 Er zijn twee soorten van gezegden: a) *werkwoordelijke* gezegden en b) *naamwoordelijke* gezegden.
- A. WERKWOORDELIJKE** gezegden bestaan uit een persoonsvorm van een werkwoord, die soms begeleid is door andere werkwoordelijke vormen. 'De leerlingen *werken*.' 'Jan *heeft* zijn werk niet *gemaakt*.' 'Hij *zal* vandaag niet *komen*.'
 Ze kunnen bepaald worden door;
 a. een *voorwerp*. 'Hij leert *zijn* les.'
 b. een *bijwoord*. 'Deze paarden loopen *snel*.'
 c. een *bepaling* met een voorzetsel (uitgedrukt of verzwegen). 'Hij schrijft *met een vulpen*.' 'Al de werklieden geven *hun meester* vol-doening.'
 d. een *bepaling van maat, waarde, enz.* 'Dit boek weegt *een kilo*.'
 e. een *bijzin*. 'Hij zegt, *dat hij honger heeft*.'
- B. NAAMWOORDELIJKE** gezegden bestaan uit een *koppelwerkwoord* en een ander deel van den zin. Dit ander deel noemt men het *naamwoordelijk deel van het gezegde*.
- De meest gebruikte **KOPPELWERKWOORDEN** zijn: *zijn* of *wezen*, *wor-den*, *blijven*, *schijnen*, *lijken*, *blijken*, *heeten* (= genoemd worden), *dun-*

ken, vallen (= schijnen), *voorkomen* (= schijnen), *er uitzien* (= schijnen). 'Hij *is* een knappe jongen.' 'Moeder *is* ziek.' 'Hij *is* de brave man van weleer *gebleven*.' 'Deze geschiedenis *schijnt* waar.'

Sommige van die koppelwerkwoorden kunnen ook als gezegdewerkwoorden voorkomen. 'God *is*.' 'De zon *schijnt*.'

Omgekeerd worden sommige gezegdewerkwoorden wel eens koppelwerkwoorden: namelijk als hun beteekenis verzwakt is. 'Het veld *ligt* braak.' 'Dat werk *valt* moeilijk.' 'Zijn tand *zit* los.'

Zie: *OVEREENKOMST VAN ONDERWERP EN GEZEGDE, *WOORDSCHIKKING.

gezegdewerkwoorden. Gezegdewerkwoorden zijn werkwoorden, die het voornaamste deel van het gezegde uitmaken: *spelen, lopen, waschen* (zie: *GEZEGDE). Ze kunnen worden onderverdeeld in *overgankelijke* of *transitieve*, en *onovergankelijke* of *intransitieve* werkwoorden (zie onder deze woorden).

gezegdezin. Een gezegdezin is een bijzin, die gezegde is in een samengestelden zin. 'Hij *is, wat hij schijnt*.' 'Hij zal worden, *wat hij altijd verlangd heeft te zijn*.'

gij. Zie: *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD.

gilet. NIET: De gilet. MAAR: Het *vest*.

gindsch. Zie: *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

goddelijke diensten. NIET: De goddelijke diensten. MAAR: De *kerkdiensten* of *godsdiensstofeningen*.

goed komen. NIET: Alles zal wel goed komen. MAAR: Alles zal wel *in orde* komen.

goesting. NIET: goesting. MAAR: *lust, smaak, zin*. — NIET: Ieder zijn goesting. MAAR: Ieder zijn *meening*. — NIET: Hij heeft er zijn goesting van. MAAR: Hij heeft er zijn *bekomst* van, of: Hij heeft er *zijn buik van vol*.

gracht. NIET: gracht. MAAR: *sloot*. (Een *gracht* is een gegraven kanaal, breder dan een sloot).

groensel, groenselhof. NIET: groensel en groenselhof. MAAR: *groenten* en *groententuin* of *moestuin*.

groetenissen. NIET: Met mijn eerbiedige groetenissen. MAAR: Met mijn eerbiedige *groeten*.

gt of cht. Zie: *CHT.

guidon. NIET: De guidon van een fiets. MAAR: Het *stuur* of de *stuurstang* van een fiets.

gunstig. NIET: Meer gunstige voorwaarden. MAAR: *Gunstiger* voorwaarden.

H

haag. NIET : De schoolkinderen vormden de haag. MAAR : De schoolkinderen *waren langs den weg geschaard*.

haakjes (). De haakjes dienen om woorden, die buiten het zinsverband staan, af te zonderen. 'Jan (want alle knechten heeten Jan) voer met den wagen uit'.

haar. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

haar. NIET : De vergelijking is bij het haar getrokken. MAAR : De vergelijking is er *met de haren bij gehaald*.

habiet, habijt. NIET : Al de heeren waren in habiet (of habijt). MAAR : Al de heeren waren in *rok*.

half. NIET : 't Is twee en half, enz. MAAR : 't Is *halfdrie*, enz.

halftop. NIET : De vlag halftop hijschen. MAAR : De vlag *halfstok* hijschen.

halvelings. NIET : Hij heeft het me halvelings laten weten. MAAR : Hij heeft het *eenigszins, half en half*, laten weten.

halvertwee, halverdrie. NIET : 't Is halvertwee, halverdrie... MAAR : 't Is *halftwee, halfdrie*, ...

hand. NIET : Hij heeft dit met zijn eigen hand geschreven. MAAR : Hij heeft dit *eigenhandig* geschreven.

handelaar. NIET : Handelaar van koffie. MAAR : Handelaar *in* koffie.

handelen om. NIET : Het handelt zich om een geschil nopens de kwaliteit van de stof. MAAR : Het *loopt over*, het *gaat om*, het *draait om*, het *raakt* ...

handelend voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

handelsfoor. NIET : handelsfoor. MAAR : *jaarbeurs*.

handgiften. NIET : Iemand handgiften. MAAR : Iemand *handgeld* of *handgift* geven.

handteeken. NIET : handteeken. MAAR : *handteekening*.

hebben. Zie : *VERVOEGING.

NIET :

MAAR :

Die kamer heeft 4 meter op 3.

Die kamer *is* 4 meter bij 3.

Ik heb het geweest

Ik *ben* het geweest.

Ik heb koud, warm.

Ik *heb* het koud, warm.

hebben of zijn in de samengestelde tijden.**1. HEBBEN wordt gebruikt :**

- a. bij de *overgankelijke werkwoorden*. 'Ik *heb* gezien, gelezen, geschreven.'
- b. bij de *onovergankelijke* werkwoorden, die een *doen* of het *verkeeren* in een toestand uitdrukken. 'De soldaten *hebben* gevochten lijk leeuwen.'
Uitz.: *Zijn* en *blijven* worden met het hulpwerkwoord *zijn* vervoegd. 'Ik *ben* geweest.' 'Wij *zijn* gebleven.'
- c. bij de *onovergankelijke werkwoorden*, die een *beweging* uitdrukken, wanneer men vooral de *handeling* wil doen uitschijnen en niet het veranderen van plaats of het doel van de beweging. 'Ik *heb* vandaag veel geloopt.' 'Ik *heb* den geheelen dag op mijn fiets gereden.' — MAAR: 'Hij *is* naar huis geloopt.' 'Ik *ben* met mijn fiets naar Brussel gereden.'
- d. bij de *onpersoonlijke werkwoorden*. 'Het *heeft* gesneeuwd, geregend, gehageld.'
Uitz.: De werkwoorden (*ge*)lukken, *geschieden*, *gebeuren*, *voorvallen* worden met *zijn* vervoegd. 't *Is* hem gelukt te ontsnappen.' 'Er *is* iets geschied, gebeurd, voorgevallen, ...'
- e. bij de *wederkerende werkwoorden*. 'Zij *hebben* zich gewasschen, gekamd, aangekleed.'

2. ZIJN wordt gebruikt :

- a. in de voltooide tijden van de werkwoorden *zijn*, *gaan*, *komen*, *blijven*, *naderen*, *vallen*. 'Hij *is* geweest, gegaan, gekomen, gebleven, gevallen, genaderd.'
- b. bij de *onovergankelijke* werkwoorden, die een *verandering van toestand* uitdrukken. 'Hij *is* vertrokken, ontwaakt, verouderd, gestorven, ...'
- c. bij *onovergankelijke* werkwoorden, die een *beweging* uitdrukken, wanneer men de verandering van plaats, het doel van de beweging wil doen uitschijnen (zie hierboven).

3. Eenige bijzondere gevallen: VERGETEN, VOLGEN, OPVOLGEN, BEGINNEN, VERBLIJVEN, VERLIEZEN.

Ik *heb* mijn les vergeten te leeren (= verzuimen).

Ik *heb* mijn pen vergeten (= niet denken aan).

Ik *ben* zijn naam vergeten (= niet herinneren.)

Hij *heeft* zijn meesters raad gevolgd (= nadoen, *figuurlijk*).

De hond *was* zijn meester gevolgd (= achterna loopen, *eigenlijke*).

Ik *ben* er al mee begonnen (= onovergankelijk). {*beteekenis*).

Hij *heeft* een nieuwe zaak begonnen (= overgankelijk).

Leopold III *heeft* (of *is*) zijn vader opgevolgd (= na iemand een waar-
[digheid bekleeden]).

Hij *heeft* dit bevel opgevolgd (= nakomen).

Hij *heeft* dezen winter te Monaco verbleven (= zich ophouden).

Hij *is* zijn trouwe dienaar verbleven (= blijven).

Ik *heb* mijn tasch in den trein verloren (= doelende op het feit).

Ik schrijf met potlood : ik *ben* mijn vulpen verloren (= doelende op [het gevolg]).

4. Te vermijden fouten :

NIET :

MAAR :

Ik zal hem doen nadenken hebben. Ik zal hem *hebben doen* nadenken.
De mededinging is opgehouden. De mededinging *heeft* opgehouden.
De storm zal uitgewoed zijn. De storm zal uitgewoed *hebben*.

hechten. NIET : Aan een dienst gehecht zijn. MAAR : Aan een dienst *verbonden* zijn. — NIET : Hij is aan het ministerie gehecht. MAAR : Hij is *werkzaam* of *te werk gesteld* op het ministerie.

heelegansch. NIET : heelegansch. MAAR : *heelemaal*, *heel en al*.

heer. Zie : *MIJNHEER.

heerlijk, eerlijk. HEERLIJK = prachtig, kostelijk, smakelijk. 'Een edelvrouw in een *heerlijk* gewaad.'

EERLIJK = oprecht, te vertrouwen. 'Die man is arm, maar *eerlijk*.'

heilige geschiedenis. NIET : De heilige geschiedenis. MAAR : De *bijbelsche*, de *gewijde* geschiedenis.

heiligschenderij. NIET : heiligschenderij. MAAR : *heiligschennis*.

hekel. NIET : Een hekel tegen iets hebben. MAAR : Een hekel *aan* iets hebben, of : Een *afkeer* tegen iets hebben, of : *Tegen iets zijn*.

helen, heelen. Zie : *E OF EE.

helsch. *Helsch* wordt altijd met *-sch* geschreven. 'De *helsche* verdoemenis.'
't Is om *helsch* bij te worden.' Zie : *S OF SCH.

hemelen, hemels. Zie : *MEERVOUD.

hemelsch. *Hemelsch* wordt altijd met *-sch* geschreven. 'De *hemelsche* deugd.' 'Dat smaakt *hemelsch*.' Zie : *S OF SCH.

hen. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN.

herbeginnen. Niet : Wij moeten herbeginnen. MAAR : Wij moeten *opnieuw* beginnen.

herdenken, vieren. Men *viert* een zilveren bruiloft en *herdenkt* daarbij de sluiting van het huwelijk 25 jaar geleden.

herhaling. NIET : herhaling voor *repetitie*. (*Herhaling* = wat opnieuw gedaan wordt.)

herhaling van het lidwoord, enz... Zie : *BEPAALD LIDWOORD.

herinrichten. NIET : Iets herinrichten. MAAR : Iets *opnieuw inrichten*.

herkennen, erkennen. Zie : *ERKENNEN.

herkleeden. NIET : Zich herkleeden. MAAR : Zich *verkleeden*, *andere kleeen aantrekken*, *van kleeen verwisselen*.

heropbeuren. NIET : heropbeuren. MAAR : *opbeuren*.

heropbouw. NIET: heropbouw. MAAR: *wederopbouw, herbouw.*

hesp. NIET: Een pistolet met hesp. MAAR: Een *broodje met ham.*

het. Zie: *BEPAALD LIDWOORD, *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONPERSOONLIJK WERKWOORD, *ONDERWERP, *LIJDEND VOORWERP.

hetgeen. Zie: *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN, en *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

hetgeen wat. NIET: Hetgeen, wat hij zegt. MAAR: *Hetgeen hij zegt.*

hetzelfde. Zie: *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

hoeven. Het werkwoord HOEVEN wordt alleen gebruikt: *a)* in ontkennende en vragende zinnen. *b)* in zinnen met *maar, alleen* en *slechts*. Zeg dus niet: Hij hoeft het te doen. MAAR: Hij *moet* het doen.

homoniemen. Homoniemen of gelijkkluidende woorden zijn woorden, die dezelfde uitspraak hebben, doch verschillen in schrijfwijze: *weide* en *wijde*; *hart* en *hard*; *weken* en *weeken*.

hoofd. NIET: Zich het hoofd breken. MAAR: *Zijn hoofd breken* met iets te zoeken.

hoofding. NIET: De hoofding van een artikel. MAAR: Het *hoofd*, het *opschrift*, de *titel* van een artikel.

hoofdletters. Men schrijft met een hoofdletter:

1. het eerste woord van een zin of een opschrift. — Zijn bij het eerste woord één of meer beginletters weggevallen, dan schrijft men het tweede met een hoofdletter. 'k Ben moe, 's Avonds, 'n Groot feest, ...
2. alle eigennamen. *Jan, Streuvels, België, de Schelde, de Vesuvius, ...*
3. soortnamen, die als eigennamen zijn gebruikt, indien men een bepaalden persoon bedoelt. 'De Koning woont te Brussel,' 'de Minister van Onderwijs,' ...
4. de bijvoeglijke naamwoorden, die van eigennamen zijn afgeleid: *Belgisch, Vlaamsch, de Westvlaamsche steden.* — Steeds meer en meer schrijvers beginnen nochtans zulke woorden met een gewone letter te schrijven.
5. de namen van dagen, maanden en feesten: *Maandag, Juli, Paschen.* OPM. De namen van jaargetijden en windstreken worden nu meestal zonder hoofdletter geschreven: de *lente, de zomer, het noorden, het westen, ...*
6. de woorden die het Opperwezen aanduiden: *God, de Almachtige, de Schepper, ...*
7. de voornaamwoorden, die betrekking hebben op het Opperwezen of op een vorstelijk persoon: *God en Zijn oneindige goedheid. De Koning en Zijn ministers. ...*
8. soms de voornaamste woorden in titels en opschriften. 'De arme Edelman.' 'De Leeuw van Vlaanderen.' ...
9. de aangesproken persoon en de beleefdheidsvorm *U* in brieven. 'Beste Vriend.' 'Geachte Collega.' 'Ik heb de eer *U* te laten weten ...'.

hoofdpsteller. NIET: De hoofdpsteller van een krant. MAAR: De *hoofdredacteur* van een krant.

hoofdtelwoorden. Zie: *TELWOORDEN.

hoofdtijden van het werkwoord. Zie: *TIJDEN.

hoofdzin. Zie: *SAMENGESTELDE ZIN.

hoofsch. *Hoofsch* wordt altijd met *-sch* geschreven. 'Hoofsche manieren.' 'Iemand *hoofsch* groeten.' Zie: *s OF SCH.

hoogdringend. NIET: hoogdringend. MAAR: *dringend*. — NIET: In geval van hoogdringendheid. MAAR: In *dringende* gevallen.

hooger. NIET: Zie hoger (in een boek of een brief). MAAR: Zie *hierboven*.

hoogergenoemde. NIET: Hoogergenoemde personen. MAAR: *Voor-noemde* of *hierboven genoemde* personen.

hogeschool. NIET: De hogeschool van Gent. MAAR: De *Gentsche universiteit*, of: De *universiteit van Gent*.

hogeschooluitbreiding. NIET: Hogeschooluitbreiding. MAAR: *Volks-universiteit*, of: *Hooger onderwijs voor het volk*.

hoogste. NIET: Wij wonen op het hoogste. MAAR: Wij wonen op de *bovenste verdieping*.

hoogte. NIET: Iemand op de hoogte stellen. MAAR: Iemand op de hoogte *brengen*.

hopen, hoopen. Zie: *o OF oo.

horen, hooren. Zie: *o OF oo.

houden aan. NIET: Hij houdt er aan het te doen. MAAR: Hij houdt er *van*, hij *verlangt* of *wenscht* het te doen. — NIET: Ik houd van hem. MAAR: Ik houd *aan* hem.

huismeester. NIET: huismeester. MAAR: *huisbaas*.

huissier. NIET: huissier. MAAR: *deurwaarder*.

hulpwerkwoorden. Hulpwerkwoorden, zijn werkwoorden, die andere werkwoorden helpen vervoegen. — Er zijn:

1. hulpwerkwoorden van TIJD: *zijn* en *hebben*.

2. hulpwerkwoorden van MODALITEIT: *kunnen*, *laten*, 'moeten', *zullen*, *mogen*, *willen*, e.a.

3. hulpwerkwoorden van den LIJDENDEN VORM: *worden* en *zijn*.

hulpwerkwoorden van modaliteit. In het Nederlandsch wordt de onbepaalde wijs van een hulpwerkwoord van modaliteit doorgaans niet door een bepaling van de onbepaalde wijs van het werkwoord gescheiden. NIET: Wij hebben hem willen een geschenk geven. MAAR: Wij hebben hem een geschenk *willen geven*. — NIET: Wij hebben moeten

meer voordeelige voorwaarden toestaan. MAAR: Wij hebben meer voordeelige voorwaarden *moeten toestaan*.

hun. Zie: *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

hupsch. *Hupsch* wordt altijd met *-sch* geschreven. 'Een *hupsche* jongen.' 'Hij heeft zich heel *hupsch* gedragen.' Zie: *s OF SCH.

huren. NIET: Huis te huren. MAAR: *Huis te huur*. — WEL: Ik wensch een huis *te huren*.

huurhouder. NIET: huurhouder. MAAR: *stalhouder* of *rijtuigverhuurder*.

huurling. NIET: huurling. MAAR: *huurder*.

I

i of ie. De [i] klank wordt doorgaans door *ie* voorgesteld en namelijk:

1. aan 't einde van een woord: *kolonie*, *familie*, *tronie*, *tralie*, ... — Uitz. In de namen van maanden en in eenige vreemde (vooral Italiaansche) woorden, wordt de *ie*-klank door *i* voorgesteld: *Januari*, *macaroni*, *mi*, *si*, ...
2. als de hoofdtoon van het woord op den [i]-klank valt: *fabrieken*, *actieve*, *motieven*, *melodieën*, ... — MAAR: *fabrikant*, *koloniën*, (de klemtoon valt niet op den [i]-klank).
In de meeste vreemde woorden schrijft men nochtans *i*: *liter*, *artikel*, *justitie*, *cider*, *kilo*, ...

ieder. NIET: Ieder keer dat ... MAAR: *Telkens als* ...

ieder, iedereen. Zie: *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

iemand. Zie: *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

iets. Zie: *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

iets van. NIET: Het moet iet(s) van 1.000 frank kosten. MAAR: Het moet *zoowat* 1.000 frank kosten.

ij of ei. IJ of ei duiden denzelfden klank aan.

1. Men schrijft **ei**:

- a. in de meeste werkwoorden, die in hun vervoeging den [ei]-klank behouden (zwakke werkwoorden): *reizen*, ik *reisde*, ik heb *gereisd*; *leiden*, ik *leidde*, ik heb *geleid*, ...
- b. in de suffixen *-heid*, *-lei* en *-teit*: *schoonheid*, *allerlei*, *brutaliteit*, ...
- c. in de woorden, waarin de [ei]-klank afwisselt met een van de Fransche klanken *é*, *ê* of *ai*: *majesteit* (Fr. *majesté*), *fontein* (Fr. *fontaine*), *karwei* (Fr. *corvée*), *refrein* (Fr. *refrain*). (Uitz.: *dozijn*; Fr. *douzaine*).

d. als de *ei* afwisselt met *ee*: klein (kleen), verbreiden (verbreeden).

2. Men schrijft *ij*:

- a. in sterke werkwoorden en afleidingen er van: *rijzen*, *lijden*, *schrijven*, *rijder*, *schrijver*, ...
- b. in werkwoorden die afgeleid zijn van stamwoorden, die met *ij* geschreven worden: *verwijderen* (van: *wijd*).
- c. in de suffixen *-ij*, *-nij*, *-rij*, *-lijk*, *-kijn*, *-lijn*: *dwingelandij*, *razer-nij*, *bakkerij*, *eerlijk*, *bloemekijn*, *vogelijn*, ...
- d. in woorden, waarin de [ei]-klank afwisselt met de Fransche [i]-klank, ofwel met de Engelsche [ɛi]: *prij*s (Fr. *prix*), *vi*ff (Eng. *five*), ...

3. Eenige synoniemen:

<i>bei</i> : bes (b.v. aardbei).	<i>bij</i> : insect, voorzetsel.
<i>bereiden</i> : gereed maken.	<i>berijden</i> : rijden op (een fiets b.v.).
<i>brei</i> : van breien.	<i>brij</i> : dikke pap.
<i>eik</i> : boom.	<i>ijk</i> : op maten en gewichten.
<i>eiken</i> : boomen.	<i>ijken</i> : van een ijk voorzien.
<i>feit</i> : daad.	<i>ijft</i> : verzwering aan vingertop.
<i>gerei</i> : gereedschap.	<i>gerij</i> : het aanhoudend rijden.
<i>leiden</i> : voeren.	<i>lijden</i> : ondergaan, verduren.
<i>neigen</i> : buigen, dalen, overhellen.	<i>nijgen</i> : groetend buigen.
<i>peilen</i> : de diepte bepalen, mv. van peil (merkteeken).	<i>pijlen</i> : mv. van pijl (uit boog).
<i>rei</i> : koor, schaar, dans.	<i>rij</i> : rang, reeks.
<i>rein</i> : onbevlekt.	<i>rijn</i> : molenijzer.
<i>reis</i> : tocht.	<i>rijs</i> : takje.
<i>reizen</i> : op reis gaan.	<i>rijzen</i> : opstijgen.
<i>steil</i> : min of meer loodrecht.	<i>stijl</i> : pilaar, trant.
<i>vermeiden</i> : verlustigen.	<i>vermijden</i> : ontwijken.
<i>veil</i> : te koop, van het ww. veilen.	<i>vijl</i> : werktuig, van het ww. vijlen.
<i>verweiden</i> : in andere weide doen.	<i>verwijden</i> : wijd(er) maken.
<i>vleien</i> : overdreven prijzen.	<i>vlijen</i> : behaaglijk neerleggen.
<i>weide</i> : grasland.	<i>wijde</i> : breede.
<i>weidsch</i> : prachtig.	<i>wijd</i> : breed, ver.
<i>weiden</i> : grazen.	<i>wijden</i> : inzegenen.
<i>zeide</i> : zegde.	<i>zijde</i> : stofnaam.

ijzerenweg. NIET: ijzerenweg. MAAR: *spoorweg*.

ikzucht(ig). NIET: ikzucht(ig). MAAR: *zelfzucht(ig)*.

imperatief. Zie: *GEBIEDENDE WIJS.

in.

NIET:

Ik heb dit in afkeer.

Een trein in bestemming
voor ...

MAAR:

Ik heb er een afkeer voor.

Een trein met bestemming naar ...

Een kast in eikenhout.	Een kast <i>van</i> eikenhout, of: een <i>eikenhouten</i> kast.
Fabrikant in messen.	Fabrikant <i>van</i> messen, of: <i>messenfabrikant</i> .
In feite.	<i>Feitelijk</i> .
Iemand in fout vinden.	Iemand <i>op</i> een fout, een vergrijp, een vergissing <i>betrappen</i> .
In geweten.	<i>Bij</i> mijn geweten, <i>met</i> een gerust geweten.
Haastig liep hij in het bosch.	Haastig liep hij <i>het bosch in</i> .
Grond in perceelen laten verkoopen.	Grond <i>bij</i> perceelen laten verkoopen.
Ons land is rijk in kunstenaars.	Ons land is rijk <i>aan</i> kunstenaars
In staking gaan.	<i>Aan</i> het staken gaan, of: <i>Tot</i> staken overgaan.
Verliefd zijn in...	Verliefd zijn <i>op</i> ...
In verlof of vacantie zijn, gaan.	<i>Met</i> verlof (of vacantie) zijn; <i>op</i> verlof (of vacantie) gaan.
Een wet is in voege.	Een wet is <i>van kracht</i> .
Iets in volle letters schrijven.	Iets <i>voluit</i> schrijven.
In andere woorden.	<i>Met</i> andere woorden.

indicatief. Zie: *AANTOONENDE WIJS.

indirecte rede. Zie: *DIRECTE REDE.

indoen. NIET: Een voorraad indoen. MAAR: Een voorraad *opdoen*, *opslaan*, *in slaan*.

ininitief. Zie: *TIJDEN, *NAAMWOORDELIJKE VORMEN.

ingangsexamen. NIET: ingangsexamen. MAAR: *toegangsexamen*.

inhuldigen. NIET: Een standbeeld inhuldigen. MAAR: Een standbeeld *onthullen*. — NIET: Een vaandel of een nieuw gebouw inhuldigen. MAAR: Een vaandel of een nieuw gebouw *inwijden*. — WEL: Een burgemeester *inhuldigen* of *inhalen* (= feestelijk ontvangen).

inkomgeld, inkomkaart. NIET: inkomgeld, of inkomkaart. MAAR: *entreegeld* en *toegangskaat*, *bewijs van toegang*.

inlichtingen. NIET: Bij iemand inlichtingen nemen. MAAR: Bij iemand inlichtingen *vragen* of *inwinnen*. — WEL: informatie *nemen*.

inlichtingsbureau. NIET: inlichtingsbureau. MAAR: *informatiebureau*.

inpakken. Zie: *PAKKEN.

inroepen. NIET: Het voorbeeld inroepen van. MAAR: *Zich beroepen op* het voorbeeld van.

inspannen. NIET: Een proces tegen iemand inspannen. MAAR: Een proces *instellen*.

- interessent.** NIET : Dit geval is zeer interessant. MAAR : Dit geval is zeer *interessant*.
- intieme vrienden.** NIET : Intieme vrienden. MAAR : Dikke vrienden.
- intransitieve werkwoorden.** Zie : *ONOVERGANKELIJKE WERKWOORDEN.
- intrest.** NIET : Hij heeft daar geen intrest in. MAAR : Hij heeft daar geen *belang bij*.
- inversie of omzetting.** Zie : *WOORDSCHIKKING.
- in voege.** NIET : Iets is in voege. MAAR : Iets is *in zwang, van kracht*.
- inzicht.** NIET : Iets met inzicht doen. MAAR : Iets *met opzet* doen.
— NIET : Inzichts zijn. MAAR : *Van zins, van plan, voornemens, wilens* zijn.
- italiek.** NIET : In italiaan gedrukte woorden. MAAR : *Cursief* gedrukte of : *schuingedrukte* woorden, *gecursiveerde* woorden.

J

- jaarhonderd.** NIET : jaarhonderd. MAAR : *eeuw*.
- jaarlijks, jaarlijksch.** JAARLIJKSCH als bijvoeglijk naamwoord. 'Een *jaarlijksch* feest.' JAARLIJKS als bijwoord. 'Ik kom daar *jaarlijks* eenmaal.' Zie : *s of sch.
- jachtkomfoor.** NIET : jachtkomfoor. MAAR : *kookkachel, keukenfornuis*.
- jachtwiel.** NIET : Het jachtwiel van een stoommachine. MAAR : Het *vlieg wiel* van een stoommachine.
- jante.** NIET : De jante van een wiel. MAAR : De *velg* van een wiel.
- jij, je, jou, jullie, jelui.** Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.
- jouw.** Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.
- juffer, juffrouw, mejuffrouw.** JUFFER is een gemeenzame vorm. Als aanspreking is MEJUFFROUW deftiger dan JUFFROUW. Wordt JUFFROUW als toespreking gebruikt in plaats van den tweeden persoon, dan heeft dat (in het enkelvoud) iets onderdanigs. 'Komt (de) *juffrouw* nog eens kijken?'
- Zie : *ADRESSEN, *BETITELING.
- justitiepaleis.** NIET : justitiepaleis. MAAR : *gerechtshof, paleis van justitie*.

K

kaai. NIET : De kaaien van het station. MAAR : De *perrons* van het station. (KAAI = los- en laadplaats van schepen.)

kaarten. NIET : Een boek kaarten. MAAR : Een spel kaarten.

kader. NIET : De kader van mijn fiets. MAAR : Het *frame* [fre :m] of : het *raam* van mijn fiets. — NIET : De kader van een schilderij. MAAR : De *lijst* van een schilderij. (KADER is onzijdig. 'Iets in *het* kader van zijn tijd stellen.'))

kalant. NIET : kalant. MAAR : *klant*.

kalissiehout. NIET : kalissiehout. MAAR : *zoethout*.

kans. NIET : Die man heeft geen kans in zijn leven. MAAR : Die man heeft geen *geluk* in zijn leven.

kapitaal. NIET : Een kapitaal plaatsen aan 4 %. MAAR : Een kapitaal plaatsen *tegen* 4 %.

kaporaal. NIET : kaporaal. MAAR : *korporaal*.

karot. NIET : Een karot trekken. MAAR : *lijntrekken*. — NIET : karottentrekker. MAAR : *lijntrekker*.

karwei, corvée. Zie : *CORVÉE.

kassei. NIET : kassei. MAAR : *plavei, straatsteen, straatkei*. — NIET : Langs de kassei. MAAR : Langs den *straatweg*.

kazak draaien. NIET : Zijn kazak draaien. MAAR : Zijn *rokje keeren*. — NIET : Een kazakkeerder. MAAR : Een *afvallige*, of : *renegaat*.

keer om. NIET : Keer om a.u.b. MAAR : *Zie ommezijde*.

kemel. NIET : Een kemel maken, begaan, schieten. MAAR : Een *mis-slag* begaan, een *flater* begaan, een *bok schieten*.

kennen. NIET : Wij kennen ons al lang. MAAR : Wij kennen *elkander* al lang. (Zie : *WEDERKEERENDE WERKWOORDEN).

kennen, kunnen. Iets KENNEN = dat weten, er mede bekend of vertrouwd zijn. 'Hij *kent* zijn les.' 'Kent gij dien man?'
KUNNEN = tot iets in staat zijn, dat kunnen doen. 'Wij *kunnen* vandaag niet komen.' 'Hij *kan* zijn les niet opzeggen.' — Vervoeging van kunnen, zie : *STERKE WERKWOORDEN.

kennissen. NIET : Uitgebreide kennissen bezitten. MAAR : Een *uitgebreide kennis* van iets bezitten. — WEL : Hij heeft veel *kennissen* (= personen, met wie hij omgaat). — NIET : Iemands kennis maken. MAAR :

Kennis met iemand maken. — NIET : Een van zijn kennissen. MAAR : Een kennis *van hem*.

keren, keeren. Zie : *E OF EE.

keukengerief. NIET : keukengerief. MAAR : *keukengerei*.

keuterhaak. NIET : keuterhaak. MAAR : *pook*.

kiekens. NIET : Leggende kiekens. MAAR : Leggende *kippen*. (Een KIEKEN OF KUIKEN is een jong hoen).

kiekenvleesch. NIET : Ik krijg er kiekenvleesch van. MAAR : Ik krijg er *kippenvel* van.

klak. NIET : klak. MAAR : *pet*.

klandizie, cliëntelee. Zie : *CLIËNTEELE.

klant, cliënt. Zie : *CLIËNT.

klare. NIET : Een zaak in het klare trekken. MAAR : Een zaak *ophelderen*.

klas. NIET : De werkende klas. MAAR : De *arbeidersklasse, arbeidersstand*. — NIET : De leidende klassen. MAAR : De *hoogere standen*. — NIET : Waren van eerste klas, tweede klas. MAAR : Waren van de *beste soort*, van de *tweede soort*. — NIET : Soldaten van dezelfde klas. MAAR : Soldaten van dezelfde *lichting*.

kleeden, kleederen. Zie : *MEERVOUD.

kleederen. NIET : Kleederen op maat. MAAR : Kleederen *naar maat*.

kleedsel. NIET : kleedsel. MAAR : *kleeding, kleedij, kleeren*.

kleerstof. NIET : kleerstof. MAAR : *stof, weefsel*.

klemtoon. De sterke nadruk, die men bij het uitspreken op een van de lettergrepen van een woord legt, noemt men *klemtoon, hoofdtoon*, of *woordaccent*.

1. ALGEMEENE REGELS.

A. Nederlandsche woorden hebben doorgaans den klemtoon op de eerste lettergreep : **m**oeder, **o**nkel, **z**adel, **l**oopen, **p**rachtig, **vo**ornaamwoord, **o**mwenteling, **w**anorde, ...

B. Vreemde- en bastaardwoorden behouden meestal de betoning van de taal, waaraan ze werden ontleend. : **s**enator, **p**anorama, **M**aria, **p**redikant, **a**ccusatief, ...

2. BIZONDERE GEVALLEN.

A. Samengestelde woorden.

In samenstellingen ligt de klemtoon meestal op het eerste lid. : **f**ruithoorn, **b**oomgaard, **s**piegelruit, **g**oudgeel, ...

UITZONDERINGEN. Hebben den hoofdtoon op het tweede lid :

- a. de meeste onscheidbaar samengestelde werkwoorden : om**ringen**, vol**harden**, weer**staan**, ...
- b. deelwoorden van samengestelde werkwoorden, die als bijvoeglijke naamwoorden of bijwoorden worden gebruikt. 'Een opge**blazen** gek.' 'Een uit**stekend** hulpmiddel.' 'Nieuw**bakken** brood.' ...
- c. een zeker aantal samengestelde woorden, waarin de betekenis van het eerste lid verzwakt is : boeren**zoon**, burgeme**ester**, doof**stom**, goed**koop**, hagedis, hoogle**leeraar**, meester**knecht**, madelief**je**, noord-oost**en**, stad**huis**, ...
- d. samengestelde naamwoorden, voorafgegaan door een bijvoeglijk naamwoord, dat alleen het eerste lid der samenstelling bepaalt : Lieve-Vrou**wentoren**, oude-wij**venpraat**, ...
- e. bijvoeglijke naamwoorden met -**vaardig**, -**waard**, -**waardig** : strijd-**vaardig**, achtens**waard**, merk**waardig**, ...
- f. veel samengestelde voornaamwoorden, bijwoorden en voegwoorden : bovendien, de**gene**, der**halve**, op**dat**, daaren**boven**, ...

B. Afgeleide woorden.

In afgeleide woorden ligt de hoofdtoon meestal op het grondwoord : leeraar, goed**heid**, uitvindsel, ontwaken, ...

UITZONDERINGEN.

- a. De volgende achtervoegsels trekken den hoofdtoon op zich : -aan, -age, -ant, -eel, -eren, -ees, -egge, -ei, -es, -haftig, -iek, -ier, -ij, -in, -isme, -ist, -ment, -teit, -uur, -zalig. : Italia**an**, bagag**e**, tafere**el**, dieveg**ge**, vriend**in**, onderwijzer**es**, armzalig, ...
- b. De volgende achtervoegsels trekken den hoofdtoon op de voorafgaande lettergreep, wanneer deze niet reeds in het grondwoord verdoft is : -baar, -heid (in enkele gevallen), -ig, -isch, -(e)lijk, -(t)or, -zaam : oplos**baar**, uitgestrek**theid**, bijgeloo**vig**, vijand**ig**, electris**ch**, gevaar**lijk**, profess**or**, examin**ator**, opmerk**zaam**. — Nochtans : vruchtbaar**heid**, ingenomen**heid**, ...
- c. Het achtervoegsel -achtig trekt den hoofdtoon op zich in de betekenis van « hebbende » : twijfel**achtig**, koorts**achtig**, vrees**achtig**, ... Maar : blauw**wachtig**, kinder**achtig**, ... (*achtig* = gelijken-de op). Nochtans : reus**achtig**, ...
- d. Woorden met het achtervoegsel -loos, hebben meestal den hoofdtoon op de eerste lettergreep : kinder**loos**, hopel**oos**, zorgel**oos**, ... In afleidingen met -heid wordt de hoofdtoon meestal naar den uitgang -loos getrokken : hopeloo**sheid**, zorgeloo**sheid**, ...
- e. De voorvoegsels ant-, af-, et-, oor- trekken den hoofdtoon op zich : ant**woord**, afgun**st**, et**maal**, oor**deel** ... — Nochtans : verant**woordelijk**, afgun**stig**, oors**pronkelijk**, e.a. (de invloed van het achtervoegsel is het sterkst.), ...
- f. de voorvoegsels aarts-, her-, on- en wan- hebben alleen den hoofdtoon, wanneer ze in een zelfstandig naamwoord voorkomen : aarts-

E	genitief	infinities	Lazarus
echo	genius (geniën)	ingenomenheid	ledikant
eegade	(g=[g])	inhalig	Leonidas
eenigermate	goedertieren	inheemsch	Leopold
eenigszins	goedkoop	insect	Leopoldsorte
eerlang	goedsmoeds	interim	lexicon
eertijds	Golgotha	interval	Libanon
eerwaarde	grammatica	interview [vju]	logisch
eigenwijs	guerilla	intrede	logies [3 l]
electric	guttapercha	intusschen	Lotharingen
electrisch	H	Izaak	(a=[ə])
elegie		J	lucifer
element	hagedis		luitenant
elixir	hansworst	Jagoeur	M
ellende	harmonie	Japan	Maaseik
emeritus	hazenwind	Japanees	Maastricht
emir	hectoliter	Japansch	macadam
equator	Helena	Jehova	madeliefje
Eskimo	Hercules	jongmensch	majesteit
Esopus	herdruk	Jupiter	Maria
ether	Herodes	jury	marketenster
etherisch	herstel	K	Marokko
Euphrates	's Hertogenbosch		matador
Euripides	hexameter	kalief	mathesis
evenwel	Hindoe	kameleon	mededoogen
examinator	Hippocrates	kanarie	meedoogenloos
F	hippopotamus	kano	meesterknecht
facsimile	hobo	kantoor	melodie
familie	hoewel	kannunik	melodrama
fantasie	Homerus	karnemelk	menschlievend
feniks	Honduras	katholiek	Messias
floralia	hoogepriester	kepi	metaphoor
Florida	hoogeschool	kies(ch)keurig	metaphora
Frascati	hoogleeraar	kleinood	metathesis
furie	horizon(t), (mv. : horizon ten)	kleinoodiën	metropolis
G	Hugenoot	kobalt	metropool
Galilee	humor	kokosnoot	mijnheer
garantie	hypothese	kolibrie	mikado
gastvrijheid	hypothesis	koliek	minachten
geenszins	I	kolonie	Minerva
gemeenebest	incognito	Koran	misbruik
genie (g=[3])	index	L	misbruiken
(geniën)	indigo	Lambert	Mississippi
	infanterie	lazaret	(de)Moerdijk
			Mohammed
			Monaco

Morpheus	opgeblazen	reseda	synthese
moskee	orang-oetang	rhinoceros	synthesis
motor	Orpheus	rijksdaalder	
mummie	Oudejaarsavond	roman	T
Muzelman	ouderwetsch	romantisch	
		rondom	tabak
N	P	rookvleesch	tabel
nadat	paarle moer	rosbief	tafereel
nakomeling	Paasch maandag	Rotterdam	tamboer (= trom- melaar)
nalatenschap	pagina [3]	S	tamboer (= trom- mel)
nalatig	panorama	Sahara	Thalia
namiddag	parallel opipedum	salpeter	Themistocles
narcis	paren these	Satan	thermometer
Neptunus	paren thesis	satanisch	Thermopylae
Niagara	paria	schermutselen	Timotheus
Nicolaas	Parthenon	Schiedam	Tobias
nieuwbakken	paspoort	schijnheilig	toegenegenheid
Nieuwjaar	pastoor	schoppenboer	toenmalig
nominatief	pedel	secretarie	torpedo
Noord-Brabant	Perikles	senaat	tragedie
noordoosten	phosphor	senator	traject
notulen [no : tælən]	phoshorus	seraf	transitief
	piepjong	serafijn	transport
O	pikdonker	serie of serie	tricot
object	platte grond	sering	tunnel
omega	platteland	sieraad	
omnibus	polis	sinaasappel	U
omkoopbaar	politicus	sindsdien	uiteraard
omvang	post scriptum	Sint-Amandsberg	uitgelezen
omwentelen	potasch	Socrates	uitheemsch
omwenteling	premie	Sophocles	uitmuntend
onderaardsch	prior	Spartacus	uitzondering
ondergeteekende	professor	specimen	Ulysses
onderhandsch	professoren	stadhouder	Uranus
onderhoud	profetie	stadhuis	
ondernemen	proviand	Stavoren	V
onderricht	Prometheus	sterkwater	
onderwijs	Proserpina	stokoud	vademecum
onderwijzer	provincie	subject	vampier
ontslag	pyjama [d3]	substantief	vastenavond
ontwerp	Pythagoras	sultan	vennoot of ven-
ontzagwekkend		sultane	noot
Oost-Vlaanderen	R	Sumatra	vennootschap of
opdat	rechtstreeks	superlatief	vennootschap
openbaar	reis vaardig	surveillant	ventilator
	reliquie	synagoge	

vierkant of vier-	voortdurend	wederspraak	zefir
kant	vrijgezel	weerom	zenith
vocatief		weldra	zodiak
volzalig	W	weladel	zoetekoek
vooraf		welgesteld	zoetemelk
vooral	Waas munster	welhaast	zoodat
voordezen	Wal halla	West- Vlaanderen	Zuiderzee
voordien	wanschapen		zuidwesten
voormiddag of	wanschepsel	Z	
voormiddag	wantrouwen		
vooroordeeld	wantrouwend	zefier	

klinker. Een klinker of vocaal is een klank, ontstaan door trilling der stembanden zonder hoorbaar gerucht van den wand der stemorganen. De Nederlandsche taal heeft 7 klinkers : A, E, I, O, U, EU, OE. — Zie ook : *TWEETKLANK.

kloven, klooven. Zie : *o OF oo.

knop, knopsgat. NIET : knop en knopsgat. MAAR : *knoop* en *knoops-gat*. — WEL : De *knop* van een deur, een electrische bel*knop*, enz.

koei. NIET : koei. MAAR : *koe*. Het meervoud is : *koeien*.

koekenaas, koekenheer. NIET : koekenaas, koekenheer, enz. MAAR : *ruitenaas, ruitenheer*, enz.

koer. NIET : koer. MAAR : *binnenplaats, achterplaats, achteruit, speelplaats* (van een school).

koers. NIET : koers. MAAR : *wedren* (= *paardenwedstrijd*) of *wielwedstrijd*. (KOERS = richting van een schip, of : marktprijs van beurswaarden, geld, ...).

koerspaard. NIET : koerspaard. MAAR : *renpaard*.

koewachter. NIET : koewachter. MAAR : *koeherder, koeienhoeder*.

kolen, koolen. Zie : *o OF oo.

kolon. NIET : In twee kolonnen. MAAR : In twee *kolommen*.

komen. NIET : Dat boek komt te verschijnen. MAAR : Dat boek is *pas* verschenen. — NIET : Hij komt het te zien. MAAR : Hij heeft het *zoeven, zoo juist* gezien.

komma (,). De komma wordt gebezigd :

a. om zinnen van elkaar te scheiden. 'Hij zegde ons, dat hij te laat gekomen was.'

OPM. 1. Gewoonlijk wordt geen komma geplaatst vóór de voegwoorden EN en OF.

2. Gewoonlijk wordt een beperkende bijzin niet tusschen komma's geplaatst, wel een verklarende bijzin. Merk b.v. het verschil tusschen : 'De leden van de vereeniging *die te laat gekomen*

waren moesten tot het tweede nummer buiten staan.' (eenige leden kwamen te laat); en: 'De leden van de vereeniging, *die te laat gekomen waren*, moesten tot het tweede nummer buiten staan.' (al de leden kwamen te laat).

b. tusschen de verschillende deelen van een opsomming, maar gewoonlijk niet vóór EN en OF. 'De inspecteur, de directeur, de leeraar en de leerlingen, allen waren aanwezig.'

c. om aansprekingen en bijstellingen van de andere zinsdeelen te scheiden. 'Vader, mag ik vandaag met u mee?' 'Jacob Van Artevelde, de Wijze Man van Gent, leefde in de 14^e eeuw.'

kommapunt (;). De kommapunt duidt een kortere rust aan dan de punt, maar een langere dan de komma. Een kommapunt wordt geplaatst tusschen zinnen die, alhoewel ze een geheel op zichzelf vormen, toch nauw verbonden zijn. 'In drie weken krijgt men al een aardigen indruk van dit land; wil men meer in details treden, dan zijn even zooveel maanden noodig.'

koopen. NIET: Huis te koopen. MAAR: Huis te koop. — WEL: Ik wensch een huis te koopen. — NIET: Iets aan iemand koopen. MAAR: Iets *van of bij* iemand koopen.

koormaatschappij. NIET: koormaatschappij. MAAR: *zangvereeniging, zangerskoor*.

kop houden. NIET: Kop houden. MAAR: *Voet bij stuk* houden, of zetten; ook: *Zijn hoofd toonen*.

koper, kooper. Zie: *O OF OO.

kopie, kopij. KOPIE of COPIE = afschrift, nagmaakte teekening of schilderij. KOPIJ = handschrift voor den druk.

koppelteeken (-). Het koppelteeken wordt gebruikt:

1. om het gemeenschappelijk deel van twee of meer samengestelde woorden te vervangen: winter- en zomerhoeden, taal- en handelsinstituut.
2. om aan te duiden, dat een bijvoeglijk naamwoord enkel 't eerste deel van een samenstelling bepaalt: Een oude-mannenhuys, de Onze-Lieve-Vrouwenkerk, 's-Hertogenbosch, Zweedsche-lucifersfabriek (vergelijk met Zweedsche lucifersfabriek). Ook in: Peter-Benoitstraat, Koning-Albertlaan, enz.
3. in samengestelde geografische namen, die uit een bijvoeglijk naamwoord en een eigennaam bestaan: West-Vlaanderen, Noord-Brabant. — In de bijvoeglijke naamwoorden, die van deze samengestelde eigennamen zijn afgeleid, valt het koppelteeken meestal weg: het Westvlaamsch dialect.
4. in titels, vooral wanneer ze uit vreemde woorden zijn samengesteld: de Gouverneur-Generaal, een sergeant-mo o r, de Koningin-Moeder, de rechter-commissaris, ...

5. in sommige samenstellingen, waarin een eigennaam voorkomt : Santos-koffie, Semois-tabak, Cayenne-peper, Havana-sigaren, ...
6. in sommige samenstellingen, die uit heele zinnen of uitdrukkingen zijn ontstaan : kruidje-roer-me-niet, vergeet-mij-nietje, touwtje-springen, ...

OPM. Geen koppelteekens in : twee en twintig, zes en vijftig, ...

koppelwerkwoord. Een koppelwerkwoord is een werkwoord, dat het naamwoordelijk deel van het gezegde met het onderwerp verbindt. De meest gebruikte koppelwerkwoorden zijn : *zijn* of *wezen*, *worden*, *blijven*, *schijnen*, *lijken*, *blijken*, *heeten* (= genoemd worden), *dunken*, *valen* (= schijnen), *voorkomen* (= schijnen), *er uitzien* (= schijnen). 'Hij is een knappe jongen.' 'Moeder is ziek.' 'Hij is de brave man van weleer gebleven.' 'Deze geschiedenis *schijnt* waar.'

Zie : *GEZEGDE.

kort. Ik zal het kort trekken. Zie : *TREKKEN.

kortelings, binnenkort. KORTELINGS slaat op het verleden en beteekent *onlangs, dezer dagen*. 'Ik heb hem *kortelings* nog gesproken.' BINNENKORT slaat op de toekomst. 'Ik verwacht nieuws *binnenkort*.'

korts. NIET : Korts te voren, korts daarop. MAAR : *Kort* te voren, *kort daarop*.

kostbaar, kostelijk. KOSTBAAR = veel geld kostende. 'Deze voorwerpen zijn *kostbaar*'. KOSTELIJK = van groote waarde, heerlijk. 'Water is een *kostelijke* drank, maar geen *kostbare*.'

kosten. NIET : Op de kosten van. MAAR : *Op kosten* van. — NIET : Dit kost duur. MAAR : Dit kost *veel geld*.

kosten, onkosten. KOSTEN = uitgaven : b.v. *vrachtkosten, oprichtingskosten*. ONKOSTEN = extra-kosten, bijkomende kosten. 'De *onkosten* beloopten 1.000 fr. boven den koopprijs.'

kostprijs. NIET : kostprijs. MAAR : *kostende prijs*.

kost wat kost. NIET : kost wat kost. MAAR : *Het kost wat het wil, of : Wat het ook kosten moge*.

koud. NIET : Ik heb of krijg koud. MAAR : Ik heb *het*, of : ik krijg *het* koud.

kozen, koozen. Zie : *O OF OO.

kozijn. NIET : kozijn. MAAR : *neef*.

kras. KRAS wordt altijd met *s*, nooit met *sch* geschreven. 'Hij is nog *kras* voor zijn jaren.' Zie : *S OF SCH.

krediet, credit. Zie : *CREDIT.

kredieten stemmen. NIET : kredieten stemmen. MAAR : Kredieten *aannemen*.

- kritikeeren.** NIET : Iets kritikeeren. MAAR : Iets *critiseeren*.
- kroos.** NIET : kroos. MAAR : *interest of rente*.
- kroostrijke gezinnen.** NIET : Kroostrijke gezinnen. MAAR : *Groote gezinnen*.
- kruisafdoening.** NIET : De kruisafdoening van Rubens. MAAR : De *kruisafneming* van Rubens.
- kuisch.** NIET : De groote kuisch. MAAR : De groote *schoonmaak*.
- kuischen.** NIET : Iets kuischen. MAAR : Iets *schoonmaken*. — NIET : Het zilver kuischen. MAAR : Het zilver *poetsen*.
- kuischvrouw.** NIET : kuischvrouw. MAAR : *schoonmaakster*.
- kunnen, kennen.** Zie : *KENNEN.
- kwaad bloed.** NIET : Zich kwaad bloed maken. MAAR : Zich *boos* maken.
- kwijtschrift.** NIET : kwijtschrift. MAAR : *kwitantie of quitantie*.

L

- laagst.** NIET : Om ter laagst. MAAR : Om *het* laagst.
- laatste.** NIET : De drie laatste bladzijden. MAAR : De *laatste drie* bladzijden.
- laken.** NIET : Een laken jas. MAAR : Een *lakensche* jas, of : Een jas *van laken*.
- laks.** LAKS wordt altijd met *s*, nooit met *sch* geschreven. 'Een *laks* geweten.' Zie : *s OF SCH. Ook *laksheid*.
- langs.** NIET : MAAR :
Langs boven, langs onderen.	Van boven, <i>van</i> onderen.
Langs hier, langs daar.	<i>Hierlangs, daarlangs, dezen kant uit, dien weg op.</i>
Langs de deur in huis komen.	<i>Door</i> de deur in huis komen.
Langs het dak in huis komen.	<i>Over</i> het dak in huis komen.
Langs Brussel naar Luik reizen.	<i>Over</i> Brussel naar Luik reizen.
Langs den eenen kant zagen we ...	<i>Aan</i> den eenen kant zagen we ...
Familie langs vaders zijde.	Familie <i>van</i> vaders zijde.
Langs alle zijden rondzien.	<i>Naar</i> alle zijden, of : <i>In</i> alle <i>richtingen</i> rondkijken.
- langsheen.** NIET : Langsheen de kust. MAAR : Langs de kust.
- laten.** NIET : Ik moet u nu laten. MAAR : Ik moet nu *heengaan*, of *afscheid nemen*. — NIET : Laat me gerust. MAAR : Laat me *met rust*, of :

Laat me *in vrede*. NIET : Te wenschen laten. MAAR : Te wenschen *overlaten*.

lattestoor. NIET : Een lattestoor. MAAR : Een rolblinde.

lawijt. NIET : Lawijt maken. MAAR : *Herrie* maken.

leenen. NIET : De hand leenen aan iets. MAAR : De hand leenen *tot* iets.

leeraar. NIET : Leeraar bij de vakschool. MAAR : Leeraar *aan* de vakschool. — NIET : Leeraar van Duitsch. MAAR : Leeraar *in het* Duitsch, of : *in* de Duitsche taal. Zie ook : *PROFESSOR.

leerstoffen. NIET : De leerstoffen van het examen. MAAR : de *stof*, de *vakken* van het examen.

leggen. NIET : Iets in stemming leggen. MAAR : Iets in stemming *bren-gen*. — NIET : Zich leggen. MAAR : *Gaan liggen*.

leiden, lijden. Zie : *IJ OF EI.

lenen, leenen. Zie : *E OF EE.

lettergrepen. Lettergrepen zijn woorden of deelen van woorden, die ineens kunnen worden uitgesproken. Een OPEN lettergreep gaat uit op een klinker : *moe*, *o*-pen, *boo*-men, *groei*-en, *ge*-ven, ... Een GESLOTEN lettergreep gaat uit op een medeklinker : *waar*, *heb*-ben, *ver*-gel-den, ...

Zie : *SPLITSING VAN WOORDEN IN LETTERGREPEN.

letters. Letters zijn teekens, die wij gebruiken om te schrijven. Deze worden verdeeld in klinkertekens en medeklinkertekens. Zie : *KLINKERS, *MEDEKLINKERS.

letters, letteren. Zie : *MEERVOUD.

leus. NIET : Voor leus hebben. MAAR : *Tot* leus hebben.

lezing. NIET : Een lezing geven. MAAR : Een lezing *houden*. — NIET : Lezing geven van een brief. MAAR : Een brief *voorlezen*.

lidkaart. NIET : lidkaart. MAAR : *lidmaatschapskaart*.

lidmaten, ledematen. Zie : *MEERVOUD.

lidwoord. Zie : *BEPAALD LIDWOORD, *ONBEPAALD LIDWOORD.

lijden. NIET : Hij lijdt van de jicht. MAAR : Hij lijdt *aan* de jicht.

lijdende vorm. De lijdende vorm duidt aan, dat het onderwerp de werking door het werkwoord uitgedrukt lijdt of ondergaat.

BEDRIJVENDE VORM : Ik *zie* den leeraar.

LIJDENDE VORM : De leeraar *wordt* door mij *gezien*.

Het lijdend voorwerp van den bedrijvenden zin wordt onderwerp van den lijdenden zin.

VERVOEGING VAN HET WERKWOORD IN DEN LIJDENDEN VORM.

Aantoonende wijs.	
<i>Onvoltooid</i>	<i>Voltooid</i>
<i>Tegenwoordige tijden.</i>	
Ik word gediend	Ik ben gediend (geworden)
gij wordt gediend	gij zijt gediend (geworden)
hij wordt gediend, enz.	hij is gediend (geworden) enz.
<i>Verleden tijden.</i>	
Ik werd gediend	Ik was gediend (geworden)
gij werdt gediend	gij waart gediend (geworden)
hij werd gediend, enz.	hij was gediend (geworden) enz.
<i>Toekomende tijden.</i>	
Ik zal gediend worden, enz.	Ik zal gediend (geworden) zijn.
Aanvoegende wijs.	
<i>Tegenwoordige tijden.</i>	
Ik worde gediend, enz.	Ik zij gediend (geworden), enz.
<i>Verleden tijden.</i>	
Ik werde gediend, enz.	Ik ware gediend (geworden) enz.
Voorwaardelijke wijs.	
Ik zou gediend worden, enz.	Ik zou gediend (geworden) zijn
Gebiedende wijs.	
Enk.: Word gediend	Enk.: Wees gediend
Meerv.: Wordt gediend	Meerv.: Weest gediend
Onbepaalde wijs.	
gediend worden	gediend (geworden) zijn
Tegenwoordig deelwoord.	
gediend wordend(e)	gediend (geworden) zijnd(e)

Het *hulpwerkwoord* van den lijdenden vorm is **WORDEN** in de onvoltooiden tijden, en **ZIJN** in de voltooiden tijden.

In de voltooiden tijden wordt het hulpwerkwoord **GEWORDEN** doorgaans weggelaten.

In de onbepaalde wijs laat men het hulpwerkwoord **WORDEN** dikwijls weg na werkwoorden zooals *dienen*, *kunnen*, *hoeven*, *mogen*, *moeten*. 'Het dient hier *opgemerkt*, dat zooiets onmogelijk is.'

Te vermijden fouten :

NIET :

MAAR :

Gij zijt verzocht te ...	Gij <i>wordt</i> verzocht te ...
Hij werd veel kwaad berokkend.	<i>Hem</i> werd veel kwaad berokkend.
Zij werd een boek ontnomen.	<i>Haar</i> werd een boek ontnomen.

lijdend voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

lijk. NIET : Hij is dom *lijk* zijn broer. MAAR : Hij is dom *gelijk*, of *zoals* zijn broer.

lijnen. NIET : Een brief van twintig *lijnen*. MAAR : Een brief van twintig *regels*. — NIET : De groote *lijnen* van iets aangeven. MAAR : de groote *trekken* van iets aangeven.

lochting. NIET : *lochting*. MAAR : *moestuin*.

lof. NIET : Den lof van iemand maken. MAAR : *Met* lof van iemand *spreken* ; iemand lof *verkondigen*.

logen, loogen. Zie : *o OF oo.

lomperik. NIET : lomperik. MAAR : *lomperd*.

longen. NIET : Met volle long ademen. MAAR : Met volle *teugen* (in)ademen.

loods. NIET : De loods van een vliegmaschine. MAAR : De *bestuurder*, of *piloot* van een vliegmaschine. (LOODS = gids voor schepen. Vlieg-LOODS = gebouw waarin vliegtuigen worden ondergebracht.)

loonrooster. NIET : loonrooster. MAAR : *loonschaal*.

loop. NIET : Aan iets *vrijen* loop geven. MAAR : Aan iets *den* *vrijen* loop *laten* ; iets *op zijn beloop laten* ; *zich niet meer bemoeien* met iets.

loos onderwerp. Zie : *ONDERWERP.

loos lijdend onderwerp, loos belanghebbend of meewerkend voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

lot. NIET : Hij heeft het groot lot gewonnen. MAAR : Hij heeft het *hoogste* lot gewonnen.

loten. NIET : Bouwgrond in loten verkoopen. MAAR : Bouwgrond *bij perceelen* verkoopen.

luchtgesteltenis. NIET : luchtgesteltenis. MAAR : *luchtgesteldheid*.

luisteren. NIET : Luisteren wat hij zegt. MAAR : Luisteren *naar het-geen* hij zegt.

lukken. NIET : Ik ben er in gelukt. MAAR : Ik ben er in *geslaagd*, of : *Het is mij gelukt*.

lust. NIET : Lust hebben voor iets. MAAR : Lust hebben *tot* iets.

M

maandelijks, maandelijksch. MAANDELIJKSCH als bijvoeglijk naamwoord. 'Een *maandelijksch* tijdschrift.' MAANDELIJKS als bijwoord. 'Dit tijdschrift verschijnt *maandelijks*.' Zie: *s OF SCH.

maar dat. NIET: Als het maar dat is. MAAR: Als het *dat maar* is.

maat. NIET: Hij zingt of speelt op maat. MAAR: Hij zingt of speelt *in de maat*.

maatgevende. NIET: De maatgevende kringen. MAAR: De *toonaangevende* kringen.

maats, maten. Zie: *MEERVOUD.

maatschappij. NIET: muziekmaatschappij, tooneelmaatschappij. MAAR: muziek*vereeniging*, tooneel*vereeniging*. — NIET: Naamlooze maatschappij. MAAR: Naamlooze *vennootschap*.

macht. NIET: Hij heeft geld bij of met de macht. MAAR: Hij heeft geld *in overvloed, bij de vleet*. — NIET: Uit al mijn macht. MAAR: Uit *alle macht*.

magazijnier. NIET: magazijnier. MAAR: *magazijnmeester* of *pakhuismeester*.

maken. Verkeerd gebruik van het werkwoord MAKEN:

NIET:

MAAR:

Koffie en thee maken.

Koffie en thee *zetten*.

Deel maken van een vereeniging.

Deel *uitmaken* van een vereeniging.

malkaar, malkander, mekaar. Zie: *WEDERZIJDSCH VOORNAAMWOORDEN.

malsch. MALSCH wordt altijd met *sch* geschreven. 'Het *malsche* gras.' 'Malsch groeien.' Zie: *s OF SCH.

mastiek. NIET: mastiek. MAAR: *stopverf*.

materiaal, materieel. MATERIAAL = bouwstof, bestanddeelen, grondstof. MATERIEEL = gereedschappen, werktuigen en machines. Het rijdend *materieel* van een spoorwegmaatschappij.

medeklinker. Een medeklinker is een klank, die maar alleen met een klinker duidelijk waarneembaar is.

Medeklinkers kunnen verdeeld worden in STEMHEBBENDE of ZACHT, en STEMLOOZE of SCHERPE medeklinkers. Bij het uitspreken van een stemhebbenden medeklinker, doet de uitgeademde lucht de stembanden trillen (*b, g, d, v, ...*). Bij het uitspreken van een stemloozen medeklinker, gaat de uitgeademde lucht door de open stembanden, zon-

der ze te doen trillen. Al de stemlooze medeklinkers vindt men in : 'T KOFCHIP.

medeklinker in 't midden van een woord.

1. Op een korten klinker volgt een dubbele medeklinker, als dit noodig is om dien klinker kort te doen blijven : *kat* - *katten* ; *pen* - *pennen* ; *geluk* - *gelukkig*, ... — In de klankverbinding *sch* wordt alleen de *s* verdubbeld : *flesch* - *flesschen* ; *ik wasch* - *wij wasschen*, ...
2. De medeklinker wordt niet verdubbeld :
 - a. na een langen klinker en na de *ie*-, *oe*-, *eu*- en *u(u)*-klanken : *taal* - *talen*, *mier*-en, *boek*-en, *beuk*-en, *duw*-en, ...
 - b. na een doffen klinker : *vader*-en, *monnik*-en, *kievit*-en, ...
 - c. na een tweeklank : *Pruis*-en, *zeis*-en, *saus*-en, ...
 - d. in zekere vreemde woorden zooals : *pensionaat*, *missionaris*, *personage*, *actionaris*, e.a.

OPM. Deze regels zijn niet toepasselijk op de *samengestelde woorden*, de *voorvoegsels* en de *achtervoegsels* -aard en -achtig. Ook niet bij het vormen van den *onvoltooid verleden tijd* van zwakke werkwoorden, waarvan de stam uitgaat op -*d* of -*t*. (Zie : *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD).

medeklinker aan 't einde van een woord. Aan 't einde van een woord staat de medeklinker, die gehoord wordt, als men het woord verlengt : *kind* (*kinderen*), *pot* (*potten*), *vervoegd* (*vervoegde*), *bont* (*bonte*), *god* (*goden*), *gespeeld* (*gespeelde*) ... Als het woord niet kan worden verlengd, gaat het uit op een stemloozen medeklinker (t, k, f, s, c, ch, p) : b.v. *wat*, *met*, *kruid*, *toch*, *noch*, (maar ook : *nog*).

Men schrijft nooit *v* of *z* aan 't einde van een woord. maar altijd *f* of *s* : *neus* (*neuzen*), *wolf* (*wolven*), ...

meer. NIET : Mijn boek kost tweemaal meer als het uwe. MAAR : Mijn boek kost *tweemaal zooveel* als het uwe. — NIET : Te meer dat ... MAAR : Te meer *daar* ... — NIET : Meer gunstige voorwaarden. MAAR : *Gunstiger* voorwaarden.

meer en meest. Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

meersch. NIET : meersch. MAAR : *weide*, *weiland*, *grasland*.

meervoud. Zie : *GETALLEN.

meervoud der zelfstandige naamwoorden.

I. UITGANG -n OF -en.

De meeste zelfstandige naamwoorden vormen hun meervoudsvorm door toevoeging van -*en*.

Eenige bijzondere gevallen :

1. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op een doffe -*e* krijgen -*n* : *bode*-*n*, *mare*-*n*, *gave*-*n*, ... — *Lende* heeft *lende*-*n* of *lenden* ; *rede* wordt *rede*-*nen* in samenstellingen, b.v. *lofrede*-*nen*.

2. De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *beklemtoonde -ie* of *-ee* krijgen *-ën*: zee-*ën*, ree-*ën*, wee-*ën*, knie-*ën*, melodie-*ën*, categorie-*ën*, .. MAAR: kolonië-*n*, provincie-*n*, familie-*n*, ...
- De zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *niet beklemtoonde -ie* krijgen ook *-s* in het meervoud (zie verder): familie-*s*, provincie-*s*, merrie-*s*, tralie-*s*, ...
3. De slotmedeklinker wordt verdubbeld, wanneer hij voorafgegaan is door een korten klinker: put-*ten*, pet-*ten*, straf-*fen*, klas-*sen*, pak-*ken*, strik-*ken*, ...

OPMERKINGEN.

- a. In de klankverbinding *sch* wordt alleen *s* verdubbeld: musch - musschen, bosch - bosschen, ...
- b. De slotmedeklinker wordt niet verdubbeld, wanneer hij voorafgegaan is door een doffe *-e* en bij zelfstandige naamwoorden, die uitgaan op niet-beklemtoonde *-it* en *-ik*: vader-*en*, monnik-*en*, kievit-*en*, ...
- c. De slotmedeklinker wordt niet verdubbeld in een zeker aantal zelfstandige naamwoorden, die in het meervoud hun korten klank in een langen klank veranderen; de voornaamste zijn:

bad- <i>en</i>	gebed- <i>en</i>	hol- <i>en</i>	spel- <i>en</i>
bedrag- <i>en</i>	gebod- <i>en</i>	kot- <i>en</i>	staf, sta- <i>ven</i>
bevel- <i>en</i>	gebrek- <i>en</i>	lot- <i>en</i>	tred- <i>en</i>
blad- <i>en</i>	gemet- <i>en</i>	oorlog- <i>en</i>	vat- <i>en</i>
dag- <i>en</i>	glas, glazen	pad- <i>en</i> (weg)	verlof, verloven
dak- <i>en</i>	god- <i>en</i>	schot- <i>en</i>	verslag- <i>en</i>
dal- <i>en</i>	graf, graven	slag- <i>en</i>	weg- <i>en</i>
gat- <i>en</i>	hof, hoven	slot- <i>en</i>	

ook met verandering van klinker in:

lid, leden stad, steden schip, schepen
smid, smeden spit (speten, of spitten).

4. De lange *-a-* en *-u-* klanken worden in ide meervoudsvormen steeds door een enkele letter voorgesteld (Zie: *A EN AA, *U EN UU): maat, maten, muur - muren, ...
5. De *lange -e-* en *-o-* klanken worden in de meervoudsvormen soms door één en soms door twee letters voorgesteld. (Zie: *E EN EE, *O EN OO).
6. Bij zelfstandige naamwoorden die uitgaan op *-f*, voorafgegaan door een langen klinker, een tweeklank of een medeklinker, wordt *f* in *v* veranderd. (Zie: *F OF V): schaa*f* - schav*en*, duif - duiv*en*, golf - golv*en*, ...
- UITZONDERINGEN: el*f*en, nim*f*en, filosoof, -o*f*en, telegraaf, -a*f*en, triom*f*-en, typograaf, -a*f*en, fotograaf, -a*f*en, ...

7. Bij zelfstandige naamwoorden die uitgaan op -s, voorafgegaan door een langen klinker, een tweeklank of een medeklinker, verandert men -s in -z : kaas - kazen, muis - muizen, els - elzen, baars - baarzen, ...

UITZONDERINGEN :

balans-en	kers-en	paus-en	saus-en
dans-en	koers-en	pels-en	schans-en
floers-en	kous-en	pens-en	schors-en
frons-en	krans-en	pers-en	slons-en
gids-en	kruis-en	poes-en	spies-en
glans-en (of z)	lans-en	pols-en	spons-en (of z)
heks-en	lors-en	prins-en	struis-en
kaars-en	mars-en	rots-en	teems-en
kans-en	mors-en	rups-en	trans-en
			wals-en

II. UITGANG -s.

Vormen hun meervoudsvorm door toevoeging van -s :

1. De zelfstandige naamwoorden van twee of meer lettergrepen, die uitgaan op -el, -en, -em, -er, -aar, -ier, -aard, -erd : ezel-s, laken-s, boezem-s, gieter-s, molenaar-s, herbergier-s, lafaards-s, lomperd-s, ...
2. de *verkleinwoorden* : boekje-s, boompje-s, vlagsken-s, vogelijns-s, ...
3. de meeste *militaire titels* : kapitein-s, luitenant-s, majoor-s, kolonel-s, korporaal-s (ook : korporalen), sergeant-s (ook : sergeanten), officier-s (ook : officieren), admiraal-s (ook : admiralen), gendarme-s (ook : gendarmen). — Uitz. : kommandant-en.
4. de volgende zelfstandige naamwoorden : bruidegom-s, lente-s, kok-s, ega - egaas, ra - raas, vla - vlaas.

III. UITGANG -s EN -en.

Eenige zelfstandige naamwoorden hebben, benevens een meervoudsvorm op -s, een anderen op -en. De voornaamste zijn :

1. degene die uitgaan op een *niet beklemdtoonde -ie* : provincie - provincies of provinciën, ...
2. de *persoonsnamen* die uitgaan op -aar, -eur, -or : leeraar - leeraars of leeraren ; directeur - directeurs of directeuren ; rector - rectores of rectoren, ...
3. eenige zelfstandige naamwoorden , die uitgaan op -el, -er, -en : vogel - vogels of vogelen ; water - waters of wateren ; wapen - wapens of wapenen, vader - vaders of vaderen ; letter - letters of letteren ; middel - middels of middelen.

OPM. De vorm op -en klinkt voornamer dan die op -s.

IV. UITGANGEN -ers EN -eren.

Vormen hun meervoudsvorm door toevoeging van -ers of -eren :

ei - eieren of eiers	lam - lammers of lammeren
gelid - gelederen	lied - liederen
gemoed - gemoederen	rad - raderen (ook : raden)
goed - goederen	rund - runders of runderen
hoen - hoenders of hoenderen	volk - volkeren (ook : volken)
kalf - kalvers of kalveren	

V. EENIGE BIZONDERE GEVALLEN.

1. *Zelfstandige naamwoorden die uitgaan op -man.*

Ze veranderen -MAN in -LIEDEN of -LUI, wanneer ze een ambt of een beroep te kennen geven : koopman - *kooplieden* of *kooplui*, timmerman - *timmerlieden* of *timmerlui*, ... — MAAR : blindeman-nen, drieman-nen, leenman-nen, Muzelman-nen, Noorman-nen, Oranjeman-nen, schoolman-nen, staatsman-nen (of *staatslieden*). *Engelschman* en *Franschman* worden in het meervoud : *Engelschen* en *Franschen*.

2. *Zelfstandige naamwoorden zonder eigen meervoudsvorm.* Eenige zelfstandige naamwoorden, die geen eigen meervoudsvorm hebben, ontleenen dezen aan synoniemen :

bedrog - bedriegerijen	leer - leeringen
dank - dankbetuigingen	raad - raadgevingen
doel - doeleinden	spot - spotternijen
eerbied - eerbiedbewijzingen	twijfel - twijfelingen
genot - genietingen	verdriet - verdrietelijkheden.
hoop - verwachtingen	wanorde - wanordelijkheden
kennis - kundigheden	zegen - zegeningen
(kennissen = personen)	

3. *Namen van hoeveelheden* voorafgegaan door een hoofdtelwoord blijven onveranderd, wanneer de hoeveelheid als een geheel wordt voorgesteld : Drie *dozijn* naalden. Vier *pond* suiker. Vijftig *kilo* kolen. Tien *frank* papier. Zes *meter* stof. Vier *liter* wijn. — OOK : Honderd *man* sterk.

MAAR : Drie *dozijn* naalden (= drie pakjes van één dozijn). Vier *liters* wijn (= vier flesschen van 1 liter).

Urrz. : *Minuten*, *eeuwen*, *seconden*, *weken*, *rijksdaalders*, en gewoonlijk ook *maanden* en *dagen* nemen den meervoudsvorm aan.

4. *Titels die uit twee bastaardwoorden zijn samengesteld.* Gewoonlijk wordt de meervoudsvorm gegeven aan het woord, dat de eigenlijke betrekking aanduidt : luitenant-generaals, kandidaat-notarissen, gouverneurs-generaal, ...

Drukken beide bastaardwoorden een deel van de betrekking uit, dan nemen ze beide een meervoudsuitgang : kapiteins-kwartiermeesters, ...

5. *Eigennamen*.
 a. Die op een sisklank krijgen *-en*: de Rubens-*en*, de Herinx-*en*, ...
 b. Die op een klinker krijgen *'s*: de Conscience-*'s*, de Maria-*'s*, ...
 c. De overige krijgen ofwel *-s*, ofwel *-en*. (De eenlettergrepige, gewoonlijk *-en*): de Jozefs, de Stuarts, de Jannen, ...
6. *De zelfstandige naamwoorden op -heid* veranderen *-heid* in *-heden*: schoonheid - schoonheden, gelegenheid - gelegenheden, ...
7. *Zelfstandige naamwoorden op -oo en -oe* krijgen in het meervoud *-ien*: vloot - vlootten, zoo - zooten (ook zoden van « zoo » = zode), koe - koeien, ...
8. *Bastaardwoorden op -ier* krijgen *-en* wanneer zaken, en *-s*, wanneer personen bedoeld worden: portier - portiers (= bewakers) en portieren (= deuren); vizier - viziers (= ministers) en vizieren (van een geweer); ... — NOCHTANS: officier-*en* (ook: officiers).
9. *Vreemde naamwoorden*.
 a. Degene die uitgaan op een doffe *-e*, krijgen *-s*: horloge-*s*, personage-*s*, tante-*s*, dame-*s*, ...
 b. Degene die uitgaan op een niet-doffen klinker, krijgen *'s*: paraplu-*'s*, bureau-*'s*, piano-*'s*, ...
 c. Latijnsche namen nemen soms bijzondere latijnsche vormen aan.
 Eenige voorbeelden:
 Op *-us*: musicus - musici; criticus - critici; medicus - medici, examinandus, examinandi, catalogus - catalogi, catalogen of catalogussen; genius - genii of geniën.
 Op *-is*: basis - bases of basissen; dosis - doses of dosissen; synopsis - synopsissen; synthesis - synthesen.
 Op *-um*: centrum - centra of centrums; museum - musea of museums; gymnasium - gymnasia of gymnasiën; athenaeum - athenaeums, athenaeën of athenaea; album - albums.
10. *Hebben twee meervoudsvormen met verschil in beteekenis*:

bal	<i>ballen</i> , speeltuigen.	<i>bals</i> , danspartijen.
been	<i>beenen</i> , ledematen, botten.	<i>beenderen</i> , van het geraamte.
blad	<i>bladen</i> , in alle beteekenissen.	<i>bladeren</i> , van gewassen.
couvert	<i>couverten</i> , briefomslagen.	<i>couverts</i> , vork, lepel, enz.
hemel	<i>hemelen</i> , uitspansel.	<i>hemels</i> , bovenstukken, enz.
kleed	<i>kleeden</i> , tapijten.	<i>klee(de)ren</i> , kledingstukken.
letter	<i>letters</i> , schrijfteekens.	<i>letteren</i> , letterkunde, brieven.
lidmaat	<i>lidmaten</i> , van een genootschap.	<i>ledematen</i> , van het lichaam.
maat	<i>maats</i> , vrienden.	<i>maten</i> , om te meten.
middel	<i>middels</i> , middelste deel van het lichaam.	<i>middelen</i> , om tot een doel te komen.
pad	<i>paden</i> , kleine wegen.	<i>padden</i> , dieren.
reden	<i>redenen</i> , oorzaken.	<i>redens</i> , verhoudingen.

spel	<i>spelen</i> , vermaken.	<i>spellen</i> , in andere beteekenis.
stal	<i>stallen</i> , voor beesten.	<i>stalles</i> , koorstoelen.
studie	<i>studies</i> , kunstschetsen.	<i>studiën</i> , wetenschappelijke oefeningen (ook : <i>studies</i>).
stuk	<i>stuks</i> , exemplaren.	<i>stukken</i> , brokken, en in andere beteekenissen.
vader	<i>vaders</i> , papa's	<i>vaderen</i> , voorouders.
wapen	<i>wapens</i> , blazoenen.	<i>wapenen</i> , strijdtuigen (ook : wapens).

meerwaarde. BETER : *overwaarde*.

meest. NIET : Om ter meest. MAAR : Om *het* meest.

meester maken. NIET : Zich meester maken van een stad. MAAR : Een stad *bemachtigen, bemeesteren, veroveren*.

meewerkend voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

mejuffrouw. Zie : *JUFFER.

melding. NIET : Een eervolle melding. MAAR : Een eervolle *vermelding*.

men. Zie : *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

menig. Zie : *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

menig(e), menigee. Zie : *ONBEPAAALDE VOORNAAMWOORDEN.

NIET : Menige leerlingen waren afwezig. MAAR : *Menig* leerling was afwezig.

met. Verkeerd gebruik van het voorzetsel *met* :

NIET :

MAAR :

In aansluiting met.

In aansluiting *aan*.

Zich met iets *bekommen*.

Zich *om*, of *over* iets *bekommen*.

Het was met moeite twintig jaar.

Het was *nauwelijks* of *amper* 20 jaar

In verhouding staan met.

In verhouding staan *tot*. Naar verhouding van.

Met iemand den zot houden.

Iemand *voor den gek* houden.

meter. NIET : Zes meters en half. MAAR : Zes en een halve *meter*.

meting, meeting. Zie : *E OF EE.

metsen. NIET : metsen. MAAR : *metselen*.

metser. NIET : metser. MAAR : *metselaar*.

metserdiener. NIET : metserdiener. MAAR : *aandrager, opperman, handlanger van een metselaar*.

meubilair, mobilair. Zie : *MOBILAIR.

mevrouw. NIET : Mevrouw weduwe Janssens. MAAR : *Mevrouw de weduwe Janssens.* — Op brieven schrijft men : *Mevrouw Janssens...* — De verkorting voor Mevrouw is : *Mevr.* ; niet : *Mw.*

Zie : *ADRESSEN, *BETITELING, *TITULATUUR.

middel.

NIET :	MAAR :
Er is middel om ...	Er is <i>een</i> middel om ...
Er is middel het te vinden.	<i>Het is mogelijk</i> het te vinden.
Bij middel van ...	<i>Door</i> middel van ...

mid deIs, middelen. Zie : *MEERVOUD.

midden.

NIET :	MAAR :
Te midden van de klas.	<i>In het midden</i> van de klas.
In zoo'n midden.	<i>In zoo'n milieu, kring, omgeving.</i>
Middenbestuur.	<i>Centraal</i> bestuur, <i>hoofdbestuur.</i>
Middenpostkantoor.	<i>Hoofdpstkantoor.</i>
Middenstatie.	<i>Centraalstation.</i>

mijn. Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

mijnheer, menheer, de heer.

NIET :	MAAR :
Ik ben Mijnheer De Bruyne.	<i>Mijn naam is</i> De Bruyne.
Mijnheer de Minister.	<i>Excellentie</i> of : <i>Uwe Excellentie.</i>
Mijnheer de Pastoor.	<i>Mijnheer Pastoor.</i>
	WEL : <i>Mijnheer de Kanunnik,</i> <i>Mijnheer de Deken, Mijn-</i> <i>heer de Rector, ...</i>
Mijnheer Dokter.	<i>Dokter, of Mijnheer (zonder meer).</i>
Mijnheer de burgemeester was tegenwoordig.	<i>De heer burgemeester</i> was tegenwoordig.
Onze reiziger, Mijnheer Janssens, ...	<i>Onze reiziger, de Heer Janssens, ...</i>
(Op brieven) Mijnheer Janssens.	<i>Den Heer Janssens, of : Aan den Heer Janssens.</i>

Zie : *ADRESSEN, *BETITELING, *TITULATUUR.

min. NIET : Dit is min aangenaam. MAAR : Dit is *minder* aangenaam.

ministerpapier. NIET : ministerpapier. MAAR : *requestenpapier.*

missing. NIET : missing. MAAR : *vergissing* of *misslag.* — NIET : Bij missing. MAAR : Bij *vergissing*, bij *misgreep.*

mits opleg. NIET : Mits opleg. MAAR : *Tegen bijbetaling.*

mobilaire, meubilaire. MOBILAIRE = roerende goederen. MEUBILAIRE = meubelen.

- mode.** NIET : Dat wordt de mode. MAAR : Dat *wordt mode*.
- moeite.** NIET : Het was met moeite 20 jaar. MAAR : Het was *nauwelijks of amper* 20 jaar.
- moeten.** NIET : Hoeveel moet ik u? MAAR : Hoeveel *ben* ik u *schuldig*?
- mondelings(ch).** NIET : Een mondelingsch examen. MAAR : Een *mondeling* examen.
- moor.** NIET : moor. MAAR : *waterketel*.
- motocyclette.** NIET : motocyclette. MAAR : *motorfiets*.
- mouwen.** NIET : Dat is een ander paar mouwen. MAAR : Dat is *heel wat anders*, dat is *andere tabak*.
- mouwveger.** NIET : mouwveger. MAAR : *pluimstrijker* of *flikflooi*.
- mulder.** NIET : mulder. MAAR : *molenaar*.

N

- na, naar.** NA beteekent een opvolging in den tijd, dus = *later dan*.
'Voor en *na* de maaltijden.'
- NAAR beteekent een richting, een doel, een plaats, die men wil bereiken.
'Zij gaan *naar* het station.'
- naakt.** NIET : De naakte eigendom. MAAR : De *bloote* eigendom.
- naamloos, nameloos.** NAAMLOOS = anoniem, zonder naam, niet geteekend. 'Een *naamlooze* vennootschap of maatschappij.'
- NAMELOOS = onnoemelijk, niet uit te spreken. 'Een *namelooze* ellende.'
- naamvallen.** Naamvallen zijn de verschillende vormen, die zekere woorden in een zin aannemen om hun betrekking met andere deelen van den zin aan te duiden. In het Nederlandsch zijn er vier naamvallen : de NOMINATIEF of eerste naamval, de GENITIEF of tweede naamval, de DATIEF of derde naamval, de ACCUSATIEF of vierde naamval.
- naamwoord.** Zie : *ZELFSTANDIG NAAMWOORD.
- naamwoordelijk gezegde.** Zie : *GEZEGDE.
- naamwoordelijke vormen van het werkwoord.** Naamwoordelijke vormen van het werkwoord zijn diegene, die in de vervoeging geen verandering ondergaan. Ze zijn :
- a) de ONBEPAALENDE WIJS of INFINITIEF : *dienen*.
 - b) het DEELWOORD of PARTICIPIUM.
Onvoltooid tegenwoordig : *dienend*.
Voltooid tegenwoordig : *gediend hebbend*.
Verleden : *gediend*.

naar. Verkeerd gebruik van het voorzetsel *naar* :

NIET :

MAAR :

Het schip vaart *naar* Engeland. Het schip vaart *op* Engeland.
Zie ook : *NA.

nadenken. NIET : Op iets nadenken. MAAR : *Over* iets nadenken.

nadruk. NIET : Verboden nadruk. MAAR : *Nadruk verboden*.

nadrukteeken ('). Het nadrukteeken of *accentteeken* toont aan, dat de nadruk op een woord of op een lettergreep valt. 'In zijn dorp is hij *dé* man.'

OPM. 1. Het hoofdtelwoord *één* wordt met nadrukteekens geschreven om het van het onbepaald lidwoord te onderscheiden.

2. Het voorzetsel *voor* wordt meestal met nadrukteekens geschreven, wanneer het een bepaling van plaats of een bepaling van tijd inleidt. 'Hij staat *vóór* het venster.' 'Wij gaan nooit *vóór* tien uur naar bed.'

nazicht. NIET : nazicht. MAAR : *toezicht*, of : *controle*.

neerhof. NIET : neerhof. MAAR : *hoenderhof*.

neerleggen. NIET : Een wetsontwerp neerleggen. MAAR : Een wetsontwerp *indienen*. — NIET : Een neergelegd merk. MAAR : Een *ge-deponeerd* merk.

negeren, negeeren. Zie : *E OF EE.

neigen, nijgen. Zie : *IJ OF EI.

nemen. NIET : Een verkeerde straat nemen. MAAR : Een verkeerde straat *instaan*. — NIET : Bij iemand inlichtingen nemen. MAAR : Bij iemand inlichtingen *inwinnen*, of *vragen*. WEL : Informaties *nemen*. — NIET : Stelling nemen tegen ... MAAR : *Zich kanten, optreden, zich scharen, partij kiezen tegen* ...

nestels. NIET : nestels. MAAR : *schoenveters*. — NIET : nestelschoenen. MAAR : *rijgschoenen*, of *veterschoenen*.

nevenbedoeling. NIET : nevenbedoeling. MAAR : *bijbedoeling*.

nevenkamer. NIET : In een nevenkamer. MAAR : In een *zijkamer*, *de kamer er naast*.

nevenschikkend zinsverband. Zie : *SAMENGESTELDE ZIN.

niemand. NIET : Daar heeft nooit niemand aan gedacht. MAAR : Daar heeft nooit *iemand* aan gedacht. (Geen twee ontkenningen!).
Zie : *ONBEPALDE VOORNAAMWOORDEN.

niet eenmaal. NIET : Hij weet niet eenmaal, wat er gebeurd is. MAAR : Hij weet *niet eens* wat er gebeurd is, of : Hij weet *zelfs niet* wat er gebeurd is.

niets. Zie : *ONBEPALDE VOORNAAMWOORDEN.

nieuwe spelling of spelling-Marchant. — De wijzigingen door de Nederlandsche regeering bij Koninklijk Besluit van 28 Aug. 1934 ingevoerd, bestonden uit zes regels. De eerste drie regels worden thans algemeen in de Nederlandsche scholen toegepast. De laatste drie werden door Koninklijk Besluit van 18 Juli 1936 facultatief gesteld. — De zes regels van de nieuwe spelling luiden :

1. **e, ee.** In open lettergrepen wordt de lange *e* enkel geschreven : vele, delen, spreken, meten, leren, leraar, ... — De lange *e* wordt echter dubbel gespeld op het einde van een woord, alsook in de afleidingen en samenstellingen van zulke woorden : *zee, zeevaardig, twee, tweeslachtig, wee, weemoedig, ...*
2. **o, oo.** In open lettergrepen wordt de lange *o* enkel geschreven : bomen, lopen, gelopen, toveren, zo, stro, ... — De *oo* blijft echter vóór *-ch* in de woorden : *goochelen, goochem, loochenen, alsmede* in hun afleidingen en samenstellingen.
3. **sch** wordt geschreven als men de *ch* in de uitspraak hoort : *mis-schie, schoon, verschaffen, ...* — Waar de *ch* niet wordt uitgesproken, spelt men *s* : *vissen, Frans, Nederlands, kuisen, ...* Het achtervoegsel *-isch* behoudt zijn vroegere spelling. : *Russisch, logisch, practisch, ...*
4. Het onbepaalde lidwoord *een*, alsmede *geen* en de bezittelijke voornaamwoorden bijvoeglijk gebruikt blijven onveranderd, behalve in staande uitdrukkingen zooals : 'Hare Hoogheid', 'te zijnen huize', waar deze uitgangen in beschaafd gesproken taal worden gehoord. 'Ik heb *geen* pennen meer.' 'Wij hebben nog *een* appel voor u.' 'Het huis van *mijn* (*uw, zijn, haar, hun*) vader. — *Onze* alleen, behoudt zijn vroegere verbuiging. (Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN).
5. De *naamvalsuitgang -n* bij lidwoorden, voornaamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden of daarmee gelijkstaande verbuigbare woorden wordt, behalve in staande uitdrukkingen, als onder 4 bedoeld, slechts gebruikt in het enkelvoud bij de namen van mannelijke personen en bij de namen van dieren, die uitsluitend een mannelijk individu aanduiden. 'Zet *die* lage stoel bij *de* haard.' 'Ik heb een *grote* snoek gevangen.' 'De jager heeft een *prachtige* tijger geschoten.' — Maar : 'De woning van dezen *ouden* man.' 'De waarde van dezen *sterken* os.'
6. Bij de *voornaamwoordelijke aanduiding* van zelfstandigheden en bij het gebruik van genitiefsvormen als *der, dezer, des*, richt men zich naar het beschaafd spraakgebruik.

nijveraar. NIET : nijveraar. MAAR : *industrieel.*

nijverheden. NIET : De nijverheden van ons land. MAAR : De *takken van nijverheid* van ons land.

noemen. NIET : Iemand tot inspecteur noemen. MAAR : Iemand tot inspecteur *benoemen.*

nominatief of eerste naamval. (Zie : *NAAMVALLEN).

In den nominatiefsvorm staan :

- a) het ONDERWERP. *De arme man* heeft alles verloren.' 'Ons geld is zooveel waard als *onze arbeid*.'
 - b) het NAAMWOORDELIJK DEEL VAN HET GEZEGDE. 'Jan is *onze vriend* ; eens wordt hij ook *de uwe*.'
 - c) de BIJSTELLING en de BEPALING VAN GESTELDHEID bij een zelfstandig woord in den nominatiefsvorm. 'Jacob van Artevelde, *de Wijze Man van Gent*, werd door zijn eigen medeburgers vermoord.' 'Willem van Oranje werd *de Zwijger* genoemd.' 'Gezelle wordt als *de grootste Vlaamsche dichter* beschouwd.'
 - d) de AANSPREKING. 'Ik dank u, *Beste Vriend*.'
 - e) de TITELS en OPSCHRIFTEN. 'De *Leeuw* van Vlaanderen.' 'De *zin*.'
- nooit niet.** NIET : Dat heb ik nog nooit niet gezien. MAAR : Dat heb ik *nog nooit* gezien.
- notaboekje.** NIET : Een notaboekje. MAAR : Een *notitieboekje*, een *aanteekenboekje*.
- notarieele akte.** NIET : Een notarieele akte passeeren. MAAR : Een *akte voor notaris* passeeren.
- nuttig.** NIET : Nuttig zijn aan iets of iemand. MAAR : Nuttig zijn *voor* iets of iemand.

O

o of oo.

In gesloten lettergrepen wordt lange *o* door twee letterteekens voorgesteld : *boot, boom, lood*, ik *loot*-te (zie : *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD).

In open lettergrepen wordt lange *o* nu eens door een enkele, dan weer door een dubbele letter aangeduid.

Men schrijft **oo** :

- a. in samengetrokken lettergrepen : *dooren* (van eieren ; uit : *doder*, *dooier*).
- b. aan het einde van eenlettergrepige woorden, ook wanneer deze in samenstellingen voorkomen : *stroo, zoo, stroobed*... (Nochtans : *ho, do*).
- c. in de uitgangen *-looze, -genooten* (= gezellen) : *toonlooze, landgenooten*.
- d. in woorden verwant met Duitsche, waarin *au* of *äu* voorkomen : *gelooven* (Duitsch : *glauben*), *boomen* (Duitsch : *Bäume*), ...

Men schrijft o :

- a. in sterke werkwoorden en hun afleidingen : vlogen, gesproken, bode (van : bieden), ... (Uitz. : loopen, stooten, koopen).
 b. als o afwisselt met korte o of eu : beloven (belofte), molen (meulen), ...

Eenige homoniemen :

<i>betogen</i> : overdekt.	<i>betoogen</i> : bewijzen.
<i>doren</i> : stekel	<i>dooren</i> : mv. van door (= dooier van ei).
<i>genoten</i> : o.v.t. van genieten.	<i>genooten</i> : gezellen.
<i>hopen</i> : verwachten.	<i>hoopen</i> : op een hoop zetten ; mv. van hoop.
<i>horen</i> : hoorn.	<i>hooren</i> : klanken waarnemen.
<i>kloven</i> : mv. van kloof ; o.v.t. van kluiven.	<i>klooven</i> : splijten.
<i>kolen</i> : brandstof.	<i>koolen</i> : groenten.
<i>koper</i> : metaal.	<i>kooper</i> : iemand die koopt.
<i>kozen</i> : o.v.t. van kiezen.	<i>koozen</i> : liefkoozen.
<i>logen</i> : leugen.	<i>loogen</i> : in de loog zetten.
<i>moren</i> : vloeistof troebel maken.	<i>mooren</i> : smalbladig wollegras.
<i>poten</i> : planten.	<i>pooten</i> : lichaamsdeelen.
<i>roven</i> : korsten op een wonde.	<i>rooven</i> : stelen.
<i>schoten</i> : mv. van schot ; o.v.t. van schieten.	<i>schooten</i> : mv. van schoot (deel van het lichaam).
<i>schoven</i> : o.v.t. van schuiven.	<i>schooven</i> : mv. van schoof.
<i>slopen</i> : o.v.t. van sluipen.	<i>sloopen</i> : afbreken, mv. van sloop (kussenovertrek).
<i>sloten</i> : mv. van slot ; o.v.t. van sluiten.	<i>slooten</i> : grachten.
<i>sloven</i> : mv. van sloof = afgeleefde werkster.	<i>slooven</i> : mv. v. sloof = voorschoot.
<i>stropen</i> : mv. van stroop = siroop.	<i>stroopen</i> : rooftochten ; aftrekken.
<i>tonen</i> : klanken.	<i>toonien</i> : laten zien.
<i>tronen</i> : mv. van troon.	<i>troonen</i> : lokken ; verleiden.
<i>zogen</i> : o.v.t. van zuigen.	<i>zoogen</i> : laten zuigen.

De volgende woorden, hun samenstellingen en afleidingen worden al-tijd met oo geschreven :

belooning	dood-e	groot-e	koon-en (wang)
bloo - bloode	doof, doove	hoog-e	koop-en
bloot-e	doopen	hoonen	koot-en (hiel- been v.varken)
boom-en	droom-en	hoo(g)vaardig	loochenen
boon-en	gedoogen	hoos, hoozen	looden
boos, booze	gelooven (maar (be)loven)	knoopen	loom-e
boot-en		koomenij	loon-en
brood-en	goochelaar	koomenschap	

loop-en	oolijk	sloor-en	toovenaar
loos, looze	oom-en	snood-e	tooveren
loover	oor-en	stoomen	vennoot-en
loozen	poos, poozen	stoop-en	vertoog-en
moot-en (stuk	poover	stoot-en	voos, vooze
v. gesneden	poozen	strook-en	vroolijk
visch)	rood-en	stroom-en	vroon-en (hee-
nood-en	rook-en	stroovijl	rendienst)
onnoozel	room-en	stukadooren	zoom-en
oog-en	schoon-e	toom-en	

obus. NIET : obus. MAAR : *granaat*.

occasie. NIET : Dat is geen occasie. MAAR : Dat is geen *koopje*. — NIET : Een occasie-boek. MAAR : Een *tweedehandsch* boek. — NIET : Iets per occasie koopen. MAAR : Iets *tegen verminderden prijs*, of : *uit de tweede hand* koopen.

om. Verkeerd gebruik van het voorzetsel *om* :

NIET :	MAAR :
Dat is moeilijk om leeren.	Dat is moeilijk <i>te</i> leeren.
Mijn tijd is te kostbaar om hem te verliezen.	Mijn tijd is te kostbaar, <i>dan dat ik</i> hem zou verliezen.

Men vermijde het gebruik van *om* als het gezegde in den hoofdzin bestaat uit een vorm van *zijn* met een bijvoeglijk naamwoord. NIET : Wij zijn bereid om dit te doen. MAAR : Wij zijn bereid *dit te doen*.

om en te. *Om* vier uur (= ongeveer). *Te* vier uur (= stipt).

omdat, opdat, doordat.

OMDAT geeft een reden te kennen en antwoordt op de vraag : *Waarom* ? 'Hij is niet gekomen, *omdat* hij ziek was.'

OPDAT geeft een doel te kennen en antwoordt op de vraag : *Met welk doel* ? *Met welk inzicht* ? 'Ik zeg het u, *opdat* ge zoudt weten, waaraan ge u te houden hebt.'

DOORDAT geeft een oorzaak te kennen en antwoordt op de vraag : *Door welke oorzaak* ? 'Het geschut bleef steken, *doordat* de bodem geheel doorweekt was', '*Doordat* het regent, zou ik nat worden en *omdat* ik dit niet wensch, steek ik mijn paraplu op.'

omhalen. NIET : Geld omhalen. MAAR : Geld *inzamelen, ophalen, collecteren*.

omliggende. NIET : In het omliggende. MAAR : In de *omstreken*, in de *omliggende dorpen*, in de *omgeving*.

omschrijving. NIET : omschrijving. MAAR : *district*.

omslaan. NIET : Zijn voet omslaan. MAAR : Zijn voet *verstuiken, omzwikken, verzwikken*.

om ter meest. NIET : Om ter meest. MAAR : Om *het meest*.

omverwerpen. NIET: Hij werd door de tram omvergeworpen. MAAR: Hij werd door de tram *aangereden*.

omzetting of inversie. Zie: *WOORDSCHIKKING.

onbepaald lidwoord. Het onbepaald lidwoord duidt aan, dat een niet-bepaalde zelfstandigheid (persoon, dier of zaak) wordt bedoeld.

Verbuiging. In de gewone taal blijft het onbepaald lidwoord onverbogen en is dus overal *een*. 'Een goede vader.' 'Een goede moeder.' 'Een schoon huis.' 'Van een braven vader.'

In de schrijftaal komen nog wel eens vormen van de volgende verouderde verbuiging voor:

	Mannelijk	Vrouwelijk	Onzijdig
Nominatief	EEN	EENE	EEN
Genitief	EENS	EENER	EENS
Datief	EENEN	EENER	EENEN
Accusatief	EENEN	EENE	EEN

Te vermijden fouten:

NIET:

Hij heeft zijn been gebroken.
 Prooi worden van de vlammen.
 Iemand op afstand houden.
 Beroep doen op ...
 Er is middel om ...
 't Is een schande.
 Iemand den arm geven.

MAAR:

Hij heeft *een* been gebroken.
Een prooi worden van de vlammen.
 Iemand op *een* afstand houden.
Een beroep doen op ...
 Er is *een* middel om ...
 't Is *schande*.
 Iemand *een* arm geven.

onbepaalde telwoorden. Zie: *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

onbepaalde voornaamwoorden. De onbepaalde voornaamwoorden kunnen zelfstandig of bijvoeglijk gebruikt worden. *Zelfstandig* gebruikt, duiden ze meestal een zelfstandigheid aan, waarvan de spreker den naam niet kan of niet wil noemen. *Bijvoeglijk* gebruikt, duiden ze meestal aan, dat men geen nadere inlichtingen kan of wil geven over de bepaalde zelfstandigheden.

Er zijn ook onbepaalde voornaamwoorden, die een onbepaald getal aanduiden (*al, alles, alle, eenig, enkele, ettelijke, geen, genoeg, sommige, veel, vele, verscheidene, weinig, weinige, wat* (= een weinig).) Deze woorden worden ook wel eens ONBEPAALENDE TELWOORDEN genoemd.

I. BIJVOEGLIJK GEBRUIKT.

a. Blijven onverbogen: *geen, genoeg, wat*. — Ook: *veel* en *weinig*, wanneer ze vóór een zelfstandig naamwoord in het enkel-

voud staan. 'Hij heeft *geen* (*genoeg, veel, weinig*) moed.' 'Wil je me *wat* suiker geven?' 'Wij hebben koffie *genoeg*.'

Van *geen* komen soms de ongewone buigingsvormen *geene* en *geenen* voor. 'Deze zegels hebben *geen(e)* waarde.' 'Ze zijn van *geener* waarde.' 'In *geenen* deele.'

- b. Worden *verbo*gen als het bijvoeglijk voornaamwoord: *alle, eenig, elk, ieder, enkele, menig, sommige, vele* (zie a. hierboven), *verscheidene, weinige* (zie a. hierboven), *zeker, de eene, de andere, de een of andere, een of ander, deze en gene, deze of gene*.

Nominatievormen. 'Alle begin is moeilijk.' 'Elke (*iedere*) dame kreeg een geschenk.' 'Ieder huisje heeft zijn kruisje.' 'Eenige leerlingen kwamen te laat.' 'Enkele leden bleven tot middernacht.' 'Menig huis werd door den storm vernield.' (Niet: *Menige huizen...*). 'Verscheidene voorwerpen moesten verbrand worden.' 'De eene mensch zegt dit, de andere dat.'

Accusatievormen. 'Ik heb een *zekeren* heer De Grave ontmoet.' 'Hij legde *allen* nadruk op dit feit.' 'Hij zal *den een of anderen* dag wel eens komen.' 'In *dezen* of *genen* winkel van de stad zullen we dat wel vinden.' 'Heb je ook *een of ander* plan voor vanavond?' 'Hij moet *alle* uur een lepel nemen.'

O p m e r k i n g e n :

1. *Elk, ieder, menig* en *zeker* mogen vóór een mannelijken persoonsnaam in het enkelvoud onverbogen blijven. 'Voor *elk(en)* of *ieder(en)* bezoeker heeft hij een verrassing.'
2. *Veel* en *weinig* mogen in het meervoud onverbogen blijven, als de welluidendheid het vereischt. 'Er waren *veel* (of: *vele*) mensen op het feest.'
3. *Al* blijft onverbogen, wanneer het niet onmiddellijk door het bepaald zelfstandig naamwoord wordt gevolgd. 'Al de inwoners van de stad ...' 'Al mijn vrienden...' 'Al die mensen ...'.
4. Van *alle* komen nog verouderde datieformingen voor in zekere gelijke uitdrukkingen. 'Te *allen* tijde', 'In *aller* haast', e.a.

II. ZELFSTANDIG GEBRUIKT .

- a. Blijven *onverbogen*: *al, alles, alleman, elk, elkeen, geen, genoeg, ieder, iedereen, eenieder, iemand, iets, men, menigeen, niemand, niets, veel, wat, weinig*. 'Geen van beiden heeft het me gezegd.' 'Alles was klaar voor het vertrek.' 'Eenieder mag het weten.' 'Ik heb *iemand* ontmoet, die het mij gezegd heeft.' 'Ik heb *weinig* kunnen zien.'

- b. Worden *verbo*gen :

1. *alle, eenige, enkele, ettelijke, menige, sommige, vele, weinige*.
 - a) Wanneer ze terugzien op *personen*, nemen ze den vorm op -n aan. 'We moeten *allen* (of: *allemaal*) sterven.' 'Velen zijn

- geroepen, *weinigen* uitverkoren.' 'Op *enkelen* na waren ze *allen* aanwezig.' 'Allen (*velen, sommigen, enkelen*) zijn tegen het voorstel.' 'Wij *allen* juichten den spreker toe.' 'Met ons *allen*.' 'De gevangenen werden *allen* (of: allemaal) verlost.'
- b) Wanneer ze terugzien op *zaken*, nemen ze den vorm op -e aan. 'De huizen worden *alle* (of: allemaal) verkocht.' 'Onder deze boeken zijn er *enkele*, die zullen moeten verwijderd worden.'

OPMERKINGEN.

1. Verwar de zelfstandig gebruikte onbepaalde voornaamwoorden niet met de *elliptisch*-bijvoeglijk gebruikte. 'Tien kandidaten zijn aangewezen: *eenige* schoten te kort in het rekenen, *sommige* in de aardrijkskunde en *alle* in de Nederlandsche taal.' (C. PEETERS).
 2. Van *alle* en *vele* komen nog verouderde genitiefsvormen voor in zekere geijkte uitdrukkingen. 'Aller aandacht werd hierop gevestigd.' 'Veler sympathie ging naar den eenvoudigen jongen man.'
 3. Van *ieder, iedereen, elk, elkeen, eenieder, iemand, niemand* en *alleman* komt de genitiefsvorm op -s nog vaak voor. 'Niemand's werk.' 'Iedereens vriend.'
2. *De eene, de andere, de een of (en) ander*. — Ze worden verbogen als het zelfstandig gebruikte bijvoeglijk naamwoord.
- Nominatiefsvormen. 'De eene zegt dit, de andere dat.' 'De eenen zeggen dit, de anderen dat.' 'De een of ander(e) zal het u wel zeggen.' 'De eenen of anderen zullen hem wel helpen.'
- Accusatiefsvormen. 'Aan den eene mag men dit vertellen, aan den andere niet' (enkelvoud!). 'Aan de eenen mag men dit vertellen, aan de anderen niet.' (meervoud!). 'Van den een of ander(e) krijg je wel wat je verlangt.'
- LET WEL: Hier ook de zelfstandig gebruikte niet verwarren met de *elliptisch*-bijvoeglijk gebruikte (zie Opm. 1. hierboven).
3. *Die en gene, deze of gene*. — Ze worden verbogen als de aanwijzende voornaamwoorden *deze* en *gene*. 'Deze of gene zal het ons wel vertellen (enkelvoud!).' 'Van dezen en genen zullen we wel iets vernemen.' (meervoud!).

III. TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

Veel en *weinig* hebben de volgende trappen van vergelijking:

veel - *meer* - *meest*;
weinig - *minder* - *minst*.

Ze kunnen bijvoeglijk en zelfstandig gebruikt worden. 'De meeste menschen zeggen ...' 'Niet de meesten moet men navolgen, maar de besten.' 'Onder deze boeken, zijn de meeste onleesbaar.' 'De meesten juichten den spreker toe.'

onbepaalde wijs van het werkwoord. Zie: *NAAMWOORDELIJKE VORMEN. —

Plaats van de onbepaalde wijs van het werkwoord van modaliteit, zie: *HULPWERKWOORDEN VAN MODALITEIT.

onder. Verkeerd gebruik van het voorzetsel *onder*:

NIET:

MAAR:

Onder dat oogpunt.

Uit dat oogpunt.

Onder opzicht van ...

In opzicht van...

Onder den oorlog.

In, gedurende, tijdens den oorlog.

WEL: *Onder* de regeering van Leopold II.

onder of tusschen. Zie: *TUSSEN.

onderbreken. NIET: Iemand onderbreken. MAAR: Iemand *in de rede vallen*.

onderduims. NIET: Iets onderduims doen. MAAR: Iets *in 't geheim* doen.

ondergaan. NIET: Verliezen ondergaan. MAAR: Verliezen *lijden*.

ondergeteekend. NIET: Ondergeteekende verklaart ... MAAR: *De* ondergeteekende verklaart ...

ondergeven. NIET: Ik moet me ondergeven. MAAR: Ik moet me *gewonnen* geven.

onderhooren. NIET: De getuigen onderhooren. MAAR: De getuigen *verhooren, ondervragen*.

ondernemer. NIET: Een ondernemer van bouwwerken. MAAR: Een *aannemer* van bouwwerken.

onderschikkend zinsverband. Zie: *SAMENGESTELDE ZIN.

ondervestaan. NIET: Het onderwerp van den zin is ondervestaan. MAAR: Het onderwerp is *verzwegen*.

onderwerp. Het onderwerp is het zinsdeel, dat de zelfstandigheid (persoon, dier of zaak) aanduidt, waarover iets gezegd wordt; het antwoordt op de vraag *wie?* of *wat?* vóór het werkwoord met de bepalingen geplaatst. 'Door velen wordt *hij* geprezen.' (*Wie wordt geprezen?*)
Er zijn ook zinnen zonder spraakkundig onderwerp, b.v.: 'Ga vooruit.'
'Er wordt gebeld'.

Loos onderwerp. In de volgende voorbeelden wordt « *het* » loos onderwerp geheeten, omdat men niet kan zeggen wat het beteekent. '*Het* regent.'
'*Het* is slecht weer.'

Voorloopig onderwerp. In de volgende voorbeelden kondigt het woordje *het* het onderwerp aan en wordt daarom voorloopig onderwerp geheeten. '*Het* zijn brave jongens, die studenten.'
'*Het* is valsch, wat men u verteld heeft.'

Er zijn ook zinnen zonder spraakkundig onderwerp, b.v. '*Ga vooruit.*' (Dit is een gebiedende zin, waarin de toegesproken persoon niet wordt vermeld.) '*Er wordt gebeld.*' (Hier wordt alleen de handeling vermeld; het woordje *er* is een soort plaatsaanduiding, geen onderwerp).

Het onderwerp kan zijn :

1. een zelfstandig naamwoord. '*De vogel* zit op den boom.'
2. een zelfstandig voornaamwoord. '*Zij* komen vandaag.'
3. een telwoord. '*Zes* is min dan tien.'
4. een werkwoord. '*Lezen* is aangenaam.' 'Goed *begonnen* is half gedaan.'
5. een bijvoeglijk naamwoord. '*Goedkoop* is duurkoop.'
6. een bijwoord. '*Langzaam* gaat zeker.'
7. een geheele zin. '*Eendracht maakt macht* is onze leuze.'

Het onderwerp kan bepaald worden door :

1. een lidwoord, een bijvoeglijk naamwoord of een bijvoeglijk voornaamwoord. '*Het* kind loopt.' '*Luie* leerlingen werken niet.' '*Zijn* vader komt.'
2. een bijvoeglijke bepaling. '*Het papier van dit boek* is grijs.' 'Het gedrag *dezer kinderen* is laakbaar.'
3. een bijstelling. '*Rubens, de beroemde schilder*, werd te Antwerpen geboren.'
4. een bijvoeglijken bijzin. '*De man, met wien ge mij zien spreken hebt*, is mijn oom.'

Zie : *OVEREENKOMST VAN ONDERWERP EN GEZEGDE, *WOORDSCHIKKING.

onderwerpszin. Een onderwerpszin is een bijzin, die onderwerp is in een samengestelden zin. '*Wie laatst licht*, best licht.' '*Wie eens liegt*, wordt niet gemakkelijk meer geloofd.'

onderwijsgesticht. NIET : Een onderwijsgesticht. MAAR : Een *onderwijsinrichting*.

onderzoek. NIET : Een onderzoek openen. MAAR : Een onderzoek *instellen*.

ondulatie. NIET : ondulatie. MAAR : Een *blijvende haargolf*, of *haargolving*.

ongekend. NIET : Een ongekende schilder. MAAR : Een *onbekend* schilder. (*Ongekend* = dat tot dus verre niet voorkwam. '*Een ongekende voorspoed*.').

ongelukkiglijk. NIET : ongelukkiglijk. MAAR : *ongelukkig*.

ongewenscht, onwenschelijk. ONGEWENSCHT = onbegeerlijk in het verleden of het heden. ONWENSCHELIJK = onbegeerlijk in de toekomst '*Het is onwenschelijk*, dat hij komt, want zijn aanwezigheid zou *ongewenscht* zijn.'

onkosten, kosten. Zie : *KOSTEN.

onmogelijke concurrentie. Zie : *CONCURRENTIE.

onophoudend. NIET : onophoudend. MAAR : *onophoudelijk*.

onovergankelijke werkwoorden. Onovergankelijke of intransitieve werkwoorden zijn gezegde werkwoorden, die geen lijdend voorwerp hebben. 'Dit paard *loopt* snel.' 'De leeraar *wandelt*.'

onpaar. NIET : Een onpaar getal. MAAR : Een *oneven* getal.

onpersoonlijke werkwoorden. Onpersoonlijke werkwoorden zijn werkwoorden, die gebruikt worden zonder onderwerp, of met het onbepaald voornaamwoord *het*. 'Het *regent*.' 'Het *hagelde*.' 'Het *zal sneeuwen*.' 'Daar *wordt gebeld*.'

Te vermijden fouten :

NIET :

U zijt vrij te komen of niet.
Ik verwonder me u hier te zien.
Wat zal hij geworden ?
Hij ontbreekt geduld.

MAAR :

Het *staat u vrij* te komen of niet.
Het verwondert me, u hier te zien.
Wat zal *van hem* geworden ?
Het ontbreekt *hem* aan geduld.

onplichtig. NIET : Ik ben onplichtig. MAAR : Ik ben *onschuldig*.

onregelmatige werkwoorden. Onregelmatige werkwoorden zijn zulke, die in een of andere bijzonderheid van de gewone zwakke of sterke vervoeging afwijken : *denken* - *dacht* - *gedacht*, *koopen* - *kocht* - *gekocht*. Voor de lijst der onregelmatige werkwoorden, zie : *STERKE WERKWOORDEN.

ons, onze. Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

ons dunkens, ons inziens. NIET : Ons dunkens, ons inziens. MAAR : *Onzes* dunkens, *onzes* inziens.

onscheidbare werkwoorden. Zie : *SAMENGESTELDE WERKWOORDEN.

ontbreken. NIET : Hij ontbreekt geduld. MAAR : *Het ontbreekt hem aan* geduld.

ontdubbelen. NIET : Een klas ontdubbelen. MAAR : Een klas *splitsen*.
ONTDUBBELEN = de huid van een schip van de dubbeling (d.i. de laag koper of zink) ontdoen.

ontgraven. NIET : Een lijk ontgraven. MAAR : Een lijk *opgraven*.
WEL : De grond *ontgraven* (= *uitgraven*).

ontleenen. NIET : Dat is ontleend uit het Fransch. MAAR : Dat is ontleend *aan* het Fransch.

ontleenen. NIET : Geld van iemand ontleenen. MAAR : Geld van iemand *leenen*, of : *in leen ontvangen*.

ontmoeten. NIET : Ik heb dit woord nog nooit ontmoet. MAAR : Ik heb dit woord nog nooit *aangetroffen*. — NIET : Zij hebben zich ontmoet. MAAR : Zij hebben *elkander* ontmoet. (Zie : *WEDERKEERENDE WERKWOORDEN.)

ontriggelen. NIET: De trein is ontriggeld. MAAR: De trein is *ontspoord*.

ontslag. NIET: Zijn ontslag geven. MAAR: Zijn ontslag *nemen*, of *indienen*; *afreden*.

ontslaggevende. NIET: De ontslaggevende voorzitter. MAAR: De *af-tredende* voorzitter.

ontsnappen. NIET: Dat is mij ontsnapt. MAAR: Dat is mij *ontgaan*.

ontvanger. NIET: De ontvanger van een tram. MAAR: De *conducteur* of de *kaartjesverkooper* van een tram.

ontvangst melden. NIET: Ontvangst van iets melden. MAAR: De ontvangst van iets melden.

onverschillig zijn aan iets. NIET: Hij was onverschillig aan den lof, die hem toegezwaaid werd. MAAR: Hij *bleef* onverschillig *voor* den lof ...

onvoltooid tegenwoordige tijd, aantoonende wijs.

- a. De *gij-* en *hij-* vormen worden gevormd door toevoeging van *-t* aan den stam van het werkwoord: *loopen*: *gij* en *hij loopt*; *spelen*: *gij* en *hij speelt*. (zie: *STAM).

OPMERKINGEN.

1. Wanneer de stam uitgaat op *-t*, krijgt het werkwoord geen tweede *-t* heeten: *gij* en *hij heet*; laten: *gij* en *hij laat*.
2. Wanneer de stam uitgaat op *-d*, krijgt het werkwoord toch een *-t*. antwoorden: *gij* en *hij antwoordt*; vinden: *gij* en *hij vindt*.
3. Hebben geen uitgang in den 3de persoon enkelvoud: *hij is*, *hij mag*, *hij zal*, *hij kan*, *hij wil*.

- b. *Vertrouwelijke vormen.*

ENKELVOUD:

MEERVOUD:

Je of jij <i>bent</i> .	Jullie <i>bent</i> of <i>zijn</i> .
Je of jij <i>hebt</i> .	Jullie <i>hebt</i> of <i>hebben</i> .
Je of jij <i>werkt</i> .	Jullie <i>werkt</i> of <i>werken</i> .
Je of jij <i>zal</i> of <i>zult</i> .	Jullie <i>zal</i> , <i>zult</i> of <i>zullen</i> .
Je of jij <i>mag</i> of <i>moogt</i> .	Jullie <i>mag</i> , <i>moogt</i> of <i>mogen</i> .
Je of jij <i>kunt</i> .	Jullie <i>kan</i> , <i>kunt</i> of <i>kunnen</i> .
Je of jij <i>wil</i> of <i>willt</i> .	Jullie <i>wil</i> , <i>willt</i> of <i>willen</i> .

In vragende zinnen met *jij*, *je* en *jullie* valt de *t* van den uitgang weg. 'Ben je?' 'Heb je?' 'Ga je?' 'Schrijf je?' 'Blijf jullie hier?'

- c. *Beleefde vormen.*

ENKELVOUD en MEERVOUD.

U <i>bent</i> of <i>is</i> .	U <i>hebt</i> of <i>heeft</i> .
U <i>werkt</i> , <i>loopt</i> , <i>schrijft</i> , ...	U <i>vergist</i> zich.
U <i>zult</i> of <i>zal</i> .	U <i>moogt</i> of <i>mag</i> .
U <i>kunt</i> of <i>kan</i> .	U <i>wilt</i> of <i>wil</i> .

onvoltooid verleden tijd, aantoonende wijs.**a. -de of -te bij zwakke werkwoorden.**

De zwakke werkwoorden, waarvan de stam uitgaat op een stemloozen medeklinker (de medeklinkers in « 'T KOFSCIP »), krijgen **-te** : gelasten - ik *gelastte* ; mikken - ik *mikte* ; lossen - ik *loste* ; eischen - ik *eischte* ; foppen - ik *fopte* ; lachen - ik *lachte*.

De zwakke werkwoorden, waarvan de stam niet uitgaat op een stemloozen medeklinker, krijgen **-de** : maaien - ik *maaide* ; bellen - ik *belde*.

Op te merken :

leven : ik *leefde*. (De stam gaat uit op *-v* en niet op *-f*. Zie : *F OF V).

vreezen : ik *vreesde*. (De stam gaat uit op *-z* en niet *-s*. Zie : *S OF Z).

antwoorden : ik *antwoordde*. (De stam gaat uit op *-d*).

ontmoeten : ik *ontmoette*. (De stam gaat uit op *-t*).

laden : ik *laadde*, wij *laadden*. (Daar er twee *d*'s zijn, staat *a* in een gesloten lettergreep en de lange *-a* wordt in een gesloten lettergreep steeds door twee lettertekens voorgesteld. (Zie : *A OF AA).

smeden : ik *smeedde*, zij *smeedden*. (Zie : *E OF EE).

b. De 1^e en 3^e persoon enkelvoud van den onvoltooid verleden tijd der sterke werkwoorden krijgen geen bijzonderen uitgang : vinden - ik en hij *vond* ; loopen - ik en hij *liep*.

c. De werkwoorden met korte *-a* als stamklinker in den onvoltooid verleden tijd hebben meestal lange *-a* in den *gij*-vorm : Ik nam, *gij naamt* ; ik brak, *gij braakt*. —

Uitzonderingen : *gij at*, *gij badt*, *gij vergat*, *gij zat*.

d. Vertrouwelijke vormen.

ENKELVOUD :

MEERVOUD :

Je of jij *was*.

Jullie *was* of *waren*.

Je of jij *had*.

Jullie *had* of *hadden*.

Je of jij *werkte*.

Jullie *werkte* of *werkten*.

Je of jij *schreef*.

Jullie *schreef* of *schreven*.

Je of jij *zou* of *zoudt*.

Jullie *zou*, *zoudt* of *zouden*.

Je of jij *mocht*.

Jullie *mocht* of *mochten*.

Je of jij *kon* of *kondt*.

Jullie *kon* of *konden*.

Je of jij *wilde*, *wou* of *woudt*.

Jullie *wilde* of *wilden*, *wou*, *woudt* of *wouden*.

e. Beleefde vormen.

ENKELVOUD en MEERVOUD.

U *was* of *waart*.

U *had*.

U *werkte*, *schreef*.

U *vergiste* zich.

U *zou* of *zoudt*.

U *mocht*.

U *kon*.

U *wilde* of *wou*.

oog. NIET : In het oog springen. MAAR : In het oog *vallen*.
Zijn vinger in zijn oog steken. Zie : *VINGER.

oogen. NIET : Dat kost de oogen uit het hoofd. MAAR : Dat kost *handen vol geld*. — NIET : Ik heb het met mijn eigen oogen gezien. MAAR : Ik heb het *met eigen oogen* gezien. — NIET : Tusschen vier oogen. MAAR : Onder vier oogen.

Zie : *TUSSCHEN.

oogenblik. NIET : Op het oogenblik, dat ... MAAR : Op het oogenblik, *toen ...* — NIET : Van het oogenblik dat hij het zegt, moet het waar zijn. MAAR : *Als, of indien hij het zegt*, moet het waar zijn. — NIET : Van het oogenblik dat u het verlangt. MAAR : *Aangezien* u het verlangt.

oogpunt. NIET : Onder dat oogpunt MAAR : *Uit* dat oogpunt.

oogslag. NIET : In een oogslag. MAAR : In een *oogopslag*.

Oogst. NIET : Oogst. MAAR : *Augustus* of *Oogstmaand*.

ooren. NIET : Hij slaapt op zijn twee ooren. MAAR : Hij slaapt *als een roos*. — NIET : Ge moogt gerust op uw twee ooren slapen. MAAR : Ge moogt *er volkomen gerust op zijn*.

oorzakelijk voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

op. Verkeerd gebruik van het voorzetsel op :

NIET :

Op een ander gaan.
Op iets denken.

Ik heb er niet op gedacht.
Op iets zitten te dubben.
Dat is op een jaar gebeurd.
Op de letter spreken.
Antwerpen ligt op de Schelde.
Kleederen op maat.
Op maat zingen, spelen.
Deze kamer is twee meter op vier.

Op iets nadenken.
Op zijn renten leven.
Op een sisser uitloopen.
Op stap gaan.
Een mes op iemand vinden.

Op voorhand betalen.
Op voorhand danken.

MAAR :

Elders, of : ergens anders gaan.
Aan iets denken. (Zie : *denken* onder *VOORZETSELS.)

Ik heb er niet *aan* gedacht.
Over iets zitten te piekeren.
Dat is *in* een jaar gebeurd.
Naar de letter spreken.
Antwerpen ligt *aan* de Schelde.
Kleederen *naar* maat.
In de maat zingen, spelen.
Deze kamer is twee meter *bij* vier.

Over iets nadenken.
Van zijn renten leven.
Met een sisser afloopen.
In den pas gaan. (Zie : *STAP).
Een mes *bij* iemand vinden.
WEL : Geld *op* zak hebben.

Vooraf, vooruit betalen.
Bij voorbaat danken.

opdat, omdat, doordat. Zie : *OMDAT.

- opdoen.** NIET : Zijn haar opdoen. MAAR : Zijn haar *opmaken*. — NIET : Al zijn geld opdoen. MAAR : Al zijn geld *verleren*.
- openbare plaats.** NIET : Een openbare plaats. MAAR : Een *plein*.
- openen.** NIET : De deur opende zich. MAAR : De deur *ging open*. — NIET : Een onderzoek openen. MAAR : Een onderzoek *instellen*.
- open veld.** NIET : In open veld. MAAR : In *het* open veld.
- opeten.** NIET : Zijn woord opeten. MAAR : Zijn woord *schenden*.
- opgaan.** NIET : De deeg gaat niet op. MAAR : De deeg *rijst* niet, *geeft* niet op.
- ophouden.** NIET : Ophouden van werken. MAAR : Ophouden *met* werken.
- opleg.** NIET : Ge moet 10 frank opleg betalen. MAAR : Ge moet 10 frank *bijbetalen*. — NIET : Mits opleg van 10 frank. MAAR : Tegen *bijbetaling* van 10 frank.
- opleggen.** NIET : Hoeveel moet ik opleggen voor dit boek? MAAR : Hoeveel moet ik *bijgeven, bijleggen, toegeven*? — NIET : Groenten en vruchten opleggen. MAAR : Groenten en vruchten *inleggen* of *inmaken*. — NIET : Een oplegpot. MAAR : een *inmaakpot*.
- opleiding.** NIET : De opleiding tot het staatsexamen. MAAR : De opleiding *voor* het staatsexamen.
- opletten, opmerken.** NIET : Ik heb dat dikwijls opgelet. MAAR : Ik heb dat dikwijls *opgemerkt*.
- oploopen met iets.** NIET : Hoog met iets oploopen. MAAR : Hoog met iets *loopen, wegloopen*; *veel van iets ophebben*.
- oppassen.** NIET : Past op de tram, past op de zakkenrollers. MAAR : Past op, of : let op *voor* de tram, de zakkenrollers.
- oproepen.** NIET : Iemand oproepen. MAAR : Iemand *opbellen*.
- opschikkamer.** NIET : opschikkamer. MAAR : kleedkamer.
- opschikken.** NIET : Zich opschikken. MAAR : *Zijn toilet maken, zich opknappen*.
- opstapelen.** NIET : Goederen opstapelen. MAAR : Goederen *opslaan*.
- opsteken.** NIET : Boter opsteken. MAAR : Boter *inmaken, of insteken*.
- opstelraad.** NIET : De opstelraad van een krant. MAAR : De *redactie* van een krant.
- opvatten.** NIET : Een plan opvatten. MAAR : Een plan *vormen, uitdenken, beramen*.
- opvolgen.** Zie : *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.
- opvolgentlijk.** NIET : opvolgentlijk. MAAR : *achtereenvolgens*.
- opzicht.** NIET : Onder opzicht van. MAAR : *In* opzicht van.

opzichts. NIET: Opzichts deze zaak. MAAR: *Ten opzichte van deze zaak, of: Met betrekking tot deze zaak.*

opzoekingen. OPZOEKINGEN is te vermijden; men gebruike: *onderzoekingen, opsporingen, nasporingen.*

orde, order. ORDE = regelmaat. 'Een persoon, die veel *orde* heeft.'
ORDER = bevel. 'Ik heb *order* gegeven...'

orde. NIET: De rechterlijke orde. MAAR: De rechterlijke *macht*.
NIET: Iets in orde stellen. MAAR: Iets in orde *brenge*.

ordewoord. NIET: ordewoord. MAAR: *wachtwoord*.

ou, au. Zie: *AU.

ouderdomsdeken. NIET: De ouderdomsdeken. MAAR: *Het oudste lid van de vergadering.*

ouderling. NIET: Een ouderling. MAAR: Een *oud(e)* of *bejaard(e)* man. — OUDERLING = bij de protestanten, lid van den kerkraad.

over, voor en binnen als voorzetsels van tijd.

OVER beteekent « na verloop van », en slaat alleen op de toekomst.
'Die om geld komt, moet *over* acht dagen terugkomen.'

BINNEN slaat eveneens op de toekomst en beteekent « vóór het einde van », « voordat de aangeduide tijd voorbij is ». 'Ge moet *binnen* zes dagen betalen.' 'Binnen de 24 uren.'

VÓÓR slaat op het verleden. 'Ik heb hem *vóór* een paar weken gezien.'
(= een paar weken geleden).

over. Verkeerd gebruik van het voorzetsel OVER:

NIET:

MAAR:

Over anderen dag.

Om den anderen dag.

Over iets gewag maken.

Van iets gewag maken.

Gewagen over iets.

Van iets gewagen.

overeenkomst van onderwerp en gezegde.

Algemeene regel. Het vervoegde deel van het gezegde komt in getal en persoon overeen met het onderwerp. 'Het paard *loopt*.'
'De paarden *loopen*.' 'Fietsen *is* gezellig.' 'Tien *is* zes en vier.' 'Ik *zal* het hem zeggen.' 'Zij *komen* vandaag.'

Utz. Het koppelwerkwoord komt met het naamwoordelijk deel van het gezegde overeen, wanneer het onderwerp DIT, DAT of HET is. 'Het *zijn* de soldaten, die terugkomen.' 'Dat *ben* ik.' 'Dat *zijt* gij.' 'Het *schijnen* wel soldaten.' 'Dat *zijn* mijn ouders.'

Eenige bijzondere gevallen.

1. Het onderwerp is een *verzamelwoord* gevolgd door een naamwoord in het meervoud: Het werkwoord komt overeen met het naamwoord, waarop men het meest de aandacht wenscht te vestigen. 'Een regiment

soldaten *gaat* voorbij.' 'Een groep kinderen *speelden* vóór ons huis.' 'In den rand van den spiegel *staken* een menigte kaartenjes.'

2. Het onderwerp is het *betrekkelijk voornaamwoord* DIE : Het werkwoord komt overeen met het antecedent. 'Ik ben het, *die* dat gedaan heb.' 'U zijt het, *die* dat boek verloren hebt.'
3. Het onderwerp is *meerledig* (= het bestaat uit twee of meer gelijksoortige deelen) : Drie gevallen kunnen zich voordoen :
 - a. Het onderwerp drukt werkelijk een meerledig begrip uit : Het werkwoord staat in het meervoud. In geval van persoonsverschil heeft de eerste persoon den voorrang op den tweeden en den derden persoon ; de tweede persoon heeft den voorrang op den derden persoon. 'Noch U, noch ik *hebben* dat recht.' 'Jij en ik *zijn* daar voor verantwoordelijk.'
 - b. Het onderwerp drukt een enkel begrip uit : Het werkwoord staat in het enkelvoud. 'Oud en jong *danste* mee.' 'Schip en bemanning *ging* verloren.' 'Vreugde en genoegen *stond* op ieders wezen te lezen.' (= synoniemen). 'Een woord, een zucht, een blik *kan* u verraden.' (= gradatie.)
 - c. De aandacht wordt gevestigd op elk deel van het onderwerp afzonderlijk : Het werkwoord richt zich naar het laatste deel. 'De burgemeester of de secretaris *zal* dit stuk teekenen.' 'Gij of wij *zullen* dit werk moeten doen.' 'Niet ik, maar hij *is* de plichtige.'

Volgt het meerledig onderwerp op het gezegde, dan komt het werkwoord gewoonlijk overeen met het deel dat onmiddellijk op het werkwoord volgt. 'Op tafel *lag* een kwartobijbel en een Fransch gezangboek.' (N. Beets.) — MAAR ook : *lagen* ...
4. Met de vragende voornaamwoorden *wie* en *wat* kan het werkwoord in het meervoud voorkomen. 'Wie of wat *loopen* daar?'. — Ook met het aanwijzend voornaamwoord *dat*. 'Wat *kunnen* dat zijn?'

T e v e r m i j d e n f o u t e n .

N I E T :

't Is ik, 't is gij, 't zijt gij.
Drie en drie zijn zes.
Tweemaal twee zijn vier.
Meer als een hebben hem gezien.

M A A R :

Ik *ben* het, gij *zijt* het, ...
Drie en drie *is* zes.
Tweemaal twee *is* vier.
Meer dan een *heeft* hem gezien.

overgankelijke werkwoorden. Overgankelijke of transitieve werkwoorden zijn gezegdewerkwoorden, die een lijdend voorwerp hebben. 'Ik *koop* een boek.' Wij *zien* de straat.

overhalen. NIET : Wij hebben hem overhaald. MAAR : Wij hebben hem *overgehaald*.

overhand(s). NIET : overhand(s). MAAR : *beurtelings, om de beurt*.

- overlaatst.** NIET : Overlaatst heb ik hem nog ontmoet. MAAR : *Onlangs* heb ik hem nog ontmoet.
- overlast.** NIET : Overlast zijn van werk. MAAR : Overlast zijn *met* werk.
- overlijdens.** NIET : Geboorten en overlijdens. MAAR : Geboorten en *sterfgevallen*.
- overtijd.** NIET : Hij is overtijd nog hier geweest. MAAR : Hij is *onlangs* nog hier geweest.
- overtreffende trap.** Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.
- overtrekken.** NIET : De lucht overtrekt, is overtrokken. MAAR : De lucht *betrekt*, is *betrokken*.
- overzien.** NIET : Een gevaar overzien. MAAR : Een gevaar *over het hoofd zien*.

P

- paars.** Paars wordt altijd met s, nooit met sch geschreven. '*Paarse* seringen.' Hij ziet *paars* van de kou.' Zie : *s OF sch.
- paden, padden.** Zie : *MEERVOUD.
- pak.** NIET : Dat heeft geen pak op hem. MAAR : Dat heeft geen *vat* op hem.
- pakken, inpakken.** PAKKEN = ordelijk vullen. 'Kleeren in een koffer *pakken*.' INPAKKEN = inwikkelen, tot een pak maken. 'Hebt gij dat postpakket wel goed *ingepakt*?' 'De goederen *inpakken*.'
- paragraaf (§).** De paragraaf is een teeken ter aanwijzing van een nieuwe passage, een nieuw onderdeel van een hoofdstuk.
- pari.** NIET : Aandeelen aan pari verkoopen. MAAR : Aandeelen *op pari* of *pari* verkoopen.
- parochiale kerk.** NIET : parochiale kerk. MAAR : *parochiekerk*.— WEL : *parochiale werken*.
- participium.** Zie : *NAAMWOORDELIJKE VORMEN.
- passend antwoord, gepast antwoord.** Een *PASSEND* antwoord = zoo, dat het bij iets anders past, geschikt is. Een *GEPAST* antwoord = betamelijk, in overeenstemming met de zeden.
- paswerker.** NIET : paswerker. MAAR : *bankwerker* of *monteur*.
- peerd.** NIET : peerd. MAAR : *paard*.
- peilen, pijlen.** Zie : *IJ OF EI.

pensioen, pension. PENSIOEN = jaargeld, rustgeld. PENSION = kost, kosthuis.

perceelen. NIET: Grond in perceelen laten verkoopen. MAAR: Grond *bij* perceelen laten verkoopen.

permanente. NIET: Een permanente. MAAR: Een *blijvende haargolf*, een *haargolwing*.

pers. NIET: Het boek is onder pers. MAAR: Het boek is *ter perse*.

personen van het werkwoord. De personen zijn die vormen van het werkwoord, die de verhouding uitdrukken tusschen den spreker en het onderwerp der werking: de EERSTE PERSOON, wanneer de spreker het onderwerp der werking is: *ik loop, wij spreken*, ...; de TWEEDE PERSOON, wanneer de aangesprokene het onderwerp is: *gij schrijft, je komt, jullie leest*...; de DERDE PERSOON, wanneer noch spreker, noch aangesprokene, maar een derde zelfstandigheid het onderwerp is: *hij komt, de paarden loopen*, ...

persoonlijk. NIET: Ik heb hem persoonlijk bezocht. MAAR: Ik heb hem *in persoon* bezocht.

persoonlijke voornaamwoorden. De persoonlijke voornaamwoorden duiden zelfstandigheden aan en kenmerken ze als *spreker* (eerste persoon), *toegesprokene* (tweede persoon) of *besprokene* (derde persoon). Het persoonlijk voornaamwoord neemt de volgende vormen aan:

	Enkelvoud		Meervoud	
	Nominatief	Dat. en Acc.	Nominatief	Dat. en Acc.
EERSTE persoon	IK, 'K	MIJ, ME	WIJ, WE	ONS
TWEEDE persoon	GIJ, GE JIJ, JE U	U JOU, JE U	GIJ JULLIE, JELUI U	U JULLIE, JELUI U
DERDE persoon	Mann. HIJ Vrouw. ZIJ, ZE Onz. HET, 'T	HEM HAAR, ZE HET	} ZIJ, ZE	} Dat. HUN Acc. HEN, ZE

1. Doffe en volle vormen.

Naast de volle vormen *ik, gij, jij, zij, wij*, bestaan de doffe *'k, ge, je, ze, we*. Deze gebruikt men, als het voornaamwoord zonder nadruk wordt uitgesproken. *'k* Heb het hem gezegd. *'Hij* heeft het *me* be-

loofd.' 'Hij heeft *me* laten weten ...' 'Je moet beter werken, jongen.'
 MAAR: *Hij* is het niet, maar *zij*, die de eerste was.'

Voor *hij* schrijft men ook wel eens *ie*, wanneer de uitspraak als *ie* moet luiden.

Voor zaken gebruikt men in het meervoud bijna altijd *ze*. 'Uw boeken? *Ze* liggen op uw lessenaar.'

2. De tweede persoon.

In de schrijftaal en in de gewone omgangstaal worden in Vlaanderen meestal de nominatiefsvormen *gij*, *ge* en den accusatiefsvorm *u* gebruikt, dit zoowel in het enkelvoud als in het meervoud.

De Nederlanders en ook wel eenige beschaafd-sprekende Vlamingen gebruiken de volgende vertrouwelijke vormen:

	ENKELVOUD :	MEERVOLD :
Nominatief :	<i>ij, je</i>	<i>jullie, jelui</i>
Accusatief :	<i>jou, je</i>	<i>jullie, jelui</i>

Deze vormen worden gebruikt door goede bekenden onder elkaar, door kinderen onderling en door ouderen tot kinderen.

Je (maar niet: *ij*) wordt in de spreektaal soms voor het meervoud gebruikt. 'Je moet zwijgen, jongens!' 'Heb *je* 't werk al af, jongens?' 'Ik wou jullie zeggen, dat *je* morgen vrijaf hebt.'

Overeenkomst van het werkwoord met de vertrouwelijke vormen van het persoonlijk voornaamwoord, zie: *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.

De beleefdheidsvorm U wordt zoowel in het enkelvoud als in het meervoud gebruikt tegenover vreemden, ouderen of hooger geplaatsten. Deze vorm mag met of zonder hoofdletter worden geschreven. 'Wil *U* dat doen voor mij?' 'U heeft zooeven geluisterd naar de uitzending van ...'

Overeenkomst van het werkwoord met den beleefdheidsvorm, zie: *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD en *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.

3. Verkleinwoorden.

Wanneer het persoonlijk voornaamwoord het verkleinwoord van een persoonsnaam vervangt, dan richt het zich naar het natuurlijk en niet naar het spraakkundig geslacht. 'Het meisje werd gestraft, omdat *ze* haar les niet had geleerd.'

4. De accusatiefsvormen *hen* en *ze*.

Na een voorzetsel gebruikt men alleen *hen*. Van mijn vrienden zeg ik: 'Ik ben met *hen* meegegaan.' 'Ik heb *hen* (of *ze*) ontmoet.' - Van potlooden zeg ik: 'Ik heb *ze* gisteren gekocht.'

5. *Hun* of *hen*?

Hun is de datiefsvorm van *zij* (meervoud) en wordt zonder voorzetsel gebruikt in de beteekenis van *aan hen* of *voor hen*. 'Ik heb *hun* (= aan

hen) laten weten...' 'Ik heb *hun* ieder een vulpen gekocht' (= voor ieder van hen).

Hen is de accusatiefsvorm van *zij* (meervoud) en wordt gebruikt als lijdend voorwerp of na een voorzetsel. 'Ik heb *hen* gezien.' 'Ik ben met *hen* uitgegaan.'

Wanneer *hun* en *hen* verwijzen naar vrouwelijke personen, worden ze soms vervangen door *haar* (in ongewone taal). 'Ik heb de twee moeders ontmoet; ik heb *haar* een eindje vergezeld en heb *haar* alles verteld.'

6. De voornaamwoordelijke bijwoorden *er van*, *er mede*, e.a. Wanneer een persoonlijk voornaamwoord naar zaken verwijst, kan het door geen voorzetsel worden voorafgegaan. Van de pen zeg ik: 'Ik schrijf *er mede*.' - Van boeken zeggen wij: 'Wij lezen *er in*.'

Er in, *er mede*, *er voor*, e.a. noemt men VOORNAAMWOORDELIJKE BIJWOORDEN. (Zie onder deze woorden).

7. Worden ook onder de persoonlijke voornaamwoorden gerangschikt: de *wederkeerende* en de *wederzijdsche* voornaamwoorden. (Zie onder deze woorden).

T e v e r m i j d e n f o u t e n :

N I E T :

M A A R :

Een van mijn vrienden.	Een vriend <i>van me</i> .
Naast mijn zijde.	Hij staat <i>naast mij</i> .
Deze die spreken.	<i>Zij</i> , die spreken, of <i>diegene</i> , die ...
Mijn moeder en mij.	Mijn moeder en <i>ik</i> .
't Is ik. 't Is hij.	<i>Ik ben het</i> . <i>Hij is het</i> .
Wij ontvingen zijn bezoek.	Wij ontvingen een bezoek <i>van hem</i> .
Men is op zijn spoor.	Men is <i>hem</i> op het spoor.
Hij viel aan mijn voeten.	Hij viel <i>mij</i> te voet.
Een van zijn kennissen.	Een kennis <i>van hem</i> .
Dat is ook mijn geval.	Dat is ook het geval <i>met mij</i> .
Welke paraplu is de uwe?	Welke paraplu is <i>van u</i> ?
Hij werd veel kwaad berokkend.	<i>Hem</i> werd veel kwaad berokkend.

persoonsvormen. Persoonsvormen van het werkwoord noemt men *diegene*, die vergezeld kunnen gaan van een persoonlijk voornaamwoord en vormverandering ondergaan. 'Ik *schrijf*.' 'Hij *schreef*.' 'Wij *zullen* lezen.' 'Doe of *doet* jij uw plicht?.'

Zie ook: *NAAMWOORDELIJKE VORMEN.

petrool. NIET: petrool. MAAR: *petroleum*.

photographieeren. NIET: photographieeren. MAAR: *photographeeren* of *fotografeeren*.

piering. NIET: piering. MAAR: *pier* (= aardworm).

- pile.** NIET : De pile van een zaklampje. MAAR : De *batterij* van een zaklampje.
- pinnekensdraad.** NIET : pinnekensdraad. MAAR : *prikkeldraad*.
- pistolet.** NIET : Een pistolet met kaas. MAAR : Een *broodje* of *kadetje* met kaas.
- plaaster.** NIET : plaaster. MAAR : *pleister* of *gips*.
- plaats.** NIET : plaats voor *plein*, of *markt*.
- plaatsen.** NIET : Zijn geld plaatsen. MAAR : Zijn geld *beleggen*.
- plan.** NIET : Op het eerste plan van een schilderij. MAAR : Op den *voorgond* van een schilderij. — NIET : Zijn plan trekken. MAAR : *Zich weten te redden*. — NIET : Een plan opvatten. MAAR : Een plan *vormen*, *uitdenken*, *beramen*.
- plancher.** NIET : De plancher. MAAR : De *plankenvloer*, of : de *vloer*.
- planten.** NIET : Aardappelen planten. MAAR : Aardappelen *poten*.
- pleiten.** NIET : Een zaak pleiten. MAAR : Een zaak *bepleiten*, of : *In een zaak pleiten*.
- plezant, pleizant.** NIET : ple(i)zant. MAAR : *plezierig*, *pleizierig*, *leuk*, *prettig*.
- plichtig.** NIET : Die man is plichtig. MAAR : Die man is *schuldig*. — WEL : Die man is *medeplichtig* (= met iemand anders schuldig zijn).
- poeder.** NIET : Hij heeft beslist het poeder niet uitgevonden. MAAR : Hij heeft beslist het *kruit* niet uitgevonden.
- poeldenier.** NIET : poeldenier. MAAR : *poelier*.
- positief.** Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.
- postbureel.** NIET : postbureel. MAAR : *postkantoor*.
- postcheckrekening, postchecknummer.** NIET : postcheckrekening. MAAR : *postrekening*, of : (*postchèque* - en) *girorekening*. — NIET : postchecknummer. MAAR : *postgironummer*.
- postcollo.** NIET : postcollo. MAAR : *postpakket*.
- postdatum.** NIET : postdatum. MAAR : *Datum als postmerk*.
- postkaart.** NIET : postkaart. MAAR : *briefkaart*. — NIET : Een geïllustreerde postkaart. MAAR : Een *prentkaart*.
- postmandaat.** NIET : postmandaat. MAAR : *postwissel*.
- postontvanger.** NIET : postontvanger. MAAR : *postmeester*.
- postuur.** NIET : postuur. MAAR : *beeld*. — POSTUUR = gestalte, houding. 'Gemakkelijk, vrij, ongedwongen van *postuur*.'
- poten, pooten.** Zie : *o of oo.
- potten.** NIET : De gebroken potten betalen. MAAR : *Het gelag* betalen.

prijs. NIET : Prijs hechten aan iets. MAAR : *Waarde* hechten aan iets, of : *Iets op prijs stellen.* — NIET : Aan den prijs van 5 frank. MAAR : *Tegen* den prijs van 5 frank. — NIET : Den prijs verminderen van 5 frank. MAAR : Den prijs verminderen *met* 5 frank. — NIET : Van prijs verminderen. MAAR : *In* prijs verminderen.

prijsbekroond. NIET : Een prijsbekroond werk. MAAR : Een werk *met een prijs bekroond.*

prijslijst. Zie : *VERNIETIGEN.

professionnel. NIET : Een professionnel. MAAR : Een *beroepsartiest, beroepsrenner, beroepsspeler*, enz.

professor en leeraar. PROFESSOR = hoogleeraar. LEERAAR = onderwijzer, inz. bij het middelbaar onderwijs. '*Leeraar* in de aardrijkskunde aan een atheneum.'

profeteeren, profiteeren. PROFETEEREN = voorzeggén, voorspellen. PROFITEEREN = voordeel of nut trekken uit.

prooi. NIET : De prooi worden van de vlammen. MAAR : Een prooi worden van de vlammen.

proppensvol. NIET : De zaal was proppensvol. MAAR : De zaal was *propvol*.

provincieraad. NIET : De provincieraad. MAAR : De *provinciale* raad.

punt (.). Een punt staat :

a) na een zin, die geen rechtstreeksche vraag of geen uitroeping is.

b) na een opschrift of een titel.

c) na een verkorting. (Zie : *VERKORTINGEN).

R

rabot. NIET : Op rabot gaan. MAAR : Op *zwier* of *aan den zwier* gaan.

raffinerie. NIET : raffinerie. MAAR : *raffinaderij*.

rang. NIET : De soldaten, de leerlingen staan in rang. MAAR : De soldaten staan *in het gelid* ; de leerlingen staan *in de rij*.

rangtelwoorden. Zie : *TELWOORDEN.

ransel. RANSEL = rugzak van een soldaat. Een schooljongen heeft een *boekentasch*.

razende hond. NIET : Een razende hond. MAAR : Een *dolle* hond. — NIET : De razernij der honden. MAAR : De *hondsdelheid*.

récépissé. NIET : récépissé. MAAR : *recepis*.

- rechtdoor.** NIET : Rechtdoor gaan. MAAR : *Rechtuit* gaan.
- rechterlijke orde.** NIET : De rechterlijke orde. MAAR : De rechterlijke *macht*.
- rechtstaan.** NIET : Ge moet rechtstaan. MAAR : Ge moet *opstaan*. (RECHT STAAN = rechtop, niet gebogen staan.)
- rechtzinnig.** Gebruik niet rechtzinnig voor : *openhartig*. RECHTZINNIG = rechtgeloovig, orthodox. 'Een *rechtzinnig* predikant.'
- rede, reede.** Zie : *E OF EE.
- rede.** NIET : De gezonde rede. MAAR : Het gezond *verstand*.
- rededeelen.** Zie : *WOORDSOORTEN.
- reden.** NIET : Door reden van. MAAR : *Om* reden van. — NIET : Voor deze reden. MAAR : *Om deze* reden.
- redenen, redens.** Zie : *MEERVOUD.
- reesem.** NIET : reesem. MAAR : *tros, rist, bos*.
- reflexieve voornaamwoorden.** Zie : *WEDERKEERENDE VOORNAAMWOORDEN.
- reflexieve werkwoorden.** Zie : *WEDERKEERENDE WERKWOORDEN.
- regel.** NIET : Wij zijn in regel. MAAR : Wij zijn *in orde*.
- regelmatig.** NIET : Regelmatig bij iemand aan huis komen. MAAR : *Geregeld* bij iemand aan huis komen. — NIET : Regelmatige stoomvaartlijn. MAAR : *Geregelde* stoomvaartlijn.
- register der beraadslagingen.** Zie : *BERAADSLAGINGEN.
- rei, rij.** Zie : *IJ OF EI.
- rein, rijn.** Zie : *IJ OF EI.
- reinigheidsdienst.** NIET : reinigheidsdienst. MAAR : *reinigingsdienst*.
- reis, rijs.** Zie : *IJ OF EI.
- reizen, rijzen.** Zie : *IJ OF EI.
- rekenhof.** NIET : Rekenhof. MAAR : *Rekenkamer*.
- rekenplichtige.** NIET : rekenplichtige. MAAR : *boekhouder, accountant*.
- rekenschap, rekening.** NIET : Rekenschap of rekening van iets houden. MAAR : Rekening *met* iets houden, rekenschap *van* iets geven.
- renten.** NIET : De Belgische renten. MAAR : De Belgische *staatsfondsen*. — NIET : Op zijn renten leven. MAAR : *Van zijn* renten leven.
- repel, reepel.** Zie : *E OF EE.
- repertoire, repertorium.** REPERTOIRE = lijst van tooneelstukken, die in een schouwburg opgevoerd worden ; lijst van muziekstukken, liederen, enz. REPERTORIUM = zaakregister, klapper.

- richel.** NIET : richel. MAAR : *spoorstaaf*. (Soms *rail* [re:l]).
- richten.** NIET : Zich aan iemand richten. MAAR : Zich *tot* iemand richten.
- richtig.** NIET : Een richtige leiding. MAAR : Een *doelmatige* leiding.
- rij.** NIET : Zij staan in rij. MAAR : Zij staan in *de* rij.
- rijden.** NIET : De trein rijdt aan 90 km. per uur. MAAR : De trein rijdt *bij* 90 km. per uur.
- rijk.** NIET : Ons land is rijk in kunstenaars. MAAR : Ons land is rijk *aan* kunstenaars.
- rijzen.** NIET : Baantje rijden. MAAR : Baantje *glijden*, *slieren*. (RIJZEN = stijgen.)
- rijzende sterren.** NIET : Rijzende sterren. MAAR : *Vallende*, of *verschietende* sterren.
- roemen.** NIET : Zich roemen op ... MAAR : *Roemen* op ...
- roepen.** De aandacht roepen op iets. Zie : *TREKKEN.
- rond.** Vermijd het gebruik van ROND in zinnen zooals : 'Wij voorzien een prijsdaling van rond 10 %.' 'Dit huis kost rond 50.000 fr.' — Men heeft betere woorden te zijner beschikking, als : *een groote, een goede, een kleine, bijna*, enz.
- ronde.** NIET : In de ronde zitten. MAAR : In *een kring* zitten.
- rondel, rondelle.** Niet : rondel of rondelle. MAAR : *moerplaatje*.
- rondhalen.** NIET : Geld rondhalen. MAAR : Geld *ophalen*, *inzamelen*, *collecteeren*.
- roode koorts.** NIET : De roode koorts. MAAR : Het *roodvonk*.
- rooven.** Vogels rooven. Zie : *VOGELS.
- ros.** Ros wordt altijd met s geschreven. 'Je jas ziet *ros*.' 'Een *rosse* gloed aan den hemel.' Zie : *s OF sch.
- rouw.** NIET : Hij is in rouw. MAAR : Hij is in *de* rouw.
- roven, rooven.** Zie : *o OF oo.

S

- 's. Zie : *AFKAPPINGSTEEKEN, *MEERVOUD, *GENITIEFSVORM.
- s of z aan 't einde van een woord. Zie : *MEDEKLINKER AAN 'T EINDE VAN EEN WOORD.

s of sch. De s-klank wordt soms door s en soms door sch weergegeven.

1. In werkwoorden schrijft men gewoonlijk sch : *blusschen, brieschen, ruischen, druischen, wasschen* (met water) ...
Nochtans schrijft men s in : *bruisen, torsen, plassen, wassen* (= met was bestrijken, grooter worden.)
2. Bij woorden op een s-klank, die als bijwoord en als bijvoeglijk naamwoord kunnen worden gebruikt, wordt het bijwoord met s, het bijvoeglijk naamwoord met sch geschreven. 'Ons *dagelijksch* brood.'
'Dit blad verschijnt *dagelijks*.'

UITZONDERINGEN. — Worden altijd met -s geschreven : *bits, flets, dras, dwaas, dwars, kras, laks, los, paars, ros, spits, wis* (verkorting van gewis). Zie voorbeelden naast deze woorden.

Worden altijd met **sch** geschreven : *barsch, boersch, forsch, frisch, helsch, hemelsch, hoofsch, hupsch, malsch, valsch, versch*, ... Zie voorbeelden naast deze woorden.

3. EENIGE HOMONIEMEN :

<i>asch</i> , overblijfsel.	<i>as</i> , van wiel.
<i>bosch</i> , met boomen.	<i>bos</i> , bundel.
<i>mosch</i> , musch.	<i>mos</i> , plant.
<i>rusch</i> , bies.	<i>Rus</i> , inwoner van Rusland.
<i>struisch</i> , sterk.	<i>struis</i> , vogel.
<i>tasch</i> , zak.	<i>tas</i> , kop, stapel.
<i>wasch</i> , het wasschen.	<i>was</i> , van bijen, groei.
<i>wisch</i> , twijg.	<i>wis</i> , verkorting van gewis (zeker).

samengesteld. NIET : Samengesteld zijn van. MAAR : Samengesteld zijn uit.

samengestelde tijden van het werkwoord. Zie : *TIJDEN, *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.

samengestelde werkwoorden. De samengestelde werkwoorden kunnen ingedeeld worden in scheidbaar en onscheidbaar samengestelde werkw.

Bij *scheidbaar* samengestelde werkwoorden worden, in zekere tijden van de vervoeging, de twee leden van de samenstelling gescheiden. Samenkomen : wij komen samen, wij kwamen samen, om samen te komen.

Bij *onscheidbaar* samengestelde werkwoorden blijven de leden van de samenstelling altijd bij elkaar. Beeldhouwen : wij beeldhouwen, wij beeldhouwden, om te beeldhouwen.

ZIJN SCHEIDBAAR :

1. De werkwoorden die samengesteld zijn met een zelfstandig naamwoord, dat in de samenstelling zijn volle beteekenis behoudt : *dankzeggen* : ik zeg dank ; *ademhalen* : ik haalde adem.
2. De werkwoorden, waarvan het eerste lid een bijvoeglijk naamwoord is : *vijspreken* : zij spreken vrij ; *schoonmaken* : wij maken schoon.
— Uitz. : *liefkoozen, vrijwaren, vrijbuiten*.

3. De werkwoorden, waarvan het eerste lid een van de volgende bijwoorden is: *af-, bij-, heen-, henen-, in-, mede-, mee-, na-, neder-, neer-, op-, samen-, tegen-, terug-, toe-, tusschen-, uit-, voort-, weg-*. B.v.: wegtrekken, bijstaan, heengaan, intrekken, mededeelen, ...

ZIJN ONSCHEIDBAAR :

1. De werkwoorden met de voorvoegsels *be-, er-, ge-, her-, ont-, ver-*. B.v.: begraven, erkennen, gelooven, herinneren, ontvangen, vrijrijzen.
2. Eenige werkwoorden, die samengesteld zijn met een zelfstandig naamwoord, dat in de samenstelling zijn volle beteekenis verloren heeft. B.v.: raadplegen, zegevieren, beeldhouwen, e.a.
3. Alle werkwoorden die uit twee andere zijn samengesteld. B.v.: spelen, flikflooiën, koekeloeren, harrewarren, ruilebuiten.

ZIJN SCHEIDBAAR OF ONSCHEIDBAAR :

De werkwoorden samengesteld met *door-, mis-, om-, onder-, over-* en *-weer-*. — *Scheidbaar* zijn ze, als de hoofdtoon op het eerste lid, *onscheidbaar* als de hoofdtoon op het tweede lid valt. B.v.: *Vóórzeggen* : *Zeg* nu niet *voor*! *Voorzéggen* : De oorlog van 1939 is *voorzégd* geweest.

Algemeene opmerkingen.

- a. Het *verleden deelwoord* van samengestelde werkwoorden.

1. Bij werkwoorden afgeleid door middel van een der voorvoegsels *be-, er-, ge-, her-, ont-, ver-*, valt het voorvoegsel *ge-* van het verleden deelwoord weg: begraven - zij hebben *begraven*.
2. Bij scheidbaar samengestelde werkwoorden wordt het voorvoegsel *ge-* ingelascht tusschen het eerste en het tweede lid: goedkeuren - zij hebben *goedgekeurd*.

- b. Het woordje *te*, dat soms de *onbepaalde wijs* voorafgaat, wordt bij scheidbaar samengestelde werkwoorden tusschen de twee leden van de samenstelling geplaatst. 'Om schoon *te* maken.' 'Door dit goed *te* keuren.'

- c. De *klemtoon*. — Bij *scheidbaar* samengestelde werkwoorden valt de klemtoon altijd op het eerste lid: schóónmaken, góédkeuren, óndergaan, vóórspellen.

Bij *onscheidbaar* samengestelde werkwoorden valt de klemtoon doorgaans op het tweede lid: aanbídden, misdóén, ondergáán, erkennen, ... — Maar ook wel eens op het eerste lid: béeldhouwen, ráadbraken, ráadplegen, ...

samengestelde zin. Een samengestelde zin is een zin, die uit twee of meer enkelvoudige zinnen bestaat. Het zinsverband, d.i. de verhouding tusschen de verschillende deelen van den samengestelden zin, kan nevenschikkend of onderschikkend zijn.

A. NEVENSCHIKKEND ZINSVERBAND.

Wanneer de zinnen van een samengestelden zin onderling gelijkwaardig zijn, heet het zinsverband *nevenschikkend*. 'Hij zal hier komen en hij zal voor u werken.' — Bij het nevenschikkend zinsverband onderscheidt men drie groepen:

- a. het *aaneenschakelend verband*, waarbij de zinnen eenvoudig naast elkaar gesteld worden, soms als een opsomming. 'Hij kwam thuis en begon aanstonds te werken.' 'Daar zullen we rusten, daar zullen we spelen.'
- b. het *tegenstellend verband*, waarbij de inhoud van den eenen zin een tegenstelling vormt met dien van een anderen zin. 'Wij dachten heerlijk te baden, maar het water was te koud.' 'Jan is groot, zijn broeder is klein.'
- c. het *oorzakelijk verband*, waarbij de eene zin de oorzaak, de reden of den grond aangeeft van hetgeen in den anderen vermeld staat. 'Er zal veel venijn zijn, want het vroor niet diep genoeg.' 'Hij heeft veel gewerkt, daarom verdient hij een beloning.' 'Deze driehoeken zijn gelijkvormig, want zij hebben twee hoeken respectievelijk gelijk.'

B. ONDERSCHIKKEND ZINSVERBAND.

Wanneer de eene zin een onderdeel is van een anderen zin, heet het zinsverband *onderschikkend*. 'Wie niet hooren wil, moet voelen' Samengestelde zinnen waarin het zinsverband onderschikkend is, bestaan uit *hoofdzinnen* en *bijzinnen*. De bijzin doet den dienst van een zinsdeel van den hoofdzin. Een uiterlijk kenmerk van bijzinnen is gewoonlijk de eigenaardige woordschikking. Bij gewone zinnen staan het onderwerp en de persoonsvorm van het werkwoord vlak bij elkaar; in den bijzin staat de persoonsvorm aan het einde van den zin. 'Hij zegt (= hoofdzin), dat hij te veel werk heeft (= bijzin).' 'Wat er te doen valt (= bijzin), wordt thans onderzocht (= hoofdzin).'

Bijzinnen kunnen worden ingedeeld in: a. *onderwerpszinnen*, b. *gezegdezinnen*, c. *voorwerpszinnen*, d. *bijvoeglijke bijzinnen*, e. *bijwoordelijke bijzinnen*. (Zie ook: *BEKNOPTE BIJZINNEN).

Zie: *WOORDSCHIKKING.

samengetrokken zinnen. Bij het nevenschikkend zinsverband gebeurt het wel eens, dat de zinnen hetzelfde onderwerp, hetzelfde gezegde enz. hebben. Herhaalt men de overeenkomende onderwerpen, gezegden enz. niet, dan zegt men, dat de zinnen samengetrokken zijn. 'Jan woont te Brugge, maar werkt te Brussel.' (zelfde onderwerp). 'Wij leeren eerst Nederlandsch, daarna Fransch.' (zelfde onderwerp en gezegde).

Samentrekking is alleen geoorloofd, wanneer het gemeenschappelijk zinsdeel dezelfde beteekenis heeft en dezelfde bediening vervult.

Voorbeelden van foutieve samentrekking: 'Al de brieven, die over die zaak handelden, verzamelde hij in een pak en werden daarna aan een deskundige overhandigd.' 'De bedelaar sloeg bij den winkelier A een ruit, en daarna den weg naar R in.'

samentrekkingsteeken (^). Het samentrekkingsteeken dient om aan te duiden, dat twee lettergrepen tot een enkele lettergreep zijn samengetrokken: schaduw (voor schaduw), lieën (voor lieden), tevreeën (voor tevreden).

Het samentrekkingsteeken wordt zelden gebruikt in samentrekkingen, die dikwijls voorkomen, zooals: mee (= mede), broer (= broeder), neer (= neder), e. a.

samenwerkende maatschappij. NIET: Samenwerkende maatschappij. MAAR: *Coöperatieve vereeniging*.

sarge, sargie. NIET: sarge of sargie. MAAR: *deken*.

sch of s. Zie: *s.

schadelijk. NIET: Dat is schadelijk aan de gezondheid. MAAR: Dat is schadelijk *voor* de gezondheid.

schalie. NIET: schalie. MAAR: *lei*.

schampavie. NIET: Schampavie spelen. MAAR: *De plaat poetsen*, of: *Het hazenpad kiezen*.

schande. NIET: 't Is een schande. MAAR: 't Is *schande*.

schapraai. NIET: schapraai. MAAR: *etenskast, spijskast*.

schatbewaarder. NIET: schatbewaarder. MAAR: *penningmeester of schatmeester*.

schaverdijnen. NIET: schaverdijnen. MAAR: *schaatsenrijden, op schaatsen rijden*.

scheel. NIET: Het scheel van een kist, een kan... MAAR: Het *deksel* van een kist, een kan...

scheidbare werkwoorden. Zie: *SAMENGESTELDE WERKWOORDEN.

scheiden. NIET: Hij kan zich van mij niet scheiden. MAAR: Hij kan van mij niet *scheiden*.

scheikundige meststoffen. NIET: Scheikundige meststoffen. MAAR: *kunstmest*.

schelen, scheelen. Zie: *E OF EE.

schelen. Het werkwoord SCHELEN wordt zwak vervoegd. NIET: Het schol geen haar. MAAR: Het *scheelde* geen haar.

schijnwerper. NIET: schijnwerper. MAAR: *zoeklicht*.

schilderborstel. NIET: schilderborstel. MAAR: *verfborstel*.

schillen. NIET: Het kan mij niet schillen. MAAR: Het kan mij niet *schelen*.

schok. NIET: Op schok gaan. MAAR: *Op zwier* gaan.

schoon. NIET: Wij hadden schoon te loopen, wij misten den trein.

MAAR: *Ofschoon* wij ook liepen, wij misten den trein.

schoteldoek. NIET: schoteldoek. MAAR: *vaatdoek*.

schoten, schooten. Zie: *O OF OO.

schouw. NIET: schouw. MAAR: *schoorsteen*.

schouwwager. NIET: schouwwager. MAAR: *schoorsteenvager*.

schoven, schooven. Zie: *O OF OO.

schrijfboek. NIET: Een schrijfboek van rekenen. MAAR: Een schrijfboek *voor* rekenen.

schrik. NIET: Hij heeft schrik van mij. MAAR: Hij is *bang voor* mij.

schuldig. NIET: Onze stilzwijgendheid zou schuldig wezen. MAAR: Onze stilzwijgendheid zou *misdadig* of *laakbaar* zijn.

seffens. NIET: Ik kom seffens. MAAR: Ik kom *terstond, dadelijk, aanstonds*.

Sinksen. NIET: Sinksen. MAAR: *Pinksteren*.

sisser. NIET: Het is op een sisser uitgelopen. MAAR: Het is *met* een sisser *afgelopen*, het is *op niets* uitgelopen.

slaaplijf. NIET: slaaplijf. MAAR: *borstrok*.

slag. NIET: Zich uit den slag trekken. MAAR: *Zich redden, zich ergens doorheen slaan*. — NIET: De slag van Waterloo. MAAR: De slag *bij* Waterloo.

slagen, slaan. SLAGEN (slaagde, geslaagd) = bereiken wat men zich tot doel had gesteld. 'In een onderneming *slagen*.' SLAAN (sloeg, geslagen): in alle andere beteekenissen. 'Den nagel op den kop *slaan*.' 'Den vijand *slaan*.'

slavelijk. NIET: Slavelijke arbeid. MAAR: *Slaafsche* arbeid.

slechts. NIET: Ik ben slechts vandaag aangekomen. MAAR: Ik ben *pas* vandaag aangekomen.

slepen, sleepen. Zie: *E OF EE.

slopen, sloopen. Zie: *O OF OO.

sloten, slooten. Zie: *O OF OO.

slotvormen van brieven.

Koning, Koningin:

Ik heb de eer te zijn, van Uwe Majesteit,
de gehoorzame en getrouwe onderdaan,

Minister, Gouverneur, enz. :

Ik heb de eer met bijzondere hoogachting te zijn, van Uwe Excellentie
(of : Mijnheer de Gouverneur),

Uw zeer gehoorzame dienaar,

Personen uit den hoogen stand en hooge ambtenaren :

Ik heb de eer hoogachtend te teekenen,

Uw dienstwillige dienaar,

Onder betuiging van mijn ware hoogachting,

Uw gehoorzame dienaar,

Met eerbiedige groeten verblijf ik met ware hoogachting,

Uw (zeer) dienstwillige,

U reeds bij voorbaat de oprechte verzekering aanbiedend van mijn
dankbaarheid, heb ik de eer te zijn,

Uw dienstwillige dienaar,

Onbekenden van denzelfden rang :

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dienaar,

Met hoogachting, of : Hoogachtend,

Uw dw. dienaar,

U bij voorbaat dankend, blijf ik gaarne,

Hoogachtend,

Met verschuldigde hoogachting,

Uw dw. dienaar,

Op een spoedig antwoord hopen, teken ik, na herhaalden dank,
met de meeste hoogachting,

Aanvaard, Mijnheer, (of : Aanvaardt, Mijne Heeren), de betuiging
mijner vurige dankbaarheid en oprechte groeten.

*Bekenden van denzelfden rang, die niet gemeenzaam met elkaar om-
gaan :*

Met vriendschappelijke groeten teken ik,

Hoogachtend,

In afwachting van uw vriendelijk antwoord, blijf ik ...

Nogmaals mijn dank en beleefde groeten.

Wees intusschen zeer hartelijk gegroet.

Vrienden ondereen :

Met vriendelijke groeten ben ik

Uw Paul.

Ik neem afscheid van U en wensch U het beste.

Met hartelijke groeten.

Hartelijke warme handdruk.

Tot genoeg U weer te zien.

Na hartelijke groeten aan U en de Uwen.

Intusschen ben ik, als altijd,

Uw dw. vriend,

Groet Uw Ouders en Broeder voor mij.
 Geheel de uwe, Uw oprechte vriend,
Familieleden :
 Geloof dat ik van harte ben, Uw toegenegen vader.
 Ontvang in gedachten een liefdevollen zoen van uw moeder en een
 hartelijken handdruk van Uw u liefhebbenden vader.
 Je je liefhebbende zoon, Karel.
 Vele groeten van huis tot huis, Je je liefhebbende broeder.
Handelsbrieven. In handelsbrieven schrijft men gewoonlijk :
 Hoogachtend, *of* : Met hoogachting.

sloven, slooven. Zie : *o of oo.

smaakloos, smakeloos. SMAAKLOOS = zonder smaak. 'Zand is *smaakloos*.' — SMAKELOOS (fig.) = zonder goeden smaak. 'Een *smakelooze* kleeding.'

smoren. NIET : Een sigaar smoren. MAAR : Een sigaar *rooken*.

snul. NIET : snul. MAAR : *sul*.

solde. NIET : solde. MAAR : *opruimingsartikel, koopje, restant*.

soldenhuis. NIET : soldenhuis. MAAR : *koopjeswinkel*.

sommige. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

soortgelijke. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

soupape. NIET : De soupape van mijn fietsband. MAAR : De *ventiel* van mijn fietsband.

sous-main. NIET : sous-main. MAAR : *schrijfmap, onderlegger*.

spaarzaam. NIET : Een spaarzaam middel. MAAR : Een *goedkoop* middel.

spelen, spellen. Zie : *MEERVOUD.

spellen. NIET : Iemands les spellen. MAAR : Iemand *de les lezen*.

spelling. Spelling noemt men de wijze, waarop wij woorden en zinnen schriftelijk voorstellen. De spelling die we volgen, werd omstreeks 1865 vastgesteld door twee Hollandsche taalgeleerden, De Vries en Te Winkel.

In 1934 werd op bijna alle Nederlandsche scholen een nieuwe spelling ingevoerd (spelling-Marchant). Zij wijkt in vele punten van de bij ons toegepaste spelling- en spraakkunstregels af. (Zie : *NIEUWE SPELLING).

Let op de spelling van de volgende woorden :

aambeeld of aanbeeld	Columbus	(ten) getale van
achttien	comédie (<i>blijspel</i>)	(in grooten) getale
actionaris	commies (<i>aan 't mi-</i>	gevoelloos
actionnair	<i>nisterie</i>)	gewelddaad
adellijk	critiek (<i>beoordeeling</i>)	gezamenlijk
akte		gezindte
alcohol	daarentegen	godgeleerde
alleszins	denneboom	godloochenaar
althans	dennenhout	griffie
ambachtsschool	dienvolgens	griffier
anderszins	doctor (<i>titel</i>)	grijnsaard
antedateeren	dokter (<i>geneesheer</i>)	grijsaard
apart	doodbed	grootte (<i>nw</i>).
apparaat	doodkist	
atmosfeer	doodvijand	halftwee
Augustus	(on)draaglijk	halfdrie
	drogist	halstarrig
beeldenaar	druischen	handwerksman
beeltenis	duplacaat	hedenavond
behangselpapier	dwarse strepen	hedenmiddag
behept		herinneren
belangeloos (zonder	eenigszins	herinnering
baatzucht)	eenmaal	herkennen (<i>opnieuw</i>
benoodigdheden	één maal	<i>kennen</i> ; anders : <i>er-</i>
(on)beweeglijk	eigenlijk	<i>kennen</i>)
biefstuk	etenskast	hieraan
bijvoeglijk	evennaaste	hiernaast, enz...
biljart	(per) expresse	hijschen
binnenhuis (<i>inwendige</i>		
<i>v. e. huis</i>)	fabriceeren	(tegen iets) indruischen
binnenshuis (<i>in het</i>	fabrikaat	ineens (<i>opeens</i>)
<i>huis</i>)	familiaar	in eens (<i>in eenmaal</i>)
blaasbalg	financieel	inlasschen
borderel	financiereren	inkoopsfactuur
bovenop (<i>bijwoord</i>)	frambozen	
boven op (<i>voorzetsel</i>)	frankeerkosten	jonkheid
breedte		jonkman
brieschen	garneeren	juffrouw
bruisen	gebruis	juwelier
bruto	gedistilleerd	
buitenshuis	gedruisch	kanunnik
bulletin	geenszins	kapittel
burgerluitjes	geldswaarde	kast (<i>meubel</i>)
	gepensionneerd	kindschheid (<i>ziekte</i>)
cement	gerechtelijk	kindsheid (<i>kinderjaren</i>)
cichorei	geruisch	komedie (<i>schouwburg</i>)

k ommies (<i>bij de belastingen</i>)	onmiddellijk	sinds
koningsdom	ontzaglijk	alle slag van (<i>nooit</i> : <i>slach</i>)
koninkrijk	onverrichter zake	slède, sleetje rijden
kritiek (<i>hachelijk</i>)	oostenwind	sleeper
kristallen	openlijk	speculaas
	paarse bloemen	station
lafaard	pakboot	stationschef
lakensche jas	pakket (<i>klein pakje</i>)	stationsplein
leidraad	paneel	stroo
lesschen (<i>zijn dorst</i>)	parallelogram	stukadooren
litteeken	patronaat	symmetrie
locaal (<i>plaatselijk</i>)	patriotisme	tarra
logenstraffen	patriottisch	te gemoet komen
lokaal (<i>vertrek</i>)	pensionaat	tegemoetkoming
loochenen	pensionnaire	te kort komen
	pereboom	tekortkoming
machine	personage	ternauwernood
medaille of medaile	personeel	terrein
medicijn	petroleum	terzelfder tijd
mevrouw	plakkaat	tevergeefs of te vergeefs
middelaar	poover	thans
Middeleeuwen	porselein	tomaat
Middellandsche Zee	principe	toovenaar
milddadigheid		torsen
middellijk	raffinaderij	trakteeren
midternacht	rassche schreden	traktament
millimeter	rechterlijk	tropee
miljoen of miljoen	reidans	
millionnair	reinigingsdienst	uiteraard
misschien	rhythme	uitermate
missionaris	rijpaard	uitgedost
monopolie	rondte	
mondeling (<i>examen</i>)	rose	vaderlandlievend
naamloos (<i>zonder naam</i>)	ruischen	vaderlandschgezind
nameloos (<i>niet te noemen</i>)	's avonds, 's zomers	vandaar de twist...
noch (<i>voegwoord</i>) ook	saffraan	van daar ging hij naar
niet; anders: nog	samen (<i>of</i> : te zamen)	veinzaard
(<i>bijwoord</i>)	samenkomst	verglaassel
nochtans	sardijn	verkoopsprijs
noordenwind	scheede	vermiljoen
noteboom	schepter	verrassen
noten hout	sergeant	verven, verf
	servet	verwezenlijken
omstander	sigaar	viaduct
	sigaret (<i>of</i> : cigaret)	vloeiing
		voorgoed

wasschen (<i>met water</i>)	westenwind	zinneloos (<i>zonder ver-</i> <i>stand</i>)
wassen (<i>groeien</i>)	wezenlijk	zooeven
weidsch (<i>prachtig</i>)	wijde	zoolang
weifelen		zooveel
werkloos (<i>zonder werk</i>)	zedenleer	zoover
werkeloos (<i>ledigloo-</i> <i>pend</i>)	zeereerwaarde	zuidenwind
	zinloos (<i>zonder betek.</i>)	

spelling-Marchant. Zie: *NIEUWE SPELLING.

spits. SPITS wordt altijd met -s geschreven. 'Een *spitse* paal.' 'Het is *spits* afgeknaagd.' Zie: *S OF SCH.

splitsing van woorden in lettergrepen. Bij het splitsen van woorden aan 't einde van een regel, dient het volgende te worden in acht genomen:

1. Een enkele medeklinker die tusschen twee klinkers staat, behoort tot de volgende lettergreep (ook *ch*): ka-mer, moe-der, wa-ter, la-chen.
2. Twee medeklinkers worden gescheiden: hel-der, kaar-ten, wor-tel.
3. Zijn er meer dan twee medeklinkers samen, dan voegt men bij de volgende lettergreep al de letters, die men samen kan uitspreken: vor-sten, ven-ster.

OPMERKINGEN. 1. De leden van een *samenstelling* en de *voorvoegsels* blijven op zichzelf: fijn-oor, daar-en-tegen, recht-uit, be-drijf.

Ook de *achtervoegsels* -aard, -heid, -schap, -dom, -ster, -baar, -lijk -zaam, -loos, -achtig, -haftig blijven op zichzelf. — De andere nemen den slotmedeklinker van het grondwoord bij zich: konin-gin, ma-tig.

2. Op *vreemde woorden* en *eigennamen* zijn die regels niet altijd toepasselijk; 't is vooral de uitspraak, die hier moet beslissen: A-fri-ka, Ha-tri-val, pa-troon, a-bri-koos, E-gyp-te, A-bra-ham.

sponshanddoek. NIET: Een sponshanddoek. MAAR: Een *badhand-*
doek.

spoor. NIET: Men is op zijn spoor. MAAR: Men is *hem* op het spoor.

spoorhal. NIET: spoorhal. MAAR: *stationsgebouw*.

spreekdraad. NIET: spreekdraad. MAAR: *telefoon*.

sprekelijk, spreekbaar. NIET: Is mijnheer sprekkelijk of spreekbaar?
MAAR: Is mijnheer *te spreken*?

springen. NIET: In 't oog springen. MAAR: In 't oog *vallen*.

staats-. NIET: Staatsmiddelbare school, Staatsnormaalschool. MAAR:
Rijksmiddelbare school, Rijksnormaalschool.

staking. NIET: In staking gaan. MAAR: Aan *het staken* gaan, of:
tot staking overgaan.

stallen, stalles. Zie: *MEERVOUD.

stam. NIET : De stam van een check. MAAR : De *strook* van een cheque.
stam van een werkwoord.

Om een werkwoord te vervoegen, moet men er den stam van kennen. De stam is het deel dat men hoort, als men van de onbepaalde wijs den uitgang *-en* weglaat : *loop-en, giet-en, werk-en, ...*

Bijna al de werkwoorden hebben in de onbepaalde wijs den uitgang *-en*. De eenige uitzonderingen zijn : ZIJN, GAAN, DOEN, ZIEN, SLAAN.

standregelen. NIET : De standregelen van een vennootschap of een vereniging. MAAR : De *statuten* of *grondslagen* van een vennootschap, het *reglement* van een vereniging.

stap. NIET : De soldaten gaan op stap. MAAR : De soldaten gaan *in den pas*. (OP STAP GAAN = vertrekken, gaan loopen.) — NIET : Op stap rijden. MAAR : *Stapvoets* rijden.

stapelhuis, stapelplaats. NIET : stapelhuis of stapelplaats. MAAR : *entrepot*.

stappen aanwenden. NIET : Stappen aanwenden. MAAR : Stappen *doen*, of : *Pogingen aanwenden*.

statie. NIET : Ik ga naar de statie. MAAR : Ik ga naar *het station*.

statieoverste. NIET : statieoverste. MAAR : *stationschef*.

steen. NIET : Iemand den steen toewerpen. MAAR : Een steen *op iemand werpen*, of : Iemand iets *ten laste leggen*.

steil, stijl. Zie : *IJ OF EI.

stek. NIET : Voet bij stek houden. MAAR : Voet bij *stuk* houden.

steken. NIET : Een vat bier steken. MAAR : Een vat bier *aansteken*.

stekjes. NIET : stekjes *of* stekskens. MAAR : *lucifers*.

stellen. NIET : Iemand op de hoogte stellen. MAAR : Iemand op de hoogte *brengen*. — NIET : Een daad stellen. MAAR : Een daad *verrichten*. — NIET : Een einde stellen aan iets. MAAR : Een einde *maken* aan iets. — NIET : In orde stellen. MAAR : In orde *brengen*. — NIET : Zich aan 't werk stellen. MAAR : Zich aan 't werk *zetten*.

stellende trap. Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

stelling nemen. NIET : Stelling nemen tegen ... MAAR : *Zich kanten, optreden, zich scharen, partij kiezen* tegen ...

stemmen. NIET : Kredieten stemmen. MAAR : Kredieten *toestaan*. — NIET : Een wet stemmen. MAAR : Een wet *aannemen*. — WEL : Voor een wet stemmen.

stemming. NIET : Een voorstel ter stemming leggen. MAAR : Een voorstel *in* stemming brengen.

stenen, steenen. Zie : *F OF EE.

sterfput. NIET : sterfput. MAAR : *zinkput*.

sterke werkwoorden. Sterke werkwoorden zijn diegene, die tot de sterke vervoeging behooren. — De kenmerken er van zijn :

1. Ze veranderen van stamklinker.
2. In den eersten en derden persoon enkelvoud van den onvoltooid verleden tijd hebben ze geen uitgang.
3. Het verleden deelwoord gaat uit op *-en*.
Loopen - ik en hij liep - geloopt ; *Spreeken* - ik en hij sprak - gesproken.

LIJST DER STERKE, ONREGELMATIGE EN
GEMENGDE WERKWOORDEN.

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
AANTIJGEN	teeg aan	aangetegen	onverschillig zwak of sterk vervoegd
BAKKEN	tijgde aan	aangetijgd	
BAKKEN	bakte	gebakken	
BANNEN	bande	gebannen	
BARSTEN	barstte	gebarsten	
	borst	geborsten	
BEDERVEN	bedierf	bedorven	
BEDRIEGEN	bedroog (bedrogen)	bedrogen	
BEGINNEN	begon	begonnen	
BELIJDEN	beleed	beleden	
BERGEN	borg	geborgen	
BERSTEN	berstte	gebersten	
	borst	geborsten	
BEVELEN	beval (gij bevaalt, wij bevalen)	bevolen	
BEWEGEN	bewoog (bewogen)	bewogen	onverschillig zwak of sterk vervoegd
BEZINNEN	bezon (bezonnen)	bezonnen	
BEZWIJKEN	bezwEEK (bezwEken)	bezwEken	
BEZWIJMEN	bezwEem (bezwEmen)	bezwEmen	
	bezwijmd	bezwijmd	
BIDDEN	bad (gij baadt, wij baden)	gebeden	
BIEDEN	bood (boden)	geboden	bijten, een <i>bijt</i> of <i>opening in het</i> <i>ijs hakken</i> , is zw.
BIJTEN	beet (beten)	gebeten	
BINDEN	bond	gebonden	
BLAZEN	blies (bliezen)	geblazen	
BLIJKEN	bleek (bleken)	gebleken	
BLIJVEN	bleef (bleven)	gebleven	
BLINKEN	blonk	geblonken	
BRADEN	braadde (braadden)	gebraden	

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
BREKEN	brak (gij bra(a)kt, wij braken)	gebroken	brouwen, <i>brijen</i> (<i>grasseyer</i>) is zw.
BRENGEN	bracht	gebracht	
BROUWEN	brouwde	gebrouwen	
BUIGEN	boog (bogen)	gebogen	dwarsdrijven (<i>te-</i> <i>genwerken</i>) zwak en onscheidbaar
DELVEN	dolf	gedolven	
DENKEN	delfde		
DINGEN	dacht	gedacht	
DINGEN	dong	gedongen	
DOEN (ik doe)	deed (deden)	gedaan	
DRAGEN	droeg	gedragen	
DRIJVEN	dreef (dreven)	gedreven	
DRINGEN	drong	gedrongen	
DRINKEN	dronk	gedronken	
DRUIPEN	droop (dropen)	gedropen	
DUIKEN	dook (doken)	gedoken	
DUNKEN	docht	gedocht	
	ducht	geducht	
DURVEN	durfde	gedurfd	
	dorst		
DWINGEN	dwong	gedwongen	
ETEN	at (gij at, wij aten)	gegeten	
FLUITEN	floot (floten)	gefloten	
GAAN (ik ga)	ging	gegaan	
GEBIEDEN	gebood (geboden)	geboden	
GELDEN	gold	gegouden	
GELIJKEN	geleek (geleken)	geleken	
GENEZEN	genas (gij genaast, wij genazen)	genezen	
GENIETEN	genoot (genoten)	genoten	onverschillig zwak of sterk ver- voegd
GEVEN	gaf (gij gaaft, wij gaven)	gegeven	
GIETEN	goot (goten)	gegoten	
GLIJDEN	gleed (gleden)	gegleden	
GLIMMEN	glom (glommen)	geglommen	
GRAVEN	groef (groeven)	gegraven	
GRIJNEN	green (grenen)	gegrenen	
	grijnde	gegrijnd	
GRIJPEN	greep (grepen)	gegrepen	
HANGEN	hing	gehangen	
HEBBEN	had (hadden)	gehad	Zie: *VERVOEGING

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
HEETEN	heette (heetten)	geheeten	heeten, <i>heet maken</i> , is zwak.
HEFFEN	hief (hieven)	geheven	
HELPEN	hielp	geholpen	
HIJSCHEN	heesch (heschen)	geheschen	
HOUDEN	hield	gehouden	
HOUWEN	hieuw	gehouden	Beeldhouwen is zwak.
JAGEN	joeg of jaagde	gejaagd	
KERVEN	korf (korven)	gekorven	onverschillig zwak of sterk vervoegd
KIEZEN	kerfde	gekerfd	
KIJKEN	koos (kozen)	gekozen	
KIJVEN	keek (keken)	gekeken	
KIJVEN	keef (keven)	gekeven	
KLIMMEN	klom	geklommen	
KLINKEN	klonk	geklonken	
KLUIVEN	kloof (kloven)	gekloven	onverschillig zwak of sterk vervoegd (= <i>nijpen</i>)
	kluifde	gekluid	
KNIJPEN	kneep (knepen)	geknepen	
KOMEN	kwam (gij kwaamt, wij kwamen)	gekomen	
KOOPEN	kocht	gekocht	
KRIJGEN	kreeg (kregen)	gekregen	krijgen, <i>oorlog maken</i> , is zwak.
KRIJSCHEN	kreesch (kreschen)	gekreschen	onverschillig zwak of sterk vervoegd
KRIJTEN	krijschte	gekrijscht	krijten, <i>met krijt besmeren</i> , is zwak
	kreet (kreten)	gekreten	
KRIMPEN	kromp	gekrompen	
KRUIEN	krooi	gekrooien	onverschillig zwak of sterk vervoegd
	kruide	gekruid	
KRUIPEN	kroop (kropen)	gekropen	
KUNNEN	kon (gij kondt, wij konden)	gekund	O T T. : ik kan, gij kunt, hij kan, wij en zij kunnen.
KWIJTEN	kweet (kweten)	gekweten	
LACHEN	lachte of loeg	gelachen	glimlachen en grimlachen zijn zw.
LADEN	laadde (laadden)	geladen	
LATEN	liet	gelaten	
LEGGEN	lei(de)	geleid	onverschillig zwak of sterk vervoegd
	legde	gelegd	
LEZEN	las (gij laast, wij lazen)	gelezen	
LIEGEN	loog (logen)	gelogen	

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
LIGGEN	lag (gij laagt, wij lagen)	gelegen	
LIJDEN	leed (leden)	geleden	
LIJKEN	leek (leken)	geleken	
LOOPEN	liep	gelopen	
LUIKEN	look (loken)	geloken	
MALEN	maalde	gemalen	(= in den molen); malen, schilderen, wordt zwak verv.
MELKEN	molk	gemolken	
METEN	mat (gij ma(a)t, wij maten)	gemeten	
MIJDEN	meed (meden)	gemeden	
MOETEN	moest	gemoeten	
MOGEN	mocht	gemoogd	O.T.T. : ik mag, gij moogt; hij mag wij en zij mogen.
NEMEN	nam (gij naamt, wij namen)	genomen	
NIJGEN	neeg (negen)	genegen	
NIJPEN	neep (nepen)	genepen	
ONTGINNEN	ontgon	ontgonnen	
ONTVANGEN	ontving	ontvangen	
OVERLIJDEN	overleed (overleden)	overleden	
PIJPEN	peep (pepen)	gepepen	= fluit spelen; pijpen, rooken, wordt zwak vervoegd.
PLEGEN	placht		= gewoon zijn; plegen, begaan, en raadplegen zwak.
PLUIZEN	ploos (plozen)	geplozen	= uitrafelen; pluizen, pluïsjes afgeven is zwak.
PRIJZEN	prees (prezen)	geprezen	= loven; prijzen, van prijzen voorzien, is zwak.
RADEN	ried	geraden	
RIEKEN	raadde (raadde)		
RIJDEN	rook (roken)	geroken	
RIJGEN	reed (reden)	gereden	
RIJTEN	reeg (regen)	geregen	
RIJVEN	reet (reten)	gereten	
RIJZEN	reef (reven)	gereven	
ROEPEN	rees (rezen)	gerezen	
	riep (riepen)	geroepen	

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD	OPMERKINGEN
RUIKEN SCHEIDEN SCHELDEN SCHENDEN SCHENKEN SCHEPPEN	rook (roken) scheidde (scheidten) schold schond schonk schiep	geroken gescheiden gescholden geschonden geschonken geschapen	= <i>maken</i> ; schep- pen, <i>putten</i> , is zw. = <i>het haar afsnij-</i> <i>den</i> ; scheren, <i>opzet-</i> <i>ten</i> (<i>in weven</i>), en wegscheren z. zw.
SCHEREN	schoor (schoren)	geschoren	
SCHIETEN SCHIJNEN SCHRIJDEN SCHRIJVEN SCHRIKKEN	schoot (schoten) scheen (schenen) schreed (schreden) schreef (schreven) schrok schrikte	geschoten geschenen geschreden geschreven geschrokken geschrikt	Als onovergankelijk. ww.: zwak of sterk Als overgankelijk ww. : alleen zwak. onverschillig zwak of sterk verhoogd
SCHUILEN SCHUIVEN SLAAN (ik sla)	school (scholen) schuilde schoof (schoven) sloeg	gescholen geschuild geschoven geslagen	slagen (b.v. <i>in een</i> <i>examen</i>) is zwak.
SLAPEN SLIJPEN SLIJTEN SLINKEN SLUIKEN SLUIPEN SLUITEN SMELTEN SMIJTEN SNIJDEN SNUITEN SNUIVEN SPANNEN SPIJTEN SPINNEN SPLIJTEN SPOUWEN SPREKEN	sliep sleep (slepen) sleet (sleten) slonk slook (sloken) sloop (slopen) sloot (sloten) smolt smeet (smeten) sneed (snedes) snoot (snoten) snoof (snoeven) spande speet (speten) spon spleet (spletten) spouwde sprak (gij spraakt, wij spraken)	geslapen geslepen gesleten geslonken gesloken geslopen gesloten gesmolten gesmeten gesneden gesnoten gesnoven gespannen gespeten gesponnen gespletten gespouwen gesproken	
SPRINGEN SPRUITEN	sprong sproot (sproten)	gesprongen gesproten	

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
SPUGEN SPUITEN STAAN (ik sta) STEKEN	spoog (spogen) spoot (spoten) stond stak (gij staakt, wij staken)	gespogen gespoten gestaan gestoken	spuwen is zwak.
STELEN	stal (gij staalt, wij stalen)	gestolen	stelen van een steel voorzien, is zwak.
STERVEN STIJGEN STIJVEN	stierf steeg steef (steven)	gestorven gestegen gesteven	= stijf maken ; stijven, sterken, is zwak.
STINKEN STOOTEN	stonk stiet stootte (stootten)	gestonken gestooten	
STRIJDEN STRIJKEN STUIVEN TIJGEN of TIEGEN	streed (streden) streek (streken) stoof (stoven) toog (togen)	gestreden gestreken gestoven getogen	Alleen de o.v.t. en het verl. dw. worden nog gebruikt
TREDEN	trad (gij traadt, wij traden)	getreden	
TREFFEN TREKKEN VALLEN VANGEN VAREN VECHTEN VERBIEDEN VERDRIETEN VERDWIJNEN	trof trok viel ving voer vocht verbod (verboden) verdroot (verdrotten) verdween (verdwenen)	getroffen getrokken gevalen gevangen gevaren gevochten verboden verdrotten verdwenen	
VERGETEN	vergat (gij vergat, wij vergaten)	vergeten	
VERKIEZEN VERLATEN VERLIEZEN VERMIJDEN VERSCHRIKKEN	verkoos (verkozen) verliet verloor (verloren) vermeed (vermeden) verschrok verschrikte	verkozen verlaten verloren vermeden verschrokken verschrikt	Als onverzankel. ww. : zwak of sterk Als overzankelijk ww. alleen zwak.
VERSLIJTEN VERSLINDEN	versleet (versleten) verslond	versleten verslonden	

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
VERZINNEN	verzon (verzonnen)	verzonnen	
VERZWINDEN	verzwond	verzwonden	
VINDEN	vond	gevonden	
VLECHTEN	vlocht	gevlochten	
VLIEDEN	vlood (vloden)	gevloden	
VLIEGEN	vloog (vlogen)	gevlogen	
VLIETEN	vloot (vloten)	gevloten	
VOUWEN	vouwde	gevouwen	ontvouwen is zw.
VRAGEN	vroeg of vraagde	gevraagd	
VRETEN	vrat (gij vra(a)t, zij vraten)	gevreten	
VRIEZEN	vroor (vroren)	gevroren	
	vroos (vrozen)	gevrozen	
WAAIEN	woel of waaide	gewaaid	
WASSCHEN	wiesch (wieschen)	gewasschen	
	waschte		
WASSEN	wies (wiesen)	gewassen	= <i>grooter worden</i> ; wassen, met <i>was.</i> <i>bestrijken</i> , is zw.
WEGEN	woog (wogen)	gewogen	
WERKEN	wrocht	gewrocht	= <i>doen, verrichten</i> werken, bezig zijn, wordt zwak verv.
WERPEN	wierp	geworpen	
WERVEN	wierf	geworven	
WETEN	wist	geweten	
WEVEN	weefde	geweven	
WIJKEN	week (weken)	geweken	
WIJTEN	weet (weten)	geweten	
WIJZEN	wees (wezen)	gewezen	
WILLEN	wou of wilde	gewild	O.T.T. : hij wil
WINDEN	wond	gewonden	
WINNEN	won	gewonnen	
WORDEN	werd	geworden	
WREKEN	wreekte	gewroken	
WRIJVEN	wreef (wreven)	gewreven	
WRINGEN	wrong	gewrongen	
ZEGGEN	zei(de) of zegde	gezegd	
ZENDEN	zond	gezonden	
ZIEDEN	zood (zoden)	gezoden	
	ziedde (ziedden)		
ZIEN (ik zie)	zag (gij zaagt, wij zagen)	gezien	
ZIJGEN	zeeg (zegen)	gezeggen	
ZIJN	was	geweest	Zie : *VERVOEGING

ONBEP. WIJS	ONVOLT. VERL. TIJD	VERL. DLWD.	OPMERKINGEN
ZINGEN	zong	gezongen	
ZINKEN	zonk	gezonken	
ZINNEN	zon (zonnen)	gezonnen	
ZITTEN	zat (gij zat, wij zaten)	gezet	
ZOEKEN	zocht	gezocht	
ZOUTEN	zoutte (zoutten)	gezouten	
ZUIGEN	zoog (zogen)	gezogen	
ZUIPEN	zoop (zopen)	gezopen	
ZULLEN	zou, zoude	—	Hulpww. van den toekm. tijd en van de voorw. wijs. (Zie : *VER- VOEGING)
ZWELGEN	zwol	gezwolgen	
ZWELLEN	zwol (zwollen)	gezwollen	
ZWEMMEN	zwom (zwommen)	gezwommen	
ZWEREN	zwoer	gezworen	= een eed doen
ZWEREN	zwoor (zworen)	gezworen	= etteren.
ZWERVEN	zwierf	gezworven	
ZWIJGEN	zweeg (zwegen)	gezwegen	

steunen. NIET : Hij steunt zich op zijn recht. MAAR : Hij *steunt* op zijn recht, of : Hij *beroept* zich op zijn recht. — NIET : Waarop is deze verwachting gesteund? MAAR : Waarop *steunt* deze verwachting?

stichting. NIET : De stichting van een vennootschap. MAAR : De *oprichting* van een vennootschap.

stiel. NIET : stiel. MAAR : *ambacht, bedrijf*. — NIET : Een man van stiel. MAAR : Een *vakman*, een man *van het vak*.

stilstand. NIET : De stilstand van de tram. MAAR : De *tramhalte*. — NIET : Stilstand op aanvraag. MAAR : *Halte op verzoek, facultatieve halte, vrije halte*.

stilvallen. NIET : De klok is stilgevallen. MAAR : De klok is *blijven stilstaan*. — NIET : Het werk is stilgevallen. MAAR : Het werk is *stilgelegd* of *stopgezet*.

stoof, kachel. STOOF = voetwarmer. KACHEL = verwarmingsstoestel. 'De familie zit bij de *kachel*.'

stootkar. NIET : Stootkar of stootwagen. MAAR : *handkar, handwagen*.

stopsel. NIET : Het stopsel van een flesch. MAAR : De *stop* of *kurk* van een flesch.

stortingsbulletijn. NIET : stortingsbulletijn. MAAR : *stortingsbiljet*.

stovenmaker. NIET : stovenmaker. MAAR : *kachelsmid*.

- straat.** NIET: Een verkeerde straat nemen. MAAR: Een verkeerde straat *inslaan*.
- streelen.** NIET: De hoop streelen. MAAR: De hoop *koesteren*.
- strijdig.** NIET: Dat is strijdig aan onze belangen. MAAR: Dat is strijdig *met* onze belangen.
- stropen, stroopen.** Zie: *o OF oo.
- student.** NIET: Hij is student in rechten, in geneeskunde... MAAR: Hij is student in *de* rechten, in *de* geneeskunde...
- studentin.** NIET: studentin. MAAR: *studente* of *meisje-student*.
- studies, studiën.** Zie: *MEERVOUD.
- stuks, stukken.** Zie: *MEERVOUD.
- suikerbeet.** NIET: suikerbeet. MAAR: suiker*biet*.
- suikerbollen.** NIET: suikerbollen. MAAR: suiker*balletjes*.
- suikerij, cichorei.** SUIKERIJ = koffiesurrogaat. CICHOREI = plant waarvan de wortels gebruikt worden tot het vervaardigen van suikerij.
- superlatief.** Zie: *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.
- synoniemen.** Synoniemen of zinverwante woorden zijn woorden, die veel overeenkomst doch eenig verschil in beteekenis hebben. B.v. *aanvang* en *begin*; *huis* en *woning*; *fier* en *trotsch*; ...

T

- t.** Uitgang *t* bij werkwoorden. Zie: *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *GEBIEDENDE WIJS, *VERLEDEN DEELWOORD.
- taal.** NIET: Een taal grondig bezitten. MAAR: Een taal grondig *kennen*.
- taks.** NIET: Taks betalen op een brief. MAAR: *Strafport* betalen op een brief.
- tas.** NIET: Een tas koffie. MAAR: Een *kop* koffie.
- te.**

N I E T :

Zich te bevragen bij.
Huis te huren, te koopen.

M A A R :

Zich bevragen bij.
Huis *te huur, te koop*. (WEL: Ik wensch een huis *te huren, te koopen*).
Hij verlangt dezen brief mogen te schrijven. Hij verlangt dezen brief *te mogen* schrijven.

telwoorden. Telwoorden zijn woorden, die de hoeveelheid of de rangorde te kennen geven. — Degene die een hoeveelheid uitdrukken, noemt men *hoofdtelwoorden*. Degene, die een orde te kennen geven, noemt men *rangtelwoorden*.

	Hoofdtelwoorden	Rangtelwoorden		Hoofdtelwoorden	Rangtelwoorden
1	<i>één*</i>	<i>eerste</i>	40	<i>veertig</i>	<i>veertigste</i>
2	<i>twee</i>	<i>tweede</i>	50	<i>vijftig</i>	<i>vijftigste</i>
3	<i>drie</i>	<i>derde</i>	60	<i>zestig</i>	<i>zestigste</i>
4	<i>vier</i>	<i>vierde</i>	70	<i>zeventig</i>	<i>zeventigste</i>
5	<i>vijf</i>	<i>vijfde</i>	80	<i>tachtig</i>	<i>tachtigste</i>
6	<i>zes</i>	<i>zesde</i>	90	<i>negentig</i>	<i>negentigste</i>
7	<i>zeven</i>	<i>zevende</i>	100	<i>honderd</i>	<i>honderdste</i>
8	<i>acht</i>	<i>achtste</i>	101	<i>honderd en één</i>	<i>honderd en eerste</i>
9	<i>negen</i>	<i>negende</i>			
10	<i>tien</i>	<i>tiende</i>	154	<i>honderd vier en vijftig</i>	<i>honderd vier en vijftigste</i>
11	<i>elf</i>	<i>elfde</i>			
12	<i>twaalf</i>	<i>twaalfde</i>	200	<i>tweehonderd</i>	<i>tweehonderdste</i>
13	<i>dertien</i>	<i>deritiende</i>	1.000	<i>duizend</i>	<i>duizendste</i>
14	<i>veertien</i>	<i>veertiende</i>	1.006	<i>duizend en zes</i>	<i>duizend en zesde</i>
15	<i>vijftien</i>	<i>vijftiende</i>			
16	<i>zestien</i>	<i>zestiende</i>	2.000	<i>twee duizend</i>	<i>twee duizendste</i>
17	<i>zeventien</i>	<i>zeventiende</i>	1.200	<i>twaalfhonderd</i>	<i>twaalfhonderdste</i>
18	<i>achttien</i>	<i>achttiende</i>			
19	<i>negentien</i>	<i>negentiende</i>	2.100	<i>twee duizend één honderd</i>	<i>twee duizend éénhonderdste</i>
20	<i>twintig</i>	<i>twintigste</i>			
21	<i>één en twintig</i>	<i>één en twintigste</i>	3.300	<i>drie duizend driehonderd</i>	<i>drie duizend driehonderdste</i>
22	<i>twee en twintig</i>	<i>twee en twintigste</i>	1.000.000	<i>millioen</i>	<i>millioenste</i>
30	<i>dertig</i>	<i>dertigste</i>	3.000.000	<i>drie millioen</i>	<i>drie millioenste</i>

(*) Zie: *NADRUKTEKEN.

A. HOOFDTELWOORDEN.

VERBUIGING.

Bijvoeglijk gebruikt, blijven de hoofdtelwoorden onverbogen. 'Zes romans.' 'Drie tafels.' 'Tien stoelen.' '(De) beide personen traden binnen.' 'Wij hebben (aan) beide bedelaars een aalmoes gegeven.' 'De vertooning heeft *anderhalf* uur geduurd.'

OPM. 1. Van *één* komen soms nog de ongewone buigingsvormen *ééne* en *éénen* voor.

2. Wanneer *één* met een bijvoeglijk voornaamwoord voorkomt wordt het als het bijvoeglijk naamwoord verbogen. 'Wij willen

dien *één*en man (die *één*e vrouw, dat *één*e kind) wel eens ontmoeten.' *Zelfstandig* gebruikt, krijgen de hoofdtelwoorden in 't meervoud den uitgang *-en*. 'Moeder heeft de taart in *drieën* verdeeld.' 't Is kwart vóór *achten*, vóór *zessen*.' 'Met hun *tiene*n.' 'Met z'n *achten*.' 'Honderden (duizenden, *millioenen*) soldaten.' (Hier wijzen *honderden*, *duizenden* en *millioenen* op een onbepaald getal.)

BEIDE.— *Beide* beteekent *twee*, maar met het bijbegrip «bijeendoorend». Zelfstandig gebruikt, krijgt het maar alleen *-n*, wanneer personen worden bedoeld. 'De pen en het potlood liggen *beide* (*allebei*, *alle twee*) op den lessenaar.' 'Beide liggen op den lessenaar.' 'De paarden staan *beide* (*allebei*, *alle twee*) op stal.' 'Beide staan op stal.' 'Een van *beide*, óf we krijgen verhooging, óf we werken niet langer.' 'Mijn vrienden zijn *beiden* op reis.' 'Beiden zijn op reis.' 'Toen *beiden* hier aankwamen,' (of: toen (de) *beide* personen hier aankwamen.)

Van *beide* komt soms de genitiefsvorm op *-er* voor. 'Beider arbeid werd zeer gewaardeerd.'

OPMERKINGEN. — *a*. Namen van cijfers en breuken zijn echte zelfstandige naamwoorden. 'Het getal bestaat uit drie *zessen*.'

b. Men schrijft aanen; *halfeen*, *halftwee*, ... *eenmaal*, *tweemaal*, *drie-maal*, ... *tweekeer*, *driekeer*. — Daarentegen: *één maal*, *twee malen*, *vijf keeren*, ...

c. Breukgetallen blijven onveranderd, wanneer ze als een geheel worden beschouwd. 'Vier *vijfde* + twee *vijfde* is zes *vijfde*.' 'Twee *derde* van zijn fortuin is verloren gegaan.' — Wordt elk van de deelen afzonderlijk beschouwd, dan krijgen ze *-n*. 'Twee *derden*' van de taart waren voor mijn broeders.'

d. Te vermijden fouten:

N I E T :

Tweemaal vijf zijn tien.
Twee meters en half zijde
kosten 250 fr.

M A A R :

Tweemaal vijf is tien.
Twee en een halve meter zijde *kost*
250 fr.

B. RANGTELWOORDEN.

Bijvoeglijk gebruikt, worden ze als het bijvoeglijk naamwoord verbogen. 'Wij hebben den *eersten* en den *tweeden* renner ontmoet.' 'Wij hebben de *laatste* renners zien aankomen.' 'Het *eerste* huis van de rij is het onze.' 'Den *hoeveelsten* dag van December valt Kerstmis?' 'Ik heb hem voor de *zooveelste* maal (voor den *zooveelsten keer*) verwittigd.'

Zelfstandig gebruikt.

a. Wanneer *zaken* of *dieren* worden bedoeld, worden ze als het bijvoeglijk naamwoord verbogen. 'In onzen tuin groeien rozen en tulpen; de *eerste* bloeien veel later dan de *tweede*.' 'De paarden en de koeien staan op stal; de *eerste* staan links, de *tweede* rechts.'

- b. Wanneer *personen* worden bedoeld, worden ze als 't zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord verbogen (enkelvoud *-e*, meervoud *-en*). 'Veel *eersten* zullen de *laatsten* zijn.' 'Ik heb den *eerste* van uw klas ontmoet.' 'De Grieken streden tegen de Trojanen; de *eersten* hadden als leider Achilles, de *laatsten* Hektor.'

OPM. Verwar de zelfstandig gebruikte rangtelwoorden niet met de *elliptisch-bijvoeglijk* gebruikte. 'De luitenants zijn in twee rangen verdeeld: de *eerste* hebben twee, de *tweede* één sterretje op den kraag.' (Den Hertog). 'Ik heb den *eersten* renner zien aankomen, maar niet den *tweeden*.' 'Wij hebben de *eerste* renners zien aankomen, maar niet de *laatste*.'

Men zegt: 'De regeering van Leopold den *Derden* of den *Derde*.'

ten. NIET: Ten tien ure. MAAR: *Te* tien uur of uren (= stipt). (*Om* tien uur = ongeveer).

ter. NIET: Ter uitzondering van. MAAR: *Met* uitzondering van. — NIET: Ter uwer beschikking. MAAR: *Te* uwer beschikking. — WEL: *Ter* beschikking van. — NIET: Een voorstel ter stemming brengen. MAAR: Een voorstel *in stemming* brengen.

terug. NIET: Hij is terug hier. MAAR: Hij is *weer* hier.

terugbetaling. NIET: Een zending tegen terugbetaling. MAAR: Een zending *onder rembours* of *bezwaard met een verrekenbedrag*. — Een *verrekenpakket* is een postpakket, waarvan het verschuldigde voor den inhoud, bij overreiking door de post, wordt betaald.

terugbrengen. TERUGBRENGEN is alleen goed Nederlandsch in de beteekenis van iets of iemand terugbrengen naar de plaats, waar het zijn moet. In de beteekenis van « verkleinen », kan men daarvoor gebruiken: *dalén, zinken, inkrimpen tot, verlagen tot*.

terugname. NIET: terugname. MAAR: *terugneming*.

terwijl, dewijl. Zie: *DEWIJL.

tevreden. NIET: Tevreden zijn van iets of iemand. MAAR: Tevreden zijn *met* iets of iemand.

tijden van het werkwoord. De tijden van het werkwoord duiden aan, of de werking gebeurt:

a. in het heden:	<i>tegenwoordige tijd</i> : ik schrijf.
b. in het verleden:	<i>verleden tijd</i> : ik schreef.
c. in de toekomst:	<i>toekomende tijd</i> : ik zal schrijven.

Bij al die tijden kan men zich de werking voorstellen:

a. als <i>onvoltooid</i> :	ik lees, ik las, ik zal lezen.
b. als <i>voltooid</i> :	ik heb gelezen, ik had gelezen, ik zal gelezen hebben.

H o o f d t i j d e n van het werkwoord noemt men die vormen, welke de overige tijden van de vervoeging helpen vormen. — De **hoofttijden** zijn:

- a. de *onbepaalde wijs* of *infinities* : werken, lezen.
- b. de 1^e persoon enkelvoud van den *onvoltooid tegenwoordigen tijd*, *aantoonende wijs* : ik lees.
- c. de 1^e persoon enkelvoud van den *onvoltooid verleden tijd*, *aantoonende wijs* : ik las.
- d. het *verleden deelwoord* : gelezen.

E n k e l v o u d i g e e n s a m e n g e s t e l d e tijden.

Enkelvoudige tijden noemt men diegene, die zonder hulpwerkwoord worden gevormd : Hij *schrijft* ; hij *schreef*.

Samengestelde tijden zijn diegene, die met een hulpwerkwoord worden gevormd : Ik *heb gelezen* ; ik *zal komen*.

Overeenstemming tusschen de werkwoordstijden in den hoofdzin en in den bijzin. Zie : *BIJZIN.

tijdig, tijdelijk. Een TIJDIGE benoeming, TIJDIGE maatregelen = op tijd' bijtijds komend. Een TIJDELIJKE benoeming, TIJDELIJKE maatregelen = voor zekeren tijd.

tijd vinden. NIET : Tijd vinden om ... MAAR : Den tijd vinden om ...

titel, tittel. TITEL = benaming, rang- of eere naam. TITTEL = punt' stipje. 'Er mag geen *tittel* aan ontbreken.' 'Hij weet er geen *tittel* of jota van.'

N I E T :

Een titel aan houder.

Titels koopen.

Hij deed zijn titels gelden voor de betrekking.

Ten titel van proef.

Ten voorloopigen titel.

M A A R :

Een *stuk aan toonder*.

Effecten of obligaties koopen.

Hij *liet zijn aanspraak* gelden voor de betrekking.

Als proef, bij wijze van proef.

Voorloopig.

titulatuur. (1. = titel. 2. = bij aanspreking).

Koning of Koningin. 1. Zijne (of Hare) Majesteit. 2. (Uwe) Majesteit, Sire, Mevrouw.

Prins of Prinses van den bloede. 1. Zijne (of Hare) Koninklijke Hoogheid. 2. Uwe Hoogheid.

Prins of Prinses niet van den bloede. 1. Zijne (of Hare) Hoogheid. 2. Prins, Prinses.

Graaf, Burggraaf, Gravin, Burggravin. 1. Hooggeboren Heer, Hooggeboren Vrouwe. 2. Mijnheer de Graaf, Mevrouw de Gravin.

Baron of Jonkheer. 1. Hoogwelgeboren Heer. 2. Mijnheer de Baron. *Ministers, Gouverneurs, Gezanten.* 1. Excellentie. 2. Uw Excellentie. *Burgmeesters, Schepenen, Gemeenteraadsleden, Rechter.* 1. Edelachtbare Heer. 2. Mijnheer.

Inspecteurs, Procureurs, Advocaten, Officieren. 1. Weledelgestrenge Heer. 2. Mijnheer.

Persoon met doctorstitel. 1. Zeergeleerde Heer. 2. Mijnheer. (voor een dokter ook : Dokter, zonder meer).

Professor of Hoogleeraar. 1. Hooggeleerde Heer. 2. Mijnheer of Professor.

Gewone personen. 1. De Heer. 2. Mijnheer. (Op adressen : Den Heer)

Gehuwde Dames. 1. en 2. Mevrouw.

Ongehuwde Dames. 1. en 2. Juffrouw, Mejuffrouw.

Aan de geestelijkheid :

De Paus. 1. Zijne Heiligheid. 2. Uwe Heiligheid of : Heilige Vader.

Kardinaal. 1. Zijne Eminentie. 2. Uwe Eminentie.

Aartsbisschop, Bisschop. 1. Zijne Hoogeerwaarde Excellentie. 2. Mon-

seigneur of Hoogeerwaarde Excellentie.

Kanunnik. 1. Hoogeerwaarde Heer. 2. Mijnheer de Kanunnik.

Deken en Pastoor. 1. Zeereerwaarde Heer. 2. Mijnheer Pastoor

Mijnheer de Deken.

Onderpastoor. 1. Eerwaarde Heer. 2. Mijnheer Onderpastoor.

Broeder of Frater. 1. Eerwaarde Heer. 2. Broeder.

Overste van een vrouwenklooster. 1. Eerwaarde Moeder. 2. Moeder

Overste.

Vrouwelijke kloosterlingen. 1. Eerwaarde Zuster. 2. Zuster.

Zie ook : *BETITELING IN BRIEVEN, *ADRESSEN.

toch, doch. Zie : *DOCH.

toebehoorten. NIET : Een huis met zijn toebehoorten. MAAR : Een huis met zijn *toebehooren*.

toekomende. NIET : Ik heb hem gezien met zijn toekomende... MAAR : Ik heb hem gezien met zijn *aanstaande* ...

toen, als, wanneer.

TOEN wijst op een bepaald feit uit het verleden en drukt gelijktijdigheid uit. '*Toen* ik twaalf jaar oud was, kreeg ik een fiets.'

ALS en WANNEER zien op het verleden, het heden en de toekomst. In het verleden drukken ze een herhaling uit met de beteekenis van « telkens als ». '*Als (wanneer)* hij u vraagt, waar ik ben, zeg hem' '*Als* de kat van huis is, dansen de muizen.' '*Als (wanneer)* de waren afslaan, zal ik er koopen.' '*Als* het regende, bleven wij thuis (= telkens als...).'

toename. NIET : toename. MAAR : *toeneming*.

toepasselijk. NIET : Toepasselijk zijn aan iets. MAAR : Toepasselijk zijn *op* iets.

toespeld. NIET : toespeld. MAAR : *sluitspeld*, of *veiligheidsspeld*.

toesturen. NIET : Iemand het woord toesturen. MAAR : Het woord *tot iemand richten*. — WEL : Een pakje *toesturen*.

tolaangifte. NIET : tolaangifte. MAAR : *douaneverklaring*.

tonen, toonen. Zie : *O OF OO.

toog. NIET : toog. MAAR : toonbank.

tot. Verkeerd gebruik van TOT :

NIET :

MAAR :

Aandringen tot iets.

Aandringen *op* iets.

De kosten beloopt tot 1.000 fr.

De kosten *beloopen of bedragen* 1.000 fr.

Gesteld zijn tot samenwerking.

Gesteld zijn *op* samenwerking met...

De opleiding tot het staatsexamen.

De opleiding *voor* het staatsexamen.

tournevis. NIET : tournevis. MAAR : *schroevendraaier*.

tram. NIET : Van tram veranderen. MAAR : *Overstappen*.

tramgeleider, tramontvanger. NIET : tramgeleider en tramontvanger.
MAAR : *trambestuurder* en *tramconducteur*.

transitieve werkwoorden. Zie : *OVERGANKELIJKE WERKWOORDEN.

trappen van vergelijking der bijvoeglijke naamwoorden.

De trappen van vergelijking zijn buigingsvormen, die den graad van een hoedanigheid aanwijzen. Ze zijn :

- a. de *stellende trap* of *positief*. B.v. groot, schoon, aantrekkelijk, ...
- b. de *vergrootende trap* of *comparatief*. B.v. groter, schooner, ...
- c. de *overtreffende trap* of *superlatief*. B.v. grootst, schoonst, ...

I. HET VORMEN VAN DEN COMPARATIEF.

De vergrootende trap of comparatief van bijvoeglijke naamwoorden wordt gevormd door toevoeging van -(e)r. : mooi - mooier, klein - kleiner, blijde - blijder, ...

OPM. Bij bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op -r, voegt men -der : ver - verder, zwaar - zwaarder, duur - duurder, ...

De algemeene spelregels dienen natuurlijk te worden in acht genomen.

II. HET VORMEN VAN DEN SUPERLATIEF.

De overtreffende trap of superlatief wordt gevormd door toevoeging van -st. : zwaar - zwaarst, groot - grootst, lief - liefst, ...

OPM. 1. Bij bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op -e, valt deze letter weg : blijde - blijdst, ...

2. Bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op -s of -sch, krijgen alleen -t. 'De *wijste* man van het land.' 'De *frischte* kamer van het huis.'

3. Bijvoeglijke naamwoorden die uitgaan op -st, omschrijven hun overtreffenden trap met *meest*. 'Het *meest* gepast oogenblik.'

4. Een praedicatief gebruikte overtreffende trap wordt voorafgegaan door *het* of door een *bezittelijk voornaamwoord*. 'Het klimaat is *het* warmst aan den Evenaar.' 'Nu is dit landschap *het* mooist.'

5. De *volstrekte* of *absolute superlatief* wordt gevormd met een van de volgende woorden: *heel, zeer, hoogst, bijzonder, buitengewoon, uiterst, ellendig*, e.a. 'De voorstelling was *heel* (zeer, buitengewoon...) schoon.'

III. ONREGELMATIGE TRAPPEN VAN VERGELIJKING

goed	beter	best
goedkoop	beterkoop	goedkoopst
vroeg	eerder (of: vroeger)	eerst (of: vroegst)
kwaad (= slecht)	erger	ergst.
(= toornig)	kwader	kwaadst.
(Veel en weinig: zie: *ONBEPAALTE VOORNAAMWOORDEN).		

IV. OMSCHRIJVING.

De comparatief en de superlatief van bijvoeglijke naamwoorden worden met *meer* en *meest*, *minder* en *minst* omschreven:

- wanneer twee kenmerken van dezelfde hoedanigheid vergeleken worden. 'Dit water ziet er *meer* groen dan blauw uit.'
- bij echte deelwoorden. 'Het *meest* gelezen boek.' 'Het *meer* geprezen werk.' — MAAR: 'Het *dringendste* gevaar' (*Dringend* wordt hier als gewoon bijvoeglijk naamwoord gebruikt.)
- Bij enkelvoudige bijvoeglijke naamwoorden, die als naamwoorde-lijk deel van het gezegde voorkomen. 'Hij is ons nu *meer* genegen dan vroeger.'

IV. VOEGWOORDEN BIJ VERGELIJKINGEN.

- Met *zoo, even, evenzoo*, gebruikt men *als*. 'Hij is zoo (even, evenzoo) groot *als* ik.' 'Hij is niet zoo groot *als* ik.'
- Met *min, minder* en *minst*, gebruikt men *dan*. 'Hij is min(der) slim *dan* zijn broeder.'
- Met den vergrootenden trap of comparatief gebruikt men *dan*. 'Jan is rijker *dan* zijn buur.' 'Dat kleed is meer blauw *dan* groen.' 'Hij muntte meer uit als redenaar *dan* als schrijver.'

V. TAALLEIGEN. Men zegt:

Teniers de Oudere en Teniers de Jongere.

(In een brief of opstel:) Hierboven zult U zien. (NIET: *hooger*).

Bovenvermeld of bovenbedoeld. (NIET: *hoogervermeld*).

Frankrijk is 28 maal zoo groot als België. (NIET: *grooter dan*).

Hoe langer hoe *schooner*. — Hoe *vroeger*, hoe *liever*.

De *hoogere* standen van de maatschappij. — De *lagere* klassen van de school.

Hoe meer hij werkt, *des te beter* zal hij beloond worden.

Hij heeft *het eerst* er over gesproken. (NIET: *de eerste*).

trappen van vergelijking der bijwoorden. De vergelijkende trap en de overtreffende trap van de bijwoorden worden op dezelfde manier

gevormd als die van de bijvoeglijke naamwoorden. De overtreffende trap wordt meestal door *het* voorafgegaan. 'Mijn paard loopt *sneller* dan het zijne.' 'Jan heeft *het flinkst* gewerkt.' — Maar ook zonder *het*: 'Liefst zou ik eerst dit boek lezen.'

Onregelmatige vormen :

dikwijls	vaker	vaakst
	meer	meest
gaarne of graag	liever	liefst
na	nader	naast
vroeg	eerder	eerst
	vroeger	vroegst
wel	beter	best
zelden	minder	minst
	zeldzamer	zeldzaamst

trein. NIET : De trein voor Brussel. MAAR : De trein *naar* of *op* Brussel. — NIET : Een trein in bestemming voor Brussel. MAAR : Een trein *met* bestemming *naar* Brussel.

treinboek. NIET : treinboek. MAAR : *spoorboekje, reisgids.*

trekken.

NIET :

Bier op flesschen trekken.
Ik zal het kort trekken.
Trek het niet te lang.
Iets in 't belachelijke trekken.

Een zaak in 't klaar trekken.
Zich uit den slag trekken.

De aandacht op iets trekken, op iets roepen.

MAAR :

Bier op flesschen *tappen*.
Ik zal het kort *maken*.
Maak of *rek* het niet te lang.
Iets in 't belachelijke *gooien*, of :
Iets *belachelijk maken*.

Een zaak *ophelderen*.
Zich redden, zich ergens doorheen slaan.

De aandacht op iets *vestigen*.
WEL : Al dat lawaai *trok* mijn aandacht. Dit zonderling geval *trok* onze aandacht. Hij deed om de aandacht op zich te *trekken* of te *vestigen*.

trema. Zie : *DEELTEKEN.

trok. NIET : In den trok staan. MAAR : In den *tocht* staan.

tronen, troonen. Zie : *O OF OO.

T/S. Schrijf niet op een brief : T/S (= ter stede). MAAR : *Alhier*.

tusschen, onder. TUSSCHEN wordt gebruikt als er spraak is van twee zelfstandigheden of twee groepen. ONDER, als er meer zijn. 'Dat blijft *tusschen* ons.' (Er zijn maar twee personen.) 'Dat blijft *onder* ons.' (Er zijn meer dan twee personen.)

TUSSCHEN kan ook wel eens voorkomen met betrekking op meer dan

twee. 'De taal is een middel van verkeer *tusschen* de menschen.' (d.i. telkens tusschen twee). 'Die pakjes moeten ergens *tusschen* de kisten liggen.' (d.i. ergens tusschen twee van al de kisten.) 'Wij vluchtten *tusschen* de boomen.' (= er middendoor).

Verkeerd gebruik van TUSSCHEN :

NIET :

MAAR :

Tusschen vier oogen.

Onder vier oogen.

tusschenlasschen. NIET : Iets tusschenlasschen. MAAR : Iets *inlasschen*.

tusschenletter. Zie : *VERBINDINGSLETTER.

tusschenwerpsels. Tusschenwerpsels zijn woorden, die buiten het zinsverband staan ; ze kunnen noch tot het onderwerp, noch tot het gezegde, noch tot de bepaling worden gerekend.

Sommige er van zijn *geluidsnabootsingen* : Boem ! pof ! klets ! pats ! pif ! paf ! bons ! krik ! krak ! ...

Andere zijn *gevoelsuitingen* : au ! he ! o ! och ! helaas ! bravo ! hoezee ! wee ! hemel ! op mijn woord ! ...

Een derde groep dienen om iemands *aandacht te trekken* : hallo ! hei ! he ! ho !.

Gewone woorden kunnen hun oorspronkelijke beteekenis totaal verliezen en dienst doen als tusschenwerpsels. 'Kijk, kijk, daar komt hij !'

tusschenzin. Een tusschenzin is een zin, die tusschen de deelen van een anderen zin in geplaatst is. 'Hij zei — *hij had gelijk* — dat er eerst orde moest komen.' « Ik heb », *sprak hij*, « mijn plicht verzuimd ».

tweeklank. Een tweeklank of dipht(h)ong is een verbinding van twee klinkers binnen dezelfde lettergreep. In een tweeklank onderscheidt men : den HOOFDKLANK of AANVANGSKLANK, en den BIJKLANK of BINDSKLANK. De tweeklanken zijn : EI (IJ), AU (OU), UI, AI, AAI, OOI, OEI, EEU, IEU.

twee woorden. NIET : Ik zal het U verklaren in twee woorden. MAAR : In *een paar* woorden, in *korte* woorden.

U

u of U. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.

u of uu. Korte u wordt door een enkel letterteeken voorgesteld : *put, geluk, dus* ...

Lange u wordt, in een gesloten lettergreep, door twee letterteekens en, in een open lettergreep, door een enkele letter voorgesteld: *schuur, gebuur, uur, muur, schu-ren, u-ren, mu-ren, ...* Vóór *w* wordt *u* nooit verdubbeld: *sluw, ruw, uw, ...*

uit. NIET: Ontleenen uit het Fransch. MAAR: Ontleenen *aan* het Fransch.

uitbetalen. NIET: De heer A. zal uitbetaald worden. MAAR: (*Aan*) den heer A. dient *zijn salaris* (uit)betaald te worden.

uitbaten. NIET: Een schouwburg, een mijn, een steengroeve uitbaten. MAAR: Een schouwburg, een mijn *exploiteeren*; een steengroeve *ontginnen*.

uitdoen. NIET: Aardappelen uitdoen. MAAR: Aardappelen *rooien, uitgraven*. — NIET: Zijn straf uitdoen. MAAR: Zijn straf(tijd) *uitzitten*. — NIET: Zijn diensttijd uitdoen. MAAR: Zijn tijd *uitdienen*. — NIET: 't Is daarmee uitgedaan. MAAR: 't Is daarmee *af, afgeloopen*.

uitdooven. NIET: De zaak was uitgedoofd. MAAR: De zaak was *in den doofpot gestopt, was gesmoord, werd stilgehouden*.

uitdrukken. NIET: Den wensch, de hoop, de vrees uitdrukken. MAAR: Den wensch, de hoop, de vrees *uiten, uitspreken, te kennen geven*.

uiteendoen. NIET: Iemand den toestand uiteendoen. MAAR: Iemand den toestand *uiteenzetten, verklaren*.

uiteindelijk. Het gebruik van dit woord is niet aan te bevelen voor *eindelijk, laatste, slot-, ten laatste, ten slotte*.

uitgang van het werkwoord. Zie: *STAM.

uitgangsexamen. NIET: uitgangsexamen. MAAR: eindexamen.

uitgeput. NIET: Een boek is uitgeput. MAAR: Een boek is *uitverkocht, niet meer verkrijgbaar*. — WEL: Een voorraad is *uitgeput*.

uitgeven. NIET: Deze deur, dit venster geeft uit op de straat. MAAR: Deze deur, dit venster *ziet uit* op de straat.

uithangen. NIET: Een plakkaat uithangen. MAAR: Een plakkaat *aanslaan, afficheeren, ophangen, aanplakken*.

uitroepsteeken (!). Het uitroepsteeken plaatst men na uitroepen, wenschen, bevelen, verzoeken, tusschenwerpsels, zelfs in een zin. 'Leve de Koning!' 'Hip! hip! hip! hoera!' 'Helaas! wat een verlies voor ons!' 'Foel! booze jongen!'

uitrusten. NIET: Ik heb me een uur uitgerust. MAAR: Ik heb een uur *uitgerust*. (ZICH UITRUSTEN = zich van wapens, van een uitrusting voorzien.)

uitsluitelijk. NIET: uitsluitelijk. MAAR: *uitsluitend*.

uitspraak. Phonetische transcriptie van de klanken die in het Nederlandsch voorkomen :

Phone- tische teekens	Zooals in :	Phone- tische teekens	Zooals in :
KLINKERS OF VOCALEN.			
Korte		Lange	
[a]	bak, zak, dak.	[a:]	laan, vader
[i]	Piet, liter, artikel.	[i:]	bier, mier.
[y]	duwen, ruw, nu.	[y:]	uur, duur.
[u]	boek, zoek, koek.	[u:]	boer, roer, moer.
[ɔ]	pot, lot, mop.	[o:]	boom, boot, kooper.
[ɛ]	pen, bed, met.	[e:]	militair, serre.
[ɪ]	is, dit, bidden.	[ɛ:]	been, zeep, weken.
[ø]	deugd, leuk, veulen.	[ø:]	deur, keuren.
[ʌ]	musch, zus, lust.		
[ə]	(doffe e) gebed, nemen.		
[œ]	freule.		
TWEESKLANKEN OF DIPHT(H)ONGEN.			
Uitgaande op [i]		Uitgaande op [u]	
[ai]	het tusschenwerpsel ai!	[au]	het tusschenw. au!
[ai]	kaai, fraai, maaïen.	[au]	miaauw.
[ei]	reis, rijst, leiden, lijden.	[eu]	eeuw, geeuwen.
[oi]	kooi, nooit, tooien.	[iu]	nieuw, vernieuwen.
[œi]	lui, duif, zuiver.	[ou]	goud, gouw, gauw.
[ui]	koeien, loeien, foei.	[yu]	uw, luw, duwen.
MEDEKLINKERS OF CONSONANTEN.			
[p]	pal, poort, pil.	[s]	sap, soort, smal.
[b]	bal, baas, bus.	[z]	zal, zoo, zoet.
[t]	tal, top, tip.	[ʃ]	meisje, huisje, kruisje.
[d]	daar, door, deur.	[ʒ]	gelei, gendarm, college.
[k]	kom, kaal, kist.	[x]	lachen, ach, kuchen.
[g]	dag, zakdoek, zakboek (zooals g in Fr. gare)	[g]	gal, gul, gil.
[m]	met, mij, mol.	[l]	laten, lot, list.
[n]	naar, nu, nooit.	[r]	ras, rot, roest.
[ŋ]	ding, zang, tingeling.	[h]	huis, halen, hooi.
[ʋ]	oranje, champagne.	[w]	water, wij, wil.
[f]	falen, voor, foei.	[j]	ja, jaar, juichen.
[v]	van, voor, vijl.		

Klemtoon. — In de phonetische transcriptie van woorden wordt de klemtoon aangeduid door het plaatsen van een afkappingsteeken vóór de beklemtoonde lettergreep.

UITSPRAAKREGELS.

A	[ɑ]	in gesloten lettergrepen : zak, dak, hart, lachen , ...
	[ə]	in : malkaar, salamander .
	[a:]	in open lettergrepen : vader, algebra , ...
	[ɛ]	soms in Engelsche woorden : tram, tank, jam , ...
AA	[a:]	in alle gevallen : maat, paard, haard, zwaar , ...
AAI	[ai]	in alle gevallen : kaai, fraai, maaien , ...
AE	[e:]	in lettergrepen op <i>ae-</i> : aether, aequator, paedagoog , ...
	[ɛ]	in : aesculaap, aesthetica , ...
	[a:]	in familienamen : Verhaeren, Aerts , ...
AI	[ɑi]	in het tussenwerpsel ai !
	[ɛ:]	in eenige Fransche woorden : militair, parlementair , ...
	[e:]	in eenige Engelsche woorden : rail, railway, mail, claim , ...
AO	[ɔu]	in : cacao, curacao .
AU	[ɔu]	in de meeste gevallen : gauw, Augustus, auto (ook [o:to:]), Paul, Maurits , ...
	[o:]	in zekere woorden die aan 't Fransch ontleend zijn : au- diteur, causerie , ...
B	[b]	in de meeste gevallen : baas, boord, bres , ...
	[p]	1. op het einde van een woord : rib, krab , ...; behalve vóór een klinker of een tweeklank : 'k Heb er veel. 'k Heb ijzer te veel.
		2. vóór een medeklinker : krabje, hebzuchtig , ... Wordt niet uitgesproken in : ambt, beambte, ambtenaar .
BB	[b]	alsof er maar één b stond.
C	[s]	in vreemde woorden vóór e, ei, i, ij, y : cement, Ceylon, Cicero, medicijn, cycloon , ...
	[k]	in andere gevallen : cacao, cola, cultuur, critiek, congres ,...
	[t]	in : Czech, Czaar en Czardas .
CC	[ks]	vóór e, i, ij, y : accent, accident, accijns , ...
	[k]	in andere gevallen : accolade , ...
CH	[x]	1. in alle Nederlandsche woorden : lachen, macht, echt , ...
		2. in de volgende vreemde woorden : alchimie, alchimist, anarchie, anarchist, archeoloog, archeografie, ar- chaisme, archief, archipel (ook [k]), architraaf, archivaris, bronchitis, chaos, charitas, chemie, chemisch, chemist, cherubijn, chiasme, chijl, chirurgie (ook [f]), chloor, chloroform, cholera, echo, hiërarchie, malachiet, monarch, monarchie,

- oligarchie, orchidee, patriarch, psychiater, technicus, techniek, trichine, ...
3. in **sch**, wanneer deze klankverbinding niet als **s** wordt uitgesproken (zie verder, onder SCH): **school**, vriendschap, ... MAAR: **bosch** [bɔs], **bosschen** [bɔsən].
- [k] in catechismus, choraal, chrestomathie [-t-], christen, Christus, Christoffel, chronisch, chronologie, chronometer, cichorei, fuchsia, guttapercha, mechaniek, orkest, psychologie, saccharine, scherzo, Czech [tʃɛk], e.a.
- [ʃ] in: antichambre, apache, architect, broche, brochure, cachemi(e)r, cachet, champagne, chantage, chargeeren, charivari, charade, charlatan, charmant, charme, charter, chassis, chauffeur, chef, cheque, cheviot, chevreau-leder, chevron, chic, Chili, China, chimpansee, chirurgie, chocolade, chut, lunch, lynchen, machine, manchet, marchandeeren, marcheeren, nonchalant, pacha, punch, e.a.
- D [d] in de meeste gevallen: daar, droog, ...
- [t] 1. op het einde van een woord, behalve vóór een klinker: moed, koud, geboord, ... — MAAR: moed en zelfvertrouwen [d].
2. vóór **h** en vóór sommige mēdeklinkers: landhuis, landman, landje, ...
- Wordt niet uitgesproken in: boordsel, hoofdje, leidse.
- DD [d] alsof er maar één **d** stond: padden, sidderen, ...
- E [ɛ] in een gesloten lettergreep: vel, der, des, les, vers, exemplaar, echo, heremiet, goevernement, tabel, leerares, herbouwen, protestant, ...
- [ɛ:] in **serre** en **stère**.
- [e:] in een open lettergreep: leven, helaas, petroleum, ...
- [ə] 1. vóór **l**, **m**, **n**, **r**, in onbeklemtoonde gesloten lettergrepen: stelsel, bezem, geven, vader, ...
2. in voorvoegsels: beginnen, vergaan, verwachten, ...
3. als tussenletter: eerewoord, ...
4. in de volgende éénlettergrepige woorden: de, den, het, me, je, ge, we, ze, per, te, ten, ter.
5. in: één **en** twintig, twee en twintig, enz.
6. in: algebra, arsenaal, carmeliet, catechismus, cathedraal, consecratie, debiet, defect, dreumes, dreumesen, element, fregat, generaal, hypotenusa, Jehova, Jeruzalem, Jezuïet, legende, leproos, levant, literatuur, mohamedaan, majesteit, medalje, medaillon, meloen, mineraal, obelisk, opera, pedant, pedaal, precedent, pre-

	cies, prefect , present , pretendent , proletariër , redacteur , redeneeren , referaat , repeteeren , revolver , satelliet , secretaris , semiet , serenade , tabernakel , telegraaf , telegram , telefoon , telescoop , vaseline , veranda , e.a.
	Wordt niet uitgesproken in : heremiet , tafereel .
EAU	[o:] in alle gevallen : bureau , cadeau , ...
EE	[e:] in open of gesloten lettergrepen : been , geen , beeld , leeren . [ə] in : een en eens , wanneer geen nadruk op deze woorden dient gelegd te worden.
	[i] in eenige Engelsche woorden : speech , meeting , week-end .
EEU	[eu] in alle gevallen : eeuw , leeuw , ...
EI	[ei] in bijna alle gevallen : reis , heide , ... [e:] in : heir , heirschaar , heirbaan .
EU	[ø] in de meeste gevallen : deugd , leuk , veulen , ... [ø:] vóór -r : deur , kleur , ... [y] in : rheumatiek , rheumatisme . [œ] in : freule . [œi] in woorden, ontleend aan het Grieksch : Zeus , Orpheus , ...
EUI	[œi] in de Fransche woorden : portefeuille , feuilleton , enz.
EY	[ei] komt maar alleen voor in familienamen : Van der Heyden , Heyman , ...
F	[f] in de meeste gevallen : feit , foor , ... [v] 1. vóór een klinker : geef ons heden ons dagelijksch brood. MAAR : [f] in lafaard . 2. vóór het achtervoegsel - achtig : wolftachtig , ... 3. vóór -d en -w : hij leefde, afwezig , ...
FF	[f] in alle gevallen : straffen , koffie , ...
G	[g] 1. in de meeste gevallen : gal , geur , ... 2. in de woorden beginnende met geo- , of uitgaande op - ogie . 3. ook in : agenda , agent , algebra , angelus , pagina , apologetisch , belgicisme , chirurgie (ook [ʒ]), collegiaal , congestie , diligent , degenereeren , dirigeeren , dirigent , elegie , evangelie , fungeeren , generaal , generatie , genesis , geniaal , genius , geranium , germanisme , gymnasiast , heterogeen , homogeen , hygiëne , legende , legioen , legitiem , logica , logisch , magie , magistraat , magneet , magnesium , nostalgie , pedagogie , pagina , plaglaat , purgeeren , reageeren , regent , register , strategie , syllogisme , tragedie , urgent , vegetariër , vigilie , e.a.

- [9] 1. op het einde van een woord : **mag**, **zag**, **dag**, ...
 2. vóór een medeklinker (niet *-b* of *-d*) : **dag**vaarden, ...
 3. vóór de achtervoegsels *-lijk*, *-je*, *-elijk*, *-enis* : bijvoeg-
 lijk (toonlooze *e* uitspreken tusschen *g* en *l*),
dagje, hertogelijk, heugenis, ... (MAAR : [g] in :
 dagelijksch, degelijk en mogelijk).
- [3] 1. in leenwoorden op *-ge*, *-age*, *-gerie*, *-gement*, *-gé(e)*,
-gère : **doge**, arbitrage, lingerie, arrangement,
 congé, bergère, ...
 2. in een groot aantal woorden aan het Fransch ontleend :
agitatie, **budget**, **bougie**, chirurgie (ook [g]),
 chirurgijn (ook [g]), digitaline, diligence, ener-
 gie, gelatine, gelei, gendarme, geneeren, **ge**-
 nie, genre, geste, giraffe, girandole, giroffel,
 ingenieur, intelligent, logeeren, logies, oran-
 geade, origineel, passagier, rangeeren, regie,
 regime, regiment, regisseur, religie, religieus,
 sergeant, suffragette, tragiek, vigilante, e.a.
- [k] in : **grog**.
- GG [g] alsof er maar één **g** stond : **vlugge**, suggestie, ...
- GN [gn] in : **magna**at, **magneet**, **magnetisch**, **magnetisme**, **magne**-
 sium, **Magna** Charta, e.a.
- [r] in : **accompagne**ment, **aligne**eren, **assign**ant, **bagno**,
beignet, **bourgogne**, **campagne**, **castagn**etten,
champagne, **cognac**, **lorgn**et, **magnifiek**, **magno**-
 lia, **Monseigneur**, **signaal**, **signatuur**, e.a.
- H [h] in de meeste gevallen : **huis**, **verheffen**, **waarheid**, ...
 Wordt niet uitgesproken in **het**, **hij**, **hem**, **hen**, **hun**, **haar**,
 wanneer deze woorden niet den nadruk heb-
 ben.
 Ook niet in : **althans**, **thans**, **thuis**, **thee**, **boterham**, **gothiek**,
Arnhem, **mijnheer**, **rheumatisme**, **rh**etorica,
whist.
- I [ɪ] 1. in gesloten lettergrepen : kind, April, sering, ...
 2. in de achtervoegsels *-isme*, *-ist*, *-in*, *-ling* : barbarisme,
 machinist, vriendin, inboorling, ...
 3. in *-ing* en *-(n)is*, na een toonlooze lettergreep : bekom-
 mering, beteekenis, hagedis, ...
- [i] 1. in woorden op *-sch* en *-ine* : practisch, historisch, can-
 tine, aniline, ...
 2. in verdubbelingen : tiktak, pifpaf, rimram, mikmak,
 kriskras, zigzag, ...
 3. in open lettergrepen : abrikoos, alibi, arbiter, artikel,
 citroen, critiek, dineeren, diploma, dominicaan,
 fabrikant, liter, machine, minuut, medicijn,
 mimiek, rivier, sire, vitriool, ...

		4. in : biljet, billoen, milliard, millioen.
	[ə]	1. in de uitgangen <i>-ig, -igen, -ik, -ink, -it</i> : weinig, pij- nigen, havik, koninklijk, diemit, ... 2. in : misschien (ook [i]). 3. meestal in de achtervoegsels <i>-ing</i> en <i>-is</i> : woning, von- nis, ... 4. in het pers. vnv. ik als het den klemtoon niet heeft.
IE	[i]	in de meeste gevallen : lief , dief , ...
	[i:]	vóór <i>-r</i> : vier , mier , ...
IEU	[iu]	in alle gevallen : nieuw , vernieuwen , ...
IJ	[ɛi]	in de meeste gevallen : hij , wij , ... ook in : Frankrijk, Lodewijk, leerrijk, insgelijks, bijvoor- beeld.
	[i]	1. in : bijzonder (heid), rijksdaalder . 2. in hij , wanneer het na het werkwoord komt, b.v. Komt hij mee?
	[ə]	1. in de achtervoegsels <i>-lijk, -lijks(ch)</i> : natuurlijk , dagelijks . 2. in de woorden : dikwijls, huwelijk, mijnheer, .. 3. in : mijn , zijn , mij , gij , zij , wij , wanneer ze niet beklem- toond zijn.
J	[j]	in de meeste Nederlandsche en vreemde woorden : ja , jong , Jozef , Job , adjectief, Januari , Jeruzalem , majesteit, subject ventje handje, jenever, ...
	[ʒ]	in sommige vreemde woorden : cajoleeren dejeuneeren, jalappe , jalonneeren , jam , jersey , jus ([ʒy:] = vleeschnat), jockey , jolijt , journaal , joviaal , jury ...
K	[k]	in de meeste gevallen : koor , bak , ...
	[g]	vóór <i>-b</i> en <i>-d</i> : zakdoek , dankbaar , ... Wordt niet uitgesproken in : markt .
KK	[k]	in alle gevallen : bakken , gelukken , ...
L	[l]	in alle gevallen : lot , val , ... Wordt niet uitgesproken in : malkaar [mə'ka:r].
LL	[l]	in de meeste gevallen : vallen , tellen , trillen , ...
	[lj]	in zekere vreemde woorden : bastille , failliet , medaille , pastille , ...
M	[m]	in de meeste gevallen.
	[n]	in : comfort , comfortabel , comptant , comptabiliteit , comptabel .
MM	[m]	in alle gevallen : dammen , schimmen , ...
N	[n]	in de meeste gevallen : neen , na , dun , ...
	[m]	vóór <i>-m, -b, -p</i> : onmenselijk , aanbeeld , onpersoonlijk . De verbindings- <i>n</i> in samenstellingen wordt niet uitgesproken, hoedenwink el, oostenw ind, ...

	In de gewone spreektaal wordt <i>-n</i> meestal niet uitgesproken na een toonlooze <i>e</i> : morge(n), wij liete(n) hem kome(n).
NG	[ŋ] in de meeste gevallen : koning, lang, belang, tingeling, ... [ŋg] in : Hongaar, Congo, congres, angelus, angine, anglo-maan, congestie, evangelie, Katanga, ongeluk, ongenade, ...
NJ	[ɾ] of [pɿ] in : franje, kastanje, oranje, sinjoor, ponjaard, ...
NK	[ŋk] in : bank, klank, ronken, ...
NN	[n] in alle gevallen : kunnen, mannen, kennen, ...
O	[ɔ] in gesloten lettergrepen : pot, dorp, lossen, ... ook soms in : grove en komen. [o:] in open lettergrepen : boter, koren, sporen, ... ook in open lettergrepen op <i>-o</i> van leenwoorden : allegorie, amazone, astronomie, roman, product, ... ook in : argot, bibelot, entrepot, potpourri tricot, ... [ə] in : avond, professor, doctor, krokodil.
OE	[u] in bijna alle gevallen : boek, zoeken, broeder, ... [u:] vóór <i>-r</i> : boer, vloer, vloeren, ...
OEI	[ui] in alle gevallen : koeien, loeien, foet, ...
OI	[o:] in : exécutoir, exploit, interlocutoir, requisitoir. [wɑ] in : Charleroi, soirée.
OO	[o:] in alle gevallen : boomen, loopen, school, ...
OOI	[oi] in alle gevallen : kooi, nooit, tooien, ...
OU	[ɔu] in de meeste gevallen. (Geen verschil in uitspraak tusschen <i>ou</i> en <i>au</i>) : goud, zout, koud, ... [u] in woorden van Franschen oorsprong : blouse, camouflageeren, coupe, coupé, souffleren, ...
OY	[ɔi] komt alleen maar voor in familienamen en in woorden ontleend aan het Engelsch : Van Roy, boy, boycott, ... [wɑ] in Fransche plaats- en familienamen : Noyon, Leroy, ...
P	[p] in de meeste gevallen : poot, pas, klop, ... [b] vóór <i>-b</i> en <i>-d</i> : opbieden, opdat, ... Wordt niet uitgesproken in : comptant, comptabiliteit, comptabel.
PH	[f] in alle ontleende woorden : fotograaf, filosoof, asphalt,
PP	[p] in alle gevallen : stoppen, lappen, lippen, ...
QU	[k] 1. in woorden op <i>-que</i> en <i>-queeren</i> : calque, toque, at-taqueeren, risqueeren, ... 2. in : acquit, Don Quichot, equilibrist, equinox, equipage, equivalent, maroquinerie, marquise, quarantaine, quadrille, quitte, qui-vive, quotient, ...

	[kw] in andere vreemde woorden : q uadraat, q uadratuur, a cquisitie, anti q uiteit, consequent, ...
R	[r] in alle gevallen : berg, korf, rem, ...
RR	[r] in alle gevallen : morren, versperren, ...
S	[s] in de meeste gevallen : sas, kersen, wasem, ...
	[z] 1. vóór een klinker : pas op ! lees eens over ! ...
	2. vóór -b en -d : vuilnisbak, huisdeur, hij raasde, ...
	3. vóór de achtervoegsels -aard, -aardig en -achtig : grijs-aard, boosaardig, grijsachtig, ...
	4. in leenwoorden met -s- tusschen klinkers : abuseeren, amnesie, amortiseeren, analyse, assisen, basis, casino, cellulose, chrysant, deserteeren, deposito, divisie, dosis, isolator, miserie, museum, prosiit, visum, ...
	5. in : asbest, cursus, Dresden, Elsevier, rosbief, transigeegeeren, transitief.
SC	[s] in : sceptisch (ook [sk]), scepticisme (ook [sk]), Scipio (ook [sk]), ascendenten, scene, convalescent, asceet, obsceen, fascisme, fascineeren, discipel, ...
SCH	[sx] 1. in het begin van een woord : school, schaap, ...
	2. in het achtervoegsel -schap : vriendschap, ...
	3. in : bisschop, sceptor (ook [s]), bosschage, ...
	[s] 1. op het einde van een woord : bosch, musch, ...
	2. in het midden van een woord : tusschen, visschen, ...
	[f] 1. in verkleinwoorden met -sch + je : vischje, fleschje, ...
	2. in : schacheren, scheik, schach, schabloon, ...
SH	[ʃ] in Engelsche woorden : shilling, Shakespeare, ...
SJ	[ʃ] 1. in verkleinwoorden : busje, roosje, ...
	2. in het begin van woorden : sjaal, sjerp, sjeik, sjacheren, sjouwen, ...
SS	[s] in alle gevallen : lessen, passen, kussen, ...
STJ	[ʃ] in verkleinwoorden : kastje, kistje, lijstje, ...
T	[t] in de meeste gevallen : tak, list, toren, ...
	[d] vóór -b en -d : ontbreken, geestdriftig, ...
	[s] of soms [ts] in de uitgangen -tie, -tion : positie, statie, station.
	Wordt niet uitgesproken in zekere woorden : achtste, beknoptste,, gezichtje, wichtje, nestje, kistje, marketenster
	Kersttag, Kerstboom, niet waar? niet meer, ...
TT	[t] in alle gevallen : stotteren, potten, matten, ...
U	[ʌ] 1. in gesloten lettergrepen : bus, dus, durven, ...
	2. in open lettergrepen vóór -ch : kuchen, kucher, kuchen, ...

	3. in gesloten lettergrepen van uitheemsche woorden : absurd, catapult, chirurg, club, conducteur, cultuur, supporter, viaduct, ... 4. in het achtervoegsel <i>-um</i> van ontleende woorden : al- bum, calcium, datum, studium, ...
	[y] 1. in open lettergrepen : nu, bruto, ruzie, ... 2. in gesloten lettergrepen vóór <i>-w</i> : ruw, sluw, ... [y:] vóór <i>-r</i> : muren, duren, ... [ə] 1. in : jullie, Jezus, hocus, pocus, notulen. 2. in plaatsnamen op <i>-um</i> , wanneer de klemtoon onmid- dellijk voorafgaat : Bussum, Gorkum, Dokkum, ... [u] in : acustiek, John Bull, jaguar, kursaal, talmud, ukase, Umlaut, yoghurt.
UI	[œi] in alle gevallen : lui, sluipen, tuinier, kruin, ... Soms [y] in : duivel en duizend, maar ook [œi].
UU	[y] in de meeste gevallen : minuut, fuut, kuun, ... [y:] vóór <i>-r</i> : duur, stuursch, buurt, ...
UY	[œi] in Nederlandsche familienamen : Huyghe, De Ruyter, ... [wi] in Fransche plaats- en familienamen : Huy, Durbuy, ...
V	[v] in de meeste gevallen : voor, vader, laven, ... [f] 1. in : veertig, vijftig, wanneer geen eenheden voorafgaan. 2. na <i>-d</i> , <i>-t</i> , <i>-g</i> , <i>-f</i> : loodverf, rechtvaardig, slagvaardig, afvaardigen, ... 3. na het voorvoegsel <i>ad-</i> in leenwoorden : advent, ad- vies, advocaat, ...
W	[w] in de meeste gevallen : water, waar, duwen, ... [v] in de woorden, die beginnen met <i>wt-</i> : wreken, wrok, wroeten, ... Wordt niet uitgesproken in : erwt, baljuw.
X	[ks] in de meeste gevallen : examiner, examen, ... [s] in de vreemde woorden met <i>x-</i> aan het begin (soms ook wel [ks]) : Xantippe, Xaverius, xylograaf, ... [z] in : Xerxes [zɛrk'sɛs].
Y	[i] in open lettergrepen : analyse, hygiëne, typisch, ... [ɪ] in gesloten lettergrepen : mysterie, symbool, systeem, ...
Z	[z] in de meeste gevallen : zuid, zadel, zoom, leuze, ... [s] 1. in de woorden : zestig, zeventig ; alsook in de samenstel- lingen : één en zestig, twee en zeventig, ... 2. na een medeklinker : langzaam, opzicht, bladzijde, uit- zicht, ...

(**zich**) uitspreken over. NIET : Zich over iets uitspreken. MAAR : *Uit-
 spraak doen* over iets.

uitstaans. NIET : Ik heb met hem geen uitstaans. MAAR : Ik heb met hem *niets te maken, niets uit te staan*.

uittreksel. NIET : Een uittreksel van een boek. MAAR : Een uittreksel *uit* een boek.

uitverkoop. NIET : uitverkoop. MAAR : *opruiming*. — NIET : Uitverkoop bij sterfgeval, bij uitbreiding van bedrijf. MAAR : *Opruiming wegens sterfgeval, wegens opheffing der zaak, ...*

uitvliegen. NIET : Tegen iemand uitvliegen. MAAR : Tegen iemand *uitvallen*.

uitzondering. NIET : Een uitzondering aan den regel. MAAR : Een uitzondering *op* den regel.

uitzonderlijk. Het gebruik van dit woord is zeer af te keuren. NIET : Uitzonderlijke gevallen. MAAR : *Bijzondere* gevallen. — NIET : Uitzonderlijk heeft hij nu eens gelijk. MAAR : *Bij uitzondering* heeft hij gelijk.

uur. NIET : Wat uur is het? MAAR : *Hoe laat* is het? — NIET : Wat uur hebt gij? MAAR : *Hoe laat* hebt gij het? — NIET : Het uur van Greenwich. MAAR : *Greenwich-tijd*. — NIET : Zomeruur. MAAR : *Zomertijd*. — LET WEL : *Te vier uur* (= stipt). *Om vier uur* (= ongeveer).

uw. Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

V

v of f aan 't einde van een woord. Zie : *MEDEKLINKER AAN 'T EINDE VAN EEN WOORD.

vacantie. NIET : In vacantie zijn of gaan. MAAR : *Met* vacantie zijn of gaan. Zie ook : *VERLOF.

vaders, vaderen. Zie : *MEERVOUD.

val. NIET : De val van den frank. MAAR : De *daling* van den frank.

valavond. NIET : In den valavond. MAAR : Bij *het vallen* van den avond. In den *vooravond*.

vallen. NIET : Hij is ziek gevallen. MAAR : Hij is ziek *geworden*.

valling. NIET : Ik heb een valling. MAAR : Ik heb een *verkoudheid*, of : Ik *ben verkouden*.

valsch. VALSCH wordt altijd met sch geschreven. 'Een *valsche* handteekening.' 'Hij speelde *valsch*.' Zie : *S EN SCH.

valsche beweging. NIET : Ik heb een valsche beweging gemaakt. MAAR : Ik heb een *verkeerde* beweging gemaakt.

van.

NIET :

A a n d e e l h o u d e r van een
vennootschap.

A f k o m s t i g van Frankrijk

Ik ben niet b a n g van u.

Te b e g i n n e n van 1 Januari.

Zijn b e n o e m i n g van korpo-
raal.

Hij was blij van ons te zien.

Een b o e k van geschiedenis.

Een c u r s u s van Duitsch.

Bij g e b r e k van ...

Het g e l u k van rijk te zijn.

Hij g e n i e t van zijn volle
pensioen.

G e v o l g d van ...

H a n d e l a a r van koffie.

V a n l a n g s om meer.

L e e r a a r van Engelsch.

Hij g e e f t l e s van Engelsch.

Hij l i j d t van maagkrampen,
van de jicht.

O p h o u d e n van werken.

Ik ben overlast van werk.

V a n p r i j s verminderen.

R e k e n i n g of r e k e n s c h a p
houden van iets.

S a m e n g e s t e l d zijn van ...

Een s c h r i j f b o e k van reke-
nen.

De slag van Waterloo.

T e v r e d e n zijn van iets of
iemand.

Een u i t t r e k s e l van ...

D e n p r i j s v e r m i n d e r e n van
... fr.

V e r t a l e n van het Fransch.

Ik v r e e s van te laat te komen.

Een stuk van een w a a r d e van
50 fr.

Als ik van u w a s .

Ik ben z e k e r van hem te zien.

M A A R :

A a n d e e l h o u d e r *in* een vennoot-
schap.

A f k o m s t i g *uit* Frankrijk (= land of
streek). W E L : Afkomstig zijn
van Antwerpen (= plaats).

Ik ben niet bang *voor* u.

Te beginnen *met* 1 Januari, met in-
gang van ..., van 1 Januari af.

Zijn benoeming *tot*, of *als* korporaal.

Hij was blij ons te zien.

Een boek *over* geschiedenis, of : een
geschiedenisboek.

Een cursus *in* het Duitsch.

Bij gebrek *aan* ...

Het geluk rijk te zijn.

Hij geniet zijn volle pensioen.

Gevolgd *door* ...

Handelaar *in* koffie.

Hoe langer *hoe* meer.

Leeraar *in* het Engelsch.

Hij geeft les *in* het Engelsch.

Hij lijdt *aan* maagkrampen,
aan de jicht.

Ophouden *met* werken.

Ik ben overlast *met* werk.

In prijs verminderen.

Rekening houden *met* iets.

Zie : *REKENSCHAP.

Samengesteld zijn *uit* ...

Een schrijfboek *voor* rekenen.

De slag *bij* Waterloo.

Tevreden zijn *met* iets, *over* iemand.

Een uittreksel *uit* ...

Den prijs verminderen *met* ... fr.

Vertalen *uit* het Fransch.

Ik vrees te laat te komen.

Een stuk *ter* waarde van 50 fr.

Als ik u was...

Ik ben zeker hem te zien.

vanaf. NIET : Vanaf het begin ; Prijzen vanaf 50 fr. MAAR : Van het begin *af* ; Prijzen 50 fr. *en hooger*.

vanher. NIET : Ge moet vanher beginnen. MAAR : Ge moet *opnieuw* beginnen.

vanuit. NIET : Vanuit deze stad. MAAR : Van deze stad *uit*.

vanzelfs. NIET : vanzelfs. MAAR : vanzelf.

varen. NIET : Het zal hem varen. MAAR : Het zal hem *vreemd voorkomen*.

vast voorzetsel. Een vast voorzetsel is een voorzetsel, dat door de betekenis van het werkwoord of van het bijvoeglijk voornaamwoord wordt vereischt en met dit laatste één uitdrukking vormt. 'Hij volhardde *in* den strijd.' 'Hij heeft recht *op* onzen eerbied.'

Een lijst van vaste voorzetsels vindt men onder *VOORZETSELS.

veel. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

veil, vijl. Zie : *IJ OF EI.

velo. NIET : velo. MAAR : *fiets of rijwiel*. — NIET : veloweg. MAAR : *fietspad, fietsweg*.

veranderen. NIET : Van trein of tram veranderen. MAAR : *Overstappen*.

verarmoeden. NIET : verarmoeden. MAAR : *verarmen*.

verbeelden. NIET : Zich verbeelden. MAAR : Zich *inbeelden*.

verbinding. NIET : Een verbinding op de tram vragen. MAAR : Een *overstapje* of *overstapkaartje* vragen.

verbindingsletters. Vaak worden de deelen van samengestelde zelfstandige naamwoorden door tusschenletters (-s-, -e-, -en-, -er-) verbonden : vredespaleis, eikeboom, vorstenkroon, kinderjaren, ...

Vaste regels kunnen niet opgegeven worden, alleen eenige wenken :

1. -e- en -(e)n- dienen vooral als welluidendheidsletter, meestal vóór een klinker, een tweeklank of -h : pereboom, duiven*e*, ...
2. -en- kan ook een meervoudsteeken zijn : paardenstal = stal voor paar*den* ; paardestal = stal voor één paard.
3. -en- is soms ook het teeken van een genitief enkelvoud : menschenzoon, naastenliefde, ...
4. -er- is de uitgang van een verouderden meervoudsvorm : kinderjaren, hoenderhok, ...
5. -s- kan voorkomen als teeken van een genitief enkelvoud of van het meervoud : dorpsklok, jongensschool, stadsschouwburg, ...

Voor moeilijke gevallen, zie : *SPELLING.

verblijven. Zie : *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.

verbranden. NIET : Ik heb mijn vinger verbrand. MAAR : Ik heb mijn vinger *gebrand*.

verbreking. NIET : In verbreking gaan. MAAR : In *cassatie* gaan. — NIET : Verbrekingshof. MAAR : *Hof van Cassatie*.

verdiep. NIET : Een huis met drie verdiepen. MAAR : Een huis met drie *verdiepingen* : de benedenverdieping en de bovenverdiepingen (de eerste en de tweede bovenverdieping).

verdubbelen. NIET : Hij moest deze klas verdubbelen. MAAR : Hij moest in deze klas *blijven zitten*, of : Hij moest deze klas *doubleeren*, of : Hij moest deze klas *overdoen*.

verduiken. NIET : Iets verduiken. MAAR : Iets *verbergen*. — NIET : Iets verdoken houden. MAAR : Iets *verborgen* houden, *geheimhouden*.

verduurzaamd. Zie : *DUURZAAM.

verdwalen. NIET : Hij verdwaalde zich in het bosch. MAAR : Hij *verdwaalde* in het bosch.

veren, veeren. Zie : *E OF EE.

vergaderen. NIET : Zij vergaderden zich vandaag. MAAR : Zij *vergaderden* vandaag.

vergeefs, vergeefs. VERGEEFS = bijwoord, wordt altijd met -s geschreven. 'Vergeefs werken.' 'Alles te *vergeefs*.' — VERGEEFSCH = bijvoeglijk naamwoord, altijd met -sch. 'Vergeefsche moeite.' Zie : *S OF SCH.

vergelijken. NIET : Iets vergelijken aan iets anders. MAAR : Iets vergelijken *met* iets anders.

vergelijkingen. Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

vergeten. Zie : *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.

vergrootende trap. Zie : *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

verheffen. NIET : Een gebouw of een berg verheft zich... MAAR : Een gebouw of een berg *staat* ...

verhoogen van klas. NIET : Hij is verhoogd van klas. MAAR : Hij is *een klas verhoogd*, of : Hij is (naar een hogere klas) *overgegaan*.

verkiezen. NIET : Iets verkiezen aan iets anders. MAAR : Iets verkiezen *boven* iets anders.

verklaren. NIET : Dat verklaart zich gemakkelijk. MAAR : Dat *is gemakkelijk te verklaren*.

verkleefde vriend. Niet : Uw verkleefde vriend. MAAR : Uw *toegenegen* vriend.

verkleinwoorden. Verkleinwoorden worden gevormd met de achtervoegsels -je of -ke(n). paardje, straatje, vensterke(n), moederke(n), ...

OPMERKINGEN.

1. De zelfstandige naamwoorden waarvan de klinker lang wordt in het meervoud, hebben soms een langen klank in het verkleinwoord : blad - blaadje ; pad - paadje ; gat - gaatje ; schip - schepje ; lot - lootje ; vat - vaatje, ...

2. Tusschen het grondwoord en het achtervoegsel komen dikwijls overgangsklanken voor:

De uitgang wordt *-tje* wanneer het woord eindigt op een klinker, op een tweeklank of op *-w*. De klinkers *a, o, u* worden verdubbeld: *zootje, partijtje, vrouwtje, ... papaatje, strootje, parapluutje*. — Ook wanneer het woord eindigt op *-l, -n, -r*, voorafgegaan, door een tweeklank, een langen of een doffen klinker: *kleintje, ezeltje, haantje, kevertje, ...*

De uitgang wordt *-etje*, wanneer het grondwoord eindigt op *-l, -m, -n, -r, -ng*, voorafgegaan door een korten klinker: *balletje, kammetje, kannetje, karretje, dingetje, ...*

De uitgang wordt *-pje*, na *-m*- voorafgegaan door een langen of een doffen klinker, een tweeklank of een medeklinker: *boompje, bezempje, rijmpje, zwempje, ...*

3. De zelfstandige naamwoorden op *-ing* veranderen *-g* in *-k*, wanneer *-ing* in een toonlooze lettergreep voorkomt: koning - koninkje; paling - palinkje. — Maar: ring - ringetje, wandeling - wandelingetje.

4. *-(l)ijn* en *-kijn* worden wel eens gebezigd door dichters: vogelijf, kindekijn, mannekijn, ...

Zie: *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

verkortingen.

A

a. = are (100 m²).
a = aan of tegen.
A. of A^o = Anno (= in het jaar).
a. b. = als boven.
a. b. s. s. = aan boord van het stoomschip.
A. D. = Anno Domini (= in het jaar onzes Heeren).
a. d. = aan de.
a. d. z. = als daar zijn.
afk. = afkorting(en).
afl. = aflevering.
a. h. = aan het.
a. h. w. = als het ware.
a. i. = ad interim (= bij tusschentijd).
al. = alineä.

alt. = altitudo (= hoogte).
a. m. = ante meridiem (= vóór den middag).
amp. = ampère.
A. N. V. = Algemeen Nederl. Verbond.
art. = artikel.
a. s. of as. = aanstaande.
a. u. b. = als 't u beleeft.
A. V. = Algemeene Voorschriften.
a. v. = als voren.
A. V. R. O. = Algemeene Vereniging van Radio-Omroep.

B

Bar. of B^o = baron.
b. b. = bakboord; bankbiljet.
b. d. z. = boven den zeespiegel.
B. I. B. = bank voor internationale betalingen.
bijl. = bijlagen.
bijz. = bijzonder.
B. L. O. = Bijzonder Lager Onderwijs.
blz. = bladzijde.
B. R. T. = Bruto-Register-Ton (= 2,83 m³).
B. S. M. = Belgische Spoorwegmaats.
B. T. A. = Belgisch Telegraaf Agentschap.

b.v. of bijv. = bij-
voorbeeld.
B. V. e. V. = behou-
dens vergissingen en
verzuimen.
B. V. e. W. = behou-
dens vergissingen
en weglatingen.
B. W. = Burgerlijk
Wetboek.
br. fr. = brieven fran-
co.

C

C = 100, als Ro-
meinsch cijfer.
C. = Celsius (thermo-
meterschaal.)
ca. = centiare.
ca. = *circa*, ongeveer
c. a. = *cum annexis*,
met het bijbehoo-
rende.
carg. = cargadoor.
cert. = certificaat.
cf. = *conferatur*, men
vergelijke.
cg. = centigram.
cie = *compagnie*, ven-
nootschap, han-
delsvereeniging.
c. i. f. = *cost, insu-
rance freight*, kost
assurantie en
vracht inbegrep.
cl. = centiliter.
cm. = centimeter.
cm² = vierkante cen-
timeter.
cm³ = kubieke centi-
meter.
c. o. = *care of*, te be-
zorgen door..., per
adres (op brieven)
Co. of Comp. = *com-
pagnon*, vennoot,
handelsgenoot ;

compagnie, ven-
nootschap, han-
delsvereeniging.
c. o. d. = *cash on de-
livery*, levering
onder rembours.
crt. = courant.
c. s. q. n. = *conditio
sine qua non*, de
noodzakelijke
voorwaarde.
ct. of cts. = cent, cents.
ctm. = centiem.
ctr. = centenaar (100
kg.).
cwt. = *hundredweight*
centenaar = 112
Eng. ponden, $\pm$
50 kg.

D

D = 500, als romeinsch
cijfer.
dag. = decagram.
dam. = decameter.
dat. = datum.
d. a. v. = daaraanvol-
gend.
d. d. = *de dato*, van
den zooveelsten
dag der maand.
deb., Dt. = debet
debent.
dg. = decigram
dgl. = dergelijke.
Dhr. = de Heer.
d. i. = dat is.
dien. (dn.) = dien aar.
Dir.-gen. = Direc-
teur-generaal.
dal. = decaliter.
dl. = deciliter.
dam². vierkante de-
cameter.
dm. = decimeter.
dm². = vierkante de-
cimeter.

dm³. = kubieke deci-
meter.
do. = dito.
Dr. = doctor.
dr. = dienaar.
Drs. = *doctorandus*.
ds. = decistere.
dv. = dienstvaardig.
D. V. = *Deo volente*
(als 't God belijft)
dw. = dienstwillig.
d. w. z. = dat wil zeg-
gen.

E

e. a. = en andere(n).
e. d. = en dergelijke.
E. of Ed. = Edele.
Eerw. = Eerwaarde.
E. H. = Eerwaarde
Heer.
E.E. H.H. = Eer-
waarde Heeren.
e. k. = eerstkomende.
e. m. a. — en meer
andere(n).
enz. = en zoo voort.
e. o. of ex. off. = *ex
officio*, ambtshal-
ve.
e.v. = eerstvolgen-
de.
ex. = exemplaar.
exx. = exemplaren.
Exc. = Excellentie.

F

F. = Fahrenheit(ther-
mometerschaal).
f. of fl. = florijn.
f. o. b. = *free on board*
(Eng.), vrij aan
boord.
fol. of Fo. = folio, of
bladzijde.
fr. = frank.

f. = franco, vrachtfrij.
F. s. = *faire suivre*; nazenden.

G

g. = gram.
G. d. u. = geheel de uwe.
Gebr. = gebroeders.
get. = geteekend.
Gez. = gezusters.
g. g. d. = grootste gemeene deeler.
gld. = gulden.
g. v. = goed voor.

H

H. = heilige.
ha. = hectare.
hg. = hectogram.
HH. = Heeren.
HH. MM. = Hunne Majesteiten.
H. K. H. = Hare Koninklijke Hoogh.
hl. = hectoliter.
hm. = hectometer.
hm². = vierkante hectometer.
H. M. = Hare Majesteit.
H. P. = *horse power* (Eng.), paardenkracht.
Hr. = (de) Heer.
hs. of ms. = handschrift.
h. t. l. = hier telande.

I

I = 1, als Romeinsch cijfer.
ib. of ibid. = *ibidem*, aldaar, op dezelfde plaats.

i. c. = *in casu*, in dit geval.
id. = *idem*, dezelfde hetzelfde.
i. e. = *id est*, dit is.
i. e. w. = in één woord.
incl. = ingesloten.
int. of intr. = interrest
inz. = inzonderheid.
it. = *item*, insgelijks.
i. v. = *in voce*, op dat woord.

J

J. C. = Jezus Christus.
ig. of jrg. = jaargang.
jl. = jongstleden.
jr. = *junior*, de jongere.

K

kar. = karaat.
K. B. = Koninklijk Besluit.
kg. = kilogram.
K. G. V. = kleinste gemeen veelvoud.
km. = kilometer.
km². = vierkante kilometer.
K. W. U. = kilowattuur

L

L = 50, als Rom. cijfer.
l. = liter.
l. = lees.
l. c. = *loco citato*, op de aangehaalde plaats.
ll. — laatstleden.
L. O. — lager onderwijs.

L. S. = *Lectori Salutem*; den lezer heil.
Ltd. = *limited* (Eng.) beperkt.
L. W. = Let wel.

M

M = 1000, als Rom. cijfer.
M. = Mijnheer.
m. = meter.
m² = vierkante met.
m³ = kubieke meter.
m. a. w. = met andere woorden.
m. d. = mijns dunkens ook: Met deelneming.
Mej. = Mejuffrouw.
M. E. T. = Midden Europ. Tijd.
Mevr. = Mevrouw.
mgr. = milligr.
m. g. = met gelukwensen.
m. gr. = met groeten.
Mgr. = Monseigneur.
m. i. = mijns inziens.
Mij. = Maatschappij.
mm. = milliliter.
MM. = Mijne Heeren
mm² = vierkante millimeter.
mm³ = kubieke millimeter.
m. m. = *mutatis mutandis*, met de noodige veranderingen.
M. O. = middelbaar onderwijs.
Mr. = Meester in de rechten.
m. r. = met rouwbeklag.
ms. = manuscript.

N	P	S
N. = noord, noorden. n. a. v. = naar aanleiding van. N. B. = <i>Nota bene</i> , let wel. N. B(r). = noorderbreedte. n. C. = na Christus. nl. = namelijk. N.-O. = noord-oost. No. of Nr. = <i>numero</i> , nummer. NSDAP. = <i>Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei</i> . Nto. = netto. N. V. = naamlooze vennootschap. N.-W. = noordwest(en)	p. of pag. = <i>pagina</i> , bladzijde. p. a. of p/a. = per adres (op brieven). pct. = <i>percent</i> , ten honderd. P. K. — paarde(n)-kracht. p. m. = <i>plus minus</i> , ongeveer. p. m. = <i>post meridiem</i> , na den middag. P. M. = <i>pro memoria</i> , ter herinnering. P. O. = op bevel, op last van. p. p. = bij volmacht. Prof. = <i>professor</i> , hoogleeraar. P. S. = <i>postscriptum</i> , naschrift (onder een brief). p. st. = pond sterling. P. T. T. = Post, Telefoon, Telegraaf.	s. = stere. s. g. = soortgelijk gewicht. S. O. S. = het radiotelegraphisch sein voor in nood verkeerende schepen. sr. = <i>senior</i> , de oudere. s.s. = stoomschip. s.s.t.t. of ss. tt. = <i>Salvis suis titulis</i> , met voorbehoud van titels. St. = Sint. s. v. p. = <i>s'il vous plait</i> , als 't u belieft.
O	Q	T
O. = oost, oosten. o. a. = onder andere(n) o.d. = onze's dunkens. o. i. = onze's inziens. O. K. = [o : ke :] (Amerik). <i>all correct</i> , in orde. O. L. = oosterlengte. O. L. H. = Onze Lieve Heer. O. L. O. = Openbaar lager onderwijs. O. L. V. = Onze Lieve Vrouw. o. m. = onder meer. O. M. O. = officieel (openbaar) middelbaar onderwijs. o/o = percent, ten honderd. o/oo = per duizend.	q. e. = <i>quod est</i> , hetgeen beteekent. Q. E. D. — <i>quod erat demonstrandum</i> , hetgeen te bewijzen was.	T. = tarra. t. a. p. = ter aangehaalde (of aangevozen) plaatse. tel. = telefoon. t. l. = ten laatste. t.m. = tot en met. t. o. v. = ten opzichte van. t.t. of tt. = <i>totus tuus</i> , geheel de uwe. t. w. = te weten.
	R	U
	R. = Réaumur (thermometerschaal). r. = <i>radius</i> , straal. (van een cirkel). rab. = korting. resp. = respectievelijk. R. P. = <i>réponse payée</i> , antwoord betaald (op telegram).	UEd. = UEdele, Uwe Edelheid. Ult. = <i>ultimo</i> , den laatsten dag (van de maand). U. S. A. = <i>United States of America</i> , Ver. Staten van N.-Amerika.

V	W	
V = 5, als Romeinsch cijfer.	W. = west of westen.	Z.Exc. = Zijne Excellentie.
vb. = voorbeeld.	W. C. = watercloset.	Z. Em. = Zijne Eminentie.
v. b. = van boven.	wd. = waarnemend.	Zg. = zaliger gedachtenis.
v. C. = vóór Christus.	Wd. = weduwe.	zgn. = zoogenaamd.
v. d. of v/d. = van de(n).	w. g. = was geteekend (op afschriften).	Z. H. = Zijne Heiligheid (titel van d. Paus).
vgl. = vergelijk.	W.-L. = westerlengte.	= Zijne Hoogheid (titel van prins).
v. h. of v/h. = voorheen.	wn. = waarnemend.	z. i. = zijns inziens.
v. l. n. r. = van links naar rechts.	W. v. K. = Wetboek van Koophandel.	Z. K. H. = Zijne Koninklijke Hoogh.
v.m. = voormiddag.	X	Z. M. = Zijne Majesteit.
V. N. V. = Vlaamsch Nationaal Verbond.	X = 10, als Romeinsch cijfer.	Z.-O. — zuidoost(en).
v. o. = van onderen.	Z	Z. o. (z.) = zie ommezijde.
Vol. = volume.	Z. = zuid, zuiden.	z. t. = zonder titels, d. i. met weglating van titels (op adressen).
v.v. = <i>vice-versa</i> , heen en terug.	z. a. = zie aldaar.	Z.-W. = zuidwest(en).
v.v. = en volgende.	Z. B. = zuiderbreedte	
	Z.D. = Zijne Doorluchtigheid.	
	z. d. = zijns dunkens.	
verleden deelwoord. Zie : *NAAMWOORDELIJKE VORMEN.		
Vormen van het verleden deelwoord :		
a. <i>Zwakke werkwoorden</i> : <i>ge-</i> + stam + <i>-d</i> of <i>-t</i> . — Het verleden deelwoord gaat uit op <i>-t</i> , wanneer de onvoltooid verleden tijd <i>-le</i> neemt, en op <i>-d</i> , wanneer de onvoltooid verleden tijd <i>-de</i> neemt. Gelasten : <i>gelast</i> ; lossen : <i>gelost</i> ; mikken : <i>gemikt</i> ; antwoorden : <i>geantwoord</i> ; leven : <i>geleefd</i> ; vreezen : <i>gevreesd</i> . Wanneer ge twijfelt of een verleden deelwoord uitgaat op <i>-d</i> of <i>-t</i> , verleng het woord door toevoeging van <i>-e</i> .		
b. <i>Sterke werkwoorden.</i> Zie lijst onder : *STERKE WERKWOORDEN.		
OPM. In zekere gevallen valt het voorvoegsel <i>ge-</i> weg. (Zie : *SAMENGESTELDE WERKWOORDEN).		
verleidend. NIET : Een verleidende blik. MAAR : Een <i>verleidelijke</i> of <i>betooverende</i> blik.		
verliefd zijn. NIET : Verliefd zijn in. MAAR : Verliefd zijn <i>op</i> .		
verliezen. NIET : Zich in veronderstellingen verliezen. MAAR : Zich in veronderstellingen <i>verdiepen</i> . — NIET : Verliezen ondergaan. MAAR : Verliezen <i>tijden</i> . — NIET : Ik ben mijn potlood verloren. MAAR : Ik heb mijn potlood verloren, of : Ik <i>ben</i> mijn potlood <i>kwijt</i> .		

verlof. NIET : Het groot verlof. MAAR : De *grootte vacantie*. — NIET : In verlof zijn of gaan. MAAR : *Met* verlof zijn of gaan. — Zie ook : *VACANTIE.

vermaak. NIET : Vermaak in iets nemen. MAAR : Vermaak in iets hebben, vinden of scheppen.

vermaken. NIET : Een wond vermaken. MAAR : Een wonde *verbinden, omzwachtelen*.

vermeiden, vermijden. Zie : *IJ OF EI.

vermenigvuldigen. NIET : Vermenigvuldigen door. MAAR : Vermenigvuldigen *met*.

vermoeden. NIET : Iemand van iets vermoeden. MAAR : Iemand van iets *verdenken*.

vernalatigen. NIET : Vernalatigen. MAAR : *verwaarloozen, veronachtzamen*.

vernietigen. NIET : Deze prijslijst vernietigt de vorige. MAAR : Door deze prijslijst *vervalt* de vorige.

veroordeelen. NIET : De dokter heeft de zieke veroordeeld. MAAR : De dokter heeft de zieke *opgegeven*.

veropenbaren. NIET : Iets veropenbaren. MAAR : Iets *openbaren*.

verplichtende. NIET : Verplichtende vakken. MAAR : *Verplichte* vakken.

verrechtvaardigen. NIET : Zijn gedrag verrechtvaardigen. MAAR : Zijn gedrag *rechtvaardigen*.

versch. VERSCH wordt altijd met -SCH geschreven. 'Versche eieren.' 'Dat ligt nog *versch* in het geheugen.' Zie : *S EN SCH.

verscheidene. Zie : *ONBEPAALED VOORNAAMWOORDEN.

verschijnen. NIET : Dat boek komt te verschijnen. MAAR : Dat boek is *pas verschenen*.

verschijning. NIET : Hij deed zijn eerste verschijning in de Kamer. MAAR : Hij verscheen heden *voor de eerste maal* in de Kamer.

verschil, geschil. Zie : *GESCHIL.

verschillen. NIET : Dat kan me niet verschillen. MAAR : Dat kan me niet *schelen*.

verschillige. NIET : verschillige. MAAR : *verschillende*.

verschuld. NIET : Hij is duizend frank verschuld. MAAR : Hij is duizend frank *verschuldigd*.

verslaan. NIET : Het varken versloeg 30 kilo. MAAR : Het varken *verminderde* 20 kilo *in gewicht door het slachten*.

- verslagen.** NIET : Den vijand verslagen. MAAR : Den vijand *verslaan*.
- verslechteren.** NIET : De toestanden verslechteren. MAAR : De toestanden *verergeren*.
- versmachten.** NIET : Door den rook versmachten. MAAR : Door den rook *verstikken*. (VERSMACHTEN = kwijnen, lijden, treuren).
- versmo(o)ren.** NIET : versmo(o)ren. MAAR : *verdrinken*.
- verspelen.** NIET : Zijn tijd verspelen. MAAR : Zijn tijd *verspillen*.
- verstaan.** NIET : Dat verstaat zich. MAAR : Dat *laat zich verstaan*, of : Dat *spreekt vanzelf*.
- verstorvene.** NIET : De verstorvene. MAAR : De *gestorvene*, de *overledene*.
- versteven.** NIET : Ik ben versteven van de koude. MAAR : Ik ben *verstijfd* van de koude.
- vertalen.** NIET : Iets vertalen van het Fransch. MAAR : Iets vertalen *uit* het Fransch.
- vertoog.** NIET : Het was een zonderling *vertoog*. MAAR : Het was een zonderling *schouwspel*.
- vertrouwd, betrouwbaar.** Een VERTROUWD bediende = op wien men zich verlaten kan, die op de hoogte is. Een BETROUWBARE bediende = vertrouwd kunnende worden, eerlijk. Een BETROUWBAAR bericht = geloofwaardig.
- vertrouwelijke vormen.** Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN, *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN, *ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD, *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.
- vertrouwen.** NIET : Hij vertrouwde zich op ons. MAAR : Hij *vertrouwde* ons, of : op ons.
- verruit.** NIET : Hij is verruit de beste. MAAR : Hij is *verweg* de beste.
- vervoegen.** NIET : Iemand vervoegen. MAAR : *Zich bij* iemand vervoegen. Weer bij iemand *komen*. Iemand *achternagaan*.
- vervoeging van het werkwoord.** Een werkwoord geregeld naar *wijzen, tijden* en *personen* opzeggen of schrijven, heet men het werkwoord « vervoegen ».

Naar de manier, waarop ze vervoegd worden, verdeelt men de werkwoorden in : a) ZWAKKE WERKWOORDEN ; b) STERKE WERKWOORDEN ; c) ONREGELMATIGE WERKWOORDEN ; d) GEMENGDE WERKWOORDEN. (Zie onder deze woorden).

Zie ook : *PERSOONSVORMEN, *NAAMWOORDELIJKE VORMEN, *VORMEN, *WIJZEN, *TIJDEN, *PERSOON, *GETAL, *STAM.

N A A M W O O R D E L I J K E V O R M E N .				
ONBEPAA- DE WIJS	ZIJN OF WEZEN	HEBBEN	WERKEN (ZWAK)	VINDEN (STERK)
ONVOLTOOID TEGENW. DEELWOORD.	zijnde wezend(e)	hebbend(e)	werk end(e)	vind end(e)
VOLTOOID TEGENW. DEELWOORD.	geweest zijnde	gehad hebben- d(e)	gewerkt heb- bend(e)	gevonden heb- bend(e)
VERLEDEN DEELWOORD.	geweest	gehad	ge werk t	ge vond en
A A N T O O N E N D E W I J S .				
ONVOLTOOID TEGENW. TIJD.	ik ben gij zijt hij is wij zijn gij zijt zij zijn	ik heb gij hebt hij heeft wij hebben gij hebt zij hebben	ik werk gij werk t hij werk t wij werk en gij werk t zij werk en	ik vind gij vind t hij vind t wij vind en gij vind t zij vind en
ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.	ik was gij waart hij was wij waren gij waart zij waren	ik had gij hadt hij had wij hadden gij hadt zij hadden	ik werk te gij werk te(t) hij werk te wij werk ten gij werk te(t) zij werk ten	ik vond gij vond t hij vond wij vond en gij vond t zij vond en
VOLTOOID TEGENW. T.	ik ben geweest enz.	ik heb gehad enz.	ik heb gewerkt enz.	ik heb gevon- den enz.
VOLTOOID VERLEDEN T.	ik was geweest enz.	ik had gehad enz.	ik had gewerkt enz.	ik had gevon- den enz.
ONVOLTOOID TOEKOMEN- DE TIJD.	ik zal zijn gij zult zijn hij zal zijn wij zullen zijn gij zult zijn zij zullen zijn	ik zal hebben gij zult hebben hij zal hebben wij zullen » gij zult » zij zullen »	ik zal werken gij zult » hij zal » wij zullen » gij zult » zij zullen »	ik zal vinden gij zult » hij zal » wij zullen » gij zult » zij zullen »
VOLTOOID TOEKOMEN- DE TIJD.	ik zal geweest zijn enz.	ik zal gehad hebben enz.	ik zal gewerkt hebben enz.	ik zal gevon- den hebben enz.

VOORWAARDELIJKE WIJS.				
ONVOLTOOI- DE TIJD.	ik zou zijn gij zoudt zijn hij zou zijn wij zouden zijn gij zoudt zijn zij zouden zijn	ik zou hebben gij zoudt » hij zou » wij zouden » gij zoudt » zij zouden »	ik zou werken gij zoudt » hij zou » wij zouden » gij zoudt » zij zouden »	ik zou vinden gij zoudt » hij zou » wij zouden » gij zoudt » zij zouden »
VOLTOOIDE TIJD.	ik zou geweest zijn enz.	ik zou gehad hebben enz.	ik zou gewerkt hebben enz.	ik zou gevon- den hebben enz.
GEBIEDENDE WIJS.				
2 ^e pers. enk. 2 ^e pers. mv. Bel. vorm.	wees, zij weest, zijt weest u	heb hebt hebt u	werk werk t werk t u	vind vind t vind t u
AANVOEGENDE WIJS.				
ONVOLTOOID TEGENW. TIJD.	ik zij (weze) gij zijt (wezet) hij zij (weze) wij zijn (wezen) gij zijt (wezet) zij zijn (wezen)	ik hebbe gij hebbet hij hebbe wij hebben gij hebbet zij hebben	ik werk e gij werk et hij werk e wij werk en gij werk et zij werk en	ik vind e gij vind et hij vind e wij vind en gij vind et zij vind en
ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.	ik ware gij waret hij ware wij waren gij waret zij waren	ik hadde gij haddet hij hadde wij hadden gij haddet zij hadden	ik werk te gij werk tet hij werk te wij werk ten gij werk tet zij werk ten	ik vond e gij vond et hij vond e wij vond en gij vond et zij vond en
VOLTOOID TEGENW. TIJD.	ik zij geweest enz.	ik hebbe gehad enz.	ik hebbe ge- werkt enz.	ik hebbe gevon- den enz.
VOLTOOID VERLEDEN TIJD.	ik ware geweest enz.	ik hadde gehad enz.	ik hadde ge- werkt enz.	ik hadde ge- vonden enz.

OPM. 1. Voor het gebruik van HEBBEN of ZIJN in de voltooiden tijden,
zie : *HEBBER.

2. Het verleden deelwoord gaat uit op -D of -T. (Zie : *VERLEDEN
DEELWOORD).

- vervullen.** NIET : Een belofte vervullen. MAAR : Een belofte *houden*, *nakomen* of : *gestand doen*. — WEL : Een plicht *vervullen*.
- verwachten.** NIET : Dat had hij zich niet verwacht, of : Daaraan had hij zich niet verwacht. MAAR : Dat had hij niet *verwacht* of *gedacht*.
- verwarmd.** NIET : Verwarnde koffie. MAAR : *Warmgemaakte* koffie. — NIET : Verwarnde kost. MAAR : *Opgewarmde* kost.
- verweiden, verwijden.** Zie : *IJ OF EI.
- verweren, verweeren.** Zie : *E OF EE.
- verwonderen.** NIET : Ik verwonder me u hier te zien. MAAR : *Het verwondert me* u hier te zien.
- verzaken.** NIET : Aan iets verzaken. MAAR : *Iets* verzaken.
- verzamelnaam.** Zie : *ZELFSTANDIGE NAAMWOORDEN, *OVEREENKOMST VAN ONDERWERP EN GEZEGDE.
- verzocht zijn.** NIET : Gij zijt verzocht. MAAR : Gij *wordt* verzocht. Zie : *WORDEN.
- verzot.** NIET : Hij is verzot op chocolade. MAAR : Hij is *tuk* op chocolade.
- vest.** NIET : vest voor *jas*. Een vest is een manskledingstuk zonder mouwen, dat onder de jas gedragen wordt.
- vieren, herdenken.** Zie : *HERDENKEN.
- vies** = walgelijk, gemeen. NIET : Wat een *vieze* kerel. MAAR : Wat een *vreemde* of *rare* kerel. — NIET : Vies gezind zijn. MAAR : *Slecht* gezind zijn.
- vijs.** NIET : vijs. MAAR : *schroef*. Ook : *schroevendraaier*.
- vinden.** NIET : Iemand gaan vinden, of : komen vinden. MAAR : Iemand gaan, of komen *bezoeken*, of *opzoeken*.
- vinger.** NIET : Hij heeft zijn vinger in zijn oog gestoken. MAAR : Hij heeft *een flater* begaan.
- vleien, vlijen.** Zie : *IJ OF EI.
- vloer.** NIET : vloer of floor, voor *fluweel*. 'Een *fluweelen* broek.'
- vlucht.** NIET : De dief is op vlucht. MAAR : De dief is op *de* vlucht.
- vocaal.** Zie : *KLINKER.
- voege.** NIET : Een wet is in voege. MAAR : Een wet is *van kracht*, *in werking*. — NIET : Een spel is in voege. MAAR : Een spel is *in zwang*, *in gebruik*.
- voegwoorden.** Voegwoorden zijn woorden, die zinnen of gelijksoortige deelen van zinnen verbinden.
Men verdeelt de voegwoorden in twee groepen : de nevenschikkende en de onderschikkende.

- A. DE NEVENSCHIKKENDE VOEGWOORDEN verbinden nevenschikte zinnen of zinsdeelen. De voornaamste zijn : *en, doch, noch, maar, of, ofwel, want, welnu, of... of..., noch... noch....* 'Jan speelt, maar Pieter werkt.' 'Ik heb *noch* pen, *noch* potlood.'

Na de volgende nevenschikkende voegwoorden gebruikt men de omzetting, d.i. het werkwoord wordt vóór het onderwerp geplaatst : *althans, bijgevolg, bovendien, daarbij, daarenboven, daarom, dan, dus, eveneens, evenwel, immers, namelijk, nicttemin, nochtans, ook, toch, verder.*

- B. DE ONDERSCHIKKENDE VOEGWOORDEN verbinden alleen ondergeschikte bijzinnen (geen zinsdeelen!). 'Hij sprak *alsof* hij er niets van kende.'

De meest gebruikte onderschikkende voegwoorden zijn :

1. voegwoorden van plaats : *vanwaar, waar, waarheen, ...*
2. voegwoorden van tijd : *als, indien, nadat, sedert, sinds, toen, terwijl, vooraleer, voordat, wanneer, zoodra, ...*
3. voegwoorden van beperking : *alsof, behalve dat, voor zoover, naarmate, in zoover, ...*
4. voegwoorden van voorwaarde : *als, indien, mits, tenzij, tenware, wanneer, zoo, ...*
5. voegwoorden van toegeving : *al, hoewel, alhoewel, niettegenstaande, ofschoon, ...*
6. voegwoorden van reden : *aangezien, daar, doordat, doordien, omdat, vermits, wijl, ten einde, waarom, ...*
7. voegwoorden van vergelijking : *als, of, alsof, dan, evenals, gelijk, zooals, ...*
8. voegwoorden van doel : *opdat, ten einde, zoodat, ...*

Te vermijden fouten :

NIET :

MAAR :

Te meer dat ...	Te meer <i>daar (omdat)</i> ...
Op het oogenblik dat ...	Op het oogenblik <i>toen</i> ...
Van het oogenblik dat ...	<i>Als (indien)</i> u dit zegt, moet het zoo zijn.
Van het oogenblik dat u het verlangt.	<i>Aangezien</i> u het verlangt.
Iedermaal dat...	<i>Telkens (telkenmale)</i> als ..., of : Zoo dikwijls als ...
Mijn tijd is te kostbaar om ...	Mijn tijd is te kostbaar, <i>dan dat</i> ik die besteden zou om ...
Aangezien dat ...	<i>Overwogen</i> dat...

voegwoordelijke bijwoorden. Voegwoordelijke bijwoorden zijn bijwoorden, die tevens als verbindingsmiddel van twee nevenschikte zinnen dienst doen. Ze zijn van echte voegwoorden te onderscheiden, doordat men ze van plaats kan veranderen, hetgeen met echte voegwoorden niet mogelijk is. De voornaamste zijn : *bovendien, dus, ook, daarenlegen,*

althans, daarom, eveneens, niettemin, bijgevolg, evenwel, daarbij, namelijk, immers, daarenboven, toch, echter, e.a. 'Was het weer slecht, *toch* heeft het niet geregend' (het heeft *toch* niet geregend). 'Hij heeft zijn les niet geleerd, *bovendien* heeft hij zijn huiswerk niet gemaakt.' (hij heeft *bovendien* zijn huiswerk niet gemaakt.)

voegwoorden bij vergelijkingen. Zie: *TRAPPEN VAN VERGELIJKING.

voet. NIET: Voet bij stek houden. MAAR: Voet bij *stuk* houden.

voeten. NIET: Hij viel, of hij wierp zich aan mijn voeten. MAAR: Hij viel *me te voet*.

voetstappen aanwenden. NIET: Voetstappen aanwenden. MAAR: *Stappen doen, pogingen aanwenden.*

vogels rooven. NIET: Vogels rooven. MAAR: *Vogelnesten uithalen.* — NIET: Een vogelroover. MAAR: Een *nestjesuithaler*.

voiture. NIET: voiture. MAAR: *rijtuig of wagen* (voor auto).

volgen. Zie: *HEBBEN OF ZIJN IN DE SAMENGESTELDE TIJDEN.

volkomen. NIET: De orde in den stoet was volkomen. MAAR: In den stoet heerschte een *volkomen orde*. — VOLKOMEN kan maar alleen praedicatief worden gebruikt.

volksgeliefd. NIET: volksgeliefd. MAAR: *populair*.

volksoptelling. NIET: Volksoptelling. MAAR: *volkstelling*.

volledigen. NIET: volledig. MAAR: *volledig maken, voltooien*.

volle letters. NIET: Iets in volle letters schrijven. MAAR: Iets *voluit* schrijven.

voor. Verkeerd gebruik van het voorzetsel voor:

NIET:

MAAR:

Iets voor antwoord geven.
Dit land is bekend voor zijn kunstenaars.

Iets *tot, ten, als* antwoord geven.
Dit land is bekend *om*, of *wegens* zijn kunstenaars. — WEL: Hij staat bekend *voor* een leugenaar.

Een trein in bestemming voor ...

Een trein *met* bestemming *naar* ...

Voor doel hebben.
Ik neem u voor getuige.

Tot doel, *ten* doel hebben.
Ik neem u *tot* getuige (van hetgeen gebeurd is), *als* getuige (voor een huwelijk b.v.).

Voor gevolg hebben.
Voor leus hebben.
Lust hebben voor iets.
Voor deze reden.
De trein voor Brussel.
Van voor, naar voor.

Tot gevolg, *ten* gevolge hebben.
Tot leus hebben.
Lust hebben *tot*, *in* iets.
Om deze reden.
De trein *naar* Brussel, *op* Brussel.
Van voren, *naar voren*.

Zie ook: *OVER, *NADRUKTEEKEN.

voorafgaandelijk. NIET : voorafgaandelijk. MAAR : *voorafgaand*.

voorbarigen dank. NIET : Met mijn voorbarigen dank. MAAR : *Bij voorbaat dank*.

voorbehouden aan voetgangers. NIET : Weg, voorbehouden aan voetgangers. MAAR : Weg, *alleen voor* voetgangers. Ook : *voetweg, fietsweg, voetpad, fietspad*.

voorbehouden plaats. NIET : Voorbehouden plaats. MAAR : *Besproken* of *gereserveerde* plaats. — NIET : Een plaats voorbehouden. MAAR : Een plaats *bespreken* of *laten reserveren*.

voorbijgaan. NIET : Wij zijn aan het station voorbij gegaan. MAAR : Wij zijn *het station* voorbij gegaan.

voordracht. NIET : Een voordracht geven. MAAR : Een voordracht *houden*.

voorhand. NIET : Op voorhand betalen. MAAR : *Vooraf, vooruit* betalen. — NIET : Op voorhand danken. MAAR : *Bij voorbaat* danken.

voorloopig lijdend voorwerp, voorloopig oorzakelijk voorwerp. Zie : *VOORWERPEN.

voorloopig onderwerp. Zie : *ONDERWERP.

voornaamwoorden. Voornaamwoorden zijn woorden die zelfstandigheden of kenmerken van zelfstandigheden aanduiden. Er zijn :

- a. persoonlijke voornaamwoorden : *ik, mij, gij, u, zij, hem, ...*
- b. aanwijzende voornaamwoorden : *dit, dat, deze, die, gene, ...*
- c. bepalingaankondigende voornaamwoorden : *dezelfde, degene, diegene, zulk, zulk een, ...*
- d. bezittelijke voornaamwoorden : *mijn, uw, zijn, de mijne, de uwe, ...*
- e. betrekkelijke voornaamwoorden. 'Het boek, *dat* ik lees...'. 'De leerling, *die* schrijft...'. 'Deze tijden zullen we niet gauw vergeten.' 'Ik heb *mijn* fiets thuis gelaten.'
- f. onbepaalde voornaamwoorden : *iemand, zekere, eenige, enkele, alle, ...*
- g. vragende voornaamwoorden : *wie? wat? wat voor (een)? wat een? ...*

Zie : *PERSOONLIJKE VNW., *AANWIJZENDE VNW, enz...

GEbruik. Voornaamwoorden kunnen zelfstandig of bijvoeglijk gebruikt worden.

- a. Ze worden *z e l f s t a n d i g* gebruikt, wanneer ze een zelfstandigheid aanduiden, zonder ze te noemen. 'Hij spreekt met *niemand*.' 'Geef me *dat* eens even.' 'Napoleon en de *zijnen* werden bij Waterloo verslagen.'
- b. Ze worden *b i j v o e g l i j k* gebruikt, wanneer ze als bepaling bij een zelfstandig naamwoord staan en er een toevallig kenmerk van noemen. 'Deze tijden zullen we niet gauw vergeten.' 'Ik heb *mijn* fiets thuis gelaten.' 'Welk boek verkiest ge?'
- c. Het gebeurt wel eens dat, ten einde herhaling te vermijden, het bepaalde zelfstandig naamwoord verzwegen wordt ; men zegt dan, dat

het voornaamwoord *elliptisch-bijvoeglijk* gebruikt is. 'Dit boek heb ik gelezen, maar *dat* nog niet.' Aan dezen boord van het kanaal zit ik liever dan aan *genen*.

voornaamwoordelijke bijwoorden. Voornaamwoordelijke bijwoorden zijn woorden, die de waarde hebben van een voornaamwoord met een voorzetsel er vóór. Er zijn :

- a. persoonlijke voornaamwoordelijke bijwoorden : *er van, er mee, er om*. 't Is een vriendelijk persoon, U moogt *er* gerust *mee* omgaan.'
- b. aanwijzende voornaamwoordelijke bijwoorden : *daarover, hierover, daarin, hierin, ...* 'Daarover (= over dat) schrijf ik u later.'
- c. betrekkelijke voornaamwoordelijke bijwoorden : *waarop, waarvan, waarin* : 'Dat is het huis, *waarin* we lang gewoond hebben.'
- d. onbepaalde voornaamwoordelijke bijwoorden : *overal aan, nergens toe, nergens van, ...* 'U moogt *nergens aan* raken (= aan niets).'
- e. vragende voornaamwoordelijke bijwoorden : *waarin, waarvan, waar-mee...* 'Waar *aan* (= aan wat) kan men hem herkennen?'

SPELLING. — *Daar, waar* en *hier* worden met het voorzetsel aaneengescreven. — *Overal* en (*n*)*ergens* worden met het voorzetsel niet aaneengescreven. — Voor *er* bestaan er geen vaste regels : *er van* of *ervan*.

voorradig. Beter dan « voorradig » zijn : *in voorraad, voorhanden, verkrijgbaar*.

voorstellen. NIET : Zich voor een examen, een betrekking voorstellen. MAAR : Zich voor een examen, een betrekking *aanmelden*.

voortgaan. NIET : Ik moet om zes uur voort. MAAR : Ik moet om zes uur *weg*.

voortverkoopen. NIET : Iets voortverkoopen. MAAR : Iets *wederverkoopen*.

vooruitgang doen in iets. NIET : Vooruitgang doen in iets. MAAR : *Vorderingen maken* of *vooruitkomen* in iets. (VOORUITGANG MAKEN met iets = het bespoedigen.)

voorwaardelijke wijs. De voorwaardelijke wijs van het werkwoord of *conditionalis* drukt een onwerkelijkheid uit, vermits de mededeeling steunt op een niet vervulde voorwaarde. 'Had ik het geweten, dan *zou* ik toch *gekomen zijn*.' 'Had hij zijn best gedaan, dan *zou* hij *gestaagd zijn*.'

De tijdsvormen van de voorwaardelijke wijs kunnen meestal door die van de aantoonende wijs of aanvoegende wijs worden vervangen. 'Had hij zijn best gedaan, dan *was* hij wel *gestaagd*.'

voorwaarden. NIET : Meer gunstige voorwaarden. MAAR : *Gunstiger* voorwaarden. — NIET : Tegen deze voorwaarden. MAAR : *Op of onder* deze voorwaarden.

voorwerpen. Voorwerpen zijn zinsdeelen, die de personen of zaken noemen, die buiten het onderwerp in de handeling of den toestand betrokken zijn.

In de spraakkunst onderscheidt men: a) het lijdend voorwerp; b) het meewerkend of belanghebbend voorwerp; c) het oorzakelijk voorwerp; d) het handelend voorwerp.

a. Het *lijdend voorwerp* is het zinsdeel, dat antwoord geeft op de vraag *Wie(n)?* of *Wat?* + het werkwoord + het onderwerp. Het lijdend voorwerp duidt aan, wie of wat de werking, door het gezegde uitgedrukt, ondergaat. 'Ik zie *mijn vrienden*.' (Wie zie ik?) 'Wij leeren *onze lessen*.' (Wat leeren wij?)

OPM. In den volgenden zin noemt men het *loos lijdend voorwerp*, omdat men niet kan zeggen, wat het beteekent. 'Hij heeft het ver gebracht.'

In den volgenden zin noemt men het *voorloopig lijdend voorwerp*, omdat dit woord het lijdend voorwerp aankondigt. 'Ik had het wel gedacht, dat hij niet zou komen.'

b. Het *meewerkend* of *belanghebbend voorwerp* is het zinsdeel, dat antwoord geeft op de vraag *Aan wie(n)?* of *Voor wie(n)?* + het werkwoord + het onderwerp. Zooals de naam het zegt — meewerkend voorwerp — treedt dit voorwerp doorgaans handelend op, of is nauw bij de werking betrokken. 'Hij gaf *ons* veel geld.' (Aan wie gaf hij veel geld?) 'De rijke geeft aalmoezen *aan de armen*.' (Aan wie geeft ...?). 'Hij kocht *zijn zoon* een vulpen.' (Voor wien kocht hij...?).

OPM. In den volgenden zin wordt *me loos belanghebbend* of *loos meewerkend voorwerp* geheeten, omdat men niet kan zeggen, wat het beteekent. 'Is *me* dat een kerel!'

c. Het *oorzakelijk voorwerp* is het zinsdeel, dat met het gezegde door middel van een vast voorzetsel (Zie: *VAST VOORZETSEL) is verbonden. Het oorzakelijk voorwerp is oorzaak van, of geeft aanleiding tot de werking of den toestand vermeld door het gezegde. 'Hij volhardde *in den strijd*.' 'Hij heeft recht op *onzen eerbied*.'

OPM. Een *voorloopig oorzakelijk voorwerp* vindt men in de volgende zinnen. 'Ik reken *er* op, dat gij zult komen.' 'Hij hield *er* niet van, dat hij zou komen.'

d. Het *handelend voorwerp* komt maar alleen voor in lijdende zinnen; het wordt ingeleid door het voorzetsel *door*, en noemt den dader van de handeling. 'Jan werd *door zijn moeder* naar school gestuurd.'

OPM. Noemt het zinsdeel dat door het voorzetsel *door* wordt ingeleid geen levend wezen, dan is dit zinsdeel een *bepaling van oorzaak* of *van reden*. (Zie: *BEPALINGEN.) 'Een gedeelte van deze stad werd *door den storm* vernield.'

Zie: *WOORDSCHIKKING.

voorwerpszin. Een voorwerpszin is een bijzin, die in een samengestelden zin den dienst verricht van een voorwerp. — Men onderscheidt :

- a. lijdende voorwerpszinnen. 'Hij zei me, *dat ik ongelijk had.*'
- b. meewerkende of belanghebbende voorwerpszinnen. 'Eere, *wien eere toekomt.*' 'Wie er om vraagt, zenden wij een monster.'
- c. oorzakelijke voorwerpszinnen. 'Reken niet, op *wie geen liefde heeft.*'
- d. handelende voorwerpszinnen. 'Hij werd opgenomen, *door wie hem eerst verstooten had.*'

voorwoord. Niet : voorwoord. MAAR : *voorrede, voorbericht, een woord vooraf.*

voorzetsels. Voorzetsels zijn onveranderlijke woorden, die een bepaling met het bepaalde woord verbinden. 'We gaan vandaag *naar* Brussel.' 'In 't verleden ligt het heden.' 'Wij speelden *bij* de beken.'

VOORZETSELUITDRUKKINGEN noemt men groepen woorden, die den dienst verrichten van een voorzetsel : *uit hoofde van, ten koste van, met 't oog op, ...*

We laten hier een lijst volgen van uitdrukkingen, waarin een voorzetsel voorkomt. De meeste van deze voorzetsels noemt men *vaste voorzetsels*, omdat ze door de beteekenis van het werkwoord of het bijvoeglijk naamwoord worden vereischt en er één uitdrukking mede vormen. Vaste voorzetsels leiden een *oorzakelijk voorwerp* in. In deze lijst komen echter ook een zeker aantal voorzetsels voor, die een *bepaling van gesteldheid* of een *bijwoordelijke bepaling* inleiden.

A

aanbevelen *bij* iemand, *voor* iets,
in iemands gunst.
aandeel *in* of *aan* iets hebben, krij-
gen.
aandringen *op*.
aanmerkingen maken *op*.
aannemen *in* genade.
aanpassen *aan*.
aansluiten *aan*.
aansluiten z. *bij* of *aan*.
aansluiting : in aansluiting *aan*.
aansporen *tot* iets.
aanspraak maken *op*.
aansprakelijk *voor*.
aanstellen *tot* of *als*.
aanvangen *met*.
aanwezig zijn *bij*, *op*.
aanzetten *tot*.
aanzien *voor*.

z. abonneeren *op*.
achterdocht hebben *op* of *omtrent*
iemand.
acht geven *op*.
z. adresseeren *aan*.
advocaat *bij* het gerechtshof.
afgunstig *van*, *op*.
afkeer hebben *van*.
een a. gevoelen *voor*.
afkeerig *van*.
afkomstig *uit* een streek, een land.
van een plaats.
afkorting : iets *tot* afkorting (niet :
op ; wel : *op* afrekening).
afrekenen *met*.
afsteken *tegen*, *bij*.
algemeen : *in* 't algemeen (tegen-
over : *in* 't bijzonder).
over 't algemeen (door-
gaans).
naar analogie *van*.

door analogie *met*.
 antwoord : iets *tot, als, ten* ant-
 woord geven.
 antwoorden *op*.
 arm *aan*.
 azen *op*.

B

bang zijn *voor*.
 barsch zijn *tegen*.
 beambte *aan*.
 bedacht zijn *op* iets.
 z. bedenken *over*.
 z. bedienen *van*.
 z. bedriegen *in* iemand of iets.
 beducht zijn *voor*.
 begaafd zijn *met*.
 begerig zijn *naar*.
 beginnen *aan, met*.
te beginnen *met* 1 Mei.
 behagen scheppen *in*.
 z. behelpen *met*.
 behoefte hebben *aan*.
 behooren *tot, onder, bij, aan* (= toebehooren).
 bekend zijn *bij, aan* iemand.
 om, door, wegens iets.
 z. beklagen *over*.
 z. bekommeren *om, over*.
 z. bekreunen *om, over*.
 belang hebben *bij*.
 belangstellen *in*.
 belasten *met*.
 beloonen *met*.
 z. bemoeien *met*.
 benoemen *tot*.
 z. bepalen *tot*.
 beroemd *door*.
 beroep richten *tot*.
 berooven *van*.
 berouw hebben *over*.
 berusten *in* zijn lot.
 beschermen *tegen, voor*.
 beschikken *over*.
 beschuldigen *van*.
 beschutten *tegen, voor*.
 besluit : *bij* koninklijk besluit.

besmetten *met*.
 bestaan *uit* (= samengesteld zijn *uit*).
 bestaan *in* (= zich uitstrekken tot).
 bestand zijn *tegen*.
 bestemd *naar* Amerika.
 bestemmen *voor* iets of iemand.
 voor of tot een doel.
 tot koning.

betichten *van*.
 betrekken *bij, in*.
 betrekking hebben *op of tot* iem. of iets.
 betrokken zijn *bij* een zaak.
 betrouwen *op of in*.
 betrouwen hebben *in of op*.
 beurt : de beurt is *aan u*.
 beveiligen *tegen, voor*.
 bevragen : te bevragen *bij*.
 bevreesd zijn *voor*.
 bevriend zijn *met*.
 bevrijden *van*.
 bewaren *voor*.
 z. bezinnen *op*.
 z. bezondigen *aan, tegen*.
 bezuinigen *op*.
 bezwaar vinden *in*.
 bezwijken *onder* een last.
 aan een ziekte.
 voor de overmacht.
 bidden *tot* God.
 om hulp.
 blij zijn *om* een tijding.
 met een geschenk.
 bluffen *op*.
 boek : een boek *over* natuurkunde.
 voor bestellingen.
 boeten *voor*.
 bogen *op*.
 boos zijn *op* iemand.
 om of over iets.
 breken *met* iemand.
 bres : *in* de bres staan.
 buigen *voor* iets of iemand.

C

curator *bij* het faillissement.

D

deelachtig zijn *aan*.
 deelen *in* de winst, *in* de vreugde.
 deelhebben *in* de vreugde.
 aan een handeling.
 deelnemen *in* de smart.
 aan een handeling.
 denken *aan* iemand of iets (zijn gedachten richten op).
 om (= met verlangen, niet vergeten).
 over (= nadenken; een meening hebben over).
 van iemand (meenen van) op (zinnen op).
 dienen *als* voorbeeld.
 tot eenig doel.
 voor een kwaal.
 dienst doen *als*.
 dienstig zijn *tot* alles.
 voor een kwaal.
 doctor *in* de rechten, *in* de wijsbegeerte.
 doel: z. *ten* doel stellen; *tot* doel hebben.
 doelen *op*.
 dol zijn *op*, *naar*.
 doof zijn *aan* een oor.
 voor de waarheid.
 doordrongen zijn *van*.
 doorkneet zijn *in* een kunst.
 dorsten *naar*.
 Dr.: Dr. *in* de rechten.
 drinken *op* de gezondheid van.
 uit een glas.
 dwepen *met*.
 dwingen *tot*.

E

(het) eens zijn *met* iem. *over* iets.
 eindigen *met*.
 z. erbarmen *over*.
 z. ergeren *aan*, *over*.
 erkennen *als* meester.
 als echt.

F

fier zijn *op*.

G

gebeten zijn *op*.
 gebrek hebben *aan*.
 gediend zijn *met*, *van*.
 gek zijn *naar*, *met*.
 gelden *van* (= slaan op, gezegd kunnende worden van).
 gelden *voor* (= van waarde, van kracht zijn voor).
 geld uitzetten *tegen* 4 %.
 gelegen zijn *aan*.
 gelegenheid *om* te.
 gelijken *naar*, *op*.
 gelijkstellen *met*.
 gelooven *aan* God (= gelooven dat God bestaat).
 in God (= vertrouwen stellen in).
 gemeen hebben *met*.
 gemis: *bij* gemis *aan* of *van*.
 (het) gemunt hebben *op*.
 z. genoeg *met*.
 genoeg nemen *met*, *in*.
 genoeg scheppen *in*.
 gepaard gaan *met*.
 geschikt zijn *tot*, *voor*.
 gesteld zijn *op*.
 getuige: *tot* getuige nemen.
 getuigen *van*.
 gevaar *voor* besmetting.
 van te sterven.
 gevoelen *voor*.
 gevoelig zijn *voor*.
 gevolg: *tot* gevolg hebben.
 gevolg geven *aan* iets.
 gevolgd *door*.
 gewag maken *van* iets.
 gewagen *van*.
 gewennen *aan*.
 geweten: *bij* mijn geweten.
 gewis zijn *van*.
 gewoon zijn *aan*.
 gissen *naar* iets.

goederen *uit* Amerika ontvangen.
grenzen *aan*.
gretig zijn *naar*.
groeien *tot* een man.
in deugd.

H

haken *naar*.
hand: *bij* de hand hebben (niet
onder).
handel: de handel *op* Engeland.
handelen *over* een onderwerp.
in koffie.
haperen *aan*.
z. hechten *aan*.
heerschen *over, op*.
bij zekere menschen.
hekel: een hekel *aan* iets hebben.
herinneren: iemand *aan* iets h.
herinnering *aan* iemand.
hebben *van*.
herschepjen *tot, in*.
herstellen *van of uit* een ziekte.
z. hoeden *voor*.
hongerjen *naar*.
hoopen: *bij* hoopen rangschikken.
hopjen *op*.
houden *van*.
iemand *voor* een Fransch-
man houden.

I

ijdel zijn *op*.
indachtig *aan*.
ingaan *op* een voorstel.
ingenomen zijn *met*.
ingescheept *met* bestemming naar.
z. inlaten *met*.
inlichten *over*.
inlichting *over*.
instaan *voor*.
intekenen *op*.

J

jaloersch zijn *op*.

jammeren *over*.

K

kampen *met, tegen*.
kennis maken *met*
hebben *van of aan* iets.
nemen *van* iets.
klagen *over*.
knorren *op, tegen* iemand.
koopjen *tegen* (per stuk, b.v. 10 fr.).
voor (globale prijs: b.v.
een boek voor 125 fr.).
z. kwijten *van* een taak.

L

lachen *met* (= spotten).
om of over (= z. vroolijk ma-
ken).
z. leenen *tot*.
leeraar *in* het Duitsch.
aan het atheneum.
letten *op*.
letter: *naar* de letter spreken.
leus: *tot* leus hebben.
lijden *aan* een ziekte.
losgaan *op*.
lust hebben *tot, in*.

M

maat: kleederen *naar* maat.
in de m. zingen of spelen.
mank gaan *aan*.
medelijden hebben *met*.
gevoelen *voor*.
meester zijn *van* zijn driften.
meter: drie meter *bij* vier (niet *op*).
middel: *door* middel van.
midden: *te* midden van.
mikken *op*.
z. misgrijpen *aan*.
mogelijkheid *tot, op, van*.

N

naam : *bij* naam noemen, kennen.
nadeelig *voor*.
nadenken *over*.
z. neerleggen *bij* iets.
nieuwsgierig zijn *naar*.
nijdig zijn *op*.
nuttig zijn *voor*.

O

omringd *door*.
omringen *met*.
omstandigheden : *in* die omstand.
onbewust *van*.
onderneming : *bij* onderneming werken.
onderzoeken *naar*.
ongevoelig *voor*.
onkundig *van*.
z. onledig houden *met*.
ontbloot *van*.
z. ontfermen *over*.
onthalen *op*.
ontheffen *van*.
z. onthouden *van*.
ontleenen *aan*.
ontslaan *uit*, b. v. een ambt.
ontslag : zijn ontslag *als* burgemeester aanbieden.
ontstaan *uit*.
z. onttrekken *aan*.
z. ontwennen *aan*.
onverschillig blijven *voor* iets.
onwetend *van* een gevaar.
in een vak.
onzichtbaar *voor*.
(het) oog hebben *op*.
oogpunt : *uit* dat oogpunt.
opgewassen *tegen* een aanval.
voor een taak.
ophouden *met*, *te*.
opkomen *tegen*.
opleiding *tot*.
oproep : een oproep *tot* of *aan* iem.
opwegen *tegen*.
opzicht : *in* dat opzicht.
overeenkomstig de wet (zonder vz.).

overladen *met*.
overlast zijn *met*.
overlasten *met*.
overtuigen *van*.

P

partij trekken *voor* iemand.
van iets (niet *voor*).
passen *op*.
peinzen *over*.
pochen *op*.
putten *uit*.

R

recht *tot*, *om* te klagen.
op genegenheid.
redden *uit* het water, *uit* den brand.
van den dood.
reden hebben *tot*, *voor*.
om reden *van*.
om deze reden.
regeeren *over* een land.
reinigen *van*.
rekening houden *met*.
rekenschap geven *van*.
houden met.
remedie *voor*, *tegen*.
renten : *van* zijn renten leven.
richten : zich *tot* iem. richten.
ridder *in* de Kroonorde.
rieken (ruiken) *naar*.
rijk zijn *aan*.
ruilen *tegen*.

S

samenstellen *uit*.
schadelijk *voor* de gezondheid.
z. schamen *over* zijn afkomst.
voor iets (= het te doen).
voor iem. (= om hem).
schelden *op* iemand.
voor (= uitmaken *voor*).
z. schikken *in* zijn lot.
naar de omstandigh.
schrikken *voor*.

schuldig zijn *aan* verraad.
 sein *tot*.
 slag : de slag *bij* Waterloo.
 smachten *naar* regen.
 smaken *naar*.
 specialiteit *in* een artikel.
 z. spiegelen *aan* een voorbeeld.
 in het water.
 spijt hebben *van*, *over* iets.
 spotten *met*.
 spreken *over* iemand of iets.
 tot het hart.
 kwaad *van* iemand spreken.
 staal : *op* staal verkoopen.
 steenweg : de steenweg *op* Gent.
 sterven *van* verdriet.
 aan een ziekte.
 steunen *op* iets of iemand.
 z. storen *aan* iets of iemand.
 strekken *tot* schande.
 streven *naar* eer en roem.
 strijd : de strijd *van* of *om* 't bestaan.
 strijden *tegen* den vijand.
 met de goede zeden.
 voor zijn vaderland.
 strijdig *met* de wet.
 student *in* de rechten, *in* de wijs-
 begeerte.

T

tegenspraak : *in* tegenspraak *met*.
 tegenstelling : *in* tegenst. *met*, *van*.
 tegenstrijd : *in* tegenstrijd *met*.
 tegenwoordig, *bij*, *op*, *in*, enz...
 teleurgesteld *in*.
 terugdeinzen *voor*.
 tevreden zijn *met* iets.
 over iemand.
 tijdschrift *voor* het handelsonderw.
 titel : *tot* of *als* titel dragen.
 tobben *over*.
 z. toeleggen *op*.
 toepasselijk zijn *op*.
 toepassen *op*.
 toevoeglijk *aan*.
 trek hebben *in*, *naar*.
 trein *op* of *naar* Luik *over* Brussel.

treuren *om* of *over* iets.
 trotsch zijn *op* iets.
 tegen zijn minderen.
 trouwen (huwen) *met* iemand.
 tuk zijn *op* iets.
 twijfel : *in* tw. zijn *over* iets.
 twifelen *aan*.

U

z. uitlaten *over*.
 uitloopen : een weg loopt uit *op*.
 een rivier loopt uit *in*.
 uitnoodigen *op* een partij.
 tot medewerking.
 uittreksel : een uittreksel *uit* (niet
 van).
 uitvaren *tegen* iemand (razen, tie-
 ren).
 uitzien *naar*.
 uitzondering *op* den regel.
 met uitzond. *van*.
 uur : *om* de twee uur (niet : *alle*).
 om vier uur (ongeveer).
 te vier uur (stipt).

V

vacantie : *in* de vacantie.
 varen *op* Engeland.
 vatbaar zijn *voor*.
 verantwoordelijk zijn *voor*.
 z. verantwoorden *over* zijn beleid.
 voor een fout (= rechtvaardigen).
 verbaasd zijn *over*.
 z. verbazen *over* iets.
 z. verbergen *voor* iemand.
 verbinden *met* iets (= vereenigen).
 tot (= verplichten).
 aan een gebeurtenis.
 verbonden *aan* (b.v. het ministerie).
 met (b.v. telefonisch).
 verdedigen *tegen*.
 z. verdiepen *in*.
 verdiept zijn *in* zijn overwegingen.
 vereenigen *met*.
 z. vergapen *aan* den schijn (= z.
 laten bedriegen).

- vergasten *op*.
 z. vergasten *aan*.
 vergelijken : de jeugd *bij* de lente v.
 twee zaken *met* elk v.
 zich *met* iemand v.
 vergelijking : in vergelijk. *met*, *van*.
 z. vergenoegen *met* iets.
 z. vergewissen *van*.
 z. vergissen *in* iemand of iets.
 bij het rekenen.
 z. verheffen *op* zijn stand.
 boven iemand.
 zijn stem *tegen* iets v.
 z. verheugen *met*, *over* iets.
 verhoogen *in* prijs (niet *van*).
 met 5 %.
 z. verhouden *tot*.
 verkiezen *tot* lid van.
 iets verkiezen *boven* iets
 anders.
 deugd *boven* rijkdom v.
 z. verklaren *over* iem. of iets.
 voor of *tegen* iemand.
 verlangen *naar*.
 z. verlaten *op*.
 verlegen zijn *met* zijn persoon.
 om geld.
 verleiden *tot* stelen.
 verliefd zijn *op*.
 verlof : *op* of *met* verlof.
 verlossen *uit* de gevangenis.
 z. verlustigen *in*.
 vermeederen *in* getal.
 met honderd.
 vermenigvuldigen *met*.
 verminderen *in* getal.
 met honderd.
 verontschuldigen *van*.
 verontschuldiging : *tot* verontsch.
 (niet : *ter*).
 verschoond blijven *van*.
 verschoonen *van*.
 verslag doen *over* of *van*.
 z. verslingeren *op* of *aan* iem. of iets.
 z. verstaan *over* iets *met* iemand.
 verstand : iem. *met* gezond verst.
 verstoken zijn *van*.
 vertalen *uit* het Fransch.
- vertellen *van* iets.
 vertrouwd zijn *met*.
 vertrouwen *op* zijn geluk.
 aan iemand (z. *op* hem
 verlaten).
 vervaard zijn *voor*.
 vervaardigen *uit* of *van*.
 vervuld zijn *van* (= sprak over niets
 anders).
 vervullen *met*.
 verwisselen *tegen* of *voor* iets.
 verwittigen : iemand *van* iets v.
 verwonderd zijn *over*.
 z. verzadigen *aan* of *met*.
 z. verzetten *tegen*.
 verzoeken *om* geld.
 op een kop koffie.
 op de bruiloft.
 verzot zijn *op*.
 z. vleien *met*.
 vloeken *op* iets.
 die kleuren vloeken *met* of
 tegen elkaar.
 vluchten *voor* den vijand.
 het gevaar vluchten.
 vol zijn *van*.
 voldaan zijn *over*.
 volharden *bij* of *in*.
 voorbereid zijn *op*.
 voorbereiden : iem. *op* een tijding v.
 z. *vooreen* examen v.
 voorkeur *aan* iemand geven.
 boven een ander.
 voortgaan *met*.
 voorwaarde : *op* of *onder* deze v.
 voorzien *van*.
 in een behoefte voorzien.
 het *op* iemand voorzien
 (gemunt) hebben.
 vragen *naar* zijn vrienden.
 om iets (om het te ontvang.)
 op een feest.
 vreezen *voor*.
 vrij zijn *van*.
 vrijspreken *van* alle schuld.
 vrijwaren *voor* iets.
 z. *tegen* iets vrijwaren.
 z. vroolijk maken *over*.

vruchtbaar zijn *in*.

W

waard : *buiten* den w. rekenen.waarschuwen *voor* of *tegen*.wachten *op*.z. wachten *voor*.z. wagen *aan*.waken *over*, *op*, *voor* zijn belangen.walgen *van*.wanhopen *aan*.wars zijn *van* (= afkeerig).wedijveren *met* iemand *in* iets.wemelen *van*.wet : *bij* de wet verboden.z. wijden *aan*.winnen *aan* duidelijkheid.wisselen *tegen*.woord : *in* of *met* een woord.*met* andere woorden.worstelen *met*, *tegen*.wrokken *tegen*.

Z

zaak : *over* een zaak spreken.zegepralen *over*.zegeviereren *over*.zeggen *tot* of *tegen* iemand.zeker zijn *van* iets.zin hebben *in* iemand of iets.zinnen *op*.zinspelen *op*.zoeken *naar*.zondigen *tegen*.zweemen *naar* het ongelooflijke.zweren *bij* iemand of iets.zwichten *voor*.zwijgen : laat ons er *van* zwijgen.

voorzitter. NIET : De voorzitter van een republiek. MAAR : De *president* van een republiek.

vorket. NIET : vorket. MAAR : *vork*.

vormen. NIET : Een maatschappij vormde zich. MAAR : Een maatschappij *werd gesticht, gevormd*.

vormen van het werkwoord. Een werkwoord kan staan :

a. in den **BEDRIJVENDEN** VORM : Het onderwerp van den zin verricht de werking. 'De leerling *leest* dit boek.'

b. in den **LIJDENDEN** VORM : Het onderwerp van den zin lijdt of ondergaat de werking. 'Dit boek *wordt* door den leerling *gelezen*.'

vraag. NIET : Ik stelde me de vraag. MAAR : Ik *vroeg me af*.

vraagteeken (?). Het vraagteeken staat na een rechtstreeksche vraag. 'Hoe laat is het?'. Maar : 'Hij vroeg me, hoe laat het was.'

vragen. NIET : Wij vragen niet beter. MAAR : Wij verlangen *niets liever*. — NIET : Achter iemand vragen. MAAR : *Naar* iemand vragen.

vragende voornaamwoorden. Vragende voornaamwoorden zijn woorden, die vragen naar namen van personen of zaken. Soms vragen ze nadere bijzonderheden aangaande een aangeduide zelfstandigheid. Eenige er van worden bijvoeglijk, andere zelfstandig gebruikt.

I. De **BIJVOEGLIJK GEBRUIKTE** vragende voornaamwoorden zijn : *welk een, wat een, wat voor, wat, wat voor een, welke*.

Verbuiging.

- a. *Welk een, wat een, wat voor, wat, wat voor een* blijven onverbogen. 'Welk een persoon bedoelt ge?' 'Welk een praatjes heeft hij u verteld?' 'Wat voor een (wat 'n) man is dat?' 'Wat voor vrouwen zijn dat?' 'Wat nieuws brengt hij ons?'
- b. *Welke* wordt verbogen als het bijvoeglijk naamwoord. 'Welke is de grootste stad van Europa?' 'Welk is het schoonste huis van deze straat?' 'Welken man bedoelt hij?' 'Aan welken stroom ligt Gent?'

II. Het ZELFSTANDIG GEBRUIKT vragende voornaamwoord is *wie*, wanneer men naar personen, en *wat*, wanneer men naar zaken vraagt.

Verbuiging.

Het vragende voornaamwoord *wie* wordt verbogen als het aanwijzende voornaamwoord *die*.

	Enkelvoud			Meervoud
	Mannelijk	Vrouwelijk	Onzijdig	
Nominatief	WIE ?	WIE ?	WAT ?	WIE ?
Genitief	WIENS ?	WIER ?	(waarvan ?)	WIER ?
Datief	(aan) WIEN ?	(aan) WIE ?	(waaraan ?)	(aan) WIE ?
Accusatief.	WIEN ?	WIE ?	WAT ?	WIE ?

Nominatiefsvormen : 'Wie heeft u dat gezegd?' 'Wie is die heer?' 'Wie loopen daar?' 'Wat beweegt daar?'

Accusatiefsvormen : 'Wie(n) heeft hij ontmoet?' 'Van wie(n) heeft hij dat gekregen?' 'Wat heeft hij u verteld?'

Genitiefsvormen : 'Wiens overjas is dat?' 'Wier japon heb je daar?' 'Wier hoeden zijn dit?'

OPMERKINGEN.

a. *Wie of Wien in den accusatief.*

WIEN wordt gebruikt, wanneer men zeker is, dat het antwoord op de gestelde vraag een mannelijke persoonsnaam zal zijn.

WIE wordt gebruikt, wanneer men zeker is, dat het antwoord een vrouwelijke persoonsnaam zal zijn.

Wanneer men niet weet, of het antwoord een mannelijke of een vrouwelijke persoonsnaam zal zijn, mag men WIE of WIEN gebruiken. 'Aan wie hebt ge geschreven, aan uw tante of aan uw nicht?' 'Wien wenscht ge te zien, mijn vader of mijn broer?' 'Wie(n) hebt ge ontmoet, mijn tante of mijn oom?'

b. Genitiefsvormen.

WIENS vraagt naar een mannelijken persoonsnaam; het wordt vrij veel gebruikt. 'Wiens boeken zijn dat?' 'Met wiens toelating hebt ge dat gedaan?' — In gemeenzame spreektaal wordt *wiens* gewoonlijk omschreven door *wie(n) zijn*. 'Wie zijn boeken zijn dat?' 'Met wien zijn toelating hebt ge dat gedaan?'

WIER vraagt naar een vrouwelijken persoonsnaam of naar een naamwoord in het meervoud. Het wordt meestal vervangen door *van wie*. 'Wier japon is dat?' (*Van wie is die japon?*). 'Wier boeken zijn dat?' (*Van wie zijn deze boeken?*). — In gemeenzame spreektaal wordt *wier* gewoonlijk omschreven door *wie der* of *wie'r*. 'Wie der (*wie'r*) japon is dat?'

c. Gebruik van Wat.

WAT kan door geen voorzetsel worden voorafgegaan. Zeg dus niet: 'Met wat schrijft gij?' 'Van wat spreekt hij?', maar: 'Waarmee schrijft hij?' 'Waarover spreekt hij?'

d. De onderwerpsvormen *Wie* en *Wat* kunnen door een meervoudsvorm van het werkwoord worden gevolgd. 'Wie of wat loopen daar?' Ze kunnen ook in uitroepende zinnen voorkomen. 'Wie(n) we daar hebben!' 'Wat een schoon huis!'

e. Te vermijden fouten:

Aan wie(n) is die hoed? *Wiens (wier) hoed is dat?*

Aan wie(n) behoort die hoed?

Aan wie het miljoen? *Voor wie(n) het miljoen?*

vrienden. NIET: Een van mijn vrienden. MAAR: *Een vriend van mij.*

vrij. NIET: U zijt vrij te komen of niet. MAAR: *Het staat u vrij te komen of niet.*

vrijwillig. NIET: Vrijwillig kwaad doen. MAAR: *Moedwillig kwaad doen.*

vuilblik. NIET: vuilblik. MAAR: *vuilnisblik.*

vuur maken. NIET: Vuur maken. MAAR: *Vuur aanmaken.*

W

waaier. NIET: De waaier van een deur. MAAR: *Het bovenlicht van een deur.*

waar. NIET: Waar gaat gij? MAAR: Waar gaat gij *heen*? — NIET: Het huis waar ik woon. MAAR: Het huis *waarin* ik woon.

waarbij. NIET: Ik weet niet waarbij het komt. MAAR: Ik weet niet *waardoor* of *hoe* het komt.

waarde. NIET: Waarde op 1 mei. MAAR: *Betaalbaar* op 1 Mei. — NIET: Een stuk van een waarde van 100 fr. MAAR: Een stuk *ter waarde* van 100 fr.

wacht. NIET: Hij is van de wacht. MAAR: Hij *heeft* de wacht.

wachten. NIET: De koeien wachten. MAAR: De koeien *hoeden*.

wachtzaal. NIET: De wachtzaal van tweede klas. MAAR: De *wacht-kamer* (van de) tweede klas.

wagen. NIET: Iets wagen. MAAR: *Het* wagen iets *te doen*.

wandelen zenden. NIET: Wij hebben hem wandelen gezonden. MAAR: Wij hebben hem *afgescheept, laten loopen*.

wanneer, toen, als. Zie: *ALS.

wapens, wapenen. Zie: *MEERVOUD.

warm. NIET: Ik heb warm. MAAR: Ik heb *het* warm.

wat. NIET: Aan wat denkt ge? MAAR: *Waar*aan denkt ge? — NIET: Met wat schrijft hij? MAAR: *Waarmee* schrijft hij? — NIET: Hij weet niet wat beginnen. MAAR: Hij weet niet wat *te* beginnen. — Zie ook: *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN, *VRAGENDE VOORNAAMWOORDEN, *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

waters. NIET: Tusschen twee waters zwemmen. MAAR: *Schipperen, naar omstandigheden handelen*.

wederkeerende voornaamwoorden. Wederkeerende of reflexieve voornaamwoorden zijn persoonlijke voornaamwoorden, die dezelfde zelfstandigheden als het onderwerp aanduiden. Ze komen overeen met de accusatiefsvormen van het persoonlijk voornaamwoord, uitgenomen in den derden persoon (enkelvoud en meervoud) waar *zich* wordt gebruikt. 'Je hebt *je* vergist.' 'Gij hebt *u* bezeerd.' 'Wij hebben *ons* gewasschen.' 'Hij, of zij heeft *zich* vergist.' 'U heeft *zich* vermaakt.' 'Zij troosten *zich*.'

wederkeerende werkwoorden. Wederkeerende of reflexieve werkwoorden zijn werkwoorden, die met een wederkeerend voornaamwoord worden gebruikt. — Er zijn:

- a. *noodzakelijk wederkeerende werkwoorden*, die altijd met een wederkeerend voornaamwoord worden gebruikt. 'Zich schamen,' 'Zich vergissen.' ...
- b. *toevallig wederkeerende werkwoorden*, die ook zonder wederkeerend voornaamwoord kunnen worden gebruikt. 'Hij wast *zich*.' (= wederkeerend). 'Moeder *wascht* het linnen.' (= niet wederkeerend).

Vervoe g i n g van het wederkeerend werkwoord: ZICH SCHAMEN.

ONV. TEGENW. TIJD.
Ik schaam mij (me)
gij schaamt u
je schaamt je

O.V.T.	Ik schaamde mij.
V. T. T.	Ik heb mij geschaamd.
V. V. T.	Ik had mij geschaamd.
O. To. T.	Ik zal mij schamen.

u schaamt u (of zich)	V. To. T.	Ik zal mij geschaamd hebben.
hij (zij) schaamt zich		
wij schamen ons	Voorw. w.	Ik zou mij schamen.
gij schaamt u		Ik zou mij geschaamd hebben.
u schaamt u (of zich)		
jullie schaamt (of schamen) je	GEB. w.	Schaam u (of je) (enk.)
zij schamen zich.		Schaamt u (of jelui) (mv.)

T e v e r m i j d e n f o u t e n :

N I E T :

Wij hebben ons ontmoet.
 Wij kennen ons al lang.
 Bedaar u toch!
 Zich op zijn recht steunen.
 Zich meester maken van een stad.
 Hij verdwaalde zich in 't bosch.
 Rust u wat uit.
 Zich te bevragen bij...
 Zich zetten; zich leggen.
 Een rivier werpt zich in...
 Hij kan zich van mij niet scheiden.
 De deur opende zich.
 Zij vergaderen zich vandaag.
 Ga u in de rij zetten.
 Een maatschappij vormde zich.
 Dat had hij zich niet verwacht.
 Zich op iemand vertrouwen.
 Gedenk u uw voorouders.
 Het feest kondigt zich goed aan.
 Dat beveelt zich aan.
 Zich zelfmoorden.
 Zich roemen op ...
 Dat zegt zich niet.
 Dat verstaat zich.

M A A R :

Wij hebben *elkander* ontmoet.
 Wij kennen *elkander* al lang.
 Bedaar toch!
 Op zijn recht steunen.
 Een stad *bernachtigen*, *bemeesteren*, *veroveren*.
 Hij verdwaalde in het bosch.
 Rust wat uit.
 Te bevragen bij ...
 Gaan zitten; gaan liggen.
 Een rivier *mondt uit*, *vloeit uit* in ...
 Hij kan van mij niet scheiden.
 De deur *ging open*.
 Zij vergaderen vandaag.
 Ga in de rij staan.
 Een maatschappij *werd gesticht*, *gevormd*.
 Dat had hij niet verwacht.
 (Op) iemand vertrouwen.
 Gedenk uw voorouders.
 Het feest *belooft* goed te zullen sla-gen.
 Dat is *aanbevelenswaardig*.
 Zelfmoord *plegen*.
 Roemen op ...
 Dat *wordt* niet gezegd.
 Dat laat zich verstaan, of : Dat spreekt vanzelf.

wederlandsch. NIET : wederlandsch. MAAR : *internationaal*.

wederzijdsche voornaamwoorden. De wederzijdsche voornaamwoorden ELKAAR, MALKAAR, MEKAAR, ELKANDER, MALKANDER, zijn persoonlijke voornaamwoorden, die dezelfde zelfstandigheden aanduiden als het onderwerp. Ze geven te kennen, dat die zelfstandigheden de werking wederkeurig verrichten. 'Ze stonden *elkaar* trouw ter zijde.' 'We moeten *mekaar* helpen.'

De wederzijdsche voornaamwoorden hebben ook een genitiefsvorm, die uitgaat op -s. '*Elkanders* genegenheid.' '*Elkaars* liefde.'

NIET: Wij hebben ons ontmoet. MAAR: Wij hebben *elkaar* ontmoet. Zie: *WEDERKEERENDE VOORNAAMWOORDEN.

weduwe. NIET: Mevrouw weduwe Janssens. MAAR: Mevrouw *de* weduwe Janssens.

weeral. NIET: Hij is weeral daar. MAAR: Hij is *alwe(d)er, we(d)erom* daar.

weerbots. NIET: weerbots. MAAR: *weermstuit*.

weersgesteltenis. NIET: weersgesteltenis. MAAR: *weersgeste ldheid*.

weet. NIET: Bij mijn weet. MAAR: *Naar* mijn *weten*, of: *Met* mijn (mede)weten.

weg. NIET: Zijn weg maken. MAAR: *Goed, flink door de wereld komen, vooruitkomen, zijn weg vinden*.

wegel. NIET: wegel. MAAR: *wegje, (voet)pad*.

wegenis. NIET: De wegenis. MAAR: De *wegen*, of: *het opzicht over de wegen*.

weglating van het lidwoord, enz... Zie: *BEPAALD LIDWOORD.

weide, wijde. Zie: *IJ OF EI.

weiden, wijden. Zie: *IJ OF EI.

weidsch, wijd. Zie: *IJ OF EI.

weinig. Zie: *ONBEPAALTE VOORNAAMWOORDEN.

wekelijks, wekelijksch. WEKELIJKSCH als bijvoeglijk naamwoord. 'Een *wekelijksch* tijdschrift.' WEKELIJKS als bijwoord. 'Dit tijdschrift verschijnt *wekelijks*.' Zie: *S OF SCH.

weken, weeken. Zie: *E OF EE.

welbespraakt. Zie: *WELSPREKEND.

weldadigheidsbureel. NIET: weldadigheidsbureel. MAAR: *armbestuur*

welkdanig. NIET: welkdanig. MAAR: *willekeurig*.

welke, welk een. Zie: *VRAGENDE VOORNAAMWOORDEN, *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

welsprekend, welbespraakt. WELSPREKEND = beziend, meeslepend, 'Een *welsprekend* redenaar.' — WELBESPRAAKT = goed kunnende spreken, met gladder tong. 'Uw vriend is *welbespraakt*.'

welstellend. NIET: Welstellende mensen. MAAR: *Welgestelde* mensen.

wenschen. NIET: Zijn gedrag laat veel te wenschen. MAAR: Zijn gedrag laat veel te wenschen *over*.

wereldfoor. NIET : wereldfoor. MAAR : *wereldtentoonstelling*.

werk. NIET : Zich aan 't werk stellen. MAAR : Zich aan 't werk zetten.

werkende. NIET : De werkende klas. MAAR : De *arbeidersklas*, de *arbeidersstand*.

werkloos, werkeloos. WERKLOOS = zonder werk, geen werk hebbende. 'Het getal *werkloozen* neemt toe.'—WERKELOOS = zonder te werken, ledig. 'Werkeloos toezien.' 'Werkeloos zijn.'

werkrechttersraad. NIET : werkrechttersraad. MAAR : *arbeidsraad*.

werkwoord. Het werkwoord is een woord, dat een werking, het verkeeren in een toestand of het komen in een anderen toestand uitdrukt : *lezen, spelen, liggen, slapen, ontwaken, sterven, ...*

Het eigenaardige van een werkwoord is, dat het als persoonsvorm kan voorkomen, d.i. dat de vorm er van verandert door verschil in persoon, in getal of in tijd. Deze verandering noemt men de *vervoeging* van het werkwoord (Zie : *VERVOEGING.)

Er zijn : GEZEGDEWERKWOORDEN, KOPPELWERKWOORDEN, HULPWERKWOORDEN, OVERGANKELIJKE of transitieve werkwoorden, ONOVERGANKELIJKE of intransitieve werkwoorden, WEDERKEERENDE of reflexieve werkwoorden, ONPERSOONLIJKE werkwoorden (Zie onder deze woorden.)

werkwoordelijk gezegde. Zie : *GEZEGDE.

werpen. NIET : De Schelde werpt zich in de Noordzee. MAAR : De Schelde *mondt uit, vloeit uit* in de Noordzee. — NIET : Een brug over een rivier werpen. MAAR : Een brug over een rivier *slaan*.

wetgevende verkiezingen. NIET : Wetgevende verkiezingen. MAAR : *Kamerverkiezingen*.

wetten stemmen. NIET : Een wet stemmen. MAAR : Een wet *aanne-*
men. — WEL : *Voor* een wet *stemmen*.

wettig, wettelijk. WETTIGE bepalingen = overeenkomstig de rechtsvoorschriften, echt, geldig. WETTELIJKE bepalingen = vereischt bij, gegrond op de wet.

weze. NIET : Het weze zoo. MAAR : Het *zij* zoo.

wezen, weezen. Zie : *E OF EE.

wie. Zie : *VRAGENDE VOORNAAMWOORDEN, *BETREKKELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

wijten. NIET : Iemand iets dank wijten. MAAR : Iemand iets dank *weten*.

wijzen der werkwoorden. De wijzen der werkwoorden zijn de vormen die men gebruikt om, naar de voorstelling van den spreker, de betrekkingen aan te duiden, waarin de gedachte door een volzin uitgedrukt, staat tot de werkelijkheid. In het Nederlandsch onderscheidt men :
a. de AANTOONENDE WIJS of INDICATIEF.

- b.* de AANVOEGENDE WIJS of CONJUNCTIEF.
c. de VOORWAARDELIJKE WIJS of CONDITIONALIS.
d. de GEBIEDENDE WIJS of IMPERATIEF.
 Zie onder deze woorden.

winket. NIET: winket. MAAR: *loket*. (Een WINKET is een deurtje in een poort.)

winst. NIET: De winsten van een handelszaak. MAAR: De *winst* van een handelszaak.

winstgevend doel. NIET: Een vereeniging zonder winstgevend doel. MAAR: Een vereeniging zonder *winstbejag* of: zonder *winstoogmerken*.

wis. Wis wordt als bijvoeglijk naamwoord met -s geschreven. 'Een *wissen* dood te gemoet gaan.' Zie: *s of SCH.

wisselagent. NIET: wisselagent. MAAR: *effectenmakelaar*. (Een WISSELAGENT is een agent van een wisselbank.)

woonst. NIET: woonst. MAAR: *woning*.

woorden. NIET: In twee woorden. MAAR: In *een paar* woorden, of: In *korte* woorden. — NIET: In andere woorden. MAAR: *Met* andere woorden.

woordontleding. Door woordontleding verstaat men de ontleding van een zin naar de soort der woorden. (In tegenstelling met *ZINSONTLEDING).

woordschikking.

A. ENKELVOUDIGE ZINNEN.

Bij het bouwen van een enkelvoudigen zin kan tweeërlei woordschikking gevolgd worden: de *rechte* of *gewone* woordschikking en de *omzetting* of *inversie*.

Bij *rechte woordschikking* is de volgorde: het onderwerp met zijn bepalingen, het gezegde, de voorwerpen, de bijwoordelijke bepalingen. 'Meer dan duizend inwoners van onze stad / gaven / hun leven / voor het vaderland.' 'De veldheer / offerde / zijn leven / om zijn woord gestand te blijven.'

Onder *omzetting* of *inversie* verstaat men den zinsbouw, waarbij het onderwerp met het gezegde van plaats wisselt, zóó dat het vóór het onderwerp komt. De omzetting wordt gebruikt:

1. wanneer de zin door een ander zinsdeel dan het onderwerp wordt ingeleid. 'Nog nooit *had hij* die stad gezien.' 'Morgen *komt hij* beslist.'
2. in de meeste vragende zinnen. 'Waar *is uw broeder*?' 'Hoeveel *kost dat boek*?'

De gewone woordschikking wordt nochtans gebruikt, wanneer naar het onderwerp wordt gevraagd. 'Wie woont in dit huis?' 'Welke leerlingen werken het meest?'. — Ook in vragen zooals: 'Hij zal toch komen?' 'Wij hebben toch gelijk?', waar de in-

- tonatie den bevestigenden in een vragenden zin omzet.
3. in zekere uitroepende zinnen. 'Leve de Koning!'

Worden gewoonlijk achteraan geplaatst: het verleden deelwoord en de onbepaalde wijs van de samengestelde tijden der werkwoorden, het naamwoordelijk deel van een gezegde en het scheidbaar deel van scheidbaar samengestelde werkwoorden. 'De kinders hebben met hun makkers op het plein *gespeeld*.' 'Ik zal morgen te drie uur stipt, bij u *zijn*.' 'Hij was gisteren zeer *ziek*.' 'De leden van deze vereeniging komen tweemaal per jaar *samen*.'

Plaats van de voorwerpen:

- Het meewerkend voorwerp dat een voorzetsel heeft, wordt na het lijdend voorwerp geplaatst. 'Wij hebben ons Duitsch woordenboek *aan onzen geuur* gegeven.' 'Geef dit potlood *aan Jan*.'
- Het meewerkend voorwerp zonder voorzetsel staat vóór het lijdend voorwerp. 'Wij hebben *den bedelaar* een stuk brood gegeven.' 'Geef *dezen armen knaap* een van uw appels.'
- Worden het lijdend en het meewerkend voorwerp beide door een persoonlijk voornaamwoord uitgedrukt, dan staat het lijdend voorwerp voorop. 'Wij hebben *het* hem gezegd.' 'Geef *het* ons maar gauw.'

Plaats van de bijwoordelijke bepalingen. De bijwoordelijke bepaling van tijd staat doorgaans vóór de andere bijwoordelijke bepalingen; meestal wordt ze vóór het lijdend voorwerp geplaatst. 'Hij heeft *gisteren* zijn werk met veel zorg gemaakt.'

Zie ook: *ER VAN, *ER MEDE, *VOORZETSELS, *HULPWERKWOORDEN VAN *WIJZE, *ZICH.

B. NEVENGESCHIKTE ZINNEN.

In de nevenschikte zinnen die na de volgende voegwoorden komen, is er geen omzetting: *en, doch, of, ofwel, maar, noch, wel, welnu, want, ...* 'Hij heeft ongelijk, want *ik heb gehoord dat ...*' 'Hij werkt niet veel, doch *hij verdient* veel.'

In de nevenschikte zinnen die na de volgende voegwoorden komen, is er omzetting: *althans, bijgevolg, bovendien, daarbij, daarenboven, daarom, dan, dus, eveneens, evenwel, immers, namelijk, niettemin, nochtans, ook, toch, verder*. 'Hij heeft zijn werk nog niet gemaakt, daarom *moet hij* thuis blijven.' 'Hij werkt weinig, toch *verdient hij* veel.'

Let wel: 'Hoe meer hij werkt, hoe meer *hij verdient*'; maar: 'Hoe meer hij werkt, des te meer *verdient hij*.'

C. HOOFDZINNEN.

De woordschikking in den hoofdzin is dezelfde als die van een enkelvoudigen zin. We hoeven hierbij te voegen dat er in den hoofdzin omzetting is, wanneer een bijzin voorafgaat. 'Omdat het regende, *had ik*

mijn paraplu meegenomen.' — Ook wanneer de hoofdzin in den bijzin ingelascht is. 'Ik zal, *zegde hij*, hem nooit meer weerzien.'

Er is geen omzetting in den hoofdzin :

- a. wanneer de voorafgaande bijzin ingeleid wordt door *al, hetzij, wie... ook, wat... ook* of een *bijwoord + ook*. 'Hetzij hij meekomt of niet, *ik vertrek*.' 'Al is hij rijk, *hij is* ongelukkig.' 'Wie hij ook zij, *ik heb* geen vertrouwen in hem.' 'Wat hij ook moge zeggen, *hij wordt* niet geloofd.' 'Hoezeer hij ook getracht heeft onze schuilplaats te ontdekken, *hij is* er niet in geslaagd.'
- b. wanneer de hoofdzin voorafgegaan wordt door een voorwaardelijken bijzin zonder voegwoord. 'Komt hij vandaag niet, *hij komt* morgen.'

D. BIJZINNEN.

In den bijzin wordt de persoonsvorm van het werkwoord doorgaans aan het einde geplaatst. 'Hij zegt, dat hij morgen *komt*.'

Wanneer het werkwoord van den bijzin in een samengestelden tijd voorkomt, mag het hulpwerkwoord vóór of na het hoofdwerkwoord worden geplaatst (welluidendheid). 'Ik weet niet, of hij mij *gezien heeft* (of : *heeft gezien*).' 'Hij schreef mij, dat hij *zou komen* (of : *komen zou*).'

Er zijn ook bijzinnen die dezelfde woordschikking hebben als een hoofdzin :

- a. Wanneer de bijzin *directe rede* is. 'Hij zei : « *Morgen is het te laat*. ».'
- b. Zekere bijzinnen, die door het voegwoord *of* worden ingeleid. 'Het duurde niet lang, of *hij was* weer thuis.'

Er zijn ook bijzinnen, waarin er omzetting is :

- a. De bijwoordelijke bijzinnen van voorwaarde zonder voegwoord. 'Komt *hij*, dan zullen we hem zeggen ...'
- b. De bijwoordelijke bijzinnen van toegeving die ingeleid worden door het voegwoord *al*. 'Al is *hij* rijk, hij is niet gelukkig.'
- c. Vergelijkende bijvoeglijke bijzinnen die ingeleid worden door het voegwoord *als*, in de beteekenis van « alsof ». 'Hij gedraagt zich, als *ware hij* hier de baas.' 'Hij neemt een houding aan, als *hoorde* hem *alles* hier toe.'

woordsoorten of rededeelen. De woorden van een zin kunnen, naar hun beteekenis en dienst, in verschillende groepen worden gerangschikt. Gewoonlijk onderscheidt men tien zulke groepen, die *woordsoorten* of *rededeelen* worden genoemd. Het zijn :

- a. De *veranderlijke* woorden, d.i. degene, die door verbuiging vervoeging of trappen van vergelijking eenige verandering ondergaan.
 1. Het **WERKWOORD** : lezen, schrijven, doen, hebben, ...
 2. Het **ZELFSTANDIG NAAMWOORD** : vader, deur, stoel, wijsheid, ...
 3. Het **BIJVOEGLIJK NAAMWOORD** : 'Dat huis is *prachtig*'. 'Een *blauw* potlood.'
 4. Het **LIDWOORD** : de, het, een.

5. Het **VOORNAAMWOORD** : ik, gij, dit, dat, wie, mijn, ...
6. Het **TELWOORD** : één, zes, tien, beide, eerste, ...
- b. De **o n v e r a n d e r l i j k e** woorden, d.i. degene, die altijd op dezelfde wijze worden geschreven :
 1. Het **BIJWOORD**. 'Dit paard loopt *snel*.' 'Dit boek is *zeer* schoon.'
'Hij schrijft *heel* wel.' ...
 2. Het **VOORZETSEL** : in, op, over, bij, na, binnen, ...
 3. Het **VOEGWOORD** : en, maar, of, nochtans, ...
 4. Het **RUSSCHENWERPSEL** : helaas ! och ! hemel ! ...

Zie onder deze woorden

woordteekens. Woordteekens zijn teekens, die bij een woord duidelijkheidshalve worden gebruikt.

De woordteekens zijn :

1. het <i>deelteeken</i> of <i>trema</i> (``).	4. het <i>samentrekkingsteeken</i> (^).
2. het <i>koppelteeken</i> (-).	5. het <i>afkappingsteeken</i> (').
3. het <i>nadrukteeken</i> of <i>accentteeken</i> (').	6. het <i>afkortingsteeken</i> (.).

Voor het gebruik van de woordteekens, zie : *DEELTEEKEN, *KOPPELTEEKEN, *NADRUKTEEKEN, ENZ.

worden en zijn. **WORDEN** is het hulpwerkwoord van den lijdenden vorm ; het geeft het ondergaan van een handeling aan. 'Het leger *wordt* verslagen.'

ZIJN geeft het resultaat van de handeling, het verkeer in een toestand aan. 'Het leger *is* verslagen' (het is een verslagen leger). De gedachte was hier eerst nog : Het leger is verslagen geworden, waar is niet als koppelwerkwoord, maar als helper bij **WORDEN** optreedt. De taal laat in deze constructie *geworden* doorgaans weg.

Zie ook : *LIJDENDE VORM.

Z

z of s aan 't einde van een woord. Zie : *MEDEKLINKER AAN 'T EINDE VAN EEN WOORD.

zaak. **NIET** : Het is een zaak van tijd. **MAAR** : Het is een *kwestie* van tijd.

zakencijfer. **NIET** : Een groot zakencijfer hebben. **MAAR** : Een *grootten omzet* hebben.

zatterik. **NIET** : zatterik. **MAAR** : *dronkaard*.

ze of hem. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN.

zeggen. **NIET** : Dat zegt zich niet. **MAAR** : Dat *wordt niet gezegd*.

zeide, zijde. Zie : *IJ OF EI.

zeker. Zie : *ONBEPAALENDE VOORNAAMWOORDEN.

zeker (bijv. nw.). NIET : Ik ben zeker van hem te zien. MAAR : Ik ben zeker *hem* te zien.

zekeren. NIET : Zekeren dag. MAAR : *Op zekeren dag.*

zelden. NIET : Zulke menschen zijn zelden. MAAR : Zulke menschen zijn *zeldzaam*. (ZELDEN kan maar alleen als bijwoord worden gebruikt. 'Ik zie hem *zelden*.')

zelf. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

zelfmoorden. NIET : Zich zelfmoorden. MAAR : Zelfmoord *plegen* of : een zelfmoord *begaan*.

zelfstandige naamwoorden. Zelfstandige naamwoorden of substantieven zijn woorden, die personen, dieren of zaken noemen en die gewoonlijk een lidwoord vóór zich hebben. : Vader, huis, os. — De meeste woorden kunnen door voorplaatsing van een lidwoord als zelfstandige naamwoorden worden gebruikt. Het *lezen*, de *zes*, het *blauw* van den hemel, ...

INDEELING.

A. Concrete zelfstandige naamwoorden. Ze benoemen een persoon, dier, zaak of stof : vader, leger, tafel, kat, hout, ...

Concrete zelfstandige naamwoorden worden verdeeld in :

a. *persoonsnamen* : vader, kind, molenaar, ...

b. *diernamen* : paard, leeuw, schaap, ...

c. *zaaknamen* : goud, ijzer, diamant (zonder bepaalde grenzen), ...

Concrete zelfstandige naamwoorden worden ook verdeeld in :

1. *eigennamen*. Ze worden van alle andere zelfstandigheden van dezelfde soort onderscheiden. Brussel, Napoleon, het Jubelpark, ...

2. *soortnamen*. Ze zijn gemeen aan al de zelfstandigheden van dezelfde soort : kamer, vogel, kerk, ...

Verzamelnamen benoemen een verzameling van zelfstandigheden van eenzelfde soort, die als een eenheid wordt opgevat : leger, gebladerte, volk, groep, geboomte, ...

B. Abstracte zelfstandige naamwoorden. Ze benoemen, wat wij niet met de zintuigen kunnen waarnemen (een toestand, een kenmerk, een gewaarwording, een handeling, een maat, een tijd) : vreugde, liefde, wil, weldadigheid, hoogte, dag. ...

GESLACHT.

Zelfstandige naamwoorden behooren tot drie geslachten :

1. *mannelijk* : ze kunnen vervangen worden door *hij*.

2. *vrouwelijk* : ze kunnen vervangen worden door *zij*.

3. *onzijdig* : ze kunnen vervangen worden door *het*.

Zie : *GESLACHT.

G E T A L .

De meeste zelfstandige naamwoorden hebben twee getalsvormen.

- a. een *enkelvoudsvorm*. Het zelfstandig naamwoord benoemt één enkele zelfstandigheid: kind, vader, tafel, waarheid, ...
- b. een *meervoudsvorm*. Het zelfstandig naamwoord benoemt meer dan één zelfstandigheid: kinderen, vaders, tafels, waarheden, ...

Zie: *MEERVOUD, *GESLACHT, *GENITIEFSVORM.

zetten. NIET: Zet u. MAAR: *Ga zitten*. — NIET: Ga u in de rij zetten. MAAR: Ga in de rij *staan*. — NIET: Een einde zetten aan iets. MAAR: Een einde *maken* aan iets.

zich. Verkeerd gebruik van het wederkeerend voornaamwoord ZICH:

N I E T :

M A A R :

Zich bedaren.

Bedaren.

Zich betrouwen op.

Betrouwen op.

Dat beveelt zich aan.

Dat is *aanbevelenswaardig* of *aanbevelingswaardig*.

Zich te bevragen bij.

Te bevragen bij.

Het handelt zich om ...

Het *loopt over*, het *gaat om*, het *draait om*, het *raakt*, ...

Zich meester maken van een stad.

Een stad *bemeesteren*, *veroveren*.

De deur opende zich.

De deur *ging open*.

Zij schrijven zich dikwijls.

Zij schrijven *elkander* dikwijls. (Zie: *WEDERZIJDSCHE VOORNAAMW.)

Hij steunt zich op zijn recht.

Hij *steunt* op zijn recht, of: hij *beroept* zich op zijn recht.

Zich zetten.

Gaan zitten.

Plaats van ZICH. In den regel staat ZICH vóór de bepaling en het werkwoord. NIET: Zij die verlangen zich te abonneeren op ons tijdschrift. MAAR: Zij die *zich verlangen te abonneeren* op ons tijdschrift.

Zie ook: *WEDERKEERENDE VOORNAAMWOORDEN, *AANEENSCHRIJVING VAN WOORDEN.

zicht. NIET: Iets op zicht spelen of zingen. MAAR: Iets *voor de vuist*, *van het blad* spelen of zingen. WEL: Iets *op zicht* zenden.

zichtkaart. NIET: zichtkaart. MAAR: *prentkaart*.

ziek. NIET: Hij is ziek gevallen. MAAR: Hij is *ziek geworden*.

ziekverlof. NIET: ziekverlof. MAAR: *ziekteverlof*.

zien. NIET: Dat ziet ge van hier. MAAR: Dat *kunt ge begrijpen*. — NIET: 't Is een plezier om zien. MAAR: 't Is een plezier om *aan te zien*.

zift. NIET: zift. MAAR: *zeef*.

zij. Zie : *PERSOONLIJKE VOORNAAMWOORDEN.

zijde. NIET : Hij stond aan mijn zijde. MAAR : Hij stond *naast mij*.

zijn (werkwoord). Zie : *VERVOEGING.

NIET : 't Is ik, 't was hij. MAAR : *Ik ben het, hij was het.*

Het overbodig gebruik van **ZIJN** dient vermeden te worden. NIET : Het gezelschap was verre van aangenaam te zijn. MAAR : Het gezelschap was verre van aangenaam. — NIET : Dit tijdstip acht ik nu gekomen te zijn. MAAR : Dit tijdstip acht ik nu gekomen.

zijn. Zie : *BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

zijn of hebben in de samengestelde tijden. Zie : *HEBBEN.

zijn of worden in den lijdenden vorm. Zie : *WORDEN, *LIJDENDE VORM.

zin. (spraakkunst). De zin is een voor den medemensch begrijpelijke uitdrukking van een gedachte door middel van woorden.

Naar hun uiterlijken vorm kunnen de zinnen verdeeld worden in :

a. *bevestigende zinnen.* 'Ik lees een boek.' 'Jan gaat naar school.'

b. *ontkennende zinnen.* 'Hij komt niet.' 'Vader is niet thuis.'

Naar hun betekenis kunnen de zinnen verdeeld worden in :

a. *mededeelende zinnen.* 'Hij gaat naar huis.' 'Hij heeft niet veel geld.'

b. *vragende zinnen.* 'Is vader thuis?' 'Komt ge mee?'

c. *gebiedende zinnen.* 'Let op!' 'Kom hier!' 'Ga vooruit!'

d. *wenschende zinnen.* 'Dat hij maar rap weerkomt.'

e. *uitroepende zinnen.* 'Wat een schoon huis!' 'Hoe prachtig!'

Zinnen kunnen ook verdeeld worden in *enkelvoudige zinnen* en *samengestelde zinnen*. Zie : *ENKELVOUDIGE ZIN, *SAMENGESTELDE ZIN.

zin. NIET : Van zin, of : zinnens zijn. MAAR : *Van zins* of *voornemens zijn*.

zinderen. NIET : zinderen. MAAR : *huiveren, sidderen*. Ook : *tintelen*.

zinloos, zinneloos. ZINLOOS = zonder zin, zonder betekenis. 'Een *zinloos* gesprek.' ZINNELOOS = a. bewusteloos. 'Hij lag *zinneloos* op den grond.' b. krankzinnig. 'Een *zinneloze* vrouw.'

zinnens. NIET : Ik ben zinnens het te doen. MAAR : Ik ben *voornemens, van plan* het te doen.

zinsbouw. Zie : *WOORDSCHIKKING.

zinsontleding. Door zinsontleding verstaat men de ontleding van een samengestelden zin in enkelvoudige, van een enkelvoudige zin in zijn zinsdeelen. (In tegenstelling met : *WOORDONTLEDING).

zintekens of leestekens. Zintekens of leestekens noemt men de teekens, die men gebruikt in een zin, om de lezing er van te vergemakkelijken. De voornaamste zijn :

1. de PUNT (.).	7. de GEDACHTESTREEP (—).
2. het VRAAGTEEKEN (?).	8. de AANHALINGSTEEKENS (* *).
3. het UITROEPTEEKEN (!).	9. de BELETSELTEEEKENS (...).
4. de KOMMA (,).	10. de HAAKJES () .
5. de KOMMAPUNT (;).	11. de ALINEA.
6. de DUBBELE PUNT (:).	12. de PARAGRAAF (\$).

Voor het gebruik van de zintekens, zie : *PUNT, *VRAAGTEEKEN, enz.

zitpenningen. NIET : zitpenningen. MAAR : *presentiegelden*.

zitting. NIET : Een zitting open, geopend of gesloten verklaren. MAAR : Een zitting *voor geopend, gesloten* verklaren.

zogen, zoogen. Zie : *O OF OO.

zomeruur. NIET : zomeruur. MAAR : *zomertijd*.

zonnslag. NIET : Een zonnslag. MAAR : Een *zonnesteek*.

zoo een (zoo 'n). Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

zoo. NIET : Ik hoop zoo. MAAR : Ik hoop *het* of *dat*.

zoogenaamd, zoogenoemd. ZOOGENAAMD = ten onrechte den naam dragend, niet werkelijk zijnde. 'Een *zoogenaamde* vriend, die geen vriend is.' ZOOGENOEMD = werkelijk den naam dragen. 'Een *zoogenoemde* Jan De Witte.'

zorgen. NIET : Zorgen dat iets in orde komt. MAAR : *Er voor zorgen* dat iets in orde komt.

zot. NIET : Met iemand den zot houden. MAAR : Iemand *voor den gek* houden. — NIET : De vijs is of draait zot. MAAR : De *schroef* is *dol, lam, verlopen*.

zulkdanig. NIET : zulkdanig. MAAR : *zulk, dusdanig, zoodanig*.

zulke. zulk een. Zie : *BEPALINGAANKONDIGENDE VOORNAAMWOORDEN.

zulks. Zie : *AANWIJZENDE VOORNAAMWOORDEN.

zul(le). NIET : De zul(le). MAAR : De *dorpel*.

zwakke werkwoorden. Zwakke werkwoorden zijn diegene, die tot de zwakke vervoeging behooren. De kenmerken er van zijn :

1. Ze behouden overal hun stamklinker.
2. In den onvoltooid verleden tijd gaan ze uit op -DE of -TE. (Zie : *ONVOLTOOID VERLEDEN TIJD.)
3. Het verleden deelwoord gaat uit op -D of -T. (Zie : *VERLEDEN DEELWOORD).

werken - ik werkte - gewerkt. ; maaien - ik maaide - gemaaid.

zwemdok, zwemkom. NIET : zwemdok of zwemkom. MAAR : *zwemplaats, zweminrichting, zwembassin*.

BOEKDRUKKEIJ DE MEESTER, WETTEREN.

De **INDEX-SPRAAKKUNST**

van J. J. TAVERNIER is het « **woordenboek** » van
de **spraak**kunst.

De regels met hun talrijke voorbeelden zijn zoo
klaar en duidelijk gerangschikt, dat ze even gemakke-
lijk kunnen gevonden worden als een woord in een
woordenboek.

Er bestaan **INDEX-SPRAAKKUNSTEN** voor
het **NEDERLANDSCH**, het **FRANSCH**, het
DUITSCH en het **ENGELSCH**. Voor ieder van
deze talen is er een Nederlandsche en een Fransche
uitgave.

Uw boekhandelaar kan ze U bezorgen.

Meer inlichtingen zendt U op aanvraag :

UITGEVERIJ « **LEVENDE TALEN** »
Beekstraat, 13, G E N T.

201125_013

tave010abcv01

ABC van het Nederlandsch